

СЛУЖБЕНИ Гласник ОПШТИНЕ АРИЉЕ

www.arilje.org.rs

Ариље, 19. јануар 2017. године

Година ММХVII – Број 1

САДРЖАЈ:

План генералне регулације Ариље.....	1
--------------------------------------	---

На основу члана 35. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, број 72/2009, 81/2009, 24/2011, 121/2012, 42/2013-одлука УС, 50/2013-одлука УС, 98/2013-одлука УС, 132/2014 и 145/2014), члана 32. став 1. тачка 5. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, број 129/2007) и члана 39. Статута Општине Ариље („Службени гласник општине Ариље“, број 6/08, 6/10 и 5/14), Скупштина општине Ариље, на седници одржаној 29. 12. 2016. године, донела је,

ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ АРИЉЕ

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО ПЛАНА

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ПЛАНА

1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ И ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

Правни основ за израду Плана генералне регулације Ариља, садржан је у Закону о планирању и изградњи (Сл.гласник РС бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010-УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 –УС, 50/2013 –УС и 98/ 2013 - УС, 132/2014 и 145/2014), и Одлуци о изради Плана Генералне регулације „Ариље“, донетој 29.12.2009. године (Сл.гласник број 8/09), и Одлуци о допуни одлуке о изради Плана Генералне регулације „Ариље“ од 26.02.2010.године. (Сл.гласник општине Ариље, бр. 1/2010).

Садржај плана дефинисан је Законом о планирању и изградњи (Сл.гласник РС бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010-УС, 24/2011,121/2012, 42/2013 –УС, 50/2013 –УС И 98/ 2013 – УС, 132/2014 и 145/2014) и Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената (Сл.гласник РС бр. 64/2015).

Плански основ за израду Плана генералне регулације Ариља је Просторни план општине Ариље, усвојен 30.11.2011.год. (Сл.гласник општине Ариље, бр. 5/2011) .

1.2. ЗАКЉУЧАК ИЗ КОНЦЕПТА ПЛАНА

ИЗВОД ИЗ ОПШТЕГ ДЕЛА КОНЦЕПТА

ОПИС ГРАНИЦА ПЛАНА

Концептом Плана генералне регулације Ариља предложена је прелиминарна граница плана. Она обухвата целу КО Ариље и делове КО Грдовићи, КО Церова, КО Богојевићи, КО Вигоште – Поглед и КО Вране.

Оријентациона површина обухвата плана износи 792 ха.

УСЛОВИ И ПОДАЦИ НАДЛЕЖНИХ ИНСТИТУЦИЈА

За потребе израде плана прибављени су сви релевантни услови и подаци од надлежних институција и организација. За потребе израде плана прослеђено је 40 захтева различитим организацијама и институцијама од чега њих 8 није доставило тражене услове и податке.

ИЗВОД ИЗ КОНЦЕПТА ПЛАНСКОГ РЕШЕЊА

ЦИЉЕВИ УРЕЂЕЊА И ИЗГРАДЊЕ НАСЕЉА

Планом генералне регулације Ариља предвиђен је развој до 2021. године за око 8500 становника на простору од 792 ха, што је за око 10% више од демографских пројекција из ПП Ариља. Разлог за овакав приступ је пре свега значај и лидерство насеља Ариље у ширим општинским и регионалним оквирима када је у питању развој приватног предузетништва (породична предузећа и економије).

Општи циљеви развоја у овој области су:

- полицентрични развој Ариља;
- јачање улоге Ариља као центра који треба да поседује виши квалитет урбаних функција (јавне службе и услужне делатности);
- побољшање квалитета живота грађана подизањем услуга, у квалитетном и квантитативном смислу, које им пружају јавне институције и доступности јавних служби свим становницима;
- остваривање равноправности свих облика својине у организацији јавних служби, како би се створили услови за комплементаран однос различитих облика својине и конкуренција између различитих понуђача услуга.

Основни програмски елементи за реализацију циљева у области јавних служби су:

- реорганизација **основног образовања** и побољшање квалитета наставе, и то кроз адаптацију, доградњу и реконструкцију матичне школе и изградњу нових комплекса основног образовања;
- унапређивање **средњег образовања** на постојећој локацији, уз решавање потреба за новим простором кроз доградњу, адаптацију или реконструкцију постојећег објекта и преиспитивање потребе за отварањем ђачког интерната;
- реконструкција објекта **здравствене заштите** у оквиру постојећих просторних капацитета, кроз доградњу, адаптацију и реконструкцију објекта на садашњој локацији;
- у погледу **социјалне заштите**, обезбеђење заштите старих лица, као и обезбеђење објекта за вишедневни и трајни боравак за особе са посебним потребама, као и обезбеђење објекта за дневни боравак у Ариљу;
- у области **културе** усклађивање културно-уметничких садржаја са будућом концепцијом развоја туризма и новим идентитетом општине Ариље уз обнову и реконструкцију појединих објекта и изградњу новог објекта културног центра;
- успостављање система **спортске и здравствене рекреације** у општини Ариље кроз:
  - изградњу спортских објекта и комплекса у урбаном ткиву;
  - изградњу спортских терена у двориштима школа као отворених или затворених игралишта;
  - подручја у којима доминира зеленило и природни мотиви, плански намењена за одвијање активности у слободном простору, уз минимум прилагођавања терена (за купалишта, пешачке, бицикличке и трим стазе) и без изградње већих објекта;
- трајно решавање проблема **комуналних објекта** - уређење комплекса гробља, пијаце, јавни WC и др.
- заштита и унапређивање **зеленила** као саставног дела заштите животне средине, уређењем постојећих и реализацијом нових зелених површина.

ПРЕДВИЂЕНО ГРАЂЕВИНСКО ПОДРУЧЈЕ

Концептом плана граница грађевинског подручја је дата орјентационо, а у Нацрту плана ће бити прецизно дефинисана, због могућности одређених корекција.

Граница у највећој мери прати границе катастарских парцела, али се од овог принципа повремено одступа. Ово одступање изражено је у источном делу плана, где је трасирана источна обилазница, одређена коридором који сече катастарске парцеле од којих су неке изузетно великих површина. Водећи рачуна о рационалном коришћењу земљишта граница грађевинског подручја у овом делу поклапа се са границом коридора, тако да он припада грађевинском подручју, а остатак катастарских парцела остаје изван грађевинског подручја као пољопривредно, односно шумско земљиште.

Оријентациона површина планираног грађевинског подручја износи 745 ха.

ОРЈЕНТАЦИОНИ ПРЕДЛОГ НАМЕНА

Досадашњи развој Ариља потенцирао је моноцентрични размештај јавних функција и различитих услуга, у градском центру.

Поред тога изражена је и наравномерна инфраструктурна опремљеност, што доприноси израженом неуједначеном стандарду живљења у појединим деловима града (Церова, Вране...).

Токови река Рзав и Моравице који протичу кроз насељено место Ариље, као и траса државног пута првог б реда М13 деле град на више целина које су нажалост лоше повезане због малог броја мостова и неадекватних раскрсница на примарним саобраћаницама.

Превазилажење и решење наведених недостатака представља основни циљ који планом треба остварити.

Због тога се у концепту плана акценат ставља на:

- Равномерни развој,
- Планирање секундарних реонских центара у насељу Вране и Церова чиме ће се обезбедити равномерна функционална организација насеља,
- Формирање саобраћајне мреже која адекватно повезује све делове града,
- Измештању транзитног саобраћаја из центра насеља – планирањем источне и западне обилазнице,
- побољшање комуналне опремљености,
- увођење нових спортско – рекреативних зона,
- уређење нових зелених површина равномерно распоређених у насељу

Основне намене које су третиране на нивоу концепта су становање, јавне функције, услуге, радне зоне (индустрија и пословање).

Становање је планирано у четири различите категорије зависно од густине :

- становање малих густина – до 50ст/ха
- становање средњих густина С1– од 50- 90 ст/ха
- становање средњих густина С2 – од 90- 120 ст/ха и
- становање виших густина (вишепородично становање) – до 250ст/ха

У складу са традицијом и карактером насеља најзаступљеније је становање средњих густина које подразумева доминантност бјекте породичног становања.

Становање високих густина – вишепородично становање – планирано је кроз заокруживање постојећих започетих зона ове намене, без даљег ширења.

Становање нижих густина заступљено је у периферним деловима насеља и зонама са различитим ограничавајућим факторима.

Јавне функције (образовање, култура, здравство, социјална заштита, спорт и рекреација, јавно зеленило) су планиране по принципу равномерне заступљености и децентрализације имајући у виду потребу и околног гравитирајућег становништва из приградских насеља.

Поред градског центра у коме је смештен највећи број јавних служби, планирани су секундарни реонски центри у Вранама и Церови. Спортски садржаји су планирани на више локација, такође водећи рачуна о равномерној просторној организацији.

Концептом плана радне зоне су планиране као комбинација различитих видова делатности од разних врста пословања, услуга, до производних и складишних капацитета и сл. што ће бити прецизније дефинисано кроз даљу разраду у Нацрту плана. Размештај ових зона је условљен затеченим стањем, тако да се постојеће радне зоне задржавају а формирањем нових ствара се могућност за даљи одрживи привредни развој и измештање појединих некомпатибилних делатности из стамбених блокова.

ОРЈЕНТАЦИОНИ ПРЕДЛОГ ОБЈЕКТА И ПОВРШИНА ЈАВНЕ НАМЕНЕ

Основни програмски елементи за реализацију циљева у области јавних служби су:

- реорганизација **основног образовања** и побољшање квалитета наставе, и то кроз адаптацију, доградњу и реконструкцију матичне школе и изградњу нових комплекса основног образовања;
- унапређивање **средњег образовања** на постојећој локацији, уз решавање потреба за новим простором кроз доградњу, адаптацију или реконструкцију постојећег објекта и преиспитивање потребе за отварањем ђачког интерната;
- реконструкција објекта **здравствене заштите** у оквиру постојећих просторних капацитета, кроз доградњу, адаптацију и реконструкцију објекта на садашњој локацији;
- у погледу **социјалне заштите**, обезбеђење заштите старих лица, као и обезбеђење објекта за вишедневни и трајни боравак за особе са посебним потребама, као и обезбеђење објекта за дневни боравак у Ариљу;
- у области **културе** усклађивање културно-уметничких садржаја са будућом концепцијом развоја туризма и новим идентитетом општине Ариље уз обнову и реконструкцију појединих објекта и изградњу новог објекта културног центра;
- успостављање система **спортске и здравствене рекреације** у општини Ариље кроз:
  - изградњу спортских објекта и комплекса у урбаном ткиву;
  - изградњу спортских терена у двориштима школа као отворених или затворених игралишта;
  - подручја у којима доминира зеленило и природни мотиви, плански намењена за одвијање активности у слободном простору, уз минимум прилагођавања терена (за купалишта, пешачке, бицикличке и трим стазе) и без изградње већих објекта;
- трајно решавање проблема **комуналних објекта** - уређење комплекса гробља, пијаце, јавни WC и др.
- заштита и унапређивање **зеленила** као саставног дела заштите животне средине, уређењем постојећих и реализацијом нових зелених површина.

Планом дефинисати услове за побољшање функционисања јавних и комуналних служби и унапређивање зеленила, уз дисперзију објекта ради боље доступности становницима гравитационог подручја.

Планирање локација базирано је на принципу равномерног размештаја, поштовању прописаних норматива и уједначавању квалитета услуга. Простори за развој јавних служби планирани су највећим делом у оквиру зона градског и реонских центара док се одређени садржаји због специфичних локацијских захтева налазе ван ових зона.

Планираним концептом подстиче се развој полицентричног типа насеља, са надоградњом центра града у погледу свих неопходних функција и садржаја у складу са значајем и улогом у окружењу, и изградњом и јачањем реонских центара, у складу са потребама у односу на број становника, радијуса опслуживања – гравитациону зону, и шире потребе.

ПОСЕБНЕ МЕРЕ И ПРИНЦИПИ ЗАШТИТЕ**ГЕОТЕХНИЧКИ АСПЕКТИ ЗАШТИТЕ ГЕОЛОШКЕ СРЕДИНЕ**

Инжењерскогеолошки (геотехнички) услови заштите природне - геолошке средине односе се пре свега на заштиту тла и подземних вода од загађења, затим физичке деградације тла (под

утицајем , како техногених тако и природних процеса и заштите људи и материјалних добара од дејства ендогених (земљотреса) и егзогених процеса.

Проблеми угрожавања и нарушавања природне средине интензивнији су у урбаним подручјима, него било где другде. Нарочито је то изражено у густо насељеним подручјима где се суперпонирају природни и техногени утицаји.

Природни процеси , под утицајем урбанизације могу бити интензивирани, али и заустављени, или се могу јавити на сасвим новим локацијама. На тај начин долази до промена у геолошкој средини, које могу бити физичког, хемијског или динамичког карактера. Овим променама су пре свега захваћене површине терена, плитки приповршински делови терена и подземне воде. Уколико се у урбаним подручјима налазите или се планира изградња подземних склоништа, складишта или тунела, онда те промене могу захватити и дубље делове терена.

Препоручује се изградња објеката на теренима који су валоризовани, са инжењерскогеолошког становишта као *повољни* (прилог бр.3.). У тим подручјима нема битних ограничења за изградњу објеката. Услови њиховог пројектовања и изградње су стандардни и регулисани су одређеним прописима.

МЕРЕ СЕИЗМИЧКЕ ПРЕВЕНТИВЕ

Подручје Ариља, сврстано је међу сеизмички угрожена подручја, обзиром да на важећој Сеизмолошкој карти СФРЈ (олеата за повратни период земљотреса од 500 година) припада интензитету $I=8^0$ МСК-64. Локално је интензитет различит и постоје зоне у којима је знатно мањи, али и оне код којих је и већи од номинованог.

Мада се сеизмичка превентива мора изводити за сваки поједини објекат (сеизмички прорачуни квазистатичким анализама за објекте *1. категорије* (стамбени и слични објекти) и динамичким анализама за објекте сврстане *ван категорије*, ипак се могу извести следећа уопштавања:

Категорија *повољни терени*: сеизмички hazard у овој категорији терена је нижи и износи $I=7-8^0$ МСК-64

Категорија *условно повољан терен*: сеизмички hazard у овој категорији терена износи $I=8^0$ МСК-64 и

Категорија *ограничено повољни терени*: сеизмички hazard у овој категорији терена је повећан и износи $I=8-9^0$ МСК-64.

Као што је наглашено ово су само оквирне вредности, уколико се не врши одговарајућа сеизмолошка истраживања, али се она препоручују, обзиром на релативно недовољну истраженост терена, па је на многим локацијама могуће смањити вредност сеизмичке заштите, обзиром да је могућа боља динамичка отпорност стенских маса од оне предпостављене у овој студији.

ГЕНЕРАЛНА ПРЕПОРУКА ПРИЛИКОМ ГРАДЊЕ ГРАЂЕВИНСКИХ И ИНФРАСТРУКТУРНИХ ОБЈЕКТА

Приликом израде овог инжењерскогеолошког извештаја са посебним освртом на инжењерску сеизмологију и њен утицај на повредљивост тла и објеката на подручју ГУП-а Ариља дати су услови оптималног коришћења тла са ова два аспекта. Међутим треба имати у виду следеће:

- да они простори који су условно и ограничено повољни не значи да треба да буду потпуно искључени из опције градње. Ово се мора сагледавати са становишта свеукупних услова

живљења у овом простору. Ако постоје огромна загађења ваздуха током грејне сезоне која углавном покривају I и II издвојени реон док је III са леве стране Моравице највећим делом изван домашаја ових загађења, у том случају инвестиција за довођење локације у стање стабилности за градњу може да буде сасвим разумљива и врло рационална (улаже се у здравље и квалитет живљења).

-Реон II захвата између осталих и алувијалне површине. Мада се ради о доста повољном терену за градњу како грађевинску тако и инфраструктурну, сви остали атрибути који се односе на његов квалитет у погледу простора за живљење не иду му у прилог. Велико загађење током грејне сезоне, значајно капиларно испаравање због високог нивоа подземне воде повећава влажност ваздуха сто ствара неактиван утицај у свим годишњим добима као и могућност плављења овај простор сврстава у веома лош са позиција и рада и становања.

ПРИНЦИПИ РАЗВОЈНЕ ЕКОЛОГИЈЕ НА ОДРЖИВИ НАЧИН

Предлог за даљи одрживи развој подручја Плана генералне регулације Ариље дат је као функционални зонинг на основу капацитета простора за прихватање нових функција и одрживи развој. Простор у границама плана посматран је интегративно са залеђем и ширим окружењем. Еколошке мере, са краткорочним, средњорочним и дугорочним ефектима, планиране су као економске категорије и представљаће део укупне стратегије развоја Ариља.

Глобално гледано подручје плана зонирано је на следећи начин:

I зоне са режимом заштите и ограничења

II зоне санације и ревитализације

III зоне са посебним условима за уређење и коришћење простора.

Зоне са режимом заштите и ограничења:

Приобаље "Моравице"

Налази се у еколошкој целини "Моравица" и представља посебно осетљиву зону. Планираном наменом Моравицу интегрисати у насељску функцију под следећим условима:

- уређење приобаља вршити поштујући форланд реке и водопривредне услове
- све интервенције у зони приобаља Моравицу које могу угрозити реку и животну средину уопште радити уз примену мера прописаних анализом (проценом) утицаја на животну средину.

Приобаље Рзава

Налази се у еколошкој целини "Рзав" и представља осетљиву зону. Планираном наменом Рзав интегрисати у насељску функцију под следећим условима:

- уређење приобаља вршити поштујући форланд реке и водопривредне услове
- све интервенције у зони приобаља Рзава које могу угрозити реку и животну средину уопште радити уз примену мера прописаних анализом (проценом) утицаја на животну средину.

Зоне санације и ревитализације

Зоне становања

Зоне становања различитих густина размештене су унутар еколошке целине “Центар” као и дуж главних инфраструктурних коридора.

Уређење и даље коришћење ових зона спроводити под следећим условима:

- претходно утврдити стабилност терена за потребе градње,
- инфраструктурним опремањем недостајућих елемената, пре свега воде, канализације и саобраћајница створити услове функционисања без конфликта,
- увођење локација производних делатности могуће је уз обавезну процену утицаја на животну средину,
- обавезно озелењавање (пејзажно уређење) парцеле, а избор врста усагласити са локационим условима,
- анализа природних и створених услова и еколошког капацитета зоне и делова зоне су услов за промене у простору: нова изградња, реконструкција, погушћавање,
- обавезна израда процене утицаја на животну средину за објекте активности које се планирају у простору а могу довести од загађивања елемената животне средине или представљају ризик по животну средину.

Радне зоне

Постојећи индустријски комплекси су смештени поред реке Моравице. Инфраструктурно су претежно уређене али недостајући елементи, обзиром на близину и повредивост Моравице представљају ограничавајући фактор и повећавају степен конфликтности.

Радна зона која се налази уз магистрални пут већ је оформљена и комплекс се директно ослања на градско ткиво. У овој зони се налазе производни капацитети превасходно лаке прерађивачке индустрије која не загађује околину, као и могућности за смештај погона производног занатства, складишних капацитета и сл, а уз све мере еколошке заштите и развоја савремених технологија. Радна зона која се налази између магистралног пута и реке Моравице је сервисно радна зона и представља просторни комплекс који је мањим делом активан, намењен првенствено локацији малих производно-занатских и услужних капацитета у функцији складиштења производа.

Даље коришћење и уређивање зона може се реализовати под следећим условима:

- извршити процену еколошког капацитета сваке зоне,
- урадити катастар загађивача за сваку зону,
- урадити процену ризика за све објекте и посебно припадајуће технологије, и процену ризика зоне на животну средину,
- сваки власник производног и другог погона или делатности дужан је да усклади свој објекат и делатност према условима процене утицаја или/и процене ризика,
- промене намене постојећих објеката, увођење нових чистијих технологија или “оживљавање” постојећих уз обавезну процену утицаја на животну средину и примену прописаних мера.

Зоне са посебним условима за уређење и коришћење

“Црква и Улица Св. Ахилија са зоном парка и спортско рекреативном зоном ”

Еколошке микроцелине Црква и Улица Св. Ахилија са зоном парка и спортско рекреативном зоном представљају зону са не тако великим али најосетљивијим еколошким капацитетом. Из тих разлога уређење подручја Цркве и Улице спроводити према следећим условима:

- урадити детаљну валоризацију подручја,
- урадити еколошко-биолошку основу за подручје парка и подручја за пејзажно уређење,

- извршити ревитализацију аутохтоних састојина у циљу одржавања еколошке равнотеже,
- избор врста за пејзажно уређење прилагодити условима станишта, функцији и намени зеленила,
- дозвољени су садржаји за спорт и рекреацију и садржаји туристичке понуде уз поштовање услова одрживог коришћења простора,
- за објекте и радове на овом подручју који могу утицати на услове животне средине обавезна је израда пратеће документације (процене утицаја на животну средину) и примена мера заштите.

Планиране зоне изградње- становање, привређивање, комунална инфраструктура

Реализација планиране намене, изградња објеката и нових зона вршиће се према следећим условима:

- зоне становања реализовати уз претходно испитивање стабилности терена у зонама ограничења са аспекта стабилности терена,
- зоне рада (привређивања) реализовати уз обавезну израду процена утицаја на животну средину за све објекте и делатности који могу утицати на стање животне средине,
- садржаје, коридоре и комуналне зоне комуналне инфраструктуре реализовати уз обавезну процену утицаја на животну средину и применом прописаних мера и одрживо коришћење.

ПРЕДЛОГ ЦЕЛИНА ИЛИ ЗОНА ЗА ДАЉУ УРБАНИСТИЧКУ РАЗРАДУ

У оквиру концепта плана, издвојиле су се две целине са потребом за даљу разраду кроз планове нижег нивоа – планове детаљне регулације.

1. ПДР „Вилиман“ – подручје које се налази у непосредној близини градског центра и представља његову везу са реком Рзав и самим тим представља изузетно атрактивну, а неискоришћену локацију. Поред тога овај простор има ограничење у смислу планирања зато што се налази у зони плављења у случају пуцања бране Сврачково. Све ово захтева детаљнији ниво планирања, па је зато ова целина предложена за даљу урбанистичку разраду.
2. ПДР „Источна обилазница“ – Коридор источне обилазнице предложен је за даљу урбанистичку разраду са циљем детаљне разраде на одговарајућим подлогама (дигитални катастарско топографски план) . На овај начин постићи ће се квалитетније решење у смислу избора оптималне трасе, обзиром да се ради о врло захтевном терену у нивелационом смислу и постојећој изграђености.

У следећој фази плана- Нацрту, када ће се поред примарне планирати и секундарна саобраћајна мрежа, као и комунална инфраструктура, затим детаљнија намена простора, могуће је одредити још зона и целина за даљу урбанистичку разраду.

1.3. ОПИС ГРАНИЦА ПЛАНА

1.3.1. ОПИС ГРАНИЦЕ ОБУХВАТА ПЛАНА

Граница на северу полази од тромеђе кп.бр.269/3, 269/1, 270/1 све КО Грдовићи, па даље на север западном границом кп.бр.270/7, 270/2, па даље западном границом пословног круга Предузећа Гарман доо кп.бр.274/5,274/6, 275,276/1, 321 обухвата их па скреће источно до магистралног пута ИБ бр. 21 Ариље – Пожега па даље на север западном границом магистралног пута кп.бр.360/9 ге скреће на исток, пресеца магистрални пут код тромеђе кп.бр.1832, 391/1 и 391/10 па скреће на југ у правцу југо-истока пресеца следеће катастарске парцеле: 391/11, 392, 394/2, 394/1,397/2, 397/1,398, 399, 402, 403, 404/1, 405, 409, 411, 412, 414/1,415/1, 417 до тромеђе кп.бр.417, 41975, 421 па даље истим правцем пресеца кп.бр. 421, 422 до тромеђе кп.бр. 422, 429/1 и реке Моравице кп.бр.835/3, пресеца реку у правцу истока до Ко Церова.

Даље у КО Церова наставља па пресеца кп.бр.1 (стара градска депонија) и пресеца кп.бр.1345/1 –Р228, пресеца и кп.бр. 57 па скреће на север западном границом кп.бр.58/2, обухвата је и скреће на исток северном границом 58/2, 53 обухвата их па скреће на југ источном границом кп.бр.53, 29, 28/2, 172, 161, 181, 180/2, 195, 192, 190, 193, 249, 278, 279/2 279/1, 284, 281/1, 280/1, 290, 295, 302, 304, 310, 317/1,327/2,322/1, 339/1, 340, 341, 335, 334, 345, 359/1, 351/1 654, 651/1, 655, 657/1, 856, 859,866, 867,868/1, 868/2, 869/1, 830, 827, 823, 824, 804/1,804/2, 789/2, 788, 782/4, 783/2,784/2,773/5, 1219/1, 1214, 1213/2, 1234, 1235/2, 1233/2,1233/1, 1236/1, 1237/3, 1275/1, 1275/3, 1274, 1273/1, 1270, 1268,1267/2, 1267/1,1267/3, 1267/4, 1307/2, 1307/1, 1307/3, 1333/2 обухвата све наведене парцеле па скреће на запад јужном границом кп.бр.1333/2, 1262 до реке Моравице па даље од томеђе кат. прцела 1262,1261 и реке Моравице скреће у правцу југа источном границом реке Моравице до краја кп.бр. 1261 а то је и томеђа Катастарских општина Церова, Драгојевац и Богојевићи. Даље у правцу запада пресеца реку Моравицу до КО Богојевићи.

Даље у КО Богојевићи наставља јужном границом кп.бр.1, сече кп.бр.8 (старо речно корито), па даље јужном границом кп.бр.50, 47, пресеца канал кп.бр.41, 14, 15, 16, 27, 28, 29/1, 30, 175/5, 175/2, 178 и обухвата их па даље сече државни пут ИБ бр. 21 – кп.бр.1486, наставља трасом овог државног пута, прелази пут и скреће на север западном границом пута, па даље западном границом кп.бр.66/9, 58/10, 58/13, 58/7, 58/4, 58/5 и обухвата их па скреће западно јужном границом потока Миротин кп.бр.1510 све до кп.бр.661/1 КО Вигоште-Поглед, обухвата је целу па даље наставља западном границом кп.бр.654/2, 656/1 сече кп.бр.670/1 па даље западном границом кп.бр.641 и обухвата је, па даље сече кп.бр.642, 643 па наставља на север западном границом кп.бр.643/1, 556, 557, 546/2, 546/1 и обухвата их па скреће на запад јужном границом кп.бр.519/3 обухвата је и скреће на север границом кп.бр.519/3, 517/1,5 18/8 па даље јужном границом кп.бр.520/1 обухвата је, па даље на север западном границом кп.бр.515/5, 507, 490 и обухвата их. Даље сече кп.бр.501, па наставља западном границом кп.бр.503, 502, 504/2, 504/9,

504/10, 489/6, 489/5, 492/3, 492/9, 492/8, 492/1, 492/7 и обухвата их па даље на запад јужном границом кп.бр.479 до улице Ћикалове, даље западном страном улице на север до кп.бр.391/1, њеном јужном границом и обухвата је.

Даље југозападном границом КО Ариље, границама парцеле бр.391/1, 386, 383/5, 383/4, 383/3, 383/2, 383/7, 367/1, 394/1, 365/3, 365/5, 365/4, 365/6 (све су КО Ариље) и обухвата их. Даље у КО Ариље јужном страном улице Бошка Бухе кп.бр.295/1 до кп.бр.176/6 (парцела ТС) и обухвата је па даље у КО Вигоште-Поглед на запад јужном границом сеоског пута кп.бр.1893 до границе са кп.бр.173/1 обухвата је и наставља даље на север западном границом кп.бр.171/2, 181/1, па даље јужном границом кп.бр.184, 186/1, 186/2, 154/3, 154/1, 152, 151, 148/2 и обухвата их. Даље западном границом кп.бр.148/2 до сеоског пута 1892/3, па даље на запад јужном границом сеоског пута до кп.бр.22 коју обухвата и даље наставља на север западном границом кп.бр.22, 23, 28,30, 14/1 обухвата их па сече реку Рзав кп.бр.1891/1 узводно од водозавхвата Шевељ 40м.

Затим наставља у КО Вране западном границом кп.бр.978/2, 978/1 до сеоског пута кп.бр.1594 па наставља северном границом пута до кп.бр.964, обухвата је и даље на север западном границом 964, 810/1, 810/2, 806/1, 806/2, 812/1, 812/3, 815 обухвата их. Даље сече сеоски пут кп.бр.1591 па даље западном границом кп.бр.873/4,382,383 обухвата их па даље северозападном границом кп.бр.384/11, 384/9, 384/6, 384/5, 600/2, 600/1, 599, 604, 605, 588 обухвата их па даље северозападном границом кп.бр.587, 586, 585/1, 580/1, 578/3, 578/3, 578/2, 577/2, 636/4 обухвата их, па даље до улице Рада Крупноковића (кп.бр.664/1 КО Ариље). Даље наставља у КО Ариље границом КО Грдовићи и КО Ариље северном границом кп.бр.666 и обухвата је, па даље границом кп.бр.670/2, 671/7, 671/13, 671/2, 672, прелази у КО Грдовићи обухвата кп.бр. 688/4 па даље до улице Чачанске.

Даље наставља у КО Градовићи, западном страном улице Чачанске кп.бр.690/3, 690/6, 726 па обухвата кп.бр.729/9,715/2,715/3, па даље северном границом кп.бр.712/1, 698/1 па даље на север западном границом кп.бр.699/2, 701/2, 700/2, 702, 704/4, 704/1 обухвата их па даље западном границом кп.бр.266, 268, 265/1, 269/1 до тремеђе кп.бр.269/3, 269/1, 270/1 све КО Грдовићи.

1.3.2. ОПИС ГРАНИЦЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ПОДРУЧЈА

Граница на северу полази од тремеђе кп.бр.269/3, 269/1, 270/1 све КО Грдовићи, па даље источно северном границом кп.бр.269/1, 269/2, па пресеца државни пут IB бр. 21, па даље обухвата кп.бр.439/1, 438/5, 439/2, и даље северном границом кп.бр.435/3, 436/1 обухвата их па даље до реке Моравице.

Даље у Ко Церова од тремеђе кп.бр.1367/3 (река Моравица) и кп.бр.3/2, 2/2, па скреће на север у дужини од 74м па скреће на исток пресеца кп.бр.1 (стара градска депонија), као и пут кп.бр.1345/1 па скреће на југ и даље источном границом кп.бр. 1345/1, 26, 27/2, 176, 174/5,174/6,174/7,174/8 обухвата их па даље пресеца кп.бр. 162/3 па даље источном границом кп.бр. 177/1,77/2,178/1,195 обухвата их па пресеца кп.бр.194 до кп.бр.198/3 коју обухвата па скреће на запад и обухвата кп.бр. 199/4 па пресеца кп.бр. 247 до границе са кп.бр. 246 коју обухвата. Даље обухвата кп.бр.249, па пресеца сеоски пут 1348 па наставља источном границом кп.бр 278, 280/2, 280/1, 281, 287/1, обухвата их па пресеца кп.бр. 297/5 па даље обухвата кп.бр. 297/4, 297/3, 297/1, 298/2, 299 па пресеца кп.бр.300, 301/1, 301/6, 307 па обухвата следеће кп.бр.306, 308, па скреће на исток и пресеца кп.бр 309 па скреће на југ и даље наставља источном границом кат. парцела које обухвата 312, 317/1, 321/1, 327, па пресеца кп.бр. 324, 323/2, 322/1, 339/2, 339/1, па даље обухвата кп.бр. 342, 336/1, 333, 345, 359/1, па пресеца кп.бр. 351/1, 356, 354, 1353, 654, 651/2, 65/1, 655, 659, 657/1, 1352, 855, 853, 852, 851, 850, 840/3, 840/2, 840/1, 840/4, 840/5, 839/1, 834/2 па обухвата кп.бр. 826, даље у правцу југа пресеца кп.бр.824, 803/1, па наставља источном границом кп.бр. 790/2, 795/1, 790/1, 790/1, 790/2, 789/2, 788 обухвата их па даље пресеца кп.бр.782/3, 783/2, 784/2 па обухвата кп.бр.773/3, 773/6, 773/5 па даље пресеца

(сеоски пут) кп.бр. 1356, 1219/1, 1219/5, 1220/1, 1222/1, 1222/2, 1214, 1213/2, 1234, 1235/2, 1234, 1233/2, 1233/1, 1236/1, 1237/2, 1237/4, 1237/5, 1237/9 па пресеца сеоски пут 1355 и кп.бр. 1274 па даље наставља источном границом кп.бр.1272 обухвата је и даље сече кп.бр.1271, 1260, 1258, 1267/2, 1267/1, 1267/3, 1267/4, 1307/2, 1307/1, 1307/3 до сеоског пута 1359, затим скеће на запад и обухвата кп.бр.1263/2 до реке Моравице коју пресеца и прелази у КО Богојевићи.

У КО Богојевићи од реке Моравице кп.бр.1519 па даље у правцу југозапада пресеца кп.бр.1, 8 (старо речно корито), 50, 48, 41, 14, 15, 16, 27, 28, 29/1, 30, 175/5, 175/2, 178 и обухвата их па даље сече државни пут ИБ бр. 21 – кп.бр.1486, наставља трасом овог државног пута па скреће на север западном границом кп.бр. 1480, 66/9, 58/9, 58/13, 58/7, 58/4, 58/5 и пресеца поток Миротин 1510, па скреће на запад северном границом кп.бр.1510 до КО Вигоште- Поглед.

Даље у КО Вигоште- Поглед обухвата кп.бр.653/11, 653/3, 653/5, 655/13, 655/14, 655/15, 655/16, 655/7, 655/1, 654/1, па даље скреће на север западном границом кп.бр.655/1, 655/6 пресеца сеоски пут 1900, па даље западном границом кп.бр.640/1, 640/2, 638/4, 636/2, 636/1, 562/2, 562/1, 557/1, 557/2, 546/2, 546/1, 519/3, 517/1, 519/8, 520/3, 520/6, 520/5, 515/1 обухвата их па даље обухвата кп.бр. 511/3, 511/4 па скреће на запад јужном границом сеоског пута 1507 до кп.бр.499 коју обухвата и скреће на север па пресеца кп.бр.501, 503, 502, 504/2, 504/9, 504/10, 504/8, 489/4, 489/5, 492/3, 492/9, 492/8, 492/1, 492/7 обухвата их и даље скреће на северозапад границом Ко Вигоште-Поглед и Ко.Ариље обухватајући кп.бр.433/29, 433/30, 430/1, 430/14, 430/17, 427/11, 430/10, 430/2, 430/3, 427/3 до улице Ћикалове 395/1 па скреће на север источном границом кп.бр.395/1 па даље у правцу северозапада границом КО Вигоште-Поглед и КО Ариље западном границом кп.бр.391/2, 391/1, 388, 387/2, 386, 384, 383/5, 383/4, 383/3, 383/2, 383/7, 383/6, 367/1, 394/1, 366, 365/3, 365/5, 365/4 обухвата их и иде до улице Бошка Бухе и даље наставља улицом Бошка Бухе кп.бр.295/1 до кп.бр.176/6 (парцела трафостанице) и обухвата је па даље у КО Вигоште-Поглед северном границом сеоског пута кп.бр.1893 до границе са кп.бр.173/3 обухвата је па даље наставља западном границом кп.бр.173/3, 175/2, 172/2, 172/1, 180/1, 180/53, 180/1, 180/58, 180/2, 180/4 обухвата их па скреће на запад јужном границом кп.бр.180/3, 180/30, 180/16, 184/ 15, 185/10, 185/10, 185/9, 184/2, 186/11, 186/2, 186/16, 186/17, 186/18, 186/19, 186/20, 186/6, обухвата их, па скреће на југ источном границом кп.бр.154/8, 154/9, 154/3 па скреће на запад јужном границом кп.бр.154/3, 154/1, 186/3, обухвата их до границе са сеоским путем 1892 и даље јужном границом пута на запад до кп.бр.148/4, 148/3 које обухвата и даље у правцу севера западно границом кп.бр.21/1 и на запад јужном границом кп.бр.26/3, 26/5, 24/1, 27, 14/1 обухвата их па сече реку Рзав кп.бр.1891/1 узводно 40м од водозахвата Шевељ.

Даље у КО Вране од реке Рзав западном границом кп.бр. 978/1, 977, 976/1, 976/2, 979/3 које обухвата и враћа на северну границу реке Рзав код старе централе па даље северном границом реке Рзав до кп.бр.970/4 коју обухвата и скреће на север западном границом кп.бр.970/4, 970/5, 965/3 које обухвата до сеоског пута кп.бр.1594 па скреће на запад јужном границом овог пута до кп.бр.964 коју обухвата и даље на север западном границом кп.бр.964, 810/1, 810/4, 806/1, 806/2, 812/2, 812/1, 812/3, 815, 795, 791, 790/6, 789 до сеоског пута 1591 и даље сече кп.бр.382 па скреће на исток северном границом кп.бр.382, 383, 384/1, 384/9, 384/6, 384/5, 600/2 па сече кп.бр 600/1 и даље наставља северозападном границом кп.бр.608/2, 608/1, 633, 587, 586, 585/1, 580/1, 578/3, 578/2, 577/2, 636/4 обухвата их, па даље до улице Рада Крупноковића (кп.бр.664/1 КО Ариље).

Даље наставља у КО Ариље границом КО Грдовићи и КО Ариље северном границом кп.бр.666 и обухвата је, па даље границом кп.бр.670/2, 671/7, 671/13, 671/2, 672 па прелази у КО Грдовићи обухвата кп.бр. 688/4 па даље до улице Чачанске.

Даље наставља у КО Градовићи, западном страном улице Чачанске кп.бр.690/3, 690/6, 726 па обухвата кп.бр.729/9, 715/2 обухвата их па даље северном границом кп.бр.726 обухвата је и све до старог сеоског пута кп.бр.820/1 до тремеђе кп.бр. 695/4, 820/1, 695/3 па даље пресеца кп.бр.695/3 и даље северозападном границом кп.бр. 696, 712/4, 698/4 обухвата их и даље северном границом кп.бр.712/1, 698/1 па даље на север западном границом кп.бр.699/2, 701/2,

700/2, 702, 704/4, 704/1 обухвата их па даље западном границом кп.бр.266,268,265/1,269/1 до тремеђе кп.бр.269/3, 269/1, 270/1 све КО Грдовићи.

НАПОМЕНА

У Нацрту плана дошло је до одређене измене границе плана и границе грађевинског подручја у односу на границе које су предложене у Концепту плана. Промене су настале као резултат делимично коригованог и допуњеног саобраћајног решења и условиле су повећање обухвата Плана и грађевинског подручја.

2. ПЛАНСКИ ДЕО

2.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

2.1.1. ПОДЕЛА НА КАРАКТЕРИСТИЧНЕ УРБАНИСТИЧКЕ ЗОНЕ И ЦЕЛИНЕ

У оквиру обухвата Плана генералне регулације Ариља, у односу на морфолошке, просторне и функционалне карактеристике извршена је подела на 8 зона.

ЗОНА 1

Зона 1 обухвата централни градски простор и простире се између државног пута IB реда бр. 21 (пут 22. август), дела улице Виктора Зевника, улице Бојовића поток, делом улице Првомајска, затим се поред гробља спушта до улице Војводе Мишића и даље улицом Иве Лоле Рибара и корита реке Рзав до моста на државном путу.

Површина зоне износи око 102 ха.

Ова зона заузима централну позицију у насељу и представља у највећој мери урбанистички дефинисан и изграђен простор у ком су заступљене различите намене. Даљи развој овог подручја планиран је као унапређење постојећег стања, подизањем нивоа уређења и функционалности :

- Увођењем пешачке зоне коју прати концентрација пословних садржаја,
- Обнављањем објеката градитељског наслеђа
- Повезивањем градског центра са реком Рзав, кроз развој спортско рекреативних садржаја на подручју Вилимана
- Постепеним реструктурирањем постојеће радне зоне у пословне, културне, образовне, спортске и друге компатибилне садржаје
- Подизање квалитета становања у постојећим блоковима

Имајући у виду постављене циљеве и изражену разноликост постојећих намена, у циљу детаљнијег дефинисања планских елемената и ефикаснијег спровођења поставки плана, зона је подељена на 24 целине, а неке од њих и на подцелине.

УРБАНИСТИЧКА ЦЕЛИНА 1.1 – Градски центар

Целина 1.1 која обухвата централни градски простор дефинисана је улицама: Војвода Мишић, Хероја Шоше, Трг братства и јединства, Браће Вукотић, Војводе Степе и Бојовића поток.

Планирани градски центар у себи интегрише старо градско језгро које представља окосницу, са израженом концентрацијом јавних и пословних садржаја углавном комерцијалне делатности, као што су: трговина, угоститељство, финансијске услуге и др.

Овом целином доминира црква св. Ахилија, проглашена за културно добро од изузетног значаја. Од ње, средином целине протеже се Улица Светог Ахилија, која је планирана као пешачка зона. У овој улици налази се већи број објеката који су од стране Завода за заштиту споменика културе – Краљево евидентирани као културно градитељско наслеђе и дефинисани као амбијентална целина, која градском центру даје посебан квалитет и издвојена је као посебна урбанистичка подцелина ознаке 1.1.3. За овај потез планирана је обнова и реконструкција у складу са условима Завода за заштиту споменика културе – Краљево. Намена објеката у делу пешачке зоне је пословна или стамбено-пословна при чему је приземни ниво објекта обавезно у функцији пословања.

За део простора урбанистичке целине 1.1. у предходном периоду урађена су два плана детаљне регулације којима је разрађен комплекс цркве Светог Ахилија са ближим окружењем и блок између улица Иве Лоле Рибара, војводе Степе, Милоша Глишића и Светог Ахилија, на основу којих ће се вршити уређење и грађење на овом подручју. Подручја ових планова означена су у графичком прилогу бр. 3 - КАРТА ПЛАНИРАНЕ НАМЕНЕ , као подцелине 1.1.1 и 1.1.2).

У градском центру задржавају се постојеће:

- јавне функције: управа- Скупштина општине, суд, ватрогасна управа, управни објекти ЕПС-а и ПТТ-а,
- култура – дом културе, библиотека,
- основна школа, дечја установа и др.,
- пословни садржаји
- угоститељско смештајни капацитети – хотел Елан.

На локацији садашње аутобуске станице планира се развој пословних функција.

Поред тога у градском центру заступљено је и становање: вишепородично на пар појединачних локација и породично, на ободу целине. У оквиру ове намене објекти могу бити стамбени и стамбено-пословни, са пословањем у приземљу, а становањем на вишим етажама. У оквиру намене становања могућа је и изградња чисто пословних садржаја. Пословање мора бити компатибилно са наменом становања.

Остали део зоне 1 подељен је на урбанистичке целине и подцелине, по претежним наменама, на следећи начин:

Становање високе густине до 250 ст/ха

- урбанистичке подцелине: 1.3.1, 1.5.1 и 1.5.2

Становање средње густине С2 90-120ст/ха

- урбанистичке целине: 1.4, 1.13, 1.19 и 1.24
- урбанистичка подцелина: 1.5.3

Становање средње густине С1 50-90 ст/ха

- урбанистичке целине: 1.7 и 1.10,
- урбанистичка подцелина: 1.3.2

Пословање

- урбанистичке целине : 1.2, 1.8 , 1.15 , 1.18
- урбанистичка подцелина: 1.3.3

Радна пословна зона

- урбанистичка целина: 1.6

У овој урбанистичкој целини егзистира већ оформљен радни комплекс који се директно ослања на градско ткиво и за њега је предвиђено постепено реструктурирање у пословне, културне, образовне, спортске и друге сличне садржаје.

У зони 1, поред јавних објеката у градском центру (УЦ 1.1), налази се и друге значајне површине и објекти јавне намене :

- **специјална намена – полицијска управа** - урбанистичка целина 1.11
- **здравство – дом здравља** - урбанистичка целина 1.14
- **средњешколско образовање** - урбанистичка целина 1.16
- **аутобуска станица** - урбанистичка целина 1.17
- **парк**- урбанистичка целина 1.20
- **јавна паркинг гаража** - урбанистичка целина 1.22
- **градски спортски центар** - урбанистичка целина 1.21
- **комуналне делатности:**
  - зелена пијаца - урбанистичка целина 1.9
  - ТС 10/04 kV - урбанистичка целина 1.23
  - ЈКП „Зелен“ - урбанистичка целина 1.15

Урбанистичка целина 1.12 - Вилиман- планирана је за даљу разраду планом детаљне регулације. Ова целина представља изузетно атрактиван простор, смештен између градског центра и реке Рзав и има потенцијал за развој спортско-туристичких садржаја и резиденцијалног породичног становања.

ЗОНА 2

Зона 2 налази се у северном делу плана и заузима део насеља Грдовићи и Груда. Границу ове зоне чине пут “ 22-и август”, граница плана на северу, корито реке Моравице до

новопланираног моста и новопланирана улица Лазе Лазаревића до изласка на државни пут I Б реда бр. 21.

Површина зоне је око – 130 ха.

Претежне намене овог подручја су рад и становање средњих густина С2 – 50-90ст/ха, док је на ушћу реке Рзав планиран специјализовани спортски центар.

Зона 2 је подељена на 13 урбанистичких целина на следећи начин:

становање средње густине С1- 50-90 ст/ха

- урбанистичке целине 2.11

становање мале густине до 50 ст/ха

- урбанистичке целине 2.1

радне зоне

- урбанистичке целине 2.2 , 2.3, 2.8, 2.9, 2.13

У урбанистичкој целини 2.9 издвојена је подцелина 2.9.2 која је дефинисана ПДР – ом „Рекс транс“, на основу кога ће се вршити уређење и грађење на овом подручју.

Од јавних намена у оквиру зоне 2 планирани су следећи садржаји:

- **Специјализовани спортски центар** - урбанистичка целина 2.7
- **комунални објекти**
  - ТС 110/350 кV (постојећа) - урбанистичка целина 2.10
  - лагуна за муљ (постојећа) - урбанистичка целина 2.4
- **заштитно зеленило** уз реке Рзав и Моравицу - урбанистичка целина 2.5, 2.6 и 2.12

ЗОНА 3

Простор обухваћен овом зоном заузима насеље Врбице, део насеља Вране и Грдовићи. Зона је ограничена улицом 7-ог јула, реком Рзав, делом државног пута I б реда бр. 21, границом плана на северозападу и западу до улице Николе Пашића.

Површина ове зоне износи око - 65 ха.

Доминантна намена у овој зони је становање, густине – од мале (до 50 ст/ха) до средње густине С1 (50-90 ст/ха). Поред постојећих зона комуналних намена – фабрика воде „Рзав“ и гробље, планирано је ширење постојеће радне зоне. Зона обухвата и део простора изван грађевинског подручја које припада шумском и пољопривредном земљишту.

Подела зоне 3 је извршена на тринаест урбанистичких целина:

становање средње густине С1 - 50-90 ст/ха

- урбанистичке целине 3.3, 3.4, 3.8, 3.11

становање мале густине до 50 ст/ха

- урбанистичке целине 3.6, 3.12 и 3.13

пословање

- урбанистичка целина 3.1 и 3.7

радне зоне

- урбанистичке целине 3.9, 3.10

Јавне функције које су заступљене у зони 3 припадају комуналним наменама:

- фабрика воде „Рзав“ – урбанистичка целина 3.2
- постојеће гробље – урбанистичка целина 3.5

ЗОНА 4

Зона бр. 4 обухвата насеље Вране, у западном делу плана, уз леву обалу реке Рзав. Граница зоне је одређена улицом „7. јула“, реком Рзав и границом Плана генералне регулације на северозападу.

Површина зоне износи око 94 ха.

Претезну намену у овој зони чини становање различитих густина, пре свега средње и мале, док се становање високе густине јавља само на једној локацији (постојећи објекти вишепородичног становања). Поред тога планиран је и реонски центар, организован на две одвијене локације од којих је на једној планиран је реонски спортски центар. Површина друге локације је после другог јавног увида, на основу закључка Комисије за планове, значајно умањена, тако да су и раније планирани садржаји у оквиру ње морали бити смањени. На овој локацији планиран је развој садржаја из области социјалног старања :

- социјална установа – дом за стара лица и
- социјално становање.

У зони су заступљене комуналне функције – гробље (проширење постојећег), постојећа трафостаница 35/10kV и постојећа црпна станица.

Зона 4 је подељена на 11 урбанистичких целина:

становање високе густине до 250 ст/ха

- урбанистичка целина 4.5

становање средње густине С1 - 50-90 ст/ха

- урбанистичке целине 4.3, 4.6,

становање мале густине до 50 ст/ха

- урбанистичке целине 4.1, 4.9

пословање

- урбанистичке целине 4.10 и 4.11

Јавне функције:

- **реонски центар** - урбанистичка целина 4.4 и 4.7
- **комуналне делатности:**
  - **гробље** - урбанистичка целина 4.2
  - **ТС 35/10kV и црпна станица** - урбанистичка целина 4.8

ЗОНА 5

Зона 5 обухвата простор који припада насељу Поглед и заузима југозападни део плана. Зона се простира између корита реке Рзав од преграде Шевељ до улице Иве Лоле Рибара и улице Војводе Мишића, а затим поред гробља до улице Првомајске на западу и границе ПГР-а на југу.

Приближна површина овог обухвата износи око 56 ха.

Преовлађујућа намена је становање средње густине С1 – 50-90 ст/ха, коју прате појединачни садржаји јавне намене:

- социјална установа (дечји вртић)
- комунални објекти: постојеће гробље и резервоари за водоснабдевање
- заштитно зеленило

Поред реке Рзав издвојене су 2 посебне целине, једна намењена пословању, а друга опредељена као радна зона.

У делу ове зоне, између границе грађевинског земљишта и границе ПГР задржано је пољопривредно и шумско земљиште.

становање средње густине С2 - 90-120 ст/ха

- урбанистичке целине 5.11

становање средње густине С1 - 50-90 ст/ха

- урбанистичке целине 5.3, 5.4, 5.6 и 5.9

За целину 5.6 предвиђена је разрада планом детаљне регулације.

пословање

- урбанистичка целина 5.1

радна зона

- урбанистичке целине 5.2 и 5.13

Од јавних намена заступљене су:

- **социјална заштита -дечји вртић** - урбанистичка целина 5.5
- **комунална делатност**
  - **резервоари за водоснабдевање** - урбанистичке целине 5.7, 5.8
  - **Постојеће гробље** - урбанистичка целина 5.12
- **Заштитно зеленило** - урбанистичка целина 5.10

ЗОНА 6

Овој зони припадају насеља Пискавице, Требежине и део насеља Рашкова бара. Границу зоне чине улице: Првомајска, Бојовића Поток, Виктора Зевника, државни пут IB реда бр.21, затим новопланирана улица Лазе Лазаревића на северу, река Моравица на истоку, Улица Ариље 61 (радни назив) на југу зоне и границе ПГР-а на западу.

Површина овог обухвата износи око 84 ха.

Доминантна намена у овој зони је становање средњих густина - С1 од 50-90ст/ха и С2 од 90-120 ст/ха, а заступљене су и радне зоне и пословање. Уз реку Моравицу планиран је коридор заштитног зеленила.

становање средње густине С2 - 90-120 ст/ха

- урбанистичке целине 6.4, 6.7

становање средње густине С1 - 50-90 ст/ха

- урбанистичке целине 6.1, 6.5, 6.10

радне зоне

- урбанистичке целине 6.3, 6.6, 6.8, 6.9

Урбанистичка целина 6.6 подељена је на 3 подцелине, а подцелина ознаке 6.6.2 разрађена је ПДР -ом „Песак петрол“ на основу кога се врши уређење и грађење на овом подручју.

пословање

- урбанистичка целина 6.2

Јавна намена - заштитно зеленило – урбанистичка целина 6.11

ЗОНА 7

Област која је обухваћена овом зоном припада насељу Рашкова бара, на крајњем јужном делу плана, ограничена улицом Николе Пашића на северу, делом корита реке Моравице на југоистоку и границом плана.

Површина овог обухвата износи око 71 ха.

Зоном број 7 доминира намена становања малих густина до 50ст/ха. Уз улицу „22. Августа“ планирано је становање средњих густина у складу са затеченом урбаном матрицом. Значајну површину заузима и радна зона, а уз Реку Моравицу је планиран заштитни зелени појас.

Део обухвата зоне 7 налази се изван грађевинског подручја и припада шумском и пољопривредном земљишту.

становање средње густине С1 - 50-90 ст/ха

- урбанистичке целине 7.3, 7.8

становање мале густине до 50 ст/ха

- урбанистичке целине 7.1, 7.4, 7.6

радна зона

- урбанистичка целина 7.2, 7.5 и 7.10

пословање

- урбанистичка целина 7.9

Јавна намена - заштитно зеленило – урбанистичка целина 7.7

ЗОНА 8

Област која је обухваћена овом зоном, захвата део територије насеља Церова - десна обала реке Моравице до границе ПГР-а.

Површина ове зоне износи око 218 ха.

Као доминантна намена предвиђено је становање малих густина.

Планирано је и формирање 7 радних зона, углавном као проширење или потврђивање постојећих. У радној зони на северу налази се постојећа ГМРС, за коју је планирано проширење.

У постојећој радној зони ознаке 8.16 планирана је и мала хидроелектрана на месту постојећег млина на Ђеловом јазу (река Моравица).

За подизање квалитета живота и стандарда становништва овог подручја, посебно је значајно планирање секундарног реонског центра у централном делу зоне, у оквиру кога је планиран објекат дечје социјалне заштите (дечји вртић), разни услужни и други садржаји. У непосредној близини налази се постојећи објекат старе школе (тренутно није у функцији) за који је предвиђено проширење локације, тако да ствара могућност изградње објекта основног образовања у складу са стандардима за ову врсту објекта.

Такође битан садржај за јавну употребу представља и планирани реонски спортски центар (отворени терени и затворени спортски објекти).

Планирано је проширење локација постојећих гробаља.

У овој зони по ободу је планирана источна обилазница – измештање државног пута IB бр. 21, за коју је предвиђена разрада Планом детаљне регулације и дате су оријентационе границе плана.

Земљиште између границе овог ПДР и границе плана налази се изван грађевинског подручја и припада шумском и пољопривредном земљишту.

Зона је подељена на 30 урбанистичких целина.

становање мале густине до 50 ст/ха

- урбанистичке целине 8.1, 8.5, 8.6, 8.7, 8.8, 8.13, 8.14, 8.17, 8.18 и 8.20

радна зона

- урбанистичке целине 8.9, 8.16, 8.22, 8.23, 8.27 и 8.29

пословање

- урбанистичка целина 8.28 и 8.30

Јавне намене су заступљене у следећим урбанистичким целинама:

- **реонски центар** – урбанистичка целина 8.11
- **основно образовање** - урбанистичка целина 8.12
- **локални спортски центар**– урбанистичка целина 8.10
- **пословање**
  - урбанистичка целина 8.25
- **комуналне функције**
  - **гробље** - урбанистичка целина 8.4 и 8.19
  - **ГМРС** – у делу урбанистичке целине 8.9
- **Зелене површине**
  - **Парк** - урбанистичка целина 8.21
  - **заштитно зеленило** - урбанистичке целине 8.2, 8.3, 8.15, 8.24 и 8.26

2.1.2. БИЛАНС ПОВРШИНА ПЛАНИРАНЕ НАМЕНЕ

НАМЕНА	ПОВРШИНА (ha)	ПРОЦЕНАТ %
ГРАДСКИ ЦЕНТАР	28,63	3,49
РЕОНСКИ ЦЕНТАР	1,43	0,18
ОБРАЗОВАЊЕ	3,67	0,45
ЗДРАВСТВО	1,11	0,13
СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА	22,85	2,78
КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ	11,30	1,38
ГРОБЉА	7,85	0,96
ПАРКОВСКО ЗЕЛЕНИЛО	8,22	1,00
ЗАШТИТНО ЗЕЛЕНИЛО	13,95	1,70
ОСТАЛО ЗЕЛЕНИЛО	2,13	0,26

МЕШОВИТО СТАНОВ. И РЕКРЕАЦИЈА	8,50	1,04
СТАНОВАЊЕ МАЛИХ ГУСТИНА	156,86	19,14
СТАНОВАЊЕ СРЕДЊИХ ГУСТИНА С1	171,01	20,85
СТАНОВАЊЕ СРЕДЊИХ ГУСТИНА С2	35,00	4,26
СТАНОВАЊЕ ВИСОКИХ ГУСТИНА	4,15	0,51
РАДНА ЗОНА	107,36	13,09
ПОСЛОВАЊЕ	12,40	1,51
САОБРАЋАЈНЕ ПОВРШИНЕ	118,81	14,50
РЕКЕ	57,92	7,06
ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ	23,05	2,81
ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ	23,80	2,90
УКУПАН ОБУХВАТ ПГР-а	820,00	100,00

НАМЕНА	ПОВРШИНА (ha)	ПРОЦЕНАТ %
ЈАВНЕ ФУНКЦИЈЕ	101,14 ха	12,33 %
СТАНОВАЊЕ	375,52 ха	45,80 %
ПРИВРЕЂИВАЊЕ	119,76 ха	14,60 %
САОБРАЋАЈ	118,81 ха	14,50 %
ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	57,92 ха	7,06 %
ПОЉОПРИВР. ЗЕМЉ.	23,05 ха	2,81 %
ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ	23,80 ха	2,90 %
УКУПАН ОБУХВАТ ПГР-а	820,00 ха	100,00

2.1.3. ОСНОВНА НАМЕНА У ОБУХВАТУ ПЛАНА

У границама плана заступљено је грађевинско, водно, пољопривредно и шумско земљиште.

Граница грађевинског подручја одређена је тако да у највећој мери прати границе катастарских парцела, али се од овог принципа повремено одступа. Ово одступање изражено је у источном делу плана, где је трасирана источна обилазница, одређена коридором који сече катастарске парцеле од којих су неке изузетно великих површина. Водећи рачуна о рационалном коришћењу земљишта граница грађевинског подручја у овом делу поклапа се са границом коридора, тако да он припада грађевинском подручју, а остатак катастарских парцела остаје изван грађевинског подручја као пољопривредно, односно шумско земљиште.

Површина планираног грађевинског земљишта износи око 715 ха. Грађевинско земљиште је подељено на земљиште за јавне (220 ха) и остале (495 ха) намене.

Водно земљиште (реке Рзав и Моравица и већи број потока) заузима око 58 ха.

По ободу плана обухваћен је део пољопривредног и шумског земљишта.

Основна намена	Површина (ха)	Процентуално учешће (%)
Грађевинско земљиште	715 ха	87,20 %
Водно земљиште	58 ха	7,07 %
Пољопривредно земљиште	23 ха	2,81 %
Шумско земљиште	24 ха	2,92 %
УКУПНО	820 ха	100 %

2.1.4. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ОБЈЕКТЕ И ПОВРШИНЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ

Планом генералне регулације дефинишу се услови за побољшање функционисања јавних и комуналних служби и унапређивање зеленила, уз дисперзију објеката ради боље доступности становницима гравитационог подручја.

Планирање локација базирано је на принципу равномерног размештаја, поштовању прописаних норматива и уједначавању квалитета услуга. Простори за развој јавних служби планирани су највећим делом у оквиру зона градског и реонских центара док се одређени садржаји због специфичних локацијских захтева налазе ван ових зона.

Планираним концептом подстиче се развој полицентричног типа насеља, са надоградњом центра града у погледу свих неопходних функција и садржаја у складу са значајем и улогом у окружењу, и изградњом и јачањем реонских центара, у складу са потребама у односу на број становника, радијуса опслуживања – гравитациону зону, и шире потребе.

ОБРАЗОВАЊЕ

Основно образовање

У наредном планском периоду у области школства, за постојеће и планиране објекте, потребно је обезбедити виши степен опремљености, односно већи стандард у складу са важећим нормативима за објекте ове намене, а у циљу подизања нивоа образовања и постизања неопходних услова за одвијање савременог наставног рада у овим објектима.

Реформе у систему школства, захтевају и реструктурирање у домену основних и средњих школа, повећање потреба за школским простором, што ће се решавати у наредном планском периоду, са реорганизацијом целокупног образовног система.

За правилно функционисање основног образовања на подручју обухвата плана, потребно је испоштовати следеће критеријуме за лоцирање и нормативе за планирање школских објеката:

- гравитационо подручје 7000-8000становника
- равномерна покривеност за радијус опслуживања 1000-1500м
- школски простор -8м²/ученику и
- површина комплекса 20-25м².

Полазећи од демографске пројекције ППО Ариља, до краја планског периода основну школу похађаће 1320 деце, за које је потребно обезбедити 10560 м² школског простора и 26400м² површине комплекса.

Постојећи проблеми у функционисању основног образовања на градском подручју (недовољна површина комплекса у односу на број ученика, просторна ограниченост за даље ширење и недовољна уређеност комплекса) планом су предвиђени да се реше кроз:

1.Проширење постојећег комплекса О.Ш.“Стеван Чоловић“, уз реконструкцију објекта, доградњу и адаптацију, опремање савременим средствима и уређење слободног простора у комбинацији зелених и поплочаних површина, и обезбеђење паркинг простора.

2.Изградњу два нова комплекса основног образовања на локацијама у:

- Вранама са капацитетом од 530 деце (комплекс предвидети новим планом детаљне регулације за одговарајућу локацију).

- Церови са капацитетом око 110 деце (комплекс предвиђен ПГР-е).

Изградњом нових школа и смањењем броја деце у постојећој основној школи, побољшаће се услови за функционисање основног образовања, као и обезбедити равномернија покривеност планског подручја објектима основног образовања.

Нови објекти основних школа треба да испуњавају све прописане услове за објекте ове намене у складу са нормативима и да садрже сву потребну опремљеност и наставна средства у складу са савременим стандардима у овој области, као један од предуслова за подизање нивоа образовања.

У објектима основног образовања предвидети део намењен предшколском образовању, а у оквиру комплекса отворене и затворене садржаје намењене спорту и рекреацији.

Основне површине које школско двориште треба да обухвата сем објеката су:

- отворене површине за спорт и рекреацију
- слободне зелене површине
- школскодвориште и
- економско двориште.

Слободне површине школског дворишта уредити комбинацијом зелених и поплочаних површина, уз обезбеђење простора за паркирање.

Неоходно је заштити школско двориште зеленим појасом и физички га одвојити од суседних намена.

Средње образовање

Постојећа локација средњег образовања (СШ „Светог Ахилија“) задовољава потребе по површини комплекса, за очекивани број од 800 ученика, и пружа могућности за изградњу недостајућег школског простора.

За правилно функционисање средњег образовања на подручју обухвата плана, потребно је испоштовати следеће критеријуме и нормативе за планирање школских објеката:

- радијус опслуживања– подручје општине
- капацитет школе – 800 ученика у 2 смене
- школски простор -8м²/ученику и
- површина комплекса 20-25м².

У планском периоду предвиђа се реконструкција, адаптација и доградња школског простора која обухвата реконструкцију и доградњу учионочког простора, изградњу физкултурне или балон сале, као и ваннаставног простора. Такође, планирана је реконструкција комплекса школе, уз изградњу отворених спортских терена и паркинг простора, као и уређење зелених површина.

У оквиру комплекса средњег образовања у складу са потребама, јер су преко 40% ђака путници, планира се изградња ђачког интерната у коме би се обезбедило становање за максимално 100 ученика.

Потребан простор може се обезбедити кроз реконструкцију и доградњу постојећег објекта школске радионице или изградњом новог објекта.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Постојећи дом здравља, као установа примарне заштите која функционише у склопу Здравственог центра Ужице, иако задовољава прописане нормативе, нерасполаже са довољно радног простора за несметано функционисање већине здравствених служби.

Стога се на постојећој локацији, у планском периоду предвиђа проширење капацитета кроз реконструкцију и доградњу постојећих објеката и набавку савремене опреме, као и проширење комплекса ради изградње новог објекта за потребе службе „Центар за мајку и дете са хитном медицинском помоћи“

Поред тога планира се реконструкција комплекса и кроз изградњу потребног паркинг простора и унапређење зеленила.

У склопу реонских центара предвидети објекте примарне заштите (здравствена амбуланта).

У наредном периоду наставиће се тренд отварања апотека и ординација здравствене заштите у приватном сектору.

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Социјална заштита деце

Према нормативима и демографској пројекцији датој ППО Ариље до краја планског периода (2021.) потребно је предвидети смештај у јавним вртићима за око 530 деце, уз следеће нормативе за планирање мреже објеката:

- радијус опслуживања 500м,
- укупан број деце до 2 године чини 4% од укупног броја становника, а узраст од 3-6 година - 6% од укупног броја становника,
- 60% од планираног броја деце узето је за планирање капацитета дечијих вртића.

Планирање изградње дечијих вртића и реконструкција постојећих, врши се на основу следећих стандарда и норматива:

- површина комплекса 30-35 м²/детету,
- изграђена површина 6-8м²/детету.

За очекивани број деце, потребно је обезбедити 15900м² комплекса и 3180м² изграђеног простора.

За обезбеђење потребних капацитета планира се:

1. Реконструкција и доградња постојећих комплекса дечије заштите

1.1 Дечији вртић у улици Милована Глишића (капацитета 250 деце)

- проширење дворишног простора објекта у Ул. М.Глишића испред главног улаза до главне улице површине 0,35 ари,

- изградња новог прилазног пута у двориште из правца Услужног центра,
  - реконструкција старог монтажног објекта (или изградња новог) површине 850м²,
- 1.2 Дечији вртић у Погледи (капацитета 100 деце)
- реконструкција и уређење комплекса вртића у Погледи

2. Изградња нових комплекса дечије заштите

Полазећи од потребе равномерног распореда дечијих вртића, према гравитационом подручју и задатом радијусу опслуживања, планирана локација новог вртића је у реонском центру Церова. Планирани објекат дечије заштите, капацитета до 100 деце, позициониран је у односу на неопслужене зоне постојећег и планираног становања.

Поред објеката дечије заштите, у основним школама планирани су потребни капацитети за предшколски боравак деце.

Преостале потребе за овом услугом могу се реализовати кроз приватну иницијативу у оквиру стамбених зона.

Социјална заштита одраслих

У складу са исказаним потребама Центра за социјални рад и високог учешћа старих лица у укупном становништву, у будућем периоду планира се изградња Дома за старе у реонском центру Вране са следећим нормативима:

- површина комплекса 25м²/кориснику,
- изграђена површина 8м²/кориснику.

Капацитет планираног дом за старе је максимално 100 корисника, изграђена површина објекта 800м², а површина комплекса 2500м². Комплекс уредити као слободне и поплочане површине, уз обезбеђење простора за паркирање.

Преостале потребе за овим капацитетима, обезбедиће се кроз приватну иницијативу у другим комплементарним наменама.

У оквиру објекта дома за старе може се изградити простор за потребе прихватилишта и (или) дневног објекта за неке категорије особа са посебним потребама. За друге категорије ова врста социјалне заштите може се организовати у оквиру постојећих објеката других намена, изузев сервисно-радних, индустријских, комуналних и сл.

Према исказаним потребама, такође је потребно планирати изградњу објеката или реконструкцију постојећих, у виду прихватилишта и дневног боравка за особе са посебним потребама, где би корисници добили услугу до обезбеђивања неког другог вида заштите. За ове објекте планирати капацитет 20-30 корисника уз обезбеђење 3м² изграђене површине по кориснику. Ова врста социјалне заштите може се поред посебно одређених локација, организовати у оквиру постојећих објеката других намена.

Због повећаних потреба, у наредном периоду ова врста заштите, поред јавне може се развијати и као комерцијална делатност.

Објекти социјалне заштите старих лица могу се градити у оквиру градског центра, центара урбанистичких зона, зонама становања и готово свим наменама изузев оних у оквиру којих би ова намена била непримерена (сервисно-радне, индустријске, комуналне и друге намене).

СОЦИЈАЛНО СТАНОВАЊЕ

Социјално становање чини категорију становања која решава потребе социјално угрожених и лако повредивих група, којима је потребно пружити посебну помоћ при обезбеђивању адекватних услова становања.

Социјално становање, као посебна категорија, може се планирати у свим зонама становања. Социјално становање, у смислу Закона о социјалном становању („Службени гласник РС“ бр. 72/09), јесте становање одговарајућег стандарда које се обезбеђује уз подршку државе, у складу са стратегијом социјалног становања и програмима за реализацију стратегије, домаћинствима која из социјалних, економских и других разлога не могу да обезбеде стан по тржишним условима.

У склопу реонског центра у Насељу Вране планирана је изградња објекта намењеног социјалном становању.

За потребе изградње објекта рејонског центра предвиђена је даља разрада планског решења израдом Урбанистичког пројекта, којим ће бити решени међусобни односи планираних намена у оквиру њега.

КУЛТУРА

Постојећи објекти културе (биоскоп и простор библиотеке на 2 локације) се задржавају уз реконструкцију и доградњу према исказаним потребама установе културе «Народна библиотека-Ариље», а у складу са важећим ПДР-е за градски трг у Ариљу.

Овим планом предвиђа се уређење трга, тако да главну пешачку везу трга са ул. Краља Драгутина, чини планиран пешачки продор преко кп.бр. 60и 61, у чијој су осовини смештени цвећњаци, дрвореди и мали пословни објекти (новине, сладолед, сувенири, туристичке информације...). Продор има два паралелна степеништа за савладавање висинске разлике између трга и ул. Краља Драгутина. У осовини овог продора, на централном делу трга, планирана је фонтана.

Још једно проширење трга представља обједињено двориште (кп.бр. 60 и 61), у које ће бити измештен музеј (стара школа), коначк сердара Мићића и кућа Мирослава Требињца (ревитализован у етнолошки музеј), формирајући тако амбијенталну целину из 19. века, поплочана пешачка површина, зелени и цветни медаљони. Порта цркве заједно са кп.бр. 58, 59, 60, и 61, чини археолошки парк. Формирањем нове грађевинске парцеле омогућена је изградња културног центра, као још једног унутрашњег дворишта, повезаног са градским тргом.

Садржаје овог културног центра чине: нови отворени амфитеатар са пратећим садржајима, могућим монтажним повременим наткривањем (књижевне вечери, вечери црквених хорова, изложбе на отвореном, мале уметничке сцене) и нови објекти са претежним садржајима културе (историјски архив, галерије, кафе књижара, туристички бирои, кафе посластичарница са традицијом малине, седење на отвореном, пратећи мобилијар, поплочано двориште и зеленило), два-три степеника, који ће повезати двориште са тргом и заокружити простор трга.

УПРАВА И АДМИНИСТРАЦИЈА

У Ариљу као административном седишту општине смештени су објекти управе и администрације. Постојећи објекти су сконцентрисани у градском центру, и то: Скупштина општине и Општинска управа, ОЈ Општинског суда Пожега, МУП Србије-Полицијска станица Ариље, објекат ПТТ, Служба за катастар непокретности, Управе ЈП „Дирекција за изградњу“ и ЈП „Зелен“. У близини градског центра налази се комплекс полицијске управе.

Објекти управе и администрације се задржавају на постојећим локацијама уз неопходну адаптацију, реконструкцију и доградњу, као и уређење околног простора и обезбеђење паркинг простора.

Недостатак ових садржаја планиран је за реализацију у оквиру центара свих нивоа према утврђеним нормативима.

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Објекти у функцији спорта и рекреације, као један од недовољно развијених садржаја у насељу, предвиђени су планом као јединствени систем, кроз мрежу површина и објеката различитог нивоа. Простори намењени спорту и рекреацији су планирани као самостални простори, интегрисани и повезујући рекреативни простори.

Планиране категорије су:

- градски спортско - рекреативни центар
- локални спортско - рекреативни центар
- специјализовани спортско - рекреативни центар

Постојећи спортски центри и терени су задржани и укључени у планирани систем спортских центара.

Градски спортски центар У области унапређења спортско-рекреативних садржаја планира се завршетак изградње спортског центра градског типа испод Градског парка. У оквиру њега поред постојеће спортске хале, биће изграђен градски базен са потребним пратећим садржајима, на простору испод хале и обезбеђен довољан број паркинг места. Постојеће отворене терене треба реконструисати као терене за мале спортове, игралишта и санкалишта за децу, изградњу пратећих садржаја и слично, уз обезбеђење потребних садржаја-трибина и паркинг простора, као и изградњу комерцијалног угоститељског објекта са летњом баштом.

Локални спортски центри планирају се у реонским центрима Вране и Церова за дневну рекреацију грађана и тренинге спортских клубова са отвореним теренима или затвореним објектима и неопходним пратећим садржајима.

Специјализовани спортско-рекреативни центри - На локацији Вилиман планирају се, поред других садржаја спортско-рекреативне површине (аква парк, базен), а на ушћу Рзава у Моравицу- терени на отвореном за спортско-рекреативне садржаје: голф, тенис и шеталиште и др.

Уз наведене спортско-рекреативне садржаје који чине засебне наменске целине у насељу ће бити формиран спортско-рекреативни садржаји и објекти у склопу осталих основних функција, као пратећи комплементарни садржаји (у склопу радних зона и комплекса, центара урбанистичких зона, предшколских установа, школа и сл.)

У свим деловима градског насеља, предвиђеним за развој становања, уколико постоје просторне могућности, треба реализовати просторе за рекреацију на нивоу суседства/блока. Препоручују се следећи садржаји: терени за мале спортове, игралишта за децу, простор за одмор и пратеће зелене површине. Просторним мерама обезбедити заштиту и безбедност корисника рекреативног простора, као и заштиту околног становништва од негативних утицаја реализације рекреативних активности (бука). Већина рекреативних простора не угрожава стамбене зоне, већ доприноси квалитету тих зона. Сходно томе, могуће је лоцирати у стамбеним зонама отворене и затворене комерцијалне рекреативне садржаје различитих врста (теретане, фитнес сале, играонице и слично). Већи програми (комплекс базена, аква парк, забавни парк) се лоцирају тако да не угрожавају основну намену простора, као ни квалитет животне средине.

За постојеће спортско-рекреативне садржаје у оквиру школских комплекса планира се даље унапређивање и проширивање. Рекреативни (интегрисани) простори у оквиру школских и дечјих установа, планирају се као спортско-рекреативне површине у отвореном и затвореном простору.

Уз реке Рзав и Моравица предвиђени су коридори зеленила са планираном изградњом и бициклистичких стаза, стаза за ролере, трчање, пешачење и слично.

ЈАВНЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

Концепт организације и уређења јавних зелених површина у планском периоду базира се на:

- повећању степена одржавања постојећих зелених површина и подизању нових,
- повезивању зеленила свих категорија на подручју ПГР-а у јединствени систем зеленила,
- формирању уређених зелених површина поред река, уз пешачке и бицикличке стазе.

Организација јавних зелених површина планирана је као јединствен систем од великог значаја за функционисање града и обезбеђење здравије животне средине.

Јавно зеленило у градском грађевинском подручју, предвиђено на новим и постојећим локацијама, планирано је као:

- 1 - парковско зеленило
- 2 - скверови и линеарно зеленило
- 3 – заштитно зеленило

1. Парковско зеленило

Постојећи Градски парк даље унапређивати, кроз одржавање у континуитету. Остварити његову повезиваност са спортско-рекреативним површинама у окружењу и формирање мањег простора са опремом за игру деце.

Поред градског парка предвиђен је и реонски парк у насељу Церова. Ново планирани парк се налази у непосредној близини коридора реке Моравице, тако да се предвиђа и његово укључивање у спортско-рекреативне сврхе. Нови парк би имао приоритетну функцију заштите, тј. изразиту еколошку вредност за непосредно окружење, тако да зелене површине треба да доминирају у оквиру њега.

Садржаје одабирати тако да се задовоље потребе различитих категорија становника и груписати тако да се избегавају конфликти у коришћењу простора. Тежити вишенаменском коришћењу изграђених отворених и затворених простора.

Поред основне функције зеленила у склопу парка могуће је организовати низ садржаја намењених пасивној и активној рекреацији као што су мини игралишта за децу, пешачке и трим стазе којима су повезани сви делови парка и др. Комуникацију у парку остварити реализацијом пешачких стаза

У парку могу да буду подигнути следећи приземни затворени објекти: угоститељски објекти са отвореним баштама, објекти у функцији одржавања парка, музички/уметнички павиљони и изложбени објекти, информативни пунктови, инфраструктурни и санитарни објекти од општег интереса утврђени на основу закона. Објекти могу да заузму максимално 5% површине.

Парк опремити урбаним мобилијаром.

2. Скверови и линеарно зеленило

Скверови се формирају на мањим слободним неизграђеним површинама, у оквиру урбанистички уређених простора (сви нивои центара, тргови, раскрснице и др.).

Градски трг уредити у складу са ПДР Градски трг (фонтана, споменик, зеленило, попљочавање). Задржано је сво квалитетно високо и ниско постојеће растиње на тргу, уобличено у нове облике зелених и цветних површина и планирано ново високо и ниско зеленило.

Планирано је измештање постојећег споменика са трга, уколико му буде обезбеђена права локација у градском парку. Измештањем споменика, најпространији део трга биће отворенији за пешачке комуникације, масовније туристичке манифестације и безбрижан боравак грађана Ариља. Положајем, величином и својом архитектуром објекти дефинишу његов облик, захтевају што више отвореног простора трга протканог зеленилом, новим релаксирајућим садржајима на отвореном (споменик берачици малина, цвећњаци, фонтане, сат, кафеи, изложбе...), одговарајућим мобилијаром и већим могућностима за развој туристичких активности.

Гавриловац, због атрактивности локације, близине Дечијег вртића и спортско-рекреативних површина, додатно уредити коришћењем засада сезонског цвећа и увођењем нових врста дрвећа и украсног жбуња.

Зеленило око јавних објеката (МЗ, суд, градска галерија, општина) поред редовног одржавања, преуредити, уз коришћење атрактивних једногодишњих цветних врста и постављање пратећег мобилијара.

Линеарно зеленило заступљено је и планира се дуж саобраћајница у виду дрвореда, шибља и травњака у разделним тракама. Овај вид зеленила практично повезује зелене површине у систем, па је улога утолико значајнија.

Улично зеленило формирати у свим улицама чији попречни профили и трасе подземних и надземних инсталација то дозвољавају, и то двострано или једнострано. У постојећим улицама са дрворедима, допунити и заменити оштећена и уништена стабла. Ивицом простора за паркирање возила подизати високо зеленило ради заштите од сунца. При избору врста за улично зеленило треба водити рачуна да поред декоративних особина буду прилагођене условима раста у уличним профилима.

3. Заштитно зеленило

У подручју ПГР-а планирано је неколико видова заштитног зеленила, са становишта заштите функција:

- у зонама раздвајања функције гробља од других функција
- у зонама мајор корита река

У планирању нових зелених површина треба имати у виду карактеристике урбанистичке зоне (намена простора, услови локације), функцију зеленила, као и коришћење биљних врста које нису алергени, а прилагођене су за дате климатске услове.

КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ

Зелена пијаца

Зелена пијаца планом се задржава на постојећој локацији, уз реконструкцију и доградњу постојећег објекта и изградњу новог простора ради испуњења прописаних услова за функционисање отворене зелене пијаце, као и обезбеђење паркинг простора за теретна и путничка возила. Опремање централне градске пијаце подразумева уређење локације са отвореним простором, градском тржницом и пратећим комерцијалним садржајима.

Имајући у виду атрактивност локације, ради оживљавања основне функције овог простора, могуће је организовати пијац затвореног типа изградњом објекта тржнице.

Гробља

На подручју плана предвиђено је задржавање постојећих локација комплекса гробља. Гробља као значајна јавна функција, планирана су као:

1. постојећа гробља која се задржавају без могућности проширења:
  - старо градско гробље «Рудине»
  - гробље у Грдовићима.
2. постојећа гробља са планираним проширењем су:
  - ново градско гробље у Вранама и
  - 2 гробља у Церови.

До краја планског периода за ову намену треба обезбедити 35.200м² укупне површине, уз опремање са потребним садржајима.

Комплекси гробаља морају се оградити, уз формирање заштитног зеленог појаса, опремити потребним садржајима – колско-пешачким саобраћајницама, пешачким стазама, платоима, пратећим објектима, чесмама и др.- и комуналном инфраструктуром, као и паркинг простором.

Ватрогасна станица

Ватрогасна станица се задржава на постојећој локацији у општинском објекту, уз следеће услове:

- проширење простора на рачун дела магацина који користи Полицијска управа, а који треба да се измести у круг Полицијске управе,
- реконструкција објекта у оквиру комплекса у циљу задовољења прописаних критеријума за функционисање службе,
- надградња магацина у циљу добијања смештајног простора за људство ватрогасне спасилачке јединице, и
- прилагођен режим саобраћаја у Ул. Мали Остреш у циљу несметаног изласка ватрогасних возила са локације.

Јавна паркинг гаража

Планом генералне регулације предвиђена је јавна паркинг гаража у циљу превазилажења проблема паркирања у градском центру, с обзиром да стационарни саобраћај овог дела простора представља један од евидентних проблема, како је то већ описано у анализи постојећег стања.

Простор испод градског парка намењен је изградњи вишеетажне јавне паркинг гараже са пратећим садржајима. Налази се на простору између градског парка и спортског центра, уз Улицу војводе Степе.

Ова гаража је планирана као више етажна. Кров гараже би била парковска површина. Предметни простор заједно са градским спортским центром мора се урадити Урбанистички пројекат пре добијања локацијске дозволе.

Јавни WC

Планиране локације за јавни WC су:

- на простору између градског парка и спортско-рекреационе зоне (уз објекат јавне паркинг гараже)
- на новом паркингу испред простора зелене пијаце.

Трафостанице

Трафостанице су планиране кроз систем снабдевања насеља електричном енергијом. Локације ТС 110/35 и 35/10 KV су дефинисане на карти намена површина.

Електроенергетски објекти су детаљно обрађени у делу који се односи на електроенергетску инфраструктуру.

Објекти водоснабдевања и пречишћавања отпадних вода

Објекти водоснабдевања су дефинисани капацитетом и локацијом кроз област водоснабдевања и одвођења отпадних вода. То су:

- водозахват
- постројење за пречишћавање отпадних вода (које је ван граница ПГР-е).

Хидротехнички објекти су детаљно обрађени у делу који се односи на хидротехничку инфраструктуру.

Фабрика за пречишћавање воде

Фабрика за пречишћавање воде у Регионалном водосистему «Рзав», капацитета 1200 л/с, изграђена је на падинама брда Клик, изнад Ариља, на к.п. бр. 726,729/9, 715/3 и 715/2 КО Грдовићи.

Комплекс фабрике обухвата:

- објекте за мерење, регулацију и расподелу сирове воде, као и мерење чисте воде;
- таложнице савременог типа на принципу ламела-сепаратора;
- озонаторе;
- брзе пешчане филтре;
- резервоар чисте воде;
- пумпну и компресорску станицу;
- објекте за складиштење и дозирање хемикалија;
- контролно-командни центар;
- лабораторију;
- енергетику;

-објекат за третман отпадних вода са постројења;

-пословни простор и

-уређен круг око фабрике са прилазном саобраћајницом.

Сирова вода се са водозавода на акумулацији „Сврачково“ цевоводом доводи до ПС „Рзав“ у насељу Вране, која цевоводима 2xØ1200мм препумпава сирову воду у постројење за пречишћавање воде. Пумпна станица, смештена на к.п.бр. 970/4 КО Вране, опремљена је са 6 пумпних агрегата и потребном хидромеханичком и електричном опремом.

Пречишћена вода се магистралним цевоводом Ø1200мм дистрибуира ка другим општинама (Пожега, Лучани, Чачак, Горњи Милановац...) корисницама.

Висински положај постројења обезбеђује гравитационо одвођење воде до градских резервоара у Ариљу, Пожеги, Лучанима и Чачку. Вода за Горњи Милановац се доводи гравитацијом до пумпне станице лоциране у месту Брђани, одакле се потискује до градског резервоара.

Главна мерно регулациона станица (ГМРС)

ГМРС је планирана кроз систем снабдевања насеља гасом.

Термотехнички објекти су детаљно обрађени у делу који се односи на термотехничку инфраструктуру.

2.1.5. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ИНФРАСТРУКТУРНИХ МРЕЖА

2.1.5.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Саобраћајно решење у Плану генералне регулације Ариља засновано је на поставкама и закључцима предходних докумената (ППР Србије, ППО Ариље, ГП Ариље 1996, Саобраћајна студија Ариља 2009., ПГР Ариља-транспортни системи, услова надлежних предузећа – управљача путева и постојећег стања), карактеристикама простора и настојањем да се предложеним решењем у будућности на најбољи начин задовоље потребе становника и безбедност учесника у саобраћајном смислу.

Планом генералне регулације тежило се изградњи и подизању квалитета саобраћајне инфраструктуре - основне уличне мреже, у циљу омогућавања међусобног повезивања и опслужености свих делова насеља, сегрегације саобраћајних токова у насељу, развоју неопходне

друмске инфраструктуре (паркинг површине за индивидуална и такси возила, бензинске пумпестанице за снабдевање горивом, итд.).

Саобраћајна мрежа на обрађиваном простору базирана је великим делом на већ изграђеној мрежи, уз њено дограђивање, проширивање и изградњи нових саобраћајница, а на основу анализа постојеће саобраћајне мреже, анализе планираних, а не изграђених саобраћајних токова из постојећих планских докумената и Студије саобраћајне основе.

Веза Ариља са окружењем

Са окружењем Ариље остварује саобраћајну-путну везу преко спољне мреже путева чију окосницу чине државни путеви : државни пут IB реда број 21 и државни пут IIA реда број 196 који Ариље повезију директно са суседним општинским центрима и ширим окружењем. Преко ових путева очекује се и остваривање везе Ариља са будућим ауто путем Београд – Јужни Јадран.

ДРУМСКИ САОБРАЋАЈ

СПОЉНА МРЕЖА

Правца државног пута IB реда број 21., којим је Ариље повезано са окружењем (по правцу Пожега–Ариље-Ивањица), сада је окосница спољног транзита на подручју ПГР-а. Ова саобраћајница на подручју ПГР-а пружајући се правцем север-југ додирује са своје западне стране центар насеља (некада очигледно цело насеље када је ова саобраћајница очигледно имала и улогу обилазнице). Ширењем насеља, а нарочито изградњом пословних капацитета са источне стране ове саобраћајнице, она је све више преузимала улогу саобраћајнице за унутрашња кретања и унутрашњи транспорт. До овога је довела њена нарочита погодност (да се са ње по правцу север-југ може брзо и лако приступити скоро свим деловима насеља орјентисаног, или боље рећи проширеног по истом правцу) дошла је до изражаја. Евидентна је и њена улога као улице која све више добија на значају, што са друге стране појачава сукоб унутрашњег саобраћаја и спољног транзита на саобраћајници.

Када је у питању државног пут IIA реда број 196 , појава преузимања улоге улице, је још израженија. Ова саобраћајница пружа се кроз подручје ПГР-а приближно правцем исток-запад пролазећи кроз историјски и најужи центар насеља. На њој је ометање унутрашњег кретања од стране транзитних још веће и мала повећања спољних токова имала би вема негативан одраз на саобраћај у најужем центру са свим лошим последицама.

Ове две саобраћајнице (постојећи ДП IB реда бр.21 који се на подручју ПГР-а од стационоаже 219.221,00 до стационоаже 224.742,00 поклапа са постојећом Улицом 22. август и постојећи државног пут IIA реда број 196 који се на подручју ПГР-а од стационоаже 10.521,00 до стационоаже 15.120,00 поклапа са улицама Слободана Пенезића, Миће Матовића и Иве Лоле Рибара) пресецају се на ободу најужег центра. Оне фактички деле подручје ПГР-а и по правцу север – југ и по правцу исток-запад. Због наведених околности, ПГР-ом планиране су за потребе спољног транзита њихова измештања, **као планирано измештање ДП IB реда бр.21 (Источна обилазница) и као планирано измештање ДП IIA реда (Западна обилазница).**

Ове две саобраћајнице (обилазнице) имале би укрштање-раскрсницу у зони ушћа Рзава у Моравицу, тачније источно од додира (ушћа) река. До тог места планирано измештање ДП IB реда (Источна обилазница) дошло би са постојеће трасе државног пута IB реда бр.21, одвајањем од постојеће трасе (на стационоажи км218+888,5) непосредно након његовог уласка из правца Пожеге у подручје ПГР-а, па ка премештавању Моравице непосредно низводно од ушћа Рзава. На раскрсници ових путева (Источне и Западне обилазнице) извршило би се, на периферији насеља, раздвајање свих транзитних – спољних токова по свим правцима, а са друге стране увели би се у насеље (преко деонице Западне обилазнице од ове раскрснице до садашње

раскрснице улица 22. Август и Улице Стевана Чоловића, реконструисане у раскрсницу са кружним током саобраћаја) сви токови који са севера и истока долазе у насеље (односно извели би се из насеља сви токови који из насеља одлазе ка северу и истоку), као и токови који полазе из северног дела подручја ПГР-а, а крећу се и ка југу.

У даљем току, траса планираног измештања ДП ИБ реда бр.21 (Источна обилазница) планирана је падином и долином са десне обале Моравице, укрштајући се са државним путем ИА реда бр. 196 у непосредној близини моста планираног измештања ДП ИБ реда бр. 21 преко Моравице. Даље ова обилазница користи коридор дефинисан на брдској падини чиме се и физички обезбеђује од могућности угрожавања заштитног појаса неконтролисаним градњом. То је и подручје крајњег источног обода подручја ПГР-а. У даљем току, ка југу, односно ка Ивањици и поновном спајању са постојећом трасом државног пута ИБ реда бр.21 (на стационожи постојећег ДП ИБ реда бр.21 224.742,00, односно очекиваној стационожи планираног измештања ДП ИБ реда бр.21-Источне обилазнице 224.195,00) у делу његовог изласка из подручја ПГР-а на југу. Ово спајање-раскрсница такође представља и могући Јужни улаз у насеље, односно излазак из њега за правац југа (ка Ивањици), или пак за све правце из подручја непосредног окружења раскрснице. Планирано измештање ДП ИБ реда бр.21 (Источна обилазница) планирана у овом ПГР-у, у целини тока имаће карактеристике деонице ванградског пута (без пешачких стаза) и са елементима који обезбеђују приоритет транзитним токовима.

Траса планираног измештања ДП ИБ реда (Источна обилазница), која би преузела улогу државног пута ИБ реда бр.21, заједно са раскрсницама биће обрађена планом детаљне регулације, у свему према условима ЈП „Путеви Србије“ када плански документ буде у изради. Планским решењем сачуван је коридор Источне обилазнице са предвиђеним заштитним појасом у складу са Законом о јавним путевима („Сл. Гласник РС“ бр. 101/05, 123/07, 101/11, 93/12) и биће прецизно дефинисан разрадом овог подручја Планом детаљне регулације, који је прописан за Источну обилазницу.

Западна обилазница (планирано измештање трасе ДП ИА реда број 196) након раскрснице са планираним измештањем трасе ДП ИБ реда бр. 21 (Источном обилазницом), премештавања Моравице и Рзава непосредно пре раскрсница са Улицом 22. Август (која се поклапа са постојећом деоницом) и саме раскрснице (која је овим ПГР-ом планирана са кружним током), наставља северним ободом подручја ПГР-а ка поновном премештавању Рзава и спајању са државним постојећим ДП ИА реда 196 (који се на том делу поклапа са Улицом Иве Лоле Рибара) непосредно испред угоститељског објекта „Млинарев сан“. Ова раскрсница планирана је као површинска раскрсница са кружним током саобраћаја. Уједно ова раскрсница је улазак у насеље из правца запада (односно излазак из насеља за правац запада). Имајући у виду положај у ПГР-уе и ранг, Западна обилазница у овом ПГР-е на целом току има и карактеристике улице, односно деонице ванградског пута прилагођене потребама насеља са тротоарима и у највећем делу трасе и ивичним разделним острвима. Планирано измештање ДП ИА реда 196 – Западна обилазница у овом ПГР-е поклапа се са планираним улицама Ариље 150, Ариље 16 и улицом Иве Лоле Рибара).

Оваквим нацртом ПГР-е са планираним измештањем трасе ДП ИБ реда бр.21 и Западном обилазницом извршило би се раздвајање унутрашњих кретања од спољног транзита и спречили њихови међусобни негативни утицаји на подручју насеља, као и негативни утицаји тог сукоба на насеље (првенствено са аспекта појачаних загађења). Са друге стране, преко ових саобраћајница насеље остварује адекватну везу са спољном путном мрежом државног значаја.

На основу услова ЈП „Путеви Србије“ и Закључака комисије за преглед планова евидентирани су постојеће станице за снабдевање течним горивом на деоницама државних путева : на постојећем ДП ИБ реда бр.21, на стационожама : км 220+584 (станица „Морача“), на км 220+637 (станица „Дечани“ са леве стране гледајући у правцу раста стационоже) , на км220+684 (станица „Петрол“ са леве стране), на стационожи км223+014 (станица „Песак“ петрол-лева

страна) и на стационачи км 223+284 (станица МОЛ). На постојећем ДП IIА реда 196 нема станица за снабдевање течним горивом.

Постојећи државни путеви (на подручју ПГР-е) у погледу управљања и одржавања истих, до изградње у пуном профилу овим планом планираних и описаних обилазница (планирано измештање трасе ДП IB реда број 21-Источна обилазница и планирано измештање ДП IIА реда број 196-Западна обилазница) третирају искључиво у складу са важећим Законом о јавним путевима и осталом подзаконском регулативом која регулише материју саобраћаја (примедба ЈП“Путеви Србије“ 28.12.2016.).

УНУТРАШЊА МРЕЖА

У ПГР-е планиране су примарна и секундарна улична мрежа преко којих би се одвијао највећи део унутрашњих кретања, као и локације објеката јавне гараже и аутобуске станице.

Саобраћај у граду базираће се на постојећој изграђеној мрежи, уз њено дограђивање и проширење, са санирањем стања у центру града, нарочито у односу на транзитна кретања, као и планирању нових токова.

Примарна унутрашња саобраћајна мрежа

Примарна саобраћајна мрежа Ариља у функционалном смислу повезује садржајно различите урбанистичке зоне и чине је следеће категорије саобраћајница:

- **главна градска саобраћајница** (Улица 22. август која се на подручју ПГР-е поклапа са деоницом постојећег ДП IB реда бр.21 од његове стационачи км219+221 до км224+742)

- **градска саобраћајница I реда** (улице: Стеван Чоловић, Војводе Путника, Ариље 155, Светозар Марковић и део Панчићеве, Небојша Јерковић, Светолик Лазаревић, Војводе Степе, Хероја Шоше, Војводе Мишића, Првобораца, Виктора Зевника, Ариље 164, Ариље 160, Ариље 154, Ариље 153)

- **градска саобраћајница II реда** (улице: Слободан Пенезић Крцун, Мића Матовић, Иво Лола Рибар, Масарикова, браће Вукотић, Трг братства и јединства, Драгиша Лапчевић, Хероја Шоше, 7.јул, Ариље 157, Ариље 158, Виктор Зевник-Церова, Ариље 160-Церова, Ариље 154-Церова)

- **сабирна саобраћајница** (улица Бански пут) .

Градске саобраћајнице првог и другог реда (које су у саобраћајном смислу – капацитету врло сличне) планиране су у главном по постојећим коридорима.Саобраћајнице првог реда намењене су интензивним саобраћајним токовима који се одвијају унутар градске територије. Градске саобраћајнице другог реда карактеришу краћи правци пружања, са нешто мањим саобраћајним оптерећењима.

Окосница унутрашњих кретања према овом концепту је Улица 22. август, односно садашња деоница државног пута IB реда бр. 21. кроз насеље (подручје ПГР-а). Нацртом ПГР-е планира се реконструкција садашње деонице државног пута IB реда бр.21, односно Улице 22.август, прилагођене новој намени. Ова улица додирује-повезује на северној страни државни пут IB реда бр.21 и његово планирано измештање ДП IB реда (Источну обилазницу), преко раскрснице са Западном обилазницом, неке саобраћајнице које премешћују Моравицу на подручју ПГР-е и на југу поново са путем ДП бр.21 ка правцу Ивањице. Елементи ситуације, нивелације и попречног профила ове улице су највећи, односно најкомфорнији.

У односу на ову улицу (22. август) ослоњена су два саобраћајна прстена. Са западне стране то је потез који чине следеће саобраћајнице –улице: Улица 22. август (од раскрснице са Западном обилазницом) и даље улицама Стевана Чоловића, Хероја Шоше, Војводе Мишића, Улицом првобораца (продуженом до спајања са Улицом 22. август) и Улица 22.август. Са источне

стране то је потез који чине следеће саобраћајнице-улице: Улица 22. август (од раскрснице са Улицом Слободана Пенезића Крцуна) до раскрснице са Улицом Ариље 164, Улицом Ариље 158, Улицом Ариље 154 до Улице Слободана Пенезића Крцуна и Улицом Слободана Пенезића Крцуна до Улице 22. Август.

Такође предложен је саобраћајни прстен формиран од следећих улица: Светолика Лазаревића, Масарикова, Стевана Чоловића, Хероја Шоше, Војводе Мишића, Бојовић поток, Виктора Зевника и Војводе Степе, око најужег – историјског центра. Унутар овог прстена налази се централна пешачка зона са ограниченим и контролисаним приступом возила.

Саобраћајним решењем овог ПГР-е задржани су сви постојећи мостови преко Моравице и Рзава. Положај насеља (на ушћу две реке) условио је да се поред тога планира изградња и нових мостова. Са друге стране велики број постојећих мостова потребно је реконструисати, односно изградити нове на приближно истом месту, како због потребне висине конструкције, тако и због ограничених капацитета-ширине постојећих мостова. Овакву ситуацију треба искористити и реализовати на тај начин да се најпре приступи изградњи нових мостова и приступних улица, а касније преусмеравањем саобраћаја на новоизграђене мостове приступити реконструкцији (односно изградњи на истом месту) постојећих мостова.

У смислу повезаности мостова на Моравици на десној обали, а и у смислу остваривања адекватне комуникације унутар дела насеља Церова планирана је улица Ариље 158. Нову улицу је било неопходно планирати из разлога што проблем реконструкције-проширења попречног профила Улице Бански пут није било могуће урадити тако да она задовољи потребе комуникације дуж насеља а да се не угрози – поруши велики број објеката. Зато је улица Бански пут у оквиру примарне мреже ПГР-е са најскромнијим елементима ситуације и попречног профила. Њена алтернатива у смислу потреба унутрашњег транзита је планирана улица Ариље 158.

Генерално, усвојена ситуациона решења саобраћајница у овом нацрту, поштовала су постојеће трасе саобраћајница са настојањем да се реконструкцијом попречног профила не изазову веће промене по околне садржаје (заузећа парцела или рушење објеката). У ситуацијама када је то било неизбежно, настојало се да преостали делови заузете парцеле могу остати у употреби.

У погледу решавања раскрсница, често је примењиван тип раскрсница са кружним током саобраћаја. Нарочито у ситуацијама кад је у укрсном месту саобраћајница задржан већи број праваца, односно када се кружни ток намећао из безбедносних разлога (случај примењених кружних токова на траси Улице 22. август).

СЕКУНДАРНА УНУТРАШЊА САОБРАЋАЈНА МРЕЖА

Овај ранг имају све остале улице у подручју ПГР-е. То је најгушћа мрежа приступних улица које обезбеђују повезивање локација и објеката са целином уличне мреже. Планирање ових саобраћајница у максималној мери вршено је по већ формираним уличним коридорима уз неопходне корекције у смислу проширивања или логичких усклађивања са околним простором. Основни принцип планирања ове мреже био је поштовање постојећег стања. У деловима где су се планирале нове трасе ове мреже, поштовала су се очекивана природна кретања становника. У извесном броју случајева на планирана решења утицале су поставке неких раније рађених планова и активности (као што су извршене парцелације и слично). У деловима подручја ПГР-е где је мрежа приступних улица затечена у прилично хаотичном стању најчешће као последица непланске градње у веома тешким топографским условима, настојало се да се могућим повезивањима са околним саобраћајницама створи изванредан правилан распоред приступних улица.

ПГР-е Ариља највећи део саобраћаја у најужем центру града, преузео би планирани саобраћајни прстен око постојећег централног језгра (прстен формирају улице Војводе Мишића, Бојовића поток, Виктора Зевника, Војводе Степе и браће Вукотића). Попречним улицама унутар

саобраћајног прстена планиран је пешачки и колски саобраћај станара у њој, као и испорука робе пословним објектима и локалима. Формирање саобраћајног прстена око централног градског језгра омогућиће у многим улицама организовање тзв. «мирујућег саобраћаја», чиме ће се добити велики број потребних паркинг места, као и формирање пешачко-бициклических токова ка/од постојећег централног градског језгра улицама са умиреним саобраћајем (попречним улицама).

БИЦИКЛИСТИЧКИ САОБРАЋАЈ

Бициклически саобраћај ослоњен је на Улицу 22.август која једина има планиране бициклическе стазе. Обзиром на повољан положај ове улице и њен значај у склопу комплетне уличне мреже бициклическе стазе у Улици 22. август подржаваће бициклически саобраћај на подручју готово читавог ПГР-а, осим наравно подручја секундарне мреже са већим подужним нагибима који су једино ограничење. Подршку бициклическом саобраћају може дати и адекватан и довољан број уређених места за паркирање бицикала. На основу Извештаја са 17 седнице комисије за планове предвиђа се да се разрадом простора планом нижег реда предвиди бициклическа стаза и стаза за трчање поред реке Рзав.

ПЕШАЧКИ САОБРАЋАЈ

С обзиром на величину подручја ПГР-е и нормативе за пешачка кретања овај вид саобраћаја може бити основни за највећи део потреба. Уз подршку која се планира овим ПГР-е (оивичене пешачке стазе-тротоари као обавезан садржај свих рангова саобраћајница) и адекватни услови за кретање бицикала, могло би се очекивати да се потреба за коришћењем аутомобила знатно смањи. Свакако да се и другим мерама које могу допринети побољшању услова кретања пешака (саобраћајна сигнализација, заштитне ограде и сличне мере) треба подстицати овај вид кретања – саобраћаја.

За потребе несметаног одвијања пешачког саобраћаја планирани су тротоари у склопу градских саобраћајница свих рангова

Улица Светог Ахилија у централној градској зони предвиђена је као пешачка зона, уз ограничен приступ возилима за снабдевање и уз омогућавање несметаног приступа возилима за хитне интервенције и комуналних служби.

Дуж водотокова (река Рзав и Моравице) планиране су пешачке комуникације. Горњу површину одбрамбених бедема ставити у функцију пасивне рекреације, где су планиране пешачке стазе које је неопходно употпунити урбаним мобилијаром. Такође у оквиру зелених коридора дуж водотокова предвидети пројектима пешачке стазе.

МИРУЈУЋИ САОБРАЋАЈ

Анализирајући стационарни саобраћај у Ариљу, утврђено је да паркирање возила на појединим паркиралиштима представља значајан ограничавајући фактор одвијања саобраћаја.

Имајући у виду да ће степен моторизације у догледној будућности расти, треба очекивати и већи број возила на уличној мрежи Ариља. Већи број возила захтеваће и већи број површина за паркирање.

Укупни захтеви за паркирањем у централној зони одговарајућим средствима саобраћајне контроле морају се свести на разумну меру, тако да би комплекс мера за решавање проблема стационарног саобраћаја подразумевао:

Организацију центра као „плаву зону“ са лимитираним трајањем паркирања
Организацију отворених уличних и вануличних паркиралишта, са развијеним системом
тарифа и контролом њиховог коришћења,
Изградњу јавне паркинг гараже и јавних паркиралишта
Постојање квалитетног јавног градског превоза и стимулације пешачког и
бициклистичког саобраћаја.

Глобално решење се огледа у реализацији две фазе:

Прва фаза подразумева дестимулацију доласка возила у центар града. У овој фази, паркинг простори по граду располажу са истим бројем паркинг места као и до сада. Сматра се да ће тренутни број паркинг места за време реализације прве фазе бити задовољавајући, јер ће знатан број „беспотребних“ паркирања бити умањен услед наплате паркирања или временског ограничења трајања паркирања што су начини дестимулације паркирања-употребе аутомобила.

Потребно је на нивоу целог града поштрити контролу забране паркирања на свим местима која нису намењена за то (тротоари, зелене површине) као и на свим главним градским саобраћајницама.

Временом је потребно укидати одређена паркинг места по центру граду. Дакле, **друга фаза** би се одвијала упоредо са првом фазом.

За сва укинута паркинг места, потребно је благовремено обезбедити нова, по могућности лако доступна, места за паркирање у виду јавних површина за паркирање (јавних паркиралишта, паркинг гаража). Једна од локација за изградњу јавног паркиралишта (паркинг гараже) је локација код градског парка. Ова локација је повољна са више аспеката: близу је центра града, па је дистанца пешачења прихватљива (до 10 минута хода). У непосредној близини има се у плану изградња нове аутобуске станице, што би од великог значаја било за људе који дочекују и прате своју породицу, пријатеље са аутобуске станице.

Треба напоменути да и сваки од новоизграђених објеката на свом поседу треба да обезбеди довољан број паркинг места сходно нормативима.

ЈАВНИ ГРАДСКИ САОБРАЋАЈ И АУТОБУСКА СТАЈАЛИШТА

Питање јавног градског превоза обрађено је у Саобраћајној студији Ариља (Саобраћајни институт ЦИП, 2009.). Према ставовима те студије присуство јавног градског превоза се очекује с обзиром на пораст градског становништва, територијални размештај функција и изражене зоне привлачења (првенствено центра и индустријске зоне). Препорука је да се јавни превоз организује мини бусевима.

Имајући у виду ставове Саобраћајне студије, овим ПГР-е предвиђено је да се линије јавног превоза (које у случају Ариља имају карактеристике градског и приградског превоза) организују на саобраћајницама спољне мреже и примарне унутрашње мреже и то у оквиру ранга главне градске саобраћајнице, градске саобраћајнице I реда за стандардне аутобусе и мини бусеве (без употребе зглобних аутобуса) и на градским саобраћајницама II реда, а изузетно на саобраћајницама секундарне мреже, искључиво за мини бусеве. На овим саобраћајницама (осим на планираном измештену ДП IБ реда бр.21) предвиђа се и могућност формирања аутобуских стајалишта. Аутобуска стајалишта дефинисала би се у складу са локалном одлуком о јавном превозу и стајалиштима јавног превоза кроз израду главних пројеката саобраћајница. Овим ПГР-е предвиђено је да се у случају стајалишта на Главној градској саобраћајници, Градској саобраћајници I реда и Западној обилазници (деонице са ивичним разделним острвом) формирају аутобуске нише), а на осталим саобраћајницама могућа су и стајалишта у профилу

коловоза. Кроз израду главних пројеката саобраћајница настојати да се стајалишта у односу на раскрснице позиционирају на безбедном растојању и по могућности након проласка возила јавног превоза кроз раскрсницу.

САОБРАЋАЈНИ ОБЈЕКТИ

Поред разматрања примарне уличне мреже, овим нацртом ПГР-а Ариље дефинисане су и локације јавног превоза – аутобуске станице и објекти стационарног саобраћаја.

АУТОБУСКА СТАНИЦА

Нова локација аутобуске станице предложена је на ободу најужег-историјског центра. У саобраћајном смислу ослоњена је на улице Миће Матовића (деоница државног пута IIА реда број 196) и на Улицу 22. август (деоница садашњег државног пута IБ реда бр.21).

При изради пројектне документације за аутобуску станицу придржавати се Правилника о ближим саобраћајно-техничким и другим условима за изградњу, одржавање и експлоатацију аутобуских станица и аутобуских стајалишта („Сл. гласник РС“, бр. 20/96, 18/2004, 56/2005 и 11/2006) . Прикључак локације аутобуске станице на јавну саобраћајницу извршити преко Улице Видана Маслара.

ЈАВНА ПАРКИНГ ГАРАЖА И ПАРКИРАЛИШТЕ

Ради превазилажења проблема паркирања возила у градском центру, планирана је изградња јавног паркиралишта и паркинг-гараже.

У односу на просторне могућности, положај према најужем центру и осталим садржајима који захтевају повећане потребе за паркирањем (аутобуска станица и спортски центар), предложена је и локација јавног паркиралишта и јавне гараже. Они су у уском појасу између саобраћајног прстена око најужег центра и главне саобраћајнице (Улице 22 август), са могућим саобраћајним прикључком на Улице Миће Матовића и Војводе Степе.

Јавна паркинг гаража је планирана на локацији испод градског парка. Приликом израде пројеката гараже за путничке аутомобиле обавезна је примена Правилника о техничким захтевима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозије („Сл. лист СЦГ“, бр. 31/2005).

Организовани јавни паркинг простор предвиђен је на простору између спортске хале и ново планираног комплекса аутобуског терминала.

Јавна паркинг гаража заједно са јавним паркинг простором на отвореном и градским спортским центром биће предмет разраде урбанистичким пројектом.

УСЛОВИ И НОРМАТИВИ ЗА ПАРКИРАЊЕ

Услови и нормативи за паркирање за јавне површине и објекте

Број места за смештај путничких возила за садржаје јавне намене одредити према нормативима, и то за:

- основне школе: 1ПМ/по учионици или 1ПМ/на 10 запослених радника
- дечја установа: 2ПМ/по групи
- здравствене: 1ПМ/8 кревета или 1ПМ/на сваког лекара или 1ПМ/на 5 запослених
- позориште или биоскоп: 1ПМ/на 30 гледалаца
- спортска хала: 1ПМ/за 40 гледалаца

За нове комплексе површина јавне намене паркирање возила решити на припадајућој парцели према датим нормативима, као и за постојеће комплексе где то просторне могућности

дозвољавају. За постојеће комплексе јавних намена код којих није могуће задовољити дате нормативе за паркирањем, потребе за паркирањем остварити делом у склопу комплекса а делом на јавним паркинг просторима.

Места за смештај возила и простор за маневрисање возила приликом уласка/изласка на места за смештај возила, у зависности од угла паркирања, димензионисати према важећим нормативима.

Димензије просторног габарита (2,5x5,0 за управно и 2,3x6,0 за подужно паркирање) су полазни геометријски стандард у планирању и пројектовању паркиралишта за путничке аутомобиле.

Услови и нормативи за паркирање на површинама остале намене

Планирани објекти своје потребе за стационарањем возила решавати у оквиру своје грађевинске парцеле, било у гаражи у склопу самог објекта, као самосталан објекат или на слободном делу парцеле.

Број места за паркирање путничких возила одредити према нормативима:

- становање: 1ПМ/ на 1 стан
- пословање, администрација, услуга и сл.: 1ПМ на 70 м² корисног простора; односно 1ПМ по пословној јединици уколико је њена површина мања од 70м²
- трговина на мало: 1ПМ на 100 м² корисног простора
- угоститељство: 1ПМ на два стола са по четири столице, или 1ПМ/на један сто за угоститељски објекат 1. категорије
- хотелијерска установа: 1ПМ/на користан простор за 10 кревета или 1ПМ/на 3 лежаја за хотел 1. категорије
- производни, магацински и индустријски објекат: 1ПМ/на 200м² корисног простора и обавезно обезбедити простор за смештај теретних возила.

У оквиру комплекса где се планирају комерцијални садржаји (за чије потребе се користе и теретна возила) планирати и простор засмештај теретних возила. Места за смештај возила и простор за маневрисање возила приликом уласка/изласка на места за смештај возила, у зависности од угла паркирања, димензионисати према важећим нормативима.

Гараже објекта планирају се у или испод објекта у габариту, подземно изван габарита или надземно на грађевинској парцели.

Димензије просторног габарита (2,5x5,0 за управно и 2,3x6,0 за подужно паркирање) су полазни геометријски стандард у планирању и пројектовању паркиралишта за путничке аутомобиле.

УСЛОВИ ЗА ПРИСТУП НА ЈАВНУ САОБРАЋАЈНУ МРЕЖУ

Грађевинска парцела мора имати приступ на јавну саобраћајну површину односно трајно обезбеђен приступ на јавну саобраћајницу.

Уколико се приступ остварује индиректним путем испоштовати следеће услове:

Услови приступа парцелама у оквиру породичног становања

Ако се грађевинска парцела не ослања директно на јавну саобраћајну површину, њена веза са јавном саобраћајницом се остварује преко приступног пута оптималне дужине 50м и

минималне ширине 3.5м. Постојећи приступни пут, којим се обезбеђује приступ грађевинској парцели са изграђеним објектима, може бити минималне ширине 3.0м.

Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање две до четири грађевинске парцела са јавном саобраћајницом је 3,5м и оптималне дужине до 100м.

Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање више од четири грађевинске парцела са јавном саобраћајницом је 5,0м и оптималне дужине до 200м.

Ако се приступни пут користи за једну грађевинску парцелу, може се формирати и у оквиру те парцеле, а ако се користи за повезивање две или више грађевинских парцела са јавном саобраћајницом, формира се као посебна парцела.

Услови приступа парцелама у оквиру вишепородичног становања

Унутар блокова пројектовати интерне колско-пешачке саобраћајнице за приступ интервентних возила, возила становника и пешачка кретања минималне ширине 5.0м. Уколико се ради о колско-пешачком приступу за више од 3 (три) грађевинске парцеле, тада је потребно да та ширина буде минимално 6.5м (5.0м колске + 1.5м пешачке стазе). Уколико се колско-пешачке интерне саобраћајнице завршавају слепо, на крају их обавезно завршити са припадајућом окретницом.

Услови приступа парцелама у оквиру зона рада

Приступ грађевинске парцеле јавној саобраћајној површини могуће је остварити преко приступног пута минималне ширине 6,5м (5м+1х1,5м).

Приступни путеви који су реализовани на основу претходне планске документације ширине уже од планом прописане, а без просторних могућности за проширење, могу да се задрже за приступ постојећем броју грађевинских парцела.

Колске прилазе на парцеле формирати са саобраћајнице нижег ранга, преко ојачане конструкције тротоара и упуштених ивичњака како би пешачки саобраћај остао у континуитету.

За угаоне објекте колске прилазе планирати што даље од раскрснице, на најудаљенијем делу парцеле.

Постојеће приступе грађевинским парцелама који су остварени преко зелених површина у оквиру регулације саобраћајнице се задржавају.

2.1.5.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Развој ужег градског подручја у последњих 30 година јасно указује на једну карактеристичну нелогичност. Урбанаизградња (планска и непланска) напредовала је знатно брже од развоја хидротехничке инфраструктуре (водовод, канализација, регулација река, одбрана од поплава).

Стога у наредном периоду предстоји обиман посао на модернизацији, реконструкцији и даљој изградњи одбранбених насипа, регулацији река Велики Рзав и Моравице, како по питању отклањања недостатака у постојећим системима, тако и по питању даљег развоја система, пратећи притом нова достигнућа у технолошком развоју и захтеве животне средине.

Да би се незадовољавајуће постојеће стање побољшало потребно је регулисати водотокове у циљу заштите од поплава, уређења истих и стварања услова за изградњу и то кроз:

- уређење минор корита реке
- уређење мајор корита реке
- уређење ужег приобаља

уређење мањих водотокова

Уређење минор корита ће се спровести регулационим мерама и објектима, који неће нарушити него сачувати природни изглед и карактеристике реке.

Мере ће се састојати у концентрисању тока и стварању бољих услова за риболов, купање, спорт и рекреацију.

Уређење мајор корита реке Велики Рзав и Моравице су заштита од поплава и санирање ерозоним процесом нападнутих обала.

Заштитом од поплава треба да заштити Ариље од великих вода реке Велики Рзав и Моравица, вероватноће $Q_{2\%}$ а процес одношења обала биће заустављен.

Све ове мере и радови предвиђају се на начин који је у складу са унапређењем животне средине.

Уређење приобаља је активирање простора који непосредно прати регулисано корито реке, чиме би се остварила просторна и функционална целина (корито реке и њено непосредно окружење).

На тај начин би се створили услови да се град и становништво повежу са рекама као и услов за интензивирање спорско рекреативних активности (ушће Велики Рзав у Моравицу).

Уређењем приобаља би се све деградирани површине земљишта, настале променом тока кроз време, приближиле природним условима и привеле корисној намени.

Критеријум за рангирање и усвајање меродавних протицаја

Критеријуми за рангирање и усвајање меродавних протицаја великих вода за димензионаисање система заштите од поплава на територији насеља Ариље, на основу броја становника и карактера добара на заштићеном подручју – касети је усвојен за:

Повратни период меродавне воде $Q_{2\%}$ (педесетогодишња вода) (Водопривредна основа Републике Србије – „Сл. Гласник РС“бр. 11/2002).

Табела _____. Предложена категоризација из ВОС-а је следећа:

Бр. становника и карактер добара (1)	приоритет (2)	повратни период (3)
преко 50.000 становника	1	мин.200 год
од 20.000 до 50.000 становника	1	мин100год
врло велики и значајни инд. и други привредни обј.	1	мин 100год
од 5.000 до 20.000 становника	2	мин 50год
средњи индустријски и други привредни објекти	2	мин 50год
мелиорациони системи и изворишта за водоснабдевање становништва	2	мин 25год
до 5.000 становника	3	мин 25год
мали индустријски и други привредни објекти	3	мин 25год
пољопривредне површине ван мелиорационих система	3	мин 20год

УРЕЂЕЊЕ ВОДОТОКОВА

На основу сагледавања постојећег стања, постављених циљева, као и на бази препорука из ВОС-а, посебно базирајући се на постојећу документацију, урађену у претходном периоду, планове разних нивоа, дата су основна решења са предлозима радова које треба извести пре свега ради заштите људи и добара на подручју које се третира. Сходно томе, дати су коридори које би требало резервисати као простор за одбрану од поплава.

За сваки водоток дати су коридори и предлози начина одбране од полава. Дефинисани речни коридори представљају просторе у чијим границама треба да се граде одбрамбени насипи, регулационе грађевине, корекција тока, приступни путеви одбрамбеним бедемима и др.

На бази анализе постојећег стања, основна концепција заштите од поплава и уређења водотокова Велики Рзав и Моравице у наредном периоду чини изградња нових одбрамбених насипа, уз комплетирање, доградњу, реконструкцију постојећих насипа и њихово одржавање.

Коридор реке Моравице је одређен на основу Идејног пројекта регулације реке Моравице, урађен од стране „Хидрозавода“ ДТД – Нови Сад у 2007. години. Коридор реке Велики Рзав одређен је на основу хидрауличног прорачуна преко расположивих попречних профила, а у складу са Главним пројектом уређења корита реке Рзав, урађен од стране Института за водопривреду „Јарослав Черни“ из 1991. године

Потоци: Вранечки поток, Ступањски поток, ће током урбанизације престати да буду површински јер ће се у целости увести у канализационе системе односно биће кишни колектори када се регулишу у доњим деловима тока.

Поток Чуђевац је регулисан у доњем току као цевовод $\varnothing 1000$ мм и прима површинске воде са улица које гравитирају у овом потоку. Поток Чуђевац је неуређен у средњем и горњем делу тока (ван границе ПГР-е) па постоји могућност да дође до појаве одрона или клизишта у горњем току са негативним последицама на низводној деоници.

Река Моравица

Да би се стабилизовале обале и спречило изливање из постојећег корита и плављење објеката и пољопривредно гземљишта на сливу реке Моравице, у границама плана генералне регулације, у наредном периоду планирана је регулација поменутог водотока, која подразумева велики обим радова на изградњи обостраних насипа у складу са Главним пројектом регулације реке Моравице кроз Ариље (који је у фази израде).

Идејни пројекат је урађен од стране бироа „Хидрозавод ДТД“ из Новог Сада у 2007. години, у коме су дефинисане коте великих вода $Q_{2\%}$ које су меродавне.

Дужина регулације са обостраним одбрамбеним насипима је 4470 м, мерено од ушћа Рзава. С обзиром да је поље испресецано каналима за одводњавање унутрашњих вода, то је потребно да се у пројекту регулације дефинишу унутрашње воде и нађет ехничко решење за одвод исте до реципијента, односно до реке Моравице.

Постојећи мостови преко реке Моравице не задовољавају хидрауличке критеријуме и не могу да пропусте меродавне велике воде па при наиласку великих вода ови мостови праве успор и долази до плављења узводних површина и објеката.

Неопходна је реконструкција свих постојећих мостова преко тока реке Моравице.

Ђелов јаз, воденица и Ђелов млин

На реци Моравици изграђена је пре 70-80 година бетонскокамена преграда – на стационажи 3+900, висине око 2.50 метара.

Ова грађевина има функцију водозахвата да одређену количину воде из основног корита реке Моравице, спроведе у постојећи тзв. „Ђелов јаз“, који снабдева водом две воденице које се налазе на десној обали реке Моравице и то:

- габаритом мања воденица са десне стране пута Ариље- Церова и
- низводна која је већег габарита и налази се са леве стране пута Ариље –Церова, која је активна и власништва је жито млина „Ђеле“.

Објекат „Ђелов Млин“ може да се реконструкцијом претвори у малу хидроелектрану у складу са законским прописима.

Миротински поток

Миротински поток је лева притока реке Моравице и битно не утиче на режим великих вода реке Моравице.

Пропуст на путу Ариље – Ивањица мора да се редовно чисти као и корито Миротинског потока од пропуста до реке Моравице. Уређење Миротинског потока урадити у границама водопривредног земљишта.

Приступ парцелама преко потока обезбедити преко мостовских конструкција. Нивелациона кота приступних мостова мора бити минимално 30цм виша од нивелете саобраћајнице.

Ступањски поток

Ступањски поток је лева притока реке Моравице. Извире испод Белог камена и после изласка из пропуста на путу Ариље-Ивањица губи снагу и разлива се у поље Рашкова бара, без дефинисаног ушћа у реку Моравицу. Потребно је регулисати овај поток и спречити разливање по пољу.

Постојећим коритом потока, по катастру, формирана је стамбена улица поред које је остављен простор ширине око 1 м за проток вода потока. Из тих разлога долази често до плављења ове улице и угрожености стамбених објеката.

Овим планским документом предвиђено је да се поток регулише односно каналише бетонском цеви $\varnothing 1200$ мм и улије у Моравицу, а површинске воде са ове падине покупити мрежом кишне канализације и укључити у овај кишни колектор (поток који се зацевљује).

Река Велики Рзав

С обзиром на густу насељеност и вредност добара у брањеном подручју, заштита од великих вода реке велики Рзав преставља најургентнији и приоритетни задатак на територији насеља Ариље.

Неопходно је што пре предузети радове којима би се обезбедио одговарајући степен заштите овог подручја и то:

- реконструкција и доградња деснообалног одбрамбеног насипа од улице „22 август“ па узводно до пута Ариље – Крушчица у дужини од 1900м

- реконструкција и доградња левообалног одбрамбеног насипа од ушћа реке Велики Рзав у Моравицу до водозавхвата Шевељ у дужини од 4380 м.

- такође је потребно изградити деснообални насип од улице „22 август“ па низводно према ушћу до левообалног одбрамбеног насипа реке Моравице у дужини од 1200 м.

Изградњом овог деснообалног насипа на реци Велики Рзав од улице „22 август“ па низводно према ушћу до левообалног насипа поред реке Моравице и изградњом левообалног одбрамбеног насипа на реци Моравици, формирала би се територијална целина тј касета, која би била заштићена од утицаја великих вода реке Моравице као и Великог Рзава и на којој би се градили објекти у складу са урбанистичким потребама.

У плану су дати профили водотока велики Рзав, за цео ток у границама ПГРа, са обостраним одбрамбеним насипима и који је димензионисан тако да може да пропусти меродавну велику воду.

Нивелете саобраћајнице које улазе у речни коридор морају бити подигнуте изнад кота великих вода.

У графичком прилогу дат је уздужни профил реке Велики Рзав из кога може да се сагледа нивелета сваке саобраћајнице у односу на ниво великих вода реке Велики Рзав.

Регулација реке Рзав биће предмет разраде Плана детаљне регулације, при чему је неопходно при изради планског документа нижег реда преузети предложени речни коридор из ПГР-е у електронској форми. Планом детаљне регулације тачно дефинисати границу планског документа и регулацију реке. Типски профили реке Рзав приказани на графичком прилогу су усмеравајућег карактера за израду Плана детаљне регулације.

Поток Чуђевац

Поток Чуђевац је лева притока реке Велики Рзав који протиче кроз Врањско поље.

У 1980 години, поток Чуђевац је на простору ПГР-е регулисан и бетонским цевима Ø1000 зацевљен и спроведен до тока реке Велики Рзав где се улива као колектор кишне канализације.

У планском периоду неопходно је његово редовно одржавање.

За корито потока Чуђевац узводно од улива у бетонску цев као и сам улив треба пројектовати у складу са правилима пројектовања регулације бујичних токова да се неби појавиле негативне последице које прате ерозионе процесе а које могу да се појаве на току потока Чуђевац.

Поток Чуђевац је зацевљен и постављен на довољној дубини тако да омогућава постављање других инсталација изнад њега.

Џаверски поток (Ступачки поток)

Ступачки поток у народу познатији као Џаверски поток је десна притока реке Велики Рзав и тече паралелно са путем кроз насеље у дужини од око 400м. Корито потока се релативно добро одржава и не представља велики проблем за становнике овог дела Ариља, али је потребно да се изврши регулација узводно од пута Ариље-Крушчица да неби дошло до плављења и оштећења овог пута.

Поток протиче испод пута Ариље-Крушчица кроз бетонски пропуст димензија 120/150 цм.

Потребно је извршити регулацију овог потока у дужини од 400м због рационалнијег коришћења земљишта и задржати профил 120/150.

Џаверски поток налази се на подручју за које је планирана израда плана детаљне регулације, тако да ће регулација овог потока бити дефинисана предложеним планским документом.

Вранечки поток

Вранечки поток је лева притока реке Велики Рзав. Поток тече границом К.О. Вране и К.О.Грдовићи а у доњем току тече поред улице С. Чоловића као отворени канал обрађен у камену и бетону до улива у реку Велики Рзав.

Овај поток прихватити у цевни профил у склопу саобраћајне површине, који ће имати улогу кишног колектора за прихват кишне канализације овог подручја.

2.1.5.3. ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

ВОДОСНАБДЕВАЊЕ

Извори водоснабдевања

Основни извор водоснабдевања дела Општине Ариље, обухваћеног ПГР је РС „Рзав“ чија се постројења за прераду сирове воде налазе у Ариљу и то у границама ПГР. Сирова вода се са

водозаврата на акумулацији „Сврачково“ цевоводом доводи до ПС „Рзав“ у насељу Вране, која цевоводима 2xØ1200мм препумпава сирову воду у постројење за пречишћавање воде. Пречишћена вода се магистралним цевоводом Ø1200мм дистрибуира ка другим општинама (Пожега, Лучани, Чачак, Горњи Милановац...) корисницама. Допунски извори водоснабдевања су изворишта „Клокоч“ и „Латвица-Малско Врело“.

Главни доводни цевоводи

Са главног извора водоснабдевања РС „Рзав“ до резервоара Р1 предвиђен је главни доводни цевовод Ø250мм, на коме не би било прикључака објеката. Траса цевовода је дефинисана у графичком прилогу и користиле би се максимално трасе новопредвиђених саобраћајница, постојећих саобраћајница предвиђених за реконструкцију и постојећих саобраћајница. Од МРБ у улици Чачанској до чвора 1В код раскрснице бр.9 у улици Стевана Чоловића користио би се постојећи ЛГ цевовод Ø500. У чвору 1В раздвојио би се главни цевовод од градске мреже и наставио се улицом Стевана Чоловића до раскрснице са улицом Војводе Путника а затим наставио кроз ову улицу до кружног тока у раскрснице улица Војводе Путника и улице 7 јула. Од кружног тока цевовод би наставио новом улицом до улице Светозара Марковића, а затим улицом Светозара Марковића и Драгише Лапчевића до новог моста бр.9. Преко реке Рзав би прешао новим мостом а затим десном обалом Рзава до улице Иво Лола Рибар где траса прелази у насеље Поглед и до резервоара Р1.

Доводни цевовод Малско Врело- Резервоар на Рудинама при укрштању са главним дистрибутивним цевоводом друге висинске зоне спојити и тако воду са Малског Врела преусмерити у другу висинску зону и насеља ближа латвичком изворишту. Цевовод од укрштања до резервоара „Рудине“ ставити ван функције за водоснабдевање.

Трећи по значају од главних цевовода је цевовод од изворишта „Клокоч“ до старог резервоара „Рудине“ у дужини од око 4км, пречника Ø100мм.

Искључањем извориште „Косово Латвица“ из система за водоснабдевање искључује се и доводни цевовод са овог изворишта из система водоснабдевања.

Резервоари и пумпне станице

Три резервоара дефинишу три висинске зоне водоснабдевања. Резервоар прве висинске зоне је „Р1“ запремине 2x1000м³, резервоар I-а висинске зоне „Рудине“ (Стари краљев резервоар) запремине 370м³ и резервоар „Р2“ друге висинске зоне. У резервоару „Р1“ налази се пумпна станица која препумпава воду у резервоар „Р2“ и резервоар „Рудине“. У резервоару „Рудине“ налази се пумпна станица која препумпава воду у више зоне општине Ариље у трећу висинску зону, која се само малим делом налази у границама ПГР. У близини кружног тока на улазу у Ариље, раскрсница бр 9, предвиђено је хидрофорско постројење „ПС Грдовићи“ за водоснабдевање насеља у близини постројења и управе РС „Рзав“.

Пумпна станица „Вилиман“ ставља се у функцију резерве и за евентуално коришћење у екстремним сушним периодима.

Пумпна станица ПС“Вране“ препумпава воду из мреже у више делове насеља Вране, који су само малим делом у границама ПГР, што чини другу висинску зону водоснабдевања.

Дистрибутивна мрежа

Конзумно подручје обухваћено границама ПГР дели се на три основне висинске зоне водоснабдевања и то I, I-а, II висинска зона, тако да је максимално искоришћен висински потенцијал постојећих резервоара. Поред ове три висинске зоне формира се и трећа висинска зона на рубном подручју границе ПГР у близини резервоара „Рудине“. Изградњом главног доводног цевовода I висинске зоне водоснабдевања од МРБ до Р1 Ø250мм, омогућава се да се стари ЛГ цевовод Ø300мм, који пролази кроз градско језгро стави у функцију главног

дистрибутивног цевовода I висинске зоне водоснабдевања, што значајно побољшава сигурност водоснабдевања и омогућава већи развојни потенцијал града.

Прва висинска зона коју одређује положај резервоара Р1, а која покрива скоро комплетно градско језгро са свом постојећом индустријом (највећи део конзума обухваћеног границама ПГР), изузев "централног платоа" од зграде општине до цркве, као и већи део насеља Пискавице. Висинска зона Ia која је дефинисана старим резервоаром на Рудинама и она покрива напред поменути централни плато. Висинска зона II покрива насеље Пискавице и простире се ка Миротину и покрива насеља узводно уз Моравицу ка Ивањици, као и више делове Церове. Изградњом новог доводног цевовода од чвора 1V до резервоара прве висинске зоне Р1 и раздвајањем у чвору цевовода Ø300 од главног доводног цевовода Ø500мм, ливеногвоздени цевовод од чвора 1V-2V-3V-4V-5V-6V-ПС "Вилиман"-Р1 аутоматски губи функцију главног доводног цевовода и постаје главни дистрибутивни цевовод прве висинске зоне, резервоар Р1 добија своју пуну функцију и аутоматски се решавају сви проблеми у водоснабдевању града тј подручја обухваћеног ПГР.

Новим цевоводом од чвора 7V који се налази у раскрсници са кружним током на улазу у Ариље (град) из правца Пожеге са цевовода Ø300мм, у трупу новопредвиђене саобраћајнице (улица Ариље 150), предвиђен је цевовод Ø100мм, 7V-8V-9V до чвора 10V где се спаја са постојећим цевоводом Ø100мм који иде ка Вирову. Овај поред снабдевања водом Церове, побољшавања водоснабдевање Вирова и низводних насеља. Веза чворова 10V и 11V у равнотежује потрошњу насеља Грдовићи и Церова. У новопредвиђеној улици Ариље 153 од чвора 2V-12V-13V до чвора 8V предвиђен је цевовод Ø100мм У чвору 13V новопредвиђени цевовод се повезује са постојећим Ø80мм у улици Саве Поповића. Од чвора 12V улицом Ариље 154 предвиђен је цевовод Ø100мм, од 12V-14V-15V до 16V где се повезује на постојећи цевовод. Улицом 22 Августа од чвора 3V-17V до чвора 18V предвиђен је цевовод Ø150мм који се у чвору 18V повезује на постојећи цевовод Ø100мм за водоснабдевање насеља Церова. Од чвора 17V-19V-20V улицом Ариље 160 предвиђа се цевовод Ø100мм, који се у чвору 20V повезује на постојећи цевовод Ø100мм. Улицом Ариље 158 повезује се чворови 15V- 19V-21V-22V цевоводом Ø100мм, у чвору 22V повезује се на постојећи цевовод. На овај начин смо добили прстенасту мрежу водоснабдевања I висинске зоне подсистема на обалама реке Моравице а у границама ПГР-а.

Од чвора 7V новопредвиђеном Улицом Ариље 16 у Вранама до чвора 23V предвиђен је цевовод Ø100мм који се у чвору 23V повезује на постојећи цевовод Ø100мм. Чворове 24V и 25V на постојећој мрежи у улици Војводе Путника повезати новим цевоводом Ø100мм, како би се направио прстен. Новим цевоводом Ø100мм повезани су чворови на постојећој мрежи 24V, 26V и 27V. У чвору 30V на раскрсници улица Хероја Шоше и Трг Братства и Јединства па преко новог моста преко чвора 29V до 30V на постојећем цевоводу формира се нова веза Ø100мм, водоснабдевања подсистема Вране прве висинске зоне. Од чвора 32V на постојећој мрежи у улици Светозара Марковића преко новопредвиђеног моста на реци Рзав бр.5 до чвора 33V до чвора 158V у кружном току у улици Иве Лоле Рибара па Улицом Ариље 16 до чвора 35V предвиђен је цевовод Ø100мм у кружни прстен. Чвор 29V на новом цевоводу и чвор 31V на старом цевоводу повезати са Ø100мм, као и чворове на старом цевоводу 36V и 37V. Са напред наведеним добили смо прстенасту водоснабдевање насеља Вране и део насеља Погледи које припадају првој висинској зони водоснабдевања, а у границама су ПГР-а. У језгру града предвиђена је замена азбестцементног цевовода Ø125мм, у улици Браће Вукотића од чвора 38V, 39V цевоводом Ø150мм, и даље улицом Трг Братства Јединства до чвора 30V нови цевовод Ø150мм.

Насеље Пискавице припадају другој висинској зони водоснабдевања града Ариља. Повезивањем чвора 40V на постојећем цевоводу Ø300мм у улици Мајке Југовића и новоформираним чворовима 41V, 42V, 43V, 44V и 45V у улици Димитрија Туцовића и чвором 46 на постојећем цевоводу у улици Првоборца, са цевоводом Ø100мм, формира се прстен

водоснабдевања Пискавица, друге висинске зоне, са попречним везама Ø80мм између улица Првоборца и Димитрија Туцовића постиже се пун ефекат. Следећи прстен водоснадевања друге висинске зоне добија се повезивањем чвора 48V на постојећем цевоводу Ø300 у улици Првоборца са новоформираним чвором 49V и чвором 51V на цевоводу Ø250 у улици 22 Августа. Повезивањем чворова 52V, 53V и 49V цевоводом Ø100мм, добија се прсетен унутар напред поменутог прстена који максимално изравнава потрошњу. Из чвора 50V и 55V на главном дистрибутивном цевоводу друге висинске зоне снабдеваће се водом Церова друга висинска зона. Повезивањем чворова 50V, 54V, 56V, 57V и 55V цевоводом Ø100мм, формира се прстен водоснабдевања насеља Церове друге висинске зоне.

Предвиђена секундарна мрежа је формирана углавном као прстенаста, минималног пречника цевовода Ø100мм изузетно Ø80мм, а само краци за мањи број корисника Ø65мм.

Приликом реконструкције улица, коловоза, тротоара и других инфраструктурних објеката мора се извршити замена инсталација водовода због њене велике старости, а и реконструкција објеката водовода (шахтови, затварачнице и сл.). Водоводне инсталације усагласити са другим инфраструктурним објектима, у складу са датим правилима грађења.

Појас заштите

Појас заштите је дефинисан у графичком прилогу за све новопредвиђене цевоводе, као и за цевоводе сирове воде за довод на постројење за пречишћавање РСВ "Рзав". Заштитни појас за цевоводе сирове воде (планира се изградња новог паралелно постојећем цевоводу) је 20м, у коме није дозвољена градња никаквих објеката или извођење радова који могу штетно утицати на водовод. Сви остали цевоводи ново планирани који су у трупцу пута (укице примењује се заштитни појас саобраћајнице. Цевоводи у зеленим површинама уређеним и неуређеним, по 3м од осовине цевовода са обе стране. У том појасу није дозвољена изградња објеката, постављање уређаја и вршење радњи које могу загадити воду или угрозити стабилност објекта.

Трасе цевовода

Трасе цевовода су у главном у коридору саобраћајница, постојећих и новопланираних, и то најчешће осовином једне од саобраћајних трака (супротно од оне у којој је фекална канализација), а тамо где нису у коридору саобраћајнице, дефинисан је заштитни појас. На местима спајања два или више цевовода, предвиђени су шахтови у којима се смешта хидромеханичка опрема. Трасе новопредвиђених цевовода се уклапају са постојећим и чине јединствену мрежу водоснабдевања

Фабрика за пречишћавање воде

Фабрика за пречишћавање воде у Регионалном водосистему «Рзав», капацитета 1200 л/с, изграђена је на падинама брда Клик, изнад Ариља, на к.п. бр. 726,729/9, 715/3 и 715/2 КО Грдовићи.

Комплекс фабрике обухвата:

- објекте за мерење, регулацију и расподелу сирове воде, као и мерење чисте воде;
- таложнице савременог типа на принципу ламела-сепаратора;
- озонаторе;
- брзе пешчане филтре;
- резервоар чисте воде;
- пумпну и компресорску станицу;
- објекте за складиштење и дозирање хемикалија;
- контролно-командни центар;
- лабораторију;
- енергетику;
- објекат за третман отпадних вода са постројења;

- пословни простор и
- уређен круг око фабрике са прилазном саобраћајницом.

Сирова вода се са водозавода на акумулацији „Сврачково“ цевоводом доводи до ПС „Рзав“ у насељу Вране, која цевоводима 2xØ1200мм препумпава сирову воду у постројење за пречишћавање воде. Пумпна станица, смештена на к.п.бр. 970/4 КО Вране, опремљена је са 6 пумпних агрегата и потребном хидромеханичком и електричном опремом.

Пречишћена вода се магистралним цевоводом Ø1200мм дистрибуира ка другим општинама (Пожега, Лучани, Чачак, Горњи Милановац...) корисницама.

Висински положај постројења обезбеђује гравитационо одвођење воде до градских резервоара у Ариљу, Пожеги, Лучанима и Чачку. Вода за Горњи Милановац се доводи гравитацијом до пумпне станице лоциране у месту Брђани, одакле се потискује до градског резервоара.

ФЕКАЛНА КАНАЛИЗАЦИЈА

Опште

Постојећа канализација је општег типа. Усваја се сепарациони систем одводњавања, с тим што се постојећа канализација усваја као фекална а атмосферска се предвиђа као нова, што захтева велике интервенције на постојећим саобраћајницама. Одвођење фекалних вода је предвиђено на целом подручју обухваћеног границама ПГР.

Општа правила уређења

Фекална канализација служи за одвођење употребљених вода фекалног карактера и домаћих употребљених вода. У фекалну канализацију не сме се увести атмосферска вода, вода употребљена у технолошким процесима, површинске воде и др. Воде из кухиња ресторана и ресторана друштвене исхране, перионица, радионица и сл. морају се пре испуштања у канализацију предходно третирати у зависности од количине, врсте и степена загађења воде (сепаратори масти и уља).

Канализациони садржај не сме се испуштати у отворене токове (реке, потоке, канале за одводњавање путева), као и на површину земљишта (увале, јаруге, вододерине и сл.)

Употреба септичких јама је могућа, ако не постоје технички услови прикључења на јавни објекат канализационе мреже, али искључиво водонепропусне јаме, без прелива, са периодичним пражњењем.

У границама ПГР не могу се користити упојни бунари као рецепијент, без предходног пречишћавања каналске воде.

Са развојем саобраћајне мреже, развија се и канализациона мрежа.

Материјали за изградњу канализације морају бити савремени, водонепропусни у складу са позитивним прописима.

Цевоводи се постављају одговарајућег пречника и у одговарајућем паду по могућности у саобраћајним коридорима, а тамо где није могуће, дефинисан је заштитни појас, како објекат канализације не би угрозио друге објекте или да други објекти не би угрозили објекте канализационе мреже.

Пречници цевовода канализационе мреже мин Ø200мм (унутрашњи пречник), на периферним деловима (узводне деонице), са већим нагибом терена и Ø250мм у централним деловима са мањим падом терена и већом густином насељености.

Рецепијент

Рецепијент одвођења фекалних вода је река Моравица. Пре испуштања употребљене воде у рецепијент предвиђа се пречишћавање истих на постројењу за пречишћавање отпадних вода. Постројење је лоцирано изван границе ПГР-е, низодно од ушћа реке Рзав у реку Моравицу.

Канализационом мрежом сва употребљена вода се прикупља у чвору „F1“ и цевоводом одводи до ППОВ, а затим после третмана испушта у реку Моравицу.

Канализациона мрежа

Канализациона мрежа покрива цело подручје обухвата ПГР. Цевоводима се сва употребљена вода прикупља у чвор „F1“ из кога се цевоводом Ø1000мм транспортује до ППОВ

На десној обали реке Моравице предвиђен је главни колектор од 25F-25aF-24F-26F-21F-20F-15F-11F-8F-2F, који са својим крацима прикупља сву фекалну воду са десне стране реке Моравице подручја обухваћеног ПГР-е. Пречник овог колектора креће се од Ø250мм на узводном крају до Ø500мм на низводном крају а траса је делом у зеленом појасу (мањим делом), приобаља реке Моравице а делом у трупу новопројектованих саобраћајнице (Улица Ариље 158 и др.), како је дато у грфичком прилогу. Увах колектор са својим крацима прикупља сву употребљену воду са десне обале реке Моравице подручја обухваћеног ПГР.

На левој обали реке Моравице предвиђен је главни колектор 79F-28F-29F-30F-33F-35F-35aF-35bF-35cF-35dF-35eF-35fF-3F, који са својим крацима прикупља фекалну воду са леве стране реке Моравице и до главног фекалног колектора. Овај колектор је предвиђен у зеленом појасу приобаља реке Моравице и пречника је од Ø300 на узводном крају до Ø500мм на улазу у главни одводни колектор. У свим новопредвиђеним улицама предвиђена је и фекална канализација и то минималног пречника Ø250мм.

На левој обали реке Моравица низводно од ушћа реке Рзав у Моравицу предвиђени су цевоводи 4F-5F-6F и 4F-7F који прикупљају отпадну воду из дела Грдовића, који је у границама ПГР-е и из чвора 4F одводи се цевоводом у чвор на главном колектору 1F.

Постојећи главни колектор који се завршава у чвору 3F наставља се преко реке Моравице до 1F цевоводом Ø800мм и из чвора 1F вода се цевоводом Ø1000мм одводи ван границе ПГР-је до централног постројења за пречишћавање.

Насеље Вране које се налази у границама ПГР-е, има решено питање одвођења отпадних вода, али главни постојећи колектор Ø300мм изграђен пре више деценија не може да задовољи потребе будућег развоја овог подручја, па се стога предвиђа растерећење постојећег колектора и то тако што се предвиђа нови цевовод од чвора 49F на постојећем колектору у улици 7 Јула до 50F у новопредвиђеној Улици Ариље 155, па до 51F у улици Светозара Марковића до 52F где пресеца главни колектор одвођења воде из насеља Вране Ø300мм, до чвора 53F где би била пумпна станица фекалних вода, којом би се вода препумпавала на десну обалу Рзава у чвор 54F постојећег цевовода Ø1000мм у улици Небојше Јерковића. Овом интервенцијом се значајно растереређује постојећи цевовод а и омогућава се даљи развој канализационе мреже у насељу Вране.

Ужи центар града је добро покривен канализационом мрежом, али да би се побољшала ефикасност и поузданост у функционисању предвиђена је доградња у неким деловима. Од чвора 71F у Улици браће Вукајловића, на постојећој мрежи до чвора 72F на постојећем цевоводу у улици Војводе Степе, предвиђа се цевовод Ø300мм. Од чвора 67F на постојећој мрежи у улици Милоша Глишића, преко чворова 68F и 69F до чвора 70F на постојећем цевоводу предвиђен је цевовод Ø300мм, а и улици Светог Ахилија предвиђен је цевовод од чвора 71F до 68F. Новопредвиђеним цевоводом у улици Милоша Глишића пресецамо два постојећа колектора чија је траса врло неповољна (пролази кроз приватне поседе, двориштима, испод постојећих објеката) и употребљену воду преусмеравамо у колектор Ø300мм у улици Милоша Глишића. Предвиђен је цевовод и у другом делу улице Светог Ахилија од чвора 63F до чвора 64F и даље улицом Иве Лоле Рибара 65F до 66F где се спаја са постојећим цевоводом. У чвору 65F поново се пресеца један од напред поменутих постојећих цевовода са неповољном трасом, тако да смо напред наведеним интервенцијама та два цевовода свели на микро ниво, а њихову значајну функцију у одводњавању пренели на новопредвиђене цевоводе.

У насељу Пискавице предвиђа се нови канализациони колектор у улици Првоборца од чвора 73F до чвора 78F. У чвору 74F цевовод се повезује на постојећи цевовод Ø200мм, цевоводом Ø250 од чвора 76F до 77F колектор у улици Пвоборца повезује се са постојећим цевоводом Ø300мм.

Нацртом ПГР је предвиђена канизациона мрежа само за одвођења вода фекалног садржаја и домаће употребљене воде, све друге употребљене воде, како индустријске, кухиња ресторана, радионица, сервиса и сл. морају имати пре испуштања у јавну канализацију, предтретман специфичан у зависности од начина употребе воде. Врсту третмана и квалитет воде после третмана одређује надлежни државни орган.

Са развојем секундарне саобраћајне мреже, развија се и канализациона мрежа. У свим саобраћајницама је предвиђена и каналска мрежа чиме се постиже ефекат да се јавни објекти измeste из приватних поседа и и сместе у дефинисане коридоре тј. јавне површине. Тамо где то није могуће дефинисани су заштитни појасеви. Приликом реконструкције саобраћајне инфраструктуре вршити и реконструкцију и доградњу канализационих мрежа у складу са ПГР-е. Фекалну канализацију усагласити са другим инфраструктурним објектима, а у складу са датим правилима грађења.

Појас заштите

Појас заштите је дефинисан у графичком прилогу за све новопредвиђене цевоводе. Ново планирани цевоводи који су у трупцу пута, улице примењује се заштитни појас саобраћајнице. Цевоводи у зеленим површинама уређеним и неуређеним, по 3м од осовине цевовода са обе стране. У том појасу није дозвољена изградња објеката, постављање уређаја и вршење радњи које могу загадити воду или угрозити стабилност објекта.

Трасе цевовода

Трасе цевовода су углавном у коридору саобраћајница, постојећих и новопланираних, и то најчешће осовином једне од саобраћајних трака (супротно од оне у којој је водовод), а тамо где нису у коридору саобраћајнице, дефинисан је заштитни појас. На местима спајања два или више цевовода, предвиђени су ревизиони шахтови Трасе новопредвиђених цевовода се уклапају са постојећим и чине јединствену канализациону мрежу.

АТМОСФЕРСКА КАНАЛИЗАЦИЈА

Опште

Подручје обухваћено границом плана генералне регулације дели се на два слива и то слив реке Рзава и слив реке Моравице. Грубо гледано градско језгро, део Пискавица, насеља Погледи и Вране, као и део Грдовића припадају сливу Рзава. Насеља Требежине, Груда, Церова, део Пискавица и Миротина су опредељена у сливу Моравице. На неким граничним деловима, а у зависности од распореда саобраћајница долази до одступања од ове поделе. Пошто у границама ПГР-е нема развијене атмосферске канализационе мреже, предвиђа се нова канализациона мрежа.

Општа правила уређења

Атмосферска канализација служи за одвођење искључиво атмосферских вода. У атмосферску канализацију не сме се увести вода фекалног порекла или воде из технолошког процеса (индустријске отпадне воде), а да се пре тога не пречисте третманом у зависности од садржаја и степана загађености.

У речне токове може се изливати само на предвиђеним местима која припадају јавној канализационој мрежи.

Са развојем саобраћајне мреже, развија се и канализациона мрежа.

Материјали за изградњу канализације морају бити савремени, водонепропусни у складу са позитивним прописима.

Цевоводи се постављају одговарајућег пречника и у одговарајућем паду по могућности у саобраћајним коридорима, а тамо где није могуће, дефинисан је заштитни појас, како објекат канализације не би угрозио друге објекте или да други објекти не би угрозили објекте канализационе мреже.

Пречници цевовода канализационе мреже мин Ø250мм (унутрашњи пречник), на периферним деловима (узводне деонице), са већим нагибом терена и Ø300мм у централним деловима са мањим падом терена и већом густином насељености.

Све улице обухваћене ПГР-е, паркинг места, платои и друге јавне површине, морају се одводњавати тј. атмосферске воде са њих се морају одвести у јавну канализацију.

Објекти типа, бензиске пумпе, радионице, перионице, већа паркиралишта, јавне гараже и слични код којих долази до изливања деривата, мазива, хемијских средстава за прање и сл. пре увођења у јавну канализацију морају имати сопствене пречистаче у зависности од делатности и задрљаности воде.

Рецепијент

Рецепијенти одвођења атмосферских вода су реке Моравица и Рзав. Пре испуштања употребљене воде у рецепијент предвиђа се таложница са грубом решетком за заустављање крупног садржаја. Предвиђен је минималан број изливних места у зависности од морфологије терена и распореда саобраћајница.

Канализациона мрежа

Канализациона мрежа покрива цело подручје обухвата ПГР. Предвиђено је 21 изливно место.

Главни колектор атмосферске канализације градског језгра је колектор који се завршава на изливу IZ9 (слив Рзава) и предвиђа се улицом Радоша Бојовића од чвора 67А до чвора 68А и пречника је Ø800мм, затим наставља улицом Светолика Лазаревића до чвора 70А и пречника је Ø800мм. У чвору 70А дели се на два колектора Ø600мм и то један наставља улицом Светолика Лазаревића до чвора 71А, даље улицом Војводе Степе до чвора 72А и даље улицом Милоша Глишића до чвора 73А. Други одвојак главног колектора од чвора 70А до чвора 74А предвиђен је улицом Масариковом пречника је Ø600мм а даље наставља до чвора 75А улицом Стевана Чоловића са пречником Ø500мм.

Други колектор атмосферске канализације се излива у реку Моравицу у изливном месту "ИЗ8" до чворова "65аА"- "65А"- "65БА"- "65цА"- "65дА"- "65еА"- "65фА"- "65гА"- "65хА"- "65иА" је по величини слива највећи колектор атмосферске канализације. Он прикупља воду из доброг дела насеља Пискавице, градског језгра и дела насеља између улице 22 Август и реке Моравице. Пречника је од Ø500мм на узводном делу до Ø1000мм на изливу.

Насеље Груда које се налази на левој обали реке Моравице до улице 22 Августа одводњава се једним делом у изливу IZ1, IZ2, IZ3 (слив Моравице) и IZ4 слив реке Рзав. Цевоводи су пречника од Ø300мм до Ø800мм на изливима. Целокупно подручје које се налази у границама ПГР је покривено мрежом атмосферске канализације, Пречници су од Ø250мм на периферним деловима подручја до Ø1000мм на изливним местима. Цевоводи су предвиђени у осовинама како новопредвиђених саобраћајница, тако и постојећих саобраћајница. Сва изливна места опремљена су таложницама и грубим механичким решеткама. Цело подручје је подељено на два главна слива река Рзав и Моравица, и 21 послив ова два слива. Систем је уситњен из разлога сложене морфологије и да се избегну велики пречници цевовода и велике дубине укопавања цевовода.

Атмосферску канализацију приликом реконструкције или нове изградње усагласити са другим инфраструктурним објектима, а у складу са датим правилима грађења.

Појас заштите

Појас заштите је дефинисан у графичком прилогу за све новопредвиђене цевоводе. Новопланирани цевоводи који су у трупцу пута, улице, примењује се заштитни појас саобраћајнице. Цевоводи у зеленим површинама уређеним и неуређеним, по 3м од осовине цевовода са обе стране. У том појасу није дозвољена изградња објеката, постављање уређаја и вршење радњи које могу загадити воду или угрозити стабилност објекта

Трасе цевовода

Трасе цевовода су углавном у коридору саобраћајница, постојећих и новопланираних, и то осовином саобраћајнице, а тамо где нису у коридору саобраћајнице, дефинисан је заштитни појас. На местима спајања два или више цевовода, предвиђени су ревизиони шахтови.

2.1.5.4. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Конзумно подручје погона Ариље електричном енергијом се снабдева из ТС 110/35/10kV „Ариље“, која је прикључена на ДВ 110kV „Пожега – Ивањица“. ДВ је радијалан и да би се обезбедила препоручена сигурност у напајању неопходно је ТС 110/35kV „Ивањица“ повезати са неком од суседних електроенергетских објеката тог напонског нивоа (Гуча или Сјеница). Реализација ове инвестиције не предвиђа никакве активности у подручју обухвата плана.

Тренутна инсталисана снага постојеће ТС 110/35/10 kV „Ариље“ од 31,5 MVA задовољава прогнозиран раст потрошње у временском оквиру плана (24,8 MVA).

Како би се обезбедила већа поузданост у напајању неопходно је активирати и други трансформатор у већ опремљеном трафо пољу 2.

Електродистрибутивна мрежа 35kV, изграђена као надземни вод, је стара више од 30 година и неопходна је њена ревитализација, као и обезбеђивање директне везе ТС 110/35/10kV „Ариље“ и ТС 35/10kV „Латвица“. Нове водове градити као кабловске. Због изградње западне обилазнице, неопходно је измештање дела 35 kV-ног кабловског вода за ТС 35/10 kV „Шевељ“. У оквиру траса за полагање кабловских водова, дефинисаних графичким прилогом, могуће је положити каблове за прикључење новопредвиђене хидроелектране „Сврачково“, за чим је испостављен захтев у завршној фази израде плана.

У ТС 110/35/10kV „Ариље“, постројења 35kV и 10kV (2x4MVA), заменом трансформатора капацитет трафостанице је могуће повећати на 16 MVA, што задовољава све потребе у разматаном периоду. Наиме, прогнозирано вршно оптерећење, 2020-те године, је 9,65MVA. ТС 35/10kV „Ариље 1“ (2x4MVA) је, грађевински у лошем стању, па је предвиђено њено рушење и изградња нове на истом месту. ТС је већ оптерећена са 90% назначеног оптерећења трансформатора, па инсталисана снага нове ТС треба да буде 2x8 MVA.

Анализом електродистрибутивне мрежа 10kV, утврђено је да укупна енергија коју постојећи водови могу да пренесу у поједине зоне задовољава потребе.

Нове водове предвидети ради санације дотрајалих водова, и обезбеђивања резервног напајања као и обезбеђивања потребне енергије за нова насеља или веће потрошаче.

Најоптерећенији објекти су ТС 35/10kV је „Ариље 1 и 10kV вод „Ариље 1 – Вирово“. Уједно ови објекти се налазе у центру насеља односно оног дела где се очекује значајан пораст потрошње. Како би се ови електроенергетски објекти растеретили, неопходно је формирати нови 10kV извод из ТС 110/35/10kV „Ариље“.

Развоју система допринела би изградња нових ТС 10/0,4 kV, које би биле типске БТС, 630 kVA или 2x630 kVA, уз постепену реконструкцију и типизацију постојећих, као и изградња нове

кабловске мреже 10 kV и 1 kV, уз формирање одговарајућих прстенова, на територији унутар граница плана.

Уклапање у урбанистичка и саобраћајна решења своде се на постепено превођење постојеће надземне мреже напона до закључно 35 kV у подземну. Трасирање каблова изводи се у зонама тротоара саобраћајница и зелених површина, у складу са прописима код укрштања, приближавања и паралелног вођења са осталом инфраструктуром и другим објектима.

Реконструкција постојеће мреже, заменом постојећих елемената инфраструктуре (каблова, надземних водова, стубова, ...) новим, због преоптерећења или смањења губитака, дуплирањем водова због повећања поузданости, односно обезбеђења резервног напајања у случајевима испада, кварова на мрежи, или других критичних ситуација које неодложно захтевају радикалне активности на мрежи, уколико није дошло до реализације планом предвиђене одговарајуће саобраћајнице чија је зона тротоара истим планом предвиђена за трасирање каблова, може се реализовати у складу са постојећим трасама надземних и подземних водова.

Трафостанице 10/0,4 kV, типске 630 kVA (или $n \times 630$ kVA), могу се градити на грађевинским парцелама, уз решавање имовинско-правних односа и обавезно усклађивање траса енергетских водова са постојећим, или одговарајућим планом предвиђеним трасама, и користити за напајање електричном енергијом објеката, како на парцели на којој се налази, тако и на околним грађевинским парцелама.

Нисконапонска мрежа треба да претрпи постепено превођење из надземне у подземну мрежу, одрађивањем прикључака објеката подземним инсталацијама и уклапањем траса каблова у нова урбанистичка и саобраћајна решења. У области јавног осветљења могуће је остварити побољшање енергетске ефикасности применом савремених решења, коришћењем светилки са изворима светла која дају квалитетну осветљеност, обезбеђују добру репродукцију боја, а с друге стране врше уштеду електричне енергије, што се може остварити и применом неког од система за даљинско управљање јавним осветљењем.

На графичком прилогу постојеће стање са планом развоја је приказано на начин који добро приказује концепт решења, али зато не даје прецизне локације кабловских водова и трафостаница. За приказ постојећег стања нису постојали довољно прецизни улазни подаци, па је пре реализације саобраћајница неопходно извршити утврђивање трасе постојећих водова, или трасе утврдити на основу података који се чувају у „Служби за катастар непокретности“, у колико су водови већ снимљени. Прецизно су дати коридори у оквиру саобраћајница који се резервишу за полагање електроенергетских водова. Овом приликом није било могуће дефинисати све потребе за попречним прелазима преко саобраћајница које диктира динамика изградње планираних објеката, тако да је потребно одобрити и додатне прелазе у складу са дефинисаним правилима грађења.

Електроенергетску инфраструктуру приликом реконструкције или нове изградње усагласити са другим инфраструктурним објектима, а у складу са датим правилима грађења.

2.1.5.5. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Телекомуникације су област са најдинамичнијим развојем који је скоро немогуће предвидети на неки дужи период. Свакодневни развој нових технологија у овој области је праћен честим увођењем потпуно нових услуга и сервиса које од оператора и провајдера из ове области траже константно улагање у инфраструктуру. Само у последњих неколико година, класична фиксна телефонија и телевизија су развојем мобилне телефоније, интернета и кабловске телевизије, потиснуте у други план пред овим новим услугама.

Постојећа инфраструктура свих оператора у области телекомуникација на подручју које је предмет ПГР-а је у јако лошем стању, неспособна да већ сада задовољи критеријуме које намећу нове услуге, нови сервиси, а потпуно бескорисна за наредни период у којем очекујемо даљи

развој IP телевизије, VOIP телефоније (“Телефоније преко Интернета”), 3D телевизије као и четврту генерацију (“4G”), мобилне телефоније.

ФИКСНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА МРЕЖА

Фиксна телефонија, Интернет, ИП Телевизија

Ово је област у којој је тај проблем, недостатак квалитетне инфраструктуре, најизраженији, јер постојећи доминантни оператор у овој области, “Телеком”-Србија, располаже мрежом коју скоро у потпуности сачињавају бакарни каблови. Широкопојасни приступ, тј.стални приступ ресурсима телекомуникационе мреже са великим брзинама приступа, учинио је ове каблове а самим тим и читаву мрежу превазиђеним.

Развој свих телекомуникационих система у власништву било којег оператора подразумева изградњу сасвим нових приступних мрежа, углавном оптичким кабловима, јер једино тако можемо бити сигурни да ће за неки дужи период инфраструктура моћи да прати даљи развој у овој области.

На простору насељеног места Ариље, које је предмет Плана генералне регулације, предвиђена је изградња пет приступних мрежа са пет нових мулти сервисних приступних платформи (MSAN-ова), од чега су четири на новим локацијама, а пета је на месту садашње телефонске централе у згради “Телекома”. Оваква децентрализација постојеће мреже ће омогућити да оба оператора у фиксној телефонији своје крајње кориснике “имају” на оптималним удаљеностима од MSAN-ова, а то су удаљености до 1000м. Овим концептом развоја предвиђено је да ће те нове приступне мреже користити и оператори Кабловских дистрибутивних система, а можда и суфинансирати њихову изградњу.

Нови MSAN-ови су лоцирани на четири локације унутар граница ПГР-а:

- 1) MSAN Вране, у непосредној близини стамбених зграда
- 2) MSAN Грдовићи, на платоу између бензинских пумпи у Ул.22.август
- 3) MSAN Рашкова бара, између насеља Пискавице и Рашкова бара
- 4) MSAN Церова, у средишту насеља.

Границе између конзумних подручја која сервисирају ови MSAN-ови су учртане у графичком прилогу.

Сви главни кабловски правци који воде од ових средишта до корисника су изведени оптичким кабловима. Оптички кабал као преносни медиј је најбоље решење за широкопојасни приступ интернету и по техничким и по осталим параметрима.

Ових пет нових приступних мрежа биће рађено у архитектури коју одређује место оптичког завршетка, а могући начини грађења, тј.будући типови мреже могу бити:

- 1) FTTH (Fibre to the Home) - Оптички завршетак је код крајњег корисника, што је потпуна оптичка конекција. Ово је, наравно, најбоље али и најскупље решење.
- 2) FTTB (Fibre to the Building) - Крај оптичког кабла је у оптичком разводном ормарићу у згради. Ово решење је идеално за LAN (Local Area Network), локалне мреже, и у Ариљу је једна таква мрежа у индустријском комплексу управо у фази изградње. Сасвим је извесно да ће свака иоле озбиљнија радна организација у Ариљу захтевати у блиској будућности овакав начин приступа што је још један разлог на инсистирању на изградњи мреже оптичким кабловима.
- 3) FTTC (Fibre to the Curb) - Оптички завршетак је у уличном изводу кабловске мреже. Ово је мање скуп од FTTH изградње, али не толико да оправда по квалитет ризично настављање оптичког кабла на бакарни од уличног извода до терминала у просторији корисника.

- 4) FTTH (Fibre to the Node) - Завршетак је у оптичком чвору. Ово ћемо решење одбацити као незадовољавајуће.

Изградња приступних мрежа на један од ова три начина свакако није најјефтиније, али је сигурно једино квалитетно решење за неки дужи период. Опредељење за FTTH приступ је можда преамбициозно за значај који има Ариље у привредном и демографском смислу, али је неопходно. Ипак се “развој информационог друштва, тј. развој и примена информационих и комуникационих технологија сматра основом развоја модерног европског друштва”.

У прилог овом концепту иде и чињеница да од 2009.год. постоји законска регулатива на подручју Републике Србије која се бави проблемом “рашчлањавања локалне претплатничке петље”. Под овим појмом се подразумева ресурс Јавне телефонске мреже који повезује терминалну приступну тачку у просторијама корисника са прикључком на MSAN или неки други део Јавне телефонске мреже. Законом је дефинисано да сви оператери имају могућност коришћења локалне петље, заправо дела оптичког кабла, без обзира да ли је он потпуно или само делимично у власништву једног доминантног оператора. На основу овога било би апсурдно да свака компанија гради своју приступну мрежу, већ ће јединствени кабловски правци у власништву једне или више компанија бити сасвим довољни.

Сама технологија изградње нових приступних мрежа ослања се на концепт саобраћајног решења за подручје ПГР-а Ариља. Дуж већине траса постојећих и новопланираних градских улица у оквиру плана биће постављене полиетиленске цеви у које ће се по потреби “удуавати” оптички каблови оном динамиком којом одлуче оператери. У осталим деловима подручја осим у ужем градском језгру, биће неопходно поставити нове трасе кабловске канализације (полиетиленских цеви) по правцима дефинисаним у графичком прилогу. У градском језгру неће бити никаквих нових грађевинских радова с обзиром на постојање 2500м кабловске канализације.

На овај начин ће преко 90% корисника у оквиру подручја ПГР-е имати приступ свим сервисима преко једног од три типа мреже (FTTH, FTTB или FTTC). Од тих услуга само ћемо поменути услугу говорног сервиса која је и до сада релативно добро функционисала.

Нове, напредне услуге ће бити доступне свима, а то су:

- VOIP (Voice over Internet Protocol) или телефонија преко интернета
- Сервиси за податке преко широкопојасног Интернет приступа са брзинама од 100Mb/s
- IP Centrex
- IPTV (Internet Protocol Television) нове генерације
- Сервиси на бази VDSL2 технологије која је пројектована да подржи Triple-Play сервисе који представљају интегрисан пренос говора, података и видео сигнала

Од ових услуга оператери у Ариљу, Телеком Србија и СББ Србија, већ имају у понуди IP Телевизију и VoIP телефонију уз већ стандардну понуду АДСЛ Интернет пакета. Међутим и једни и други своје услуге пружају корисницима кроз своје неадекватне, дотрајале мреже, и управо је наредни период прилика да модернизују своју инфраструктуру и спремно дочекају нове изазове у динамичном свету телекомуникација.

Проблеми на које наилази интензивнија примена мрежа у форми FTTH или FTTB архитектуре јесте везан за актуелну економску кризу која је донекле успорила супституцију старих кабловских мрежа мрежама ових нових генерација. То ће се свакако негативно одразити и на улагања оператора који из економских разлога све чешће прибегавају бежичним технологијама са којим је бржи повратак уложеног капитала.

Ипак, овај тренд је свуда у свету привремен, јер ће тзв. fiksni broadband, тј. приступ кориснику подземним оптичким каблом, бити увек квалитетнији и поузданији од бежичног приступа. У корист будуће интензивне примене FTTH и FTTB између осталог и у Ариљу, иде и чињеница да оптички каблови и сва пратећа опрема свакодневно коштају све мање, а једини омогућавају протоке од 100Mb/s који полако постају стандард у понуди свих провајдера.

Применом, највероватније, ФТТВ архитектуре на подручју дефинисаном ПГР-е, као најприхватљивијом због односа цене и квалитета, биће створени услови за све будуће „мале и велике револуције“ у области телекомуникација где инвентивност провајдера често иде испред било каквих, па и најсмелијих предвиђања појаве и развоја нових услуга. Оваква приступна мрежа ће омогући и „реинкарнацију“ фиксне телефоније која кроз VoIP доживљава препород јер ништа не може да замени гласовну комуникацију и комфор држања слушалице, односно микро-телефонске комбинације.

Иградњу нових MSAN-ова треба предвидети на јавним површинама и на грађевинским парцелама у оквиру осталих намена, уз решавање имовинско-правних односа, уз обавезно планирање подземних инсталација и усклађивање делова траса подземних ТТ водова које су на јавним површинама са урбанистичким и саобраћајним решењима датим у графичком делу плана.

Изградња нове и реконструкција постојеће мреже на грађевинској парцели на којој се налази постојећа телефонска централа било каквог облика, или у случају парцеле без централе, (на пример у случају потребе за измештањем постојећих каблова у циљу изградње новопланираних грађевинских објеката), може се извршити укидањем или измештањем постојећих и формирањем нових траса водова унутар парцеле, у складу са одговарајућим пројектима, усклађеним са новим урбанистичким решењима у виду подземних инсталација, све до тачке „увођења“ у овим планом дефинисане трасе телекомуникационих водова у зонама тротоара саобраћајница и зелених површина.

Уклапање у урбанистичка и саобраћајна решења своди се и на усклађивање траса постојећих и нових подземних инсталација постепено превођење постојеће надземне тт мреже у подземну. Трасирање каблова, било да се ради о новопланираним или измештеним кабловима, или кабловима којима се врши каблирање постојећих надземних водова, изводити према овом плану у зонама тротоара саобраћајница и зелених површина, у складу са прописима код укрштања, приближавања и паралелног вођења ове са осталом инфраструктуром и другим објектима.

Реконструкција постојеће мреже заменом постојећих елемената инфраструктуре, (каблова, надземних водова, стубова...), новим, због преоптерећења или смањења губитака, дуплирањем водова због повећања поузданости, односно обезбеђења резервног напајања у случајевима испада, прекида водова, кварова на мрежи или других критичних ситуација које неодложно захтевају радикалне активности на мрежи, уколико није дошло до реализације планом предвиђене одговарајуће саобраћајнице чија је зона тротоара или зелених површина овим планом предвиђена за трасирање каблова, може се реализовати у складу са постојећим трасама надземних и подземних водова. Обавеза је оператора да касније код реализације планом предвиђене саобраћајнице изврши измештање, односно усклађивање траса у складу са планским решењем датим предметним планом.

У склопу изградње објеката нова четири MSAN-а потребно је урадити студију о утицају нових објеката на животну средину. Студија треба да обухвати начин третмана отпада ниво зрачења, ниво буке итд. и треба да је оверена од стране овлашћене институције.

Све каблове са свих кабловских праваца треба довести подземном канализацијом до њиховог прикључења на мрежу фиксне телефоније у складу са решењима датим у графичком делу овог концепта.

Фиксну телекомуникациону инфраструктуру приликом реконструкције или нове изградње усагласити са другим инфраструктурним објектима, а у складу са датим правилима грађења.

Фиксна бежична телефонија

У анализи технологије за приступ до крајњег корисника до сада смо говорили само о технологији заснованој на фиксном, жичном или оптичком преносу. Идеја је да се на тај начин обезбеди приступ за око 90% корисника који живе у границама ПГР-а.

Због високе цене изградње нових приступних мрежа, преостали део корисника који је превише удаљен од локација на којима су планирани нови MSAN-ови, због неекономичности изградње имаће омогућен приступ сервису ЦДМА технологије, услузи фиксне бежичне телефоније, која омогућава јавну говорну услугу као и умерено квалитетан приступ интернету.

За потребе ове услуге већ је инсталирана нова базна станица у Церови на локацији "Сунчевица", а лиценцу за пружање ове услуге имају две домаће компаније.

МОБИЛНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА МРЕЖА

У области мобилне телефоније постигнут је највећи степен развоја у односу на све остале телекомуникационе сегменте. Разлог за ово је сразмерно мало улагање у односу на профитабилност мобилне телефоније као и активно присуство сва три оператора у овој области на подручју Ариља.

Покривеност сигналом у границама подручја ПГР-е је 100%-на у све три мреже. Ово и није неки посебан домет обзиром на величину нашег подручја, а поготово ако се узму у обзир мањкавости у области 3G мобилне телефоније, до недавно најсавременије услуге коју је један оператор могао да понуди.

У плану развоја мобилне телефоније је, у првом реду, унапређење постојећег UMTS система, Универзалног мобилног телекомуникационог система, који је кључна технологија за оно што називамо трећом генерацијом мобилних телекомуникација, популарно "3G".

Ова 4G технологија омогућиће брзине протока до 5Gb/s што ће нам омогућити приступ новим сервисима уз побољшање квалитета постојећих. То су:

- видео striming
- играње најзахтевнијих игрица на мрежи
- приступ ТВ програмима путем мобилних уређаја

Сви ови изузетно захтевни сервиси биће могући применом тзв. MIMO технологије која подразумева постављање већег броја антенских система по принципу "више антена – више података". Брзине од 5Mb/s биће постигнуте на корисничким уређајима коришћењем у исто време до 12 антена које ће истовремено опслуживати истог корисника.

Можда најкориснија услуга 4G технологије биће стриминг, (Streaming), сервис који заправо означава емитовање дигиталног програма преко интернета крајњем кориснику, било да је реч о аудио или видео садржају. Материјали које оператори буду припремили за стриминг ће се стартовати аутоматски, неће бити потребно да се претходно читавају у уређаје, а такође се неће задржавати на уређајима.

Дигитални програм ће се емитовати на два начина:

- Live - директан пренос преко Интернета, тзв.WEBCAST
- On-demand, који подразумева емитовање унапред припремљеног снимка који се емитује на захтев корисника.

ТЕЛЕВИЗИЈА

Ово је област која ће у блиској будућности донети још једну револуционарну промену. Наиме, Република Србија се као и већина осталих европских земаља обавезала да до јуна 2015.год. заврши прелазак са аналогног на дигитално емитовање ТВ сигнала. Ово је од појаве телевизије у боји највећа револуција и логичан наставак развоја телевизије.

У стратегији преласка на дигитално емитовање предвиђено је да у читавој земљи овај посао буде завршен до 4. априла 2012. године што је, очигледно, било више него амбициозно. Поступак преласка не подразумева једновремени прелазак свих делова земље, већ постепени, по регионима.

Оно што се тиче Ариља у овој транзицији, односи се на локалне ТВ станице, које ће имати довољно времена за неопходне технолошке промене како би се и регионални и локални телевизијски програми “дигитализовали”. У том прелазном периоду телевизијске станице са националном фреквенцијом емитоваће истовремено и аналогни и дигитални програм.

Крајњи корисници у тој архитектури дигиталног радиодифузног ланца, дакле грађани, ће своје ТВ пријемнике уколико није реч о најновијим моделима телевизора, морати опремити дигиталним пријемницима сигнала, тзв. Set Top Box-овима за различите типове емитовања програма.

Преласком на дигиталну телевизију добијамо:

- бољи пријем слике, слику без рефлексije, без “снега”
- могућност пријема слике у формату 16:9 (“филмском формату”)
- звук најбољег могућег квалитета
- електронски програмски водич који омогућава навигацију између програма, идентификацију тренутне или наредне емисије на програму, претраживање емисија по жанру и приступ додатним услугама.

Корисници ће остварити бројне предности:

- у понуди ће бити већи број програма
- на располагању ће бити многобројни радио-програми
- моћи ће одабрати други звучни канал (напр. говор на другом језику).

Опште предности ће бити у могућности одашиљања већег броја ТВ канала уз исту искоришћеност фреквенцијског спектра. Овим ће се ослободити фреквенцијски спектар који ће се моћи ставити на располагање операторима који ће крајњим корисницима моћи да пруже напредне бежичне услуге.

2.1.5.6. ТЕРМОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

На подручју плана генералне регулације за насељено место Ариље није заступљена термотехничка инфраструктура (у смислу гасовода, топловода и градских котларница) изузев индивидуалних/пословних котларница стамбених и пословних објеката. Поједине стамбене зграде и привредни субјекти поседују индивидуалне котларнице најчешће са погоном на чврста горива а у задњих пар година граде се и котларнице са погоном на ТНГ из преносних контејнера.

Гасоводна мрежа унутар плана генералне регулације је на самом почетку. Изграђен је магистрални гасовод Пожега-Ариље са припадајућом ГМРС, међутим исти није завршен у целости и стављен под притисак. Секундарна гасна мрежа у време писања ових редова није ни почета са изградњом тако да се природни гас у домаћинствима и привреди још не користи.

Укупно узевши стање термотехничких инсталација на подручју обухвата плана може се сматрати као неповољно јер се за добар део потребне енергије за потребе грејања и припреме топле воде како за потребе домаћинства тако и привреде користи електрична енергија.

План термотехничке инфраструктуре састоји се у планирању нових инфраструктурних објеката (гасовода), као и у прилагођавању гасних инсталација, новопланираним и постојећим саобраћајницама, функцијама простора и очекиваним потребама потрошача.

Гасификациони систем општине Ариље у будућности заснива се на допреми природног гаса магистралним гасоводом Пожега - Ариље РГ 08-18 редукијом притиска и регулацијом протока у Главној мерно-регулационој станици Ариље 1 (ГМРС Ариље 1), потом дистрибуције гаса секундарном полиетиленском мрежом на коју се прикључују корисници преко сопственог мернорегулационог сета (КМРС).

ПРИМАРНА ГАСНА МРЕЖА

МАГИСТРАЛНИ ГАСОВОД Пожега-Ариље (РГ 08-18)

Постојећи магистрални гасовод Пожега-Ариље (РГ 08-18) је пречника $\phi 273$ израђен од челика намењеног за радне притиске 25-50 bar. Укупан проток природног гаса намењен општини Ариље износи 10 000 m³/h.

МАГИСТРАЛНИ ГАСОВОД Ариље-Ивањица (РГ 08-18 друга фаза)

Планирани магистрални гасовод Ариље-Ивањица (РГ 08-18 друга фаза) почиње од ГМРС Ариље 2 и води до ГМРС Ивањица. Поменути гасовод пролази подручјем обухвата ПГР-е Ариље као и преко територије општине Ариље ван поменутог Плана. Цевовод је планиран од челика пречника $\phi 273$ намењеног за радне притиске до 12 bar. Укупан проток природног гаса намењен општини Ивањица износи 21 000 m³/h.

У складу са документом 22287 од 9.11.2010 издатом од стране „Србијагас“-а „Услови за израду плана генералне регулације за насељено место Ариље“ наведено је да је пречник гасовода РГ 08-18 (друга фаза-ка Ивањици) $\phi 273$ мм, притисак 12 бар а проток 20 000 м³/час. У складу са Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима за међународни транспорт - Сл.лист СФРЈ 26/1985 овај гасовод припада магистралним гасоводима. **Међутим на територији града Београда примењује се ОДЛУКА О УСЛОВИМА И ТЕХНИЧКИМ НОРМАТИВИМА ЗА ПРОЈЕКТОВАЊЕ И ИЗГРАДЊУ ГРАДСКОГ ГАСОВОДА („Сл.лист града Београда“ бр.14/77,19/77-исп.18/82 и 26/83) тако да ће зоне заштите из поменуте одлуке бити примењене за гасоводу Ариље-Ивањица (друга фаза гасовода РГ 08-18).**

Главне мерно-регулационе станице

ГМРС Ариље 1 изграђена је у КО Церова на катастарској парцели број 218/3. На ову ГМРС предвиђено је прикључење секундарне дистрибутивне гасне мреже којом ће се напајати конзум општине Ариље. Поред поменуте ГМРС Ариље 1 планирана је на истој парцели изградња ГМРС Ариље 2 намењена као мерно регулациона станица за наставак магистралног гасовода Ариље – Ивањица (РГ 08-18 друга фаза).

СЕКУНДАРНА ДИСТРИБУТИВНА ГАСНА МРЕЖА

Секундарна градска дистрибутивна гасна мрежа општине Ариље у будућности планира се у оквиру постојећих и ново планираних саобраћајница са реализацијом од полиетиленских цеви велике густине.

Гасна дистрибутивна мрежа предвиђена је од полиетиленских цеви типа С5 за радни притисак до 4 bar. Димензије полиетиленских цеви почињу од ДН 63, ДН90, ДН125, ДН150, ДН180 и ДН 225.

Основни правци дистрибутивне градске гасоводне мреже обзиром на постојећу локацију ГМРС „Ариље” , постојеће градско језгро и изграђену саобраћајну инфраструктуру иду у два правца и то:

-први правац (у димензији ДН 225) иде преко моста на реци Моравици (узводно од ГМРС) улицом Виктора Зевника;

-други правац (у димензији ДН 160) иде преко моста на реци Моравици(низводно од ГМРС) улицом Слободана Пенезића;

Овакав развод омогућава фазну реализацију изградње гасоводне мреже која почиње најпре око градског језгра.

Ова два правца са деоницом која иде дуж државног пута 1Б реда бр.13 Ариље-Ивањица сачињавају гасни прстен који ће напајати гасом највеће индустријске потрошаче. Успутни потрошачи (домаћинства и сл.) напајају се из овог прстена или цевовода који је напајан из овог прстена.

Даље главни гасоводни правци воде дуж пута који води ка Ивањици затим кроз правац Бојовића потока и улицом Слободана Пенезића улази у шире градско језгро.

На поменути гасоводни прстен надовезују се цевоводи мањих димензија који су првенствено намењени снабдевању индивидуалних домаћинстава. Потенцијално већим потрошачима намењени су прикључци на цевоводе који чине прстен гасоводне мреже.

На новопланираним саобраћајницама планирана је гасна дистрибутивна мрежа која би у перспективи омогућила већи проток гаса и смањила пад притиска унутар гасоводне мреже.

У већини улица (из разлога рационализације и линијске насељености)планирана је гасоводна мрежа са једне стране улице док потрошачи са друге стране прикључење могу остварити цевоводом који се подбушује испод саобраћајница на најповољнијим местима и груписањем потенцијалних потрошача. Само поједине улице (улица у градском језгру) имају планиран обострани положај гасовода.

На овај начин ствара се могућност прикључења на градску гасоводну мрежу са готово свих парцела које су унутар обухвата плана генералне регулације.

Целокупна градска гасоводна мрежа планирана је као мрежа притиска 1-4 бара. Својом прстенастом организацијом и пречницима очекује се да задовољи потребе претпостављеног конзума. На подручју обухвата плана нису планиране МРС (мерно регулационе станице) јер у овој ситуацији, када изградња и коришћење дистрибутивне градске мреже није ни започето, оне немају оправдање.

Уколико се у међувремену појави потрошач односно потрошачи гаса којима је потребна већа количина гаса од оне коју би могла да омогући градска мрежа потребно је да се такав привредни субјект обрати за услове предузећу за транспорт и промет природног и течног гаса (НИС Енергогас) који на простору обухвата плана генералне регулације има изграђен магистрални гасовод а планира изградњу градског гасовода притиска до 13 бар ка Ивањици.

Термотехничку инфраструктуру приликом реконструкције или нове изградње усагласити са другим инфраструктурним објектима, а у складу са датим правилима грађења.

ОБНОВЉИВИ И АЛТЕРНАТИВНИ ИЗВОРИ ТОПЛОТНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Дугорочни планови гасификације, као и зоне гасификације не искључују примену алтернативних и обновљивих извора енергије.

Тренутно, коришћење ових видова енергије је занемарљиво уколико уопште и постоји. Своди се на индивидуално коришћење соларних колектора најчешће у домаћинствима за припрему санитарне топле воде. Такви случајеви су спорадични али постоје и вреде помена. Топлотне пумпе не постоје .

Термоминерални извори на подручју обухвата плана нису идентификовани. Извор термоминералне воде у месту званом Височка бања постоји али се не користи у енергетске сврхе.

Под осталим изворима топлотне енергије на подручју обухвата ПГР Ариље подразумевају се следећи:

- енергија сунца
- топлотне пумпе, енергија ветра, енергија биомасе, енергија из смећа
- термални извори
- енергија из хладњача.

Енергија Сунца

Очекивати је да ће у наредном периоду активнију примену добити сунчева енергија нарочито у индивидуалним стамбеним објектима у летњим месецима првенствено за загревање санитарне топле воде.

Топлотне пумпе, енергија ветра, енергија биомасе, енергија из смећа

Топлотне пумпе су уређаји који топлотну енергију подижу са нижег (топлотни извор) на виши (топлотни понор) температурски ниво трошећи при томе рад. Топлотне пумпе подразумевају постојање топлотног извора и топлотног понора. Економичност ових уређаја подразумева постојање топлотног извора оптималне температуре од +7-14 °Ц (може и више). Проблем коришћења топлотне пумпе у термичке сврхе јесте некохерентност температура извора/понора као и инвестициони трошкови који износе 500-600 еур/kW инсталисане снаге.

Енергија ветра, енергија из биомасе и смећа досада није заживела на простору обухвата ПГР-а као ни изван њега. У наредном периоду треба очекивати њихову значајнију примену.

Термални извори

На подручју ПГР-е Ариље нису регистровани значајнији геотермални извори по питању температурског нивоа и издашности извора. Ван ПГР Ариље у руралном подручју села Висока (место Височка бања) на око 35 км од Ариља постоји геотермално (у народу познато и као лековито) извориште чија температура износи ≈230°С (Топлотна пумпа-Стеван Шамшаловић СМЕИТС). Ово извориште својим температурским нивоом гарантује сасвим прихватљив ниво економичности евентуално уграђене топлотне пумпе. Снага топлотне пумпе са овим геотермалним извором као топлотним извором била би предмет детаљније анализе.

Међутим окружење букових шума сеоске средине у коме је смештена поменућа вода указује да је нереално очекивати инвестицију уградње топлотне пумпе.

Енергија из хладњача

Значајно је напоменути (у контексту рационалног коришћења енергије) да у оквиру ПГР Ариље а и ван њега постоји велики број хладњача. Процена је да укупан инсталиран расхладни капацитет који се код свих инсталација завршава на кондензатору износи 5-6 MW. Температура расхладног медијума приликом уласка у кондензаторе износи 60-80°С. Основни проблем коришћења ове енергије је некохерентност топлотног извора и понора. У време откупа и лагровања јагодичастиг воћа (малине) када је на кондензаторима највише енергије не постоји потреба за грејањем објеката тако да се енергија узета са кондензатора може користити једино за грејање воде за санитарне потребе власника поменутих објеката. Касније у време складиштења и одржавања температурског режима залеђене малине топлотно оптерећење кондензатора драстично се смањује а потреба за грејањем расте. Међутим и тада се може енергија на кондензаторима користити (ако не у целости оно делимично) за загревање. И овде је присутна некохерентност између потребе за топлотном енергијом и њене производње.

Реалност овог топлотног извора јесте да оно припада власнику хладаче.

Енергија настала спаљивањем биомасе и од сортираног отпада

Значајно је поменути могућност добијања и евентуалног коришћења енергије настале на овај начин. У време писања овог текста овај вид производње енергије је теоретски присутан на подручју обухвата плана генералне регулације.

Да би се овај вид добијања енергије комерцијално користио најпре је потребно организовано прикупљање оваквог вида енергената а потом његово сагоревање у котларницама намењеним за чврсто гориво.

За добијање енергије на овакав начин најпре је потребно анализирати техно-економски аспект добијања енергије на овакав начин у контексту квалитета отпадних гасова и потребе уградње филтера који би исте претварали у безбедна једињења.

2.1.6. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ОСТАЛЕ НАМЕНЕ**СТАНОВАЊЕ**

У оквиру земљишта остале намене доминантну намену представља становања које је планирано у четири различите категорије зависно од густине :

- становање високе густине (вишепородично становање) – до 250ст/ха
- становање средњих густина С2 – од 90- 120 ст/ха и
- становање средњих густина С1– од 50- 90 ст/ха
- становање малих густина – до 50ст/ха

СТАНОВАЊЕ ВИСОКЕ ГУСТИНЕ - до 250ст/ха

Становање високе густине представља вишепородично становање које је заступљено на више појединачних локација у ширем градском центру у зони 1 – урбанистичка целина 1.1. , урбанистичке подцелине 1.3.1 , 1.5.1, 1.5.2, и на једној локацији у насељу Вране у зони 4 – урбанистичка целина 4.5. Заступљен је тип отворног блока са слободним уређеним међупростором, максимална спратност објеката По+П+4+Пк.

Нису планиране нове локације за ову категорију становања, већ само даље уређење постојећих локација уз могућност надградње постојећих објеката у складу са дозвољеним урбанистичким параметрима, реконструкције и адаптације стамбеног простора у пословни, пре свега у приземном нивоу објекта. На објектима је потребно извршити енергетску санацију са циљем побољшања енергетске ефикасности.

У урбанистичким подцелинама 1.5.1 и 1.5.2 могућа је нова изградња на слободном неизграђеном простору.

У оквиру зоне вишепородичног становања могу се градити и стамбено-пословни објекти. Пословни простор мора бити функционално и технички одвојен од стамбеног дела објекта. Пословање не сме имати штетних утицаја на квалитет живљења у објекту и у непосредном окружењу. Заступљеност пословне намене у објекту је максимално 40%.

Дозвољена је изградња пословних и пратећих објеката (заједничке гараже, паркиралишта, дечја игралишта, надстрешнице и инфраструктурни објекти (котларнице, трафостанице и сл.).

Дозвољене делатности

Делатности које се могу планирати у зони становања великих густина као самосталне или у склопу вишепородичних стамбено-пословних и пословних објеката су из области:

- трговине (свих врста, обима и облика из домена малопродаје, који не захтевају посебне комплексе и услове допреме роба, складиштења и сл.)
- услужног занатства (облика и обима примерених централној градској зони),
- услужних делатности (облика и обима примерених централној градској зони),
- угоститељства,
- здравства (апотеке, опште и специјалистичке ординације и сл.),
- социјалне заштите (сервиси за чување деце, вртићи, играонице за децу и др.),
- културе (галерије, библиотеке, читаонице, биоскопске и позоришне сале и др.),
- забаве (објекти забаве различитих врста и обима – клубови, салони, кладионице и др.),
- спорта (теретане, вежбаонице и др.),
- пословно-административних делатности (банке, поште, пословни центри, представништва, агенције, пословни бирои),
- и друге делатности уз услов да не угрожавају околину, животну средину и услове становања, буком, гасовима, отпадним материјама или другим штетним утицајима, односно да су предвиђене мере, којима се у потпуности обезбеђује околина од загађења и да се у складу са наменом и капацитетима може обезбедити одговарајући приступ, начин снабдевања и прописан број паркинг места за кориснике.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена - Забрањена је изградња свих објеката у којима се обављају делатности које могу да угрозе околне објекте и животну средину, као и објекти који се по архитектонско грађевинском склопу не уклапају у окружење.

СТАНОВАЊЕ СРЕДЊИХ ГУСТИНА

У складу са традицијом и карактером насеља најзаступљеније је становање средњих густина које подразумева доминантно објекте породичног становања.

Ова врста становања је подељена у две групе тако што су густине С2 од 90-120 ст/ха планиране у зони градског центра и уз њега, а у ширем подручју становање густине С1 од 50-90 ст/ха. Већа густина код становања С2 постиже се дозвољеним мањим површинама парцеле, већим индексом заузетости и могућношћу изградње објеката са више стамбених јединица у односу на становање С1.

Планирана је реконструкција, доградња и адаптација постојећих и изградња нових објеката породичног становања.

У склопу становања могућа је изградња и објекта друге компатибилне намене чија делатност неће имати штетног утицаја на околину: пословање, јавни садржаји, спорт и рекреација, комунални објекти, сервиси, верски објекти, мала привреда и др., с тим да је њихова заступљеност на нивоу не прелази 30% укупне површине.

Дозвољене делатности у зони породичног становања, које се могу обављати у склопу породичних стамбено-пословних, пословних и пословно-производних објеката су из области:

- трговине (прехрана, роба широке потрошње и др.),
- услужног занатства (ситни занати различитих врста који немају штетног утицаја на окружење),
- услужних делатности (за задовољавање локалних потреба становника),
- угоститељства (различити облици угоститељских услуга – мотели, пансиони, ресторани, кафеи и сл.),
- здравства (апотеке, опште и специјалистичке ординације, амбуланте и сл.),
- социјалне заштите (сервиси за чување деце, вртићи, играонице за децу, смештај и нега старих и изнемоглих лица и др.),
- културе (галерије, библиотеке, читаонице, биоскопске и позоришне сале и др.),
- забаве (билијар, видео игре, кладионице и др.),

- спорта (спортски терени, теретане, вежбаонице и др.),
- пословно-административних делатности (банаке, поште, представништва, агенције, пословни бирои и сл.),
- и друге делатности уз услов да не угрожавају околину, животну средину и услове становања, буком, гасовима, отпадним материјама или другим штетним утицајима, односно да су предвиђене мере, којима се у потпуности обезбеђује околина од загађења и да се у складу са наменом и капацитетима може обезбедити одговарајући приступ, начин снабдевања и прописан број паркинг места за кориснике.

Могућа је изградња вишепородичних објеката уз примену урбанистичких параметара прописаних за дату урбанистичку целину, уз услов да је минимална површина парцела 6,00 ари.

У оквиру становања густине С1 од 50-90 ст/ха дозвољена је изградња објеката за чувања пољопривредних производа (хладњаче), површине до 150м², уз обавезу израде процене утицаја на животну средину.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена - Забрањена је изградња свих објеката у којима се обављају делатности које могу да угрозе околне објекте и животну средину као и објекти који се по архитектонско грађевинском склопу не уклапају у окружење.

становање средње густине С2 - 90 -120 ст/ха планирано је у следећим урбанистичким целина и подцелинама:

ЗОНА 1 –УЦ – 1.1, 1.4, 1.13, 1.19, 1.24 и УПЦ 1.5.3

ЗОНА 5 –УЦ – 5.11

ЗОНА 6 –УЦ – 6.4, 6.7,

становање средње густине С1 - 50-90 ст/ха планирано је у следећим урбанистичким целина и подцелинама:

ЗОНА 1 –УЦ – 1.7 и 1.10 и УПЦ 1.3.2

ЗОНА 2 –УЦ – 2.11

ЗОНА 3 –УЦ – 3.3, 3.4, 3.8, 3.11

ЗОНА 4 –УЦ – 4.3, 4.6

ЗОНА 5 –УЦ – 5.3, 5.4, 5.6, 5.9

ЗОНА 6 –УЦ – 6.1, 6.5, 6.10

ЗОНА 7 –УЦ – 7.3, 7.8

СТАНОВАЊЕ МАЛЕ ГУСТИНЕ до 50 ст/ха

Становање малих густина заступљено је у рубним деловима плана, а најизраженије у насељу Церова на десној обали реке Моравице.

Ове целине су настале проширењем, повезивањем и укрупњавањем подручја спонтано насталог становања.

Унапређење ове намене ће се остварити реконструкцијом постојеће и изградњом нове саобраћајне мреже, ублажавањем последица спонтано и стихијски настале градње, у циљу побољшања слике насеља (санација, реконструкција), увођењем адекватног инфраструктурног опремања и успостављањем јасних принципа хоризонталне и вертикалне регулације на овом простору.

Планирана је изградња нових, реконструкција и доградња постојећих породичних стамбених објеката, стамбено пословних и пословних објеката. Дозвољено је организовање

максимално 2 стамбене јединице у оквиру једног објекта. У складу са закључком Комисије за планове степен заузетости за ову намену износи 40%.

У оквиру ове намене могућа је изградња објеката мањих производних капацитета. Дозвољена је изградња објеката за чувања пољопривредних производа (хладњаче), површине до 150м², уз обавезу израде процене утицаја на животну средину.

Такође је дозвољена изградња и објекта друге компатибилне намене чија делатност неће имати штетног утицаја на околину: пословање, јавни садржаји, спорт и рекреација, комунални објекти, сервиси, верски објекти, мала привреда и др., с тим да је њихова заступљеност на нивоу не прелази 30% укупне површине.

Дозвољене делатности у зони породичног становања, које се могу обављати у склопу породичних стамбено-пословних, пословних и пословно-производних објеката су из области:

- трговине (прехрана, роба широке потрошње и др.),
- услужног занатства (ситни занати различитих врста који немају штетног утицаја на окружење),
- услужних делатности (за задовољавање локалних потреба становника),
- угоститељства (различити облици угоститељских услуга – мотели, пансиони, ресторани, кафеи и сл.),
- здравства (апотеке, опште и специјалистичке ординације, амбуланте и сл.),
- социјалне заштите (сервиси за чување деце, вртићи, играонице за децу, смештај и нега старих и изнемоглих лица и др.),
- културе (галерије, библиотеке, читаонице, биоскопске и позоришне сале и др.),
- забаве (билијар, видео игре, кладионице и др.),
- спорта (спортски терени, теретане, вежбаонице и др.),
- пословно-административних делатности (банаке, поште, представништва, агенције, пословни бирои и сл.),
- и друге делатности уз услов да не угрожавају околину, животну средину и услове становања, буком, гасовима, отпадним материјама или другим штетним утицајима, односно да су предвиђене мере, којима се у потпуности обезбеђује околина од загађења и да се у складу са наменом и капацитетима може обезбедити одговарајући приступ, начин снабдевања и прописан број паркинг места за кориснике.

становање мале густине до 50 ст/ха планирано је у следећим урбанистичким целина и подцелинама:

ЗОНА 2 –УЦ – 2.1

ЗОНА 3 –УЦ – 3.6, 3.12, 3.13

ЗОНА 4 –УЦ – 4.1, 4.9

ЗОНА 7 –УЦ – 7.1, 7.4, 7.6

ЗОНА 8 –УЦ – 8.1, 8.5, 8.6, 8.7, 8.8, 8.13, 8.14, 8.17, 8.18, 8.20

ПОСЛОВАЊЕ

Намена пословања подразумева услужне, комерцијалне, административне и занатске делатности. Планиране су поједине локације са претежном наменом пословања, али је такође ова намена предвиђена као пратећа и допунска намена становању тако да се могу развијати у свим зонама становања.

Пословање је као претежна намена планирано у следећим урбанистичким целинама: 1.1, 1.2, 1.8, 1.15, 1.18, 3.1, 3.7, 4.10, 4.11, 5.1, 6.2, 7.9, 8.25, 8.28 и 8.30 и урбанистичким подцелинама 1.1.3 у градском центру и 1.3.3.

РАДНА ЗОНА

Под радним зонама подразумевају се површине намењене за производне индустријске погоне, малу привреду, занатство, складишта, трговину, сервисе, пословне и пратеће садржаје.

Размештај ових зона је условљен затеченим стањем, тако да се постојеће радне зоне задржавају а формирањем нових ствара се могућност за даљи одрживи привредни развој и измештање појединих некомпатибилних делатности из стамбених блокова.

Планско решење у погледу даљег развоја индустрије има за основни циљ стварање услова и погодности за даљи развој приватне иницијативе и предузетничког духа, кроз унапређење инфраструктурне опремљености постојећих локација које је, могуће интензивније користити и просторно проширити и формирање нових зона, опремљених примарном инфраструктуром, са циљем проширења понуде локација за смештај малих и средњих предузећа.

Досадашњим развојем привреде формирано је више појединачних радних зона.

- У урбанистичкој целини **1.6** егзистира већ оформљен комплекс који се директно ослања на градско ткиво и за њега је предвиђено постепено преструктурирање у пословне, културне, образовне, спортске и друге сличне садржаје.

Уз улицу Виктора Зевника на обали реке Моравице (**УЦ 6.8 и 8.16**) налазе се објекти некадашњих фабрика текстилне индустрије „Трикотажа“ и „Цвета Дабић“ које су приватизоване и делимично активне. Потребно је интензивирати коришћење ове зоне уз додатно опремање и уређење са увођењем заштитног зеленила. У оквиру ове зоне планирана је и мала хидроелектрана на месту постојећег млина на Ђеловом јазу (река Моравица).

- Уз садашњи државни пут 1б реда бр. 21, (пут 22. Август), постоје појединачни радни комплекси. Планирано је ширење постојећих локација формирањем већих блокова чиме се омогућава развој нових радних капацитета. (**УЦ 2.2, 2.8, 2.9, 2.13, 3.10, 6.6, 6.9, 7.5**)
- Радне зоне су планиране и у следећим урбанистичким целинама: **2.3, 3.9, 5.2, 5.13, 6.3, 7.2, 7.10, 8.9, 8.22, 8.23, 8.27 и 8.29** и подцелинама **2.9.1, 2.9.3, 2.9.4, 6.6.1 и 6.6.3.**
- појединачни комплекси и локалитети малих и средњих предузећа производне и услужне оријентације (наглашена текстилна производња), дисперзно су размештени у градском ткиву. Планираном саобраћајном мрежом тежило се да се изврши одвајање ових локација од осталих намена са јасно диференцираним блоковима. У случајевима када се постојећи радни комплекси наслањају на веће слободне неизграђене просторе планирано је њихово значајно ширење и на тај начин формирање нових радних зона.

Радне зоне намењене су за лоцирање производних капацитета преваходно лаке прерађивачке индустрије која не загађује околину, уз могућност смештаја и погона производног занатства, складишних капацитета и сл. У циљу унапређења постојеће структуре привреде, боље искоришћености људских ресурса и знања, као и могућностима развоја и имплементације нових технологија у производни процес, могуће је формирати и одговарајући технолошки парк локално-регионалног карактера, са претежно едукационо-иновационом функцијом. У том циљу, неопходна је сарадња и партнерство локалне самоуправне, високообразовних и научних институција, удружења предузетника и других заинтересованих актера, од које ће директно и зависити формирање технолошког парка. Он би имао и улогу „бизнис инкубатора“, како би кроз услуге администрације, маркетинга и сл. пружао релевантну подршку у развоју идеја током почетног периода пословања малих и средњих предузећа.

Приликом изградње у оквиру радних зона треба водити рачуна о лоцирању сродних производних технологија које би се међусобно употпуњавале.

Неопходно је интензивирати подизање високих зелених засада као заштитних коридора, по ободу блокова у циљу заштите животне средине.

Интерни саобраћај унутар локација решити уз обавезу формирања протовпожарног пута и паркинг простора.

2.1.7. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ

2.1.7.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Дефинисање мера заштите има за циљ да се негативни утицаји на животну средину сведу у границе прихватљивости, односно допринесу спречавању, смањењу или отклањању сваког штетног утицаја на животну средину.

Основни развојни циљ – заштита и унапређење животне средине постићи ће се кроз побољшање њеног квалитета укупно, као и појединих њених елемената: ваздуха, воде, земљишта и живог света. Овај развојни циљ оствариће се спровођењем низа мера различитог карактера:

Правних – нормативних мера: доношење општих нормативно-правних аката Општинске управе о заштити и унапређењу животне средине, као и програма заштите и поступака и активности, критеријума понашања, а у вези са тим и санкционих поступака у случају непоштовања Закона; израда катастра загађивача и стално ажурирање од стране надлежних органа, при чему је нарочито важно успостављање мерних пунктова загађивања и услова праћења загађивања; забрана и ограничавање градње објеката који су потенцијални загађивачи у зонама становања, друштвених, рекреативних, здравствених, школских и других центара активности;

Техничко-технолошких мера: прилагођавање технолошких и производних процеса у индустрији захтевима и условима заштите од загађивања животне средине; уградња, контрола, употреба и одржавање инсталација и уређаја за пречишћавање загађених отпадних гасова и вода;

Економских мера: прибављање материјалних средстава потребних за остваривање циљева заштите и унапређења животне средине кроз мере фискалне политике, издвајање доприноса из цене производа и услуга, накнаде за коришћење грађевинског земљишта, као и финансирање из новчаних накнада и казни за емитовање штетних продуката преко МДК у животну средину.

Спровођење ових и других мера утицаће на смањење ризика од загађивања и деградације животне средине, као и на подизање постојећег квалитета животне средине, што ће се одразити и на подизање квалитета живљења уопште на подручју ПГР-а.

Мере заштите ваздуха

Потребно је спровести следеће мере и одредбе, али у складу са Законом о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009,10/2013):

- свако постројење мора да се пројектује, гради, опрема и одржава тако да не испушта загађујуће материје у ваздух у количини већој од граничних вредности емисије (ГВЕ);

- уколико дође до квара уређаја (постројења) или промене технолошког процеса, због чега долази до прекорачења граничних вредности емисије, корисник је дужан да квар или поремећај отклони, односно да обустави технолошки процес, како би се емисија свела на дозвољене границе у најкраћем могућем року;
- у случају прекорачења граничних вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху загађивач је дужан, да предузме техничко-технолошке мере или обустави технолошки процес, како би се концентрације загађујућих материја свеле на прописане граничне вредности;
- унапређењем саобраћајне мреже (модернизација локалних саобраћајница и обезбеђивање потребних профила - проширивање и асфалтирање улица, и изналагање и реализација архитектонских, грађевинских и хортикултурних решења – успостављање зелених појасева између саобраћајница и околних објеката где год је то могуће) и редовним прањем улица током летњих месеци смањиће се запрашеност улица и загађеност ваздуха;
- успостављањем редовне контроле мерења, тј. мониторинга (једном у току године) основних загађујућих материја из постојећих и планираних стационарних привредних објеката;
- уградњом система за пречишћавање ваздуха високог нивоа пречишћавања у свим новопланираним производним погонима ради контролисаних емисија аерополутаната;
- контролисањем претакања нафте и нафтних деривата на комплексима станица за напајање горивом на планском подручју, ради одржавања прописаних нивоа емисије органски испарљивих једињења;
- стварање техничких могућности за прелазак на еколошки прихватљив енергент - гас, чиме би се елиминисала могућност отварања локалних котларница на чврсто гориво, мазут и остале енергенте неповољне са аспекта квалитета ваздуха.
- Коришћење обновљивих извора енергије- соларна, енергија воде, биомасе и др.

Мере за заштиту вода

У складу са Законом о водама (Сл. Гласник РС бр. 30/10, 93/12) , а у циљу заштите вода неопходно је спровести превентивне и санационе мере ради очувања квалитета површинских и подземних вода, како на предметном подручју, тако и у ближем окружењу. У том смислу спроводиће се следеће мере:

- правилан избор локације и врсте објеката, потенцијалних загађивача површинских и подземних вода уз одабир технолошких процеса у којима се максимално могуће примењује рецикулација и пречишћавање отпадних вода и повезивање на систем градске канализације;
- промене у технолошким процесима везане за смањење ризика од загађивања вода, при чему коришћење и рецикулацију отпадних вода треба применити где год је то могуће;
- комплетирање изградње канализационог система на целокупном планском подручју, уз обавезни предtretман отпадних вода из свих привредних објеката пре упуштања у градски систем канализације. Посебно се наглашава да се индустријске (технолошке) отпадне воде могу упустити у колекторе санитарних отпадних вода једино након пречишћавања на постројењима за предtretман индустријских отпадних вода (ова постројења треба да пречисте индустријске отпадне воде до МДК за упуштање у фекалне воде);
- спровођење свих отпадних вода градског подручја фекалним колекторима усмерити ка локацији будућег централног постројења за пречишћавање отпадних вода .
- у циљу заштите насеља од великих вода потребно је урадити око 7- 8 km заштитних водопривредних објеката.

- извођење регулационих радова на свим мањим водотоковима, са степеном заштите од велике воде вероватноће Q1%.
- одржавању и обезбеђењу оптималног еколошког протока вода у функцији очувања и заштите водених заједница и квалитета воде, као и несметано коришћење воде за различите намене,
- заштити и очувању водног земљишта и приобалних екосистема
- строго се забрањује одлагање свих врста чврстог комуналног, као и осталог неопасног и опасног отпада у речне токове на планском подручју;
- спровођење потпуне контроле испуштања, пречишћавања и упуштања отпадних вода у канализациони систем и водоток, односно праћење нивоа њиховог загађења, односно пречишћености (од стране Јавног комуналног предузећа и Водопривредне инспекције);

Мере за заштиту земљишта

Заштита земљишта подразумева одрживо коришћење земљишта као ресурса, унапређење постојећег стања квалитета земљишног бонитета и заштите од загађења и деструкције. Заштита земљишта ће се постићи спровођењем следећих мера:

- поштовањем изградње у границама грађевинског подручја
- стручном примени пестицида и минералних ђубрива и строгом контролом њихове употребе на пољопривредним површинама умањиће се њихова штетна дејства на измене хемијског и физичког састава тла;
- изградњом недостајуће канализације на предметном простору смањиће се опасност од потенцијалног загађивања тла и подземних вода;
- регулацијом саобраћаја смањиће се аерозагађење, као и таложење чврстих материја из ваздуха на тле;
- одговарајућим техничко - технолошким решењима у ложиштима и котларницама (уградњом пречистача отпадних гасова и чађи), као и редовним одржавањем чистоће круга привредних, комуналних и складишних зона у циљу смањења запрашености;
- у циљу спречавања даљег клизања и спирања потребно је извести заштитне мере у виду пошумљавања, замуљавања пукотина и решавањем адекватног начина одводњавања како оборинских вода, тако и дренажа подземних вода;
- забраном одлагања грађевинског и осталог чврстог отпада на за то непредвиђеним површинама и локацијама.

Мере заштите од буке

Повећан ниво буке периодично се запажа само локално дуж државног пута који тангира стамбене и привредне објекте. У циљу смањења загађивања буком могуће је спровести следећу заштиту:

- на самом извору буке: техничко - технолошким решењима на уређајима који производе буку, као и учесталом строгом техничком контролом рада моторних возила и примени важних прописа;
- на путу од извора буке до пријемника: подизањем заштитних зидова типа екрана око извора буке
- на месту пријема звука: ефикасним архитектонским и грађевинским решењима (правилном локацијом извора буке, добрим избором грађевинских материјала слабе звучне проводљивости као и оних који имају повећану апсорпцију звука; при пројектовању објекта спровести одређивање правилног распореда просторија, као и увођење боље звучне изолације при пројектовању и градњи стамбених објеката).

Емитовање буке из постојећих и планираних привредних објеката не сме прекорачити законске норме дефинисане „Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини“ („Сл. гласник РС“, бр. 75/10). Такође, Правилима уређења овог Плана дефинисана је умерена заузетост парцела, чиме је створена могућност за формирање већих зелених површина, што такође доприноси смањивању евентуално негативних утицаја повишеног нивоа буке у животној средини. Посебно се истиче обавеза формирања зеленог заштитног појаса дуж границе комплекса привредних објеката (од листопадних врста дрвећа, високе крошње) и дуж саобраћајница унутар парцела привредних објеката.

Мере за заштиту природе

На основу документације Завода и Централног регистра заштићених природних добара Србије, утврђено је да се предметно подручје не налази у заштићеном природном добру, као и да на предметном подручју нема заштићених природних добара или оних добара која су предвиђена за заштиту.

Општи услови за заштиту природе су:

- утврдити обавезу очувања и подизања засада високе вегетације, као и формирања уређених зелених површина;
- дуж саобраћајница - подизање засада високе вегетације (дрвореда), уз могућност формирања линеарних ивичних травњака. Садни материјал треба да чине врсте које су биолошки постојане, естетски прихватљиве и прилагођене околном простору и његовој намени,
- око дечијих игралишта и паркинг простора (растерским озелењавањем озеленити отворене паркинг површине),
- дуж границе комплекса производних објеката формирати одговарајуће заштитне зелене појасеве (од листопадних и четинарских врста, спратне конструкције, почев од травног покривача, преко шибља до дрвећа густе крошње).
- изградњу нових објеката (стамбених, пословних, услужних и др.) условити адекватним озелењавањем локације и обезбеђивањем довољног броја паркинг места, како би се избегло паркирање на тротоарима, зеленим површинама, или на коловозу;
- за власнике индивидуалних парцела, предвидети обавезу изградње паркинг места у оквиру саме локације. Ово се односи и на друге инвеститоре и власнике пословних, услужних и других објеката;
- утврдити обавезу постављања филтера у објектима у којима се врши термичка обрада хране (ресторани, печењаре, пицерије, пржионице кафе, итд.) ради елиминације непожељних мириса;
- утврдити обавезу санације или рекултивације свих деградираних површина, локација и објеката који не задовољавају санитарно- еколошке стандарде („дивљи“ и нехигијенски објекти, дивље интерне депоније, итд.);
- очувати и заштитити реке са приобаљем од деградације и загађивања. Формирати зелене коридоре који ће омогућити коришћење овог простора са наменом која би се односила пре свега на излетничке и рекреативне функције (шеталишта);
- предвидети изградњу бицикличких и пешачких стаза, посебно због стварања услова за безбедније и брже одвијање саобраћаја, али и због формирања зелених појасева између наведених стаза и улица;
- планирати несметано кретање лица са посебним потребама на свим пешачким стазама и пролазима;
- предвидети проширење мреже јавне расвете и побољшање постојеће;

- предвидети грејање објеката уз употребу енергената којима се неће погоршати постојећи квалитет ваздуха;
- одрживо користити обновљиве изворе енергије;
- стимулисати енергетски ефикасну градњу;
- утврдити забрану постављања привремених објеката као што су киосци, металне гараже и сл. на јавним зеленим површинама;
- обезбедити највиши ниво комуналне хигијене спречавањем неадекватног депоновања отпада и формирања дивљих депонија. Предвидети постављање специјалних судова за сакупљање отпада на одговарајућим бетонским површинама;
- решити проблем постојећих и могућих дивљих депонија, комуналног или грађевинског отпада и предвидети њихову санацију.

Услови и мере заштите од техничко-технолошких удеса и хаваријских загађења

Мере заштите од техничко-технолошких несрећа остварују се проценом ризика, планирањем, организовањем и предузимањем мера управљања опасним материјама. На основу анализе опасности од удеса за све активности, технолошке поступке и објекте где могу бити присутне опасне материје обавезна је израда Анализе опасности од удеса.

Мере заштите од техничко-технолошких несрећа регулисане су:

-Националном Стратегијом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Сл.гласник РС“, број 86/2011)

-Законом о ванредним ситуацијама („Сл.гласник РС“, број 111/2009, 92/2011, 93/2012)

-Уредбом о садржају и начину израде планова заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Сл.гласник РС“, бр.8/2011) и другим подзаконским прописима.

По питању заштите од акцидентних загађења, основне мере заштите се заснивају на управљању ризиком од удеса, и то кроз: идентификацију опасности; анализу последица; процену ризика; планирање мера за превенцију удеса или смањење ризика; организовање мера приправности и одговора на удес; као и планирање мера санације од последица удеса. Мере заштите треба спроводити: за постојеће објекте и технологије (производња, складиштење, утовар, транспорт, претовар штетних и опасних материја), кроз превентивне мере и мере сталног надзора; за нове објекте, технологије и радове, као и код реконструкција постојећих.

Складиштење и чување хемикалија и осталих опасних материја у привредним објектима организовати у засебним радним просторијама магацинског типа, уз перманентну контролу и надзор локалног особља.

Основна превентивна мера у поступку издавања грађевинске дозволе за новопланиране привредне објекте на планском подручју биће израда Студије о процени утицаја на животну средину (у складу са Законом о процени утицаја на животну – „Сл. гласник РС“, бр. 135/04), чиме ће се на целовит начин сагледати процена опасности објеката и околног простора од могућих удеса и прописати неопходне мере заштите, ради заштите људи и материјалних добара.

Услови заштите од елементарних и других већих непогода и обезбеђење простора за потребе одбране земље

Потребно је да се при изградњи на предметном простору, скупом урбанистичких и грађевинских карактеристика задовоље потребе заштите, и то пре свега тако да се смање дејства евентуалног разарања објеката. Због тога је, при планирању на овом простору обавезно обезбедити могућност примене и реализације мера заштите од елементарних и других већих непогода. У том смислу, са аспекта заштите на предметном простору разрађене су мере и дати параметри повредивости.

Урбанистичке мере за заштиту од земљотреса

Ризик од повредљивости при сеизмичким разарањима може се смањити примењујући одређене принципе планирања, организације и уређења простора, у првом реду за индустрију и инфраструктуру, као основне компоненте предметног простора.

Основна мера заштите од земљотреса је примена принципа сеизмичког пројектовања објеката за земљотрес јачине од 8°MCS, односно примену сигурносних стандарда и техничких прописа заштите при реконструкцији постојећих и изградњи нових објеката у сеизмичким подручјима.

Урбанистичке мере заштите, којима се непосредно утиче на смањење повредљивости територије уграђене су у планско решење, при чему је планирано да површине на слободном простору (паркови, игралишта и др.) могу да се користе у случају земљотреса као безбедне зоне за евакуацију, склањање и збрињавање становништва.

Опште мере заштите су зонирање, децентрализација и дисперзија.

Превентивне мере: примена прописа о градњи на сеизмичком подручју.

Оперативне мере: обухватају организацију раскрчавања, спасавања, збрињавања и асанацију.

Инфраструктура је у већој мери подложна повредљивости од осталих физичких структура. Отуда је нужно предвидети појединачно за сваки од система одговарајуће мере:

- саобраћај: улазно - излазни правци се трасирају на стабилним теренима, главне улице, сабирне и сервисне улице обезбеђују несметано комуницирање.
- водоснабдевање: главни водовод и секундарна мрежа планирају се са могућношћу искључења појединих деоница у случају оштећења
- канализација отпадних вода: код евентуалног оштећења канализације постоји могућност да раде поједине функционалне целине;
- електродистрибутивна мрежа, као и систем трафостаница (10/0,4kV), су дисперговани у простору, распоређени по зонама, везани у прстенове и полупрстенове, на такав начин да се могу у ванредним условима искључивати по сегментима; каблирање високонапонских водова је нужно због безбедности у ванредним условима
- телефонска веза се планира тако да се обезбеде алтернативне везе, у случају прекида у појединим линијама у ванредним условима.

Поред тога, на свим теренима са смањеном стабилношћу обавезно се спроводе посебна инжењерско - геолошка, сеизмичка и геофизичка испитивања терена на којима ће се градити поједини објекти.

Геотехнички аспекти заштите геолошке средине

Инжењерскогеолошки (геотехнички) услови заштите природне - геолошке средине односе се пре свега на заштиту тла и подземних вода од загађења, затим физичке деградације тла (под утицајем , како техногених тако и природних процеса и заштите људи и материјалних добара од дејства ендогених (земљотреса) и егзогених процеса.

Проблеми угрожавања и нарушавања природне средине интензивнији су у урбаним подручјима, него било где другде. Нарочито је то изражено у густо насељеним подручјима где се суперпонирају природни и техногени утицаји.

Природни процеси, под утицајем урбанизације могу бити интензивирани, али и заустављени, или се могу јавити на сасвим новим локацијама. На тај начин долази до промена у геолошкој средини, које могу бити физичког, хемијског или динамичког карактера. Овим променама су пре свега захваћене површине терена, плитки приповршински делови терена и подземне воде.

Препоручује се изградња објеката на теренима који су валоризовани, са инжењерскогеолошког становишта као *повољни*. У тим подручјима нема битних ограничења за изградњу објеката. Услови њиховог пројектовања и изградње су стандардни и регулисани су одређеним прописима.

Изградња у теренима који су окарактерисани као *условно повољни*, има одговарајућих ограничења:

- Ископи за темељење објеката, не смеју се изводити у широком фронту, нити они смеју бити остављени без заштите. Препоручује се извођење ископа у сушном периоду.
- Могуће је темељење на тракама чије димензије су прилагођене специфичном оптерећењу објеката. Слегања су, по правилу мала до средња и обављају се у току изградње објеката.

Израду саобраћајница у дубљим усецима и засецима неопходно је обавити уз израду потпорних зидова и уз обавезну прописну дренажу иза њих. Насипе треба изводити на припремљеној подлози (уклоњен хумус, терасирање и одвођење површинских вода). Посебно треба одржавати канале и пропусте, како се воде не би задржавале у њима, односно иза насипа, засека и усека. Површинске воде треба каналисано одводити до локалних реципијената.

Неопходно је што мање мењати природни режим подземних вода, па је у том погледу потребно изградити функционалне канализационе мреже, пре завршетка објеката

Урбанистичке мере за заштиту од пожара

Ради заштите од пожара објекти морају бити реализовани према одговарајућим техничким противпожарним прописима, стандардима и нормативима:

- објекти морају бити реализовани у складу са Законом о заштити од пожара („Сл. гласник СРС“ бр. 111/09, 20/2015),
- објекти морају имати одговарајућу хидрантску мрежу, која се протоку и притиску воде у мрежи планира и пројектује према Правилнику о техничким нормативима за спољну и унутрашњу хидрантску мрежу за гашење пожара („Сл. лист СФРЈ“ бр. 30/91)
- објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила, сходно Правилнику о техничким нормативима за приступне путеве („Сл. лист СРЈ“ бр 8/95)
- објекти морају бити реализовани у складу са Одлукама о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона („Сл. лист СФРЈ“ бр. 53, 54/88 и 28/95), и Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења
- планиране гараже реализовати у складу са Правилником о техничким захтевима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозија („Сл. лист СЦГ“, бр 31/05)

Основну меру заштите од пожара на подручју Плана генералне регулације Ариља представља и добро опремљена и организована служба за противпожарну заштиту. У централној зони постоји Ватрогасна станица са организованом ватрогасном службом. За ефикасно деловање потребно је осавременити постојећу структуру и организацију.

Правилним размештајем објеката на прописаним одстојањима од суседних објеката смањити опасност преношења пожара. Међупростори између њих представљају противпожарне преграде и од њих директно зависи противпожарна повредивост на посматраној урбанистичкој површини.

Индустријске објекте треба одвајати слободним површинама које ће спречити ширење пожара и омогућити правовремен и несметан приступ ватрогасним возилима;

Угроженост простора у границама плана од пожара отклониће се изградњом хидрантске мреже на уличној водоводној мрежи потребног капацитета, као и придржавањем услова за обезбеђењем противпожарне заштите приликом пројектовања и изградње објеката у складу са њиховом наменом. Противпожарна хидрантска мрежа покрива целокупну површину подручја обрађеног планом.

Лако запаљиве и експлозивне материје морају се складиштити и чувати под законом прописаним условима уз одговарајућу сагласност надлежних органа на планиране мере заштите од пожара.

У структури насеља зелене површине и водотокови имају врло значајну улогу задржавања појавних пожара. Природним препрекама, улицама, травњацима и ниским дрвећем постиже се значајна одбрамбена заштита у преношењу пожара. Приликом планирања зелених површина и растиња треба водити рачуна о ниском, средњем и високом растињу и појасу ниског зеленила и грмља које зауставља први талас пожара.

Инсталације морају бити изведене као сигурне од пожара.

Мере заштите од пожара прописане су у складу са Условима Сектора за ванредне ситуације Управе за противпожарну заштиту у Ужицу односно Београду зависно од категорије објекта у складу са Уредбом о разврставању објеката, делатности и земљишта у категорије угрожености од пожара („Сл.гласник РС“ бр.76/2010) .

Урбанистичке мере обезбеђења за потребе одбране земље

На основу Улова за израду Плана генералне регулације за насељено место Ариље, добијеног од Сектора за ванредне ситуације-Управа за цивилну заштиту 07/5 број 822-248/10 од 28.12.2010.год , услови, предлози и сугестије из наведеног акта су имплементирани у ПГР Ариље.

На подручју ПГР не постоје и не планирају се комплекси војске Србије.

Нема посебних услова и захтева за прилагођавање потребама одбране земље, већ је потребно примењивати јединствене урбанистичке стандарде и нормативе у складу са Законом о планирању и изградњи (Сл.гласник РС бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010-УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 –УС, 50/2013 –УС И 98/ 2013 – УС, 132/2014 и 145/2014).

Постојећи склонишни простор мора остати у својој намени.

Као објекат од посебног интереса за одбрану земље (критична инфраструктура) за изградњу бране и акумулације „Сврачково“ (налази се ван граница плана) су прописани посебни услови од стране Министарства одбране-Управа за инфраструктуру који се тичу производње и дистрибуције воде, система осматрања и обавештавања и ти захтеви су уграђени у инвестиционо-техничку документацију Брана и акумулација „Сврачково“-Главни пројекат –војна тајна –строго пов.

Предложеним решењима намене простора, инфраструктурних система и заштите животне средине, као и мерама и условима, овај план је обезбедио подлогу за уређивање насеља у условима мира и рата и изградњу потребних објеката заштите у свим условима. Обезбеђење реализације свих специфичних захтева одвијаће се по посебним програмима.

У све сегменте Плана уграђени су елементи заштите становништва и материјалних добара, који су дефинисани кроз:

- груписање производних објеката у више одвојених зона, чиме се умањују последице ратних разарања по становништво;

- повезивање насеља са ПТТ системом и високонапонском електроенергетском мрежом из најмање два правца кроз прстенасто повезивање чиме се омогућује функционисање у случају разарања једног од праваца;

- прстен примарних саобраћајница обезбеђује у случају ратних разарања нормално функционисање насеља и могућност несметане евакуације становништва, коришћењем алтернативних праваца.

У циљу збрињавања и заштите становништва након доношења овог плана веома је битно установити „катастар“:

- локација и капацитета подрумских и других просторија, рововских склоништа, природних и вештачких објеката који могу пружити сигурну заштиту становништва у случају ратних разарања;

- локација извора, чесми и постојећих бунара са питком водом за које треба сачинити план редовног одржавања и чувања од загађивања, ради употребе у случају ратних разарања и елементарних непогода;

Такође је потребно организовати систем осматрања, откривања опасности и правовременог обавештавања становништва о њима.

Код издавања локацијских услова поштовати све законске прописе везане за планирање и изградњу склоништа

Угроженост и мере заштите од поплава

Заштита од поплава, на територији обухваћеној планским документом, као део територије који припада ГУП-у Ариље биће остварена путем примене пасивних и активних мера.

Пасивна одбрана биће остварена кроз одбрамбене насипе и класичне регулационе грађевине што се посебно односи на реку Моравицу и мостове на њој. За одбрану од поплава на бујичним потоцима поред уређења-регулације поточних корита, потребно је радове и мере проширити и на сливно подручје истих.

Активна одбрана биће остварена изградњом бране и акумулације „Сврачково“, на реци Велики Рзав, која поред основне функције снабдевање водом града Чачка и општина Ариље, Пожега, Лучани и Горњи Милановац има и функцију прихвата великих вода и дистрибуцију воде у маловодном периоду (суша).

Мере заштите од површинских вода насталих од атмосферских падавина спроводе се преко изграђеног система кишне канализације, са заменом дотрајалих старих деоница и реконструкцијом исте.

Мере и радове за одбрану од поплава, сагласно Закону о водама, прописује Скупштина Општине Ариље.

Утицај бране и акумулације „Сврачково“

Брана и акумулација Сврачково налазе се ван граница плана на удаљености од око 9,0 км узводно на реци Рзав.

Водопривредном основом Републике Србије и просторним Планом Србије, брана и акумулација „Сврачково“ првенствено служи за водоснабдевање општина Ариље, Пожега, Лучани и Горњи Милановац и града Чачка . Вишак воде ће се користити за производњу електричне енергије 7,65 мегавата инсталисане снаге, заштиту од поплава али и за оплемењавање малих вода Западне Мораве.

Брана и акумулација „Сврачково“, чија је изградња у почетној фази је пројектована по свим стандардима, који узимају у обзир чак и земљотрес као могући узрок оштећења бране, (6,3 степена Рихтерове скале).

Ризик оштећења бране значајно је смањен пројектним решењем - насута земљана брана са мерама техничког осматрања и обавештавања у току експлоатације.

Урађена је и Студија утицаја бране и акумулације „Сврачково“ на околину која је прошла сву сву предвиђену законску процедуру и јавну расправу у општини Ариље и усвојена је 2011.године од стране Министарства просторног планирања и животне средине.

У оквиру инвестиционо-техничке документације посебно су обрађени пројекти заштите: Главни пројекат заштите од пожара, Пројекат безбедности и заштите на раду, пројекат пролом бране и Систем за осматрање, обавештавање и узбуњивање становништва на подручју угроженом од рушења бране .

Израда ових пројеката је законска обавеза али треба напоменути да су у време пројектовања и прорачуна за брану и акумулацију „Сврачково“ законски прописи били доста строжији од данашњих јер су засновани на предпоставци тренутног и тоталног рушења бране – што је нереалан сценарио обзиром да насуте бране не могу потпуно да се сруше већ да претрпе одређена оштећења.

Планским решењем предвиђено је регулисање река Рзав и Моравице у складу за захтевима за заштиту од поплава за стогодишњу воду, регулисање свих водотокова у обухвату плана, као и одвођење атмосферских вода системом затворене канализације.

На основу напред наведеног, потенцијалне зоне забране градње и зоне ограничене градње (приказане у Концепту плана), које су дефинисане на основу постојећег стања и за постојеће стање, не узимајући у разматрање стање са регулисаним водотоцима и успостављеним системом затворене канализације, могу бити знатно ублажене.

Планским решењем зона забрањене градње изједначена је са појасом регулације река Рзав и Моравице, док је зона ограничене градње опредељена за уређене зелене површине, отворене спортске терене и становање мањих густина, што подразумева већи проценат слободних површина и објекте мањег волумена.

Управљање отпадом

Општина Ариље је током 2011 године израдила и усвојила Локални план управљања отпадом на територији општине Ариље 2012-2022. Локални план управљања отпадом представља базни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу општине. План у наредној фази мора бити подржан већим бројем имплементацијских планова за прикупљање, транспорт, третман и одлагање контролисаног отпада.

Заједно са општинама Чајетина, Бајина Башта, Косјерић, Пожега, Лучани и Ивањица и градовима Ужице и Чачак, општина Ариље је 2005. године потписала уговор о изградњи депоније на територији Ужица и формирало јавно комунално предузеће – Регионална санитарна депонија »Дубоко«.

Примарна селекција

Примарна селекција је од маја 2012 започета у општини Ариље. Тренутно је обухваћено подручје оивичено улицама:

- Са југа, од кружног тока у Пискавицама, улица Бојовића поток
- Са истока улица Светог Ахилија и Браће Михајловића,
- Са северо-истока улице Војводе Степе и Светолика Лазаревића до Улице Браће Вукотића,
- Са северо-запада улица Браће Вукотића,
- Са југо-запада улице Хероја Шоше и Војводе Мишића, до кружног тока у Пискавицама.

Планирани систем прикупљања отпада

У општини Ариље ће се примењивати комбиновани систем сакупљања отпада, који у себи укључује:

- систем стационарних контејнера,
- систем канти и
- систем кеса.

Систем стационарних контејнера ће се примењивати у стамбеним зградама за одлагање комуналног отпада који не може бити поново искоришћен, као и за одлагање отпада у већим

привредним субјектима. Поред тога стационарни контејнери ће се користити и за прикупљање отпада који се може поново искористити кроз рециклажу, од привредних субјеката.

Систем посуда за одлагање где су највише заступљене канте (најчешће 120 L) ће се примењивати у индивидуалним домаћинствима, за одлагање комуналног отпада, који не може бити поново искоришћен кроз рециклажу.

Систем кеса ће се користити само за одлагање отпада који се може поново искористити кроз рециклажу. Овај систем ће функционисати тако што ће корисници унапред добити по 5 кеса плаве и жуте боје, а након тога ће радници ЈКП вршити замену пуних кеса које преузму са празним.

Програм управљања комуналним отпадом кроз примарну сепарацију

Сепарација отпада се односи на издвајање појединих компоненти отпада, које могу имати карактер или особине које налажу одвојено сакупљање и третман.

У наредном периоду, развој примарне селекције се планира у целокупној градској зони и приградским сеоским насељима.

У првом периоду развоја примарне селекције комуналног отпада обухваћена је **Централна зона града** - појас унутар следећих улица у централној зони града:

- Са југа, од кружног тока у Пискавицама, улица Бојовића поток
- Са истока улица Светог Ахилија и Браће Михајловића,
- Са северо-истока улице Војводе Степе и Светолика Лазаревића до Улице Браће Вукотића,
- Са северо-запада улица Браће Вукотића,
- Са југо-запада улице Хероја Шоше и Војводе Мишића, до кружног тока у Пискавицама.

Даље проширење примарне селекције ће се вршити у 5 додатних етапа:

- друга етапа: Млекара, магистрални пут,
- трећа етапа: Пискавице, Рудине, Моравичка,
- четврта етапа: Рашкова Бара, Требежине, Груда,
- пета етапа: Поглед, Вране, Грдовићи,
- шеста етапа: Церова

Трансфер станица

Општи задатак ЈКП Дубоко је да обезбеди пренос прикупљеног чврстог отпада из општине Ариље до локације Дубоко. Да би се ово постигло, ЈКП Дубоко ће успоставити трансфер станицу у општини Ариље (примарна трансфер станица). Примарне трансфер станице ће углавном имати функцију у преносу отпада из камиона смећара у камионе за трансфер.

Локација трансфер станице ће се налазити изван граница плана.

Трансфер станице могу прерасти у центре за минимизацију отпада, преусмеравање отпада, па чак и за рециклажу. Контејнери ће се сакупљати од стране предузећа за рециклажу отпада, или ће се транспортовати до центра за управљање отпадом у Дубоком.

Сакупљачка станица

Према концепцији која је развијена у Министарству животне средине и просторног планирања, на сакупљачкој станици, предвиђено је сакупљање отпада чији је третман предвиђен законским одредбама, тј. амбалажног отпада, као и посебних токова отпада.

У општини Ариље се планира изградња типске сакупљачке станице непосредно поред трансфер станице.

На сакупљачкој станици није предвиђено да се врши прихват, манипулација и привремено складиштење оних врста отпада које могу угрозити здравље људи и животну средину (опасног отпада), односно: медицинског и фармацеутског отпада; хемијски опасног и штетног отпада; радиоактивног отпада; кланичког отпада и тела угинулих животиња; запаљивог отпада;

експлозивних средстава, укључујући и резервоаре у којима су држани гасови под притиском или нафтни деривати и оружја и делова оружја.

Ограничења за сакупљање и складиштење отпада на сакупљачким станицама односе се и на грађевински отпад, стара возила, као и на отпад органског порекла (био-масу).

Приоритет се даје најзаступљенијим врстама отпадних материјала који настају у домаћинствима (укључујући и неке врсте које су у широкој употреби, а имају карактеристике опасног отпада): папир и картон, пластика и ПЕТ, ферозни и обојени метали, стакло, азбест, текстил, обућа, кабасти отпад из домаћинства, електрични и електронски отпад (бела техника, кућни апарати, рачунари, мобилни телефони и сл), отпадне гуме, истрошени акумулатори и батерије, отпадна уља, пестициди са истеклим роком, флуо цеви.

Рециклажна острва

Концепт рециклажних острва подразумева постављање група наменских контејнера и специјално дизајнираних посуда на прометним местима, као што су близина школа, шеталишта, паркинзи, тржни центри и слично. Уобичајено је да се у њима сакупља папир, картон, стаклена, метална и пластична амбалажа, истрошене батерије.

Овај концепт сакупљања одређених врста отпада је паралелан концепту примарне сепарације отпада у домаћинствима, на суви и мокри отпад, практично његова надградња. С обзиром да је дефинисано шта припада сувом и мокром отпаду, грађанима се пружа могућност да у непосредној близини становања, у засебне контејнере одложе и друге врсте отпада који настаје у домаћинствима.

Локације за постављање рециклажних острва треба да задовоље критеријум да максимална удаљеност од места становања до места за постављање рециклажних острва буде од 350-500 м и да гравитира од 700-1000 становника.

На локацији рециклажног острва поставили би се метални (или пластични) контејнери запремине 1,1 м³ за следеће врсте отпада:

Лименке и други метални отпад, 1 контејнер, поклопац сиве боје,

ПЕТ и друга пластика, 1 контејнер, поклопац жуте боје,

Стакло (обојено и бело), 1 контејнер, поклопац зелене боје,

Папир и картон, 1 контејнер, поклопац плаве боје,

Истрошене батерије (дугмасте, округле, квадратне и сличне), 1 наменска посуда запремине 120 лит.

Потребан простор за контејнере, уколико се ради о паркингу аутомобила, је око 2 паркинг места, ако се возила паркирају једно иза другог. Простор не треба ограђивати, подразумева се да је подлога бетонирана или асфалтирана.

Рециклажно острво треба да буде јасно означено, са упутством за које је врсте отпада. Контејнери су стандардни, са наменским поклопцима у боји и отворима за одговарајућу врсту отпада (фотографија). За сакупљање ПЕТ-а могу да се користе постојећи жичани контејнери са џамбо врећом.

Биоразградиви отпад

Постројење за компостирање представља контролисано разлагање биолошки разградивог отпада или фракција отпада. Ензиме производе микроорганизми који су присутни у природи, или су додати као селекована култура микроорганизама. Ту спадају бактерије и гљивице, односно микроорганизми који у природи производе хумус.

С обзиром на начин становања у општини Ариље, где су највише заступљене индивидуалне куће, компостирање ће се спроводити:

у индивидуалним домаћинствима, компостирањем отпада у дворишту,

на простору дефинисаном за КОМПОСАТАНУ где би се компостирао зелени отпад сакупљен са градских површина.

ЈКП „Зелен“ ће бити носилац активности на развоју компостирања биоотпада пореклом са јавних зелених површина (исечено дрвеће, трава, сакупљено зеленило...).

Компостирање отпада пореклом са јавних површина

Зелени отпад се сакупља углавном у вегетационом периоду редовним одржавањем јавних зелених површина у граду. Компостирање се може спроводити тако што се гомиле припремљеног отпада постављају преко перфорираних цеви кроз које струји ваздух. Биолошки отпад се помеша са културом микроорганизама и прекрива мембраном чија је функција да пропушта створене гасове. Током процеса компостирања, отпад се повремено влажи и непрекидно се убацује ваздух из спољне средине. После предвиђеног времена (око 30 дана), компост се може просејавати или одмах користити за пољопривреду. Према РПУО ЈКП Дубоко ће набавити одговарајућу опрему која ће омогућити компостирање зеленог отпада. Опрема ће се поделити по локалним самоуправама које ће идентификовати и промовисати посебне локације за одлагање зеленог отпада. Поред тога, локалне самоуправе ће спроводити активности компостирања и користити произведени материјал у случају да за њега не постоји неко друго решење.

Локација за компостирање се такође предвиђа на простор у зони „Груда“, непосредно поред трансфер станице и сакупљачке станице.

2.1.7.2. ЗАШТИТА КУЛТУРНОГ И ГРАДИТЕЉСКОГ НАСЛЕЂА

За потребе израде Плана генералне регулације Ариља израђен је Елаборат заштите културног наслеђа, од стране Завода за заштиту споменика културе – Краљево. Елаборатом је обрађена територија Плана са циљем да се прикаже целокупна културна баштина. Посебно су издвојени следећи прилози:

- Археолошки прилог,
- Стара гробља,
- Споменици, спомен чесме и спомен обележја и
- Архитектонски прилог

АРХЕОЛОШКИ ЛОКАЛИТЕТИ

1. локалитет Свети Ахилије
2. локалитет Хумка у дворишту Средњошколског центра
3. локалитет Окућница Здравка Миливојевић
4. локалитет Градска пијаца
5. локалитет Трњаци
6. локалитет Градско гробље
7. локалитет Дуб
8. локалитет Црквине
9. Луке и Лучице
10. локалитет Активно гробље

Мере заштите археолошких локалитета

- Забрањује се неовлашћено копање, одношење камена и земље са налазишта
- Извођење грађевинских радова и промене облика терена дозвољавају се само након обезбеђених археолошких истраживања, уз адекватну презентацију налаза
- Забрањује се просипање и одлагање отпадних и штетних материјала, складиштење материјала и стварање депонија

- Забрањује се неовлашћено прикупљање археолошког материјала
- Забрањује се одношење и уништавање надгробних споменика
- На парцелама које се граниче са евидентираним археолошким локалитетима обезбедити стручни надзор (стручно лице археолог) приликом извођења земљаних радова
- Уколико се при земљаним радовима наиђе на до сада непознато археолошко налазиште Извођач је дужан да обустави радове и обавести надлежну службу заштите
- Извођач је дужан да предузме мере заштите како налазиште не би било уништено и оштећено
- трошкове ископавања и конзервације откривеног материјала сноси Инвеститор

СТАРА ГРОБЉА

1. Старо градско гробље
2. Ново градско гробље у Вранама
3. Старо гробље у Вранама
4. Горња Церова
5. Доња Церова

Мере заштите за стара гробља

- забрана складиштења материјала и стварање депонија на деловима гробља са најстаријим споменицима
- забрањује се уклањање старих споменика како би се ослободио простор за нова сахрањивања
- сахрањивање на старим гробним местима дозвољено је само уз адекватну заштиту старог споменика и уз сагласност надлежне службе заштите
- забрањује се одношење надгробника и прекопавање гробова
- забрањује се измештање или девестирање кенотафа без услова и сагласности службе заштите

СПОМЕНИЦИ, СПОМЕН ЧЕСМЕ И СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА

1. Споменички комплекс посвећен Другом светском рату, аутора М. Ђукића
2. Спомен чесма у Гавриловцу
3. Споменик Десимиру Виторовићу у Вранама

Мере заштите за споменике, спомен-чесме и спомен-обележја

- Трајно чување и одржавање културних добара споменичког и меморијалног карактера.
- Споменици, спомен бисте и спомен обележја морају се адекватно одржавати обновом оштећених натписа, чишћењем споменичких подлога и површина, као и одржавањем зелених површина око споменика
- Обнову оштећених и избледелих натписа на спомен плочама на објектима, могу изводити стручна лица квалитетним материјалима и квалификованом радном снагом
- Чување и одржавање спомен чесама се односи на чишћење каптаже и одводних система (цеви и дренаже). Рестаурација евентуалних оштећења камених квадера мора се обавити идентичним материјалом у адекватној техници градње.

АРХИТЕКТОНСКИ ОБЈЕКТИ И АМБИЈЕНТАЛНЕ ЦЕЛИНЕ

На овом простору до сада је валоризовано и заштићено једно културно добро **Црква Св. Ахилија**, које има статус споменика културе од изузетног значаја.

Остали објекти градитељског наслеђа сконцентрисани су у историјском језгру насеља у две амбијенталне целине од културно-историјског и урбанистичког значаја:

1. Заштићена околина цркве Св. Ахилија
2. Градски центар – некадашња чаршија, који обухвата улицу Св. Ахилија и део улице Браће Михајловић

ЗАШТИЋЕНА ОКОЛИНА ЦРКВЕ СВ. АХИЛИЈА

Граница заштићене околине цркве Св. Ахилија је одређена на основу потребе заштите и очувања амбијента споменика и обухвата следеће катастарске парцеле: 25/1, 25/2, 25/3, 25/4, 25/5, 25/6, 25/7, 25/8, 25/9, 25/10, 25/11, 25/12, 25/13, 25/14, 25/15, 25/16, 25/17, 25/18, 25/19, 25/21, 25/22, 25/23, 25/24, 25/27, 48/46,, 49, 50, 51/1, 51/2, 51/3, 51/4, 51/5, 51/6, 51/7, 53/2, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64/1, 64/2, 65, 66, 67/1, 67/2, 68, 69, 71/2, 72/2, 73, 74, 75, 76/1, 76/2, 76/3, 81/1, 81/2, 81/3, 81/4, 83/3, 83/4, 83/6, 84/3.

АМБИЈЕНТАЛНА ЦЕЛИНА ГРАДСКИ ЦЕНТАР

Амбијентална целина **Градски центар** у којој је сконцентрисан највећи број старих објеката обухвата све парцеле које излазе на улицу Св. Ахилија, као и три парцеле у улици Браће Михајловић. Пошто су временом парцеле које су првобитно биле врло дубоке (предвиђене за воћњаке и повртњаке), уситњене, граница целине има различите дубине у односу на регулациону линију.

Градски центар обухвата следеће парцеле: 78/1, 78/4, 78/7, 79/1, 79/3, 79/7, 81/1, 82, 83/3, 84/3, 88/1, 89, 90/1, 91/3, 93/1, 94, 96/3, 97/1, 98, 101, 103/3, 104/11, 113/1, 113/2, 114/1, 114/3, 115/2, 117/14, 118/2, 118/3, 118/14, 119/1, 120/1, 162/9, 162/11, 182/1, 182/2, 184/3, 185, 193/5, 194/1, 194/2, 195, 197/1, 198/1, 199/1, 199/2, 199/3, 200/1, 203/1, 203/2, 203/7, 204/1, 205, 206/2, 206/3, 207

Категорије објеката градитељског наслеђа на простору Плана

Применом принципа релативног вредновања, имајући у виду вредности укупног грађевинског фонда Ариља, сви објекти градитељског наслеђа Ариља подељени су у три категорије:

1. објекти споменичких вредности
2. објекти урбанистичких и амбијенталних вредности
3. девастирани историјски објекти

Објекти споменичких вредности (културно-историјским, историјским, архитектонским, етнолошким) којима је сачуван аутентични изглед су објекти који су вреднији од преосталог грађевинског фонда на простору Плана, па их је потребно у наредном периоду утврдити за непокретна културна добра - споменике културе.

Овим Елаборатом предложено је да се за културно добро - споменик културе утврди 21 објекат, од којих 10 у целини *Градски центар*, а 11 у *Заштићеној околини цркве Св. Ахилија* (један објекат, кућа на углу улица Св. Ахилија и Миће Матовића на к.п. 83/3, истовремено припада и једној и другој целини) и један ван амбијенталних целина - Воћарска земљорадничка задруга Ариље.

Објекти урбанистичких и амбијенталних вредности су објекти који су у великој мери сачували аутентични изглед и чија се вредност заснива управо на томе што су део одређене историјске целине. Архитектонска вредност ових објеката није велика, али се квалитет остварује њиховим здруженим деловањем. Интервенције на њима морају бити контролисане, ради очувања вредности целине којој припадају.

Овим Елаборатом валоризовано је 14 објеката који имају урбанистичке и амбијенталне вредности.

Девастирани историјски објекти су објекти који су изгубили аутентичност ранијим интервенцијама и чија је архитектонска вредност веома скромна. Имајући у виду и њихову оронулу физичку структуру ови објекти су предвиђени за замену новим објектима, по условима службе заштите, ради очувања вредности целине.

На простору Плана налази се и један објекат са уграђеном спомен плочом у улици Милоша Глишића 35, коју треба сачувати кроз будуће интервенције на објекту.

Објекти градитељског наслеђа за које је за све градитељске интервенције неопходна израда услова службе заштите

Заштићена околина цркве Св. Ахилија

Заштита околине цркве Св. Ахилија дефинисана је кроз три нивоа:

Зона I

1. Црква Свети Ахилије са остацима манастирског комплекса – културно добро од изузетног значаја – I категорија (решење о проглашењу СГ СРС бр. 14 од 07.04. 1979. год.)
2. Стара школа – објекат споменичких вредности
3. Конак породице Поповић (или Јована Мићића) – објекат споменичких вредности
4. Народна библиотека на к.п. 49/1 – објекат споменичких вредности
5. Кафана на к.п. 51/4 – објекат споменичких вредности
6. Месна заједница на к.п. 51/1 – објекат споменичких вредности

Зона II

7. Кућа Мирослава Требињца на к.п. 64/1 – објекат споменичких вредности
8. Кућа у Ул. Миће Матовића бр 1 на к.п. 67/1 – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
9. Стамбена кућа у ул. Миће Матовића 3 на к.п. 66 – објекат споменичких вредности
10. Кућа у ул Миће Матовића 13 на к.п. 72 – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
11. Кућа у ул. Миће Матовића 15 на к.п. 75 – објекат споменичких вредности

Контакт зона

12. Хотел Елен – савремени објекат у оквиру амбијенталне целине
13. Соколски дом на к.п 53/2 – објекат споменичких вредности

14. Кућа у улици Миће Матовића бр. 6 (к.п. 81/1) – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
15. Кућа у улици Миће Матовића на к.п. 80/1 – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
16. Кућа у улици Миће Матовића (к.п. 76/1) – објекат споменичких вредности

НАПОМЕНА:

1. Пре доношења детаљних мера и услова заштите за Зону I неопходно је обавити претходна археолошка истраживања.
2. Обавеза је потенцијалних инвеститора да приликом обављања земљаних радова (било које врсте) обезбеде археолошки надзор и заштиту евентуалних налаза.
3. Власници, односно потенцијални инвеститори, дужни су да прибаве потребне услове, сагласности, одобрења или грађевинске дозволе за сваку градитељску интервенцију, како за објекте на грађевинско-регулационим линијама и граници парцеле (ограда, капија и сл.) тако и за објекте унутар парцеле (економски објекти, помоћни објекти и др.)

Градски центар

1. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 84/3 - девастирани историјски објекат
2. Кућа у улици св. Ахилија на к.п. 88/1- девастирани историјски објекат
3. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 88/1 - девастирани историјски објекат
4. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 88/1 - девастирани историјски објекат
5. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 89 - девастирани историјски објекат
6. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 90/1- девастирани историјски објекат
7. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 91/1 - девастирани историјски објекат
8. Кућа у ул. Св. Ахилија бр. 18 на к.п. 93/1 - девастирани историјски објекат
9. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 207 – савремени објекат у оквиру амбијенталне целине
10. Кућа у улици Св. Ахилија 26 на к.п. 206/3 - девастирани историјски објекат
11. Кућа у улици Св. Ахилија 28 на к.п. 206/2 - девастирани историјски објекат
12. Кућа у улици Св. Ахилија 30 на к.п. 205 – објекат споменичких вредности
13. Кућа у улици Св. Ахилија 32 на к.п. 204/1 - девастирани историјски објекат
14. Кућа У улици Св. Ахилија 34 на к.п. 203/1 и 203/7 - девастирани историјски објекат
15. Кућа у улици Св. Ахилија 36 на к.п. 203/2 - девастирани историјски објекат
16. Кућа у улици Св. Ахилија 38 на к.п. 200/1 - девастирани историјски објекат
17. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 199/1 и 199/2 - девастирани историјски објекат
18. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 199/3 - девастирани историјски објекат
19. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 198/1 - девастирани историјски објекат
20. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 197/1 – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
21. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 195 – објекат споменичких вредности
22. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 194/1 и 194/2 – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
23. Кућа у улици Браће Михајловић на к.п. 193/5 – објекат споменичких вредности
24. Кућа у улици Браће Михајловић бр.14 и 16 (к.п. 185) – објекат споменичких вредности
25. Зграда у улици Св. Ахилије 55 на к.п. 162/11 – објекат споменичких вредности
26. Зграда ариљске општинена на к.п. 162/9 – објекат споменичких вредности
27. Кућа у улици Св. Ахилија бр. 51 на к.п. 120/1 – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
28. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 119/1 - девастирани историјски објекат
29. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 119/1 - девастирани историјски објекат

30. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 118/2 - девастирани историјски објекат
31. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 113/2 и 114/1 – објекат споменичких вредности
32. Кућа у улици Св. Ахилија 33 на к.п. 118/3 – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
33. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 117/14 – објекат споменичких вредности
34. Кућа у улици Св. Ахилија 27 (к.п. 104/11) – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
35. Кућа Драгог Милошевића (к.п. 103/3) – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
36. Кућа Бјеличића (к.п.101) – објекат споменичких вредности
37. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п. 98 - девастирани историјски објекат
38. Кућа у улици Св. Ахилија на к.п.79/1 – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
39. Кућа у улици Св. Ахилија 9 на к.п. 79/7 - девастирани историјски објекат
40. Кућа у улици Св. Ахилија 7 на к.п. 78/1 – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
41. Радња Страина Недељковића (к.п. 81/1) - девастирани историјски објекат
42. Радња Рајка Бркића (к.п. 81/1) - девастирани историјски објекат
43. Кућа Јелисија Драгутиновића (к.п. 82) – објекат урбанистичких, архитектонских и амбијенталних вредности
44. Кућа Драгољуба Думбеловића (к.п. 83/3) – објекат споменичких вредности
45. Објекат у улици Милоша Глишића 35 (к.п. 117/15) - девастирани историјски објекат
46. Воћарска земљорадничка задруга Ариље – објекат споменичких вредности

Мере заштите и степен интервенција

За све појединачне објекте у границама Плана генералне регулације који се задржавају прописују се мере заштите и степен интервенција. На основу споменичке валоризације утврђена су четири степена заштите :

I степен заштите - подразумева строги конзерваторски третман и односи се на заштићено културно добро од изузетног значаја цркву Св. Ахилија са археолошким остацима епископског седишта.

Предузимање мера заштите - извођење радова у циљу његове заштите и презентације могуће је искључиво на основу посебног конзерваторско - рестаураторског пројекта одобреног од стране Комисије Министарства културе.

II степен заштите - односи се на објекте споменичких вредности који ће бити утврђени за културно добро. На њима се могу предузимати радови у циљу њихове санације, рестаурације или враћања у првобитно стање и адаптације. Сви наведени радови могу се изводити на основу посебно утврђених услова и одобрених рестаураторских пројеката од стране Службе заштите.

III степен заштите - спроводи се на објектима архитектонских, урбанистичких и амбијенталних вредности који имају статус претходне заштите. На овим објектима се могу вршити слободније интервенције у смислу њихове реконструкције и адаптације, а према условима Службе заштите.

IV степен заштите – спроводи се на историјским објектима који су изгубили аутентичност ранијим адаптацијама. На овим објектима могу се, такође, вршити слободније интервенције у смислу њихове реконструкције и адаптације, али је

дозвољена и могућност нове градње, по условима Службе заштите, ради очувања вредности амбијенталне целине.

Контролисана интервенције – односи се на савремене објекте у оквиру амбијенталних целина. На овим објектима, као и на објектима који су од интереса за заштиту, интервенције треба да буду контролисана, односно извођене по условима Службе заштите, у циљу уклапања у амбијент.

Уклањање без могућности градње - овим Елаборатом предлаже се један број објеката за уклањање, и то у оквиру *Заштићене околине цркве Св. Ахилија*, у циљу презентације споменика и његовог амбијента.

Опште мере и смернице за заштићену околину цркве Св. Ахилија

Зона I

Централно место ове зоне чини црква Св. Ахилија са археолошким остацима епископског седишта. У циљу очувања аутентичности амбијента на овом простору се задржавају само постојеће намене. Простор који обухвата Зону I дефинише начин коришћења непосредне околине споменика, посебни услови и смернице су:

а. Забрањује се свака интервенција у простору обухваћеном овом зоном која би битно утицала на измену морфологије тла.

б. Посебно се забрањују све интервенције и активности како унутар средњовековног манастирског комплекса, тако и ван њега на простору око *старе школе и куће Поповића (Конак кнеза Ј. Мићића)*, као и на простору са источне и северне стране падине, осим за потребе цркве односно манастира, према посебним студијама и условима које издаје Републички завод за заштиту споменика културе-Београд.

в. Предвидети изградњу пјачете испред средњовековног улаза у епископски манастир која би требало да буде интегрални део *Трга партизана*. Планирати укидање доњег дела саобраћајнице Стевана Чоловића западно од цркве и реконструкцију пређашње конфигурације падине на том простору. Потребно је омогућити пешачки приступ пјачети од улице браће Вуковић и од новог комплекса зграда на *Пазаршту* степеништем. Предвидети реконструкцију чесме чији се остаци налазе у оградном зиду према пројекту Завода за заштиту споменика културе. Такође је потребно озеленити високим зеленилом западну падину од улице Стевана Чоловића ка паркингу нових стамбених објеката.

г. Све тргове, пјачете, степеништа, платое и пешачке стазе у овој Зони обрадити једнообразно у камену којим је урађено поплочавање у порти. Урбани мобилијар урадити од истог камена у комбинацији са дрветом. Поред уличног осветљења потребно је осветлити детаље трга, пјачете, пешачке стазе и степениште светилкама које су уграђене у оградне зидове или тле. Садашње рефлекторе у порти цркве св. Ахилија могуће је заменити савременим светилкама које ће бити у равни површине тла. Озелењавање извести садницама аутохтоних биљака.

Зона II

а. На објектима у овој зони, који имају статус претходне заштите, могу се предузимати радови у циљу њихове санације, рестаурације или враћања у првобитно стање, као и адаптације у смислу унапређивања функција и опремљености према савременим потребама, без мењања спољашњег изгледа.

Сви наведени радови могу се изводити на основу посебно утврђених услова и одобрених рестаураторских пројеката од стране Службе заштите.

б. На делу Трга према улици Миће Матовића, као и дуж поменуте улице спровести строгу контролу реконструкције и изградње, нарочито у погледу спратности (П +1+Пк). Код објеката који се задржавају поред постојећег приземља може да се планира и адаптација поткровља са осветљењем преко лежећих кровних прозора

в. Начелно чување затеченог габарита и контуре простора изузимајући нову градњу која се мора прилагодити постојећим парцелама, без могућности препарцелације, преовлађујућим висинама у поједним деловима зоне.

Максимална спратност нових објеката је П+1+Пк.

г. Овим Елаборатом предлаже се један број објеката за уклањање:

- објекти на парцелама бр. 68 и 73 - са становишта заштите ови објекти немају архитектонских, амбијенталних и других вредности; рушење се предвиђа због лошег грађевинског стања објеката (објекат на к.п. 68), и изгледа (објекат на к.п. 73) којим нарушавају амбијент, при чему су се имале у виду просторне могућности које те локације пружају.

- помоћни објекти у овој зони који својим изгледом нарушавају визуру из правца црквене порте и улица Светолика Лазаревића и Краља Драгутина, а који су назначени у графичком прилогу; без могућности њихове замене у циљу уређења унутрашњости блока, односно укупног простора.

д. Приликом изградње нових објеката на парцелама 68 и 73, треба водити рачуна о хомогености и складу целине – стварањем хармоничног односа између старог и новог, и то повезаношћу маса, пропорцијама, материјалима, а према детаљним условима надлежног Завода за заштиту спменика културе.

ђ. Урбани мобилијар ускладити по дизајну и материјализацији са мобилијаром из Зоне I.

Контакт зона

а. Као што је већ наведено, основна функција контакт зоне је да контролом грађења на регулационој линији, применом одређених материјала и облика, ограничавањем спратности, успостави равнотежу у простору и оствари складан прелаз и везу новог и старог.

б. У оквиру ове зоне налази се слободна парцела бр 84/3, на којој је предвиђена изградња новог објекта. Нови објекат треба да буде симетричан у односу на осу улице Св. Ахилија са објектом стамбено – пословне намене на парцели бр 83/3 како би са њим чинио целину која треба да има наглашен положај у односу на околну урбану структуру означавајући улазак у некадашњу чаршију. При пројектовању новог објекта треба преузети од старог специфичан тип композиције фасаде карактеристичан за угаоне зграде тог времена (почетак XX века), код које је угао третиран као посебан мотив који са две суседне уличне фасаде има јединствену развијену композицију, а према детаљним условима надлежног Завода за заштиту спменика културе.

в. У контакт зони ка улици краља Драгутина на парцелама 25/22, 25/31, 25/32, 25/8, 25/9 и 69 могућа је изградња искључиво слободностојећих објеката породичног становања.

г. У контакт зони која обухвата *Трг партизана* могућа је изградња објекта јавне намене искључиво на њеном источном делу, уз парцелу 67/1 67/2 чиме би се затворио низ објеката северозападне стране ул. М. Матовића. Спратност објекта може да буде П+1, а и на овом објекту поновити мотив засеченог угла, као на парцели бр 84/3, и на тргу уз парцелу 67/1 67/2 .

д. Урбани мобилијар ускладити по дизајну и материјализацији са мобилијаром из Зоне I и Зоне II.

Опште мере и смернице за заштиту амбијенталне целине Градски центар

Један од основних принципа реконструкције градских центара са историјским садржајем састоји се у томе да се од наслеђене структуре задржи све оно што може по својој функционалној вредности и по свом положају да задовољава и у будућем животу града, што има услова да се прилагоди савременим потребама. Фрагментарним чувањем само појединих историјски или архитектонски вредних зграда у овим амбијентима, губи се њихова историјска, просторна и обликовна целовитост. Такође се значајно умањује и вредност сачуваних примера, јер се њихова вредност, у великој мери, заснива управо на томе што су део одређене историјске целине.

Да би се очувале амбијенталне вредности ове целине неопходно је предузимање следећих мера:

- а) Очувати грађевинско-регулационе линије и принцип ивичног, наслеђеног типа изградње уз могућност дворишног надовезивања нових садржаја
- б) Ограничити спратност објеката који су изграђени на регулационој линији на Р+1, док је по дубини парцеле (преко 10 m од регулационе линије) дозвољена већа спратност (према урбанистичким условима)
- г) Услови за обликовање нових објеката на регулационој линији у улици Св. Ахилија:
  - Прилагодити архитектуру нових објеката традиционалним односима у избору волумена и размерника да би се сачувало неопходно јединство.
  - Очувати пропорцијске односе у архитектури и архитектонским елементима
  - Новом градњом треба тежити успостављању континуитета у изгледу града (водити рачуна о хомогености и складу целине (хомогеност не подразумева искључиво стилску повезаност и истовременост настанка, већ и повезаност маса, облика, пропорција, материјала... чак и међусобно супротстављених грађевина насталих у различито време). Нова архитектура мора на одређени начин да буде интегрисана са старом, са циљем да се формира јединствен градски простор, а не обавезно стилски једнообразан
- д) За сваку градитељску интервенцију на објектима у оквиру амбијенталне целине, као и за изградњу нових објеката неопходно је прибављање услова Службе заштите

2.1.7.3. ПОСЕБНИ УСЛОВИ ЗА ПРИСТУПАЧНОСТ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Површине и објекти јавне намене морају бити тако пројектовани и изведени да обавезно обезбеде приступачност особама са посебним потребама (деци, старим, хендикепираним и инвалидним лицима).

При планирању и пројектовању објеката јавне и пословне намене и стамбених објеката са 10 и више станова морају се обезбедити хоризонталне и вертикалне комуникације за несметано кретање лица са посебним потребама у простору, ускладу са Правилник о техничким стандардима планирања, пројектовања и изградње објеката, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама („Сл. Гласник РС“, број 22/2015).

За приступ и кретање хендикепираних и инвалидних лица, неопходно је предвидети пешачко–бициклическе стазе са рампама, на местима денивелације између разних категорија саобраћајних површина. Код грађевинских објеката чија је ката пода денивелисана у односу на коту околних тротоара, треба предвидети, поред степеника и рампе за кретање хендикепираних и инвалидних лица, као и адекватна врата на свим улазима у објекте.

Кретање инвалидних лица омогућити пројектовањем оборених ивичњака на местима пешачких прелаза, као и одговарајућим пројектовањем рампи за повезивање виших и нижих нивоа, односно од 1:20 (5%) до 1:12 (8%), обезбеђењем довољне ширине (мин. 90 cm), безбедних нагиба и одговарајућом обрадом површина.

У централној зони и осталим деловима града потребно је обезбедити и одређен број паркинг места за хендикепирана и инвалидна лица.

2.1.7.4. МЕРЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ

Под појмом енергетске ефикасности подразумева се скуп мера које се предузимају у циљу смањења потрошње енергије, а које при томе не нарушавају услове рада и живљења. Дакле, циљ је свести потрошњу енергије на минимум, а задржати или повећати ниво удобности и комфора. Овде је битно направити разлику између енергетске ефикасности и штедње енергије. Наиме, штедња енергије увек подразумева одређена одрицања, док ефикасна употреба енергије води ка повећању квалитета живота.

Енергетска ефикасност подразумева и обезбеђење одрживе градње применом техничких мера, стандарда и услова пројектовања, планирања и изградње објеката. Приоритет је рационална употреба квалитетних енергената и повећање енергетске ефикасности у производњи, дистрибуцији и коришћењу енергије од крајњих корисника услуга.

Неопходно је повећање енергетске ефикасности у секторима зградарства, индустрије, саобраћаја и комуналних услуга, што је од значаја за економију града, заштиту животне средине, а све у контексту одрживог коришћења и очувања природних ресурса.

Објекти високоградње морају бити пројектовани, изграђени, коришћени и одржавани на начин којим се обезбеђују прописана енергетска својства у складу са Правилником о енергетској ефикасности зграда (Сл. гласник РС, бр. 61/11).

Ова својства се утврђују издавањем сертификата о енергетским својствима који чини саставни део техничке документације која се прилаже уз захтев за издавање употребне дозволе.

За постизање енергетске ефикасности неопходно је следеће:

- изградња нових и реконструкција постојећих грађевинских објеката уз поштовање принципа енергетске ефикасности;
- детаљно сагледавање стања потрошње енергената (према структури и врсти енергетских услуга) у секторима индустрије саобраћаја, зградарства и комуналних услуга);
- формирање и развој тржишта услуга енергетске ефикасности;
- увођење одговарајућих регулаторних и подстицајних мера за стимулисање привредних субјеката и становништва да примењују мере енергетске ефикасности;
- развој даљинског грејања, развој гасоводне мреже (када се за то буду стекли услови), која ће омогућити супституцију коришћења електричне енергије и класичних фосилних енергената;
- утврђивање ефеката мера које се спроводе у погледу рационалне потрошње енергије.
- унапређење и развој статистичких података и енергетских индикатора за праћење енергетске ефикасности.
- развој инфраструктурне и комуналне опремљености насеља у складу са мерама заштите животне средине и унапређења стања,
- коришћење обновљивих извора енергије са акцентом на соларној енергији и коришћењу топлотних пумпи у циљу производње топлотне енергије за загревање простора и воде у домаћинствима (примена топлотних пријемника сунчеве енергије),
- унапређење знања и способности и повећање свести крајњег корисника у стамбеном и терцијарном сектору,
- подршка локалне управе.

Унапређење енергетске ефикасности постојећих објеката на подручју Плана постићи ће се економичним мерама за штедњу енергије у постојећим зградама, које обухватају унапређење енергетске ефикасности:

- омотача зграде (постављање или побољшање термичке изолације зидова и замена прозора),
- инсталација за грејање, и
- унутрашњег осветљења (коришћење штедљивих сијалица у домаћинствима и пословним објектима),

Препоруке за постизање енергетске ефикасности урбаних целина

Облик и конфигурација локације и парцеле

Позиционирање и оријентацију локације и парцеле прилагодити принципима пројектовања енергетски ефикасних зграда, за дате климатске (микроклиматске) услове, у мери у којој урбанистички услови то дозвољавају.

Најпогоднији облик локације је правоугаоник, са широм страном у правцу исток-запад и ужом страном у правцу север- југ.

Равни терени су погодни и лаки за организацију, али треба водити рачуна да се на јужној страни не постављају високи објекти, чија сенка може угрозити објекте на северној страни улице или парцеле.

Нагиб терена и правац тог нагиба имају изразит утицај на урбанистичку организацију. Утицај се испољава првенствено у могућој густини изградње.

Конфигурација терена Ариља је релативно погодна за изградњу. Највећи део насеља формиран је равном терену, док су нагиби заступљени на крајњим источним и западним подручјима плана. Најнеповољнија локација у смислу осунчања је у делу насеља Поглед где је изражен нагиб северне оријентације.

На северним нагибима терена се могу применити мање густине изграђености са већим дистанцама између објеката обзиром да објекти на северној падини зими примају врло малу осунчаност. Удаљеност објеката на северним падинама се може смањити, а потребна осунчаност обезбедити, прилагођавањем форме објекта који баца мању сенку.

Објекте постављати тако да просторије у којима се борави буду оријентисане према југу у мери у којој урбанистички услови то дозвољавају, јер јужна оријентација обезбеђује:

- већу изложеност сунцу,
- повећану температуру у зимском периоду године и
- боље микроклиматске услове.

Мере у односу на утицај ветра

На локацији приликом позиционирања објекта и пројектовања узети у обзир правац, интензитет и учесталост доминантног ветра у различитим периодима године. Предвидети природну или вештачку заштиту објеката од ветра који стварају повољне микроклиматске услове. Постављањем зеленог појаса смањује се утицај ветра.

Зеленило

Зеленилом, односно, комбиновањем различитих врста зеленила на истој локацији могуће је спречити: појаву топлотних острва, негативне ефекте директног и индиректног сунчевог зрачења на зграде, негативне утицаје ветра.

Приликом сађења нових засада из биолошких разлога треба водити рачуна да су ови усклађени са постојећом вегетацијом на том подручју. Зеленилом треба обезбедити: пасивну заштиту објеката од прегревања у летњим месецима. Листопадно дрвеће је најпогодније када је

постављено на југу, југоистоку и југозападу објекта. Четинарско дрвеће и жбуње је нарочито погодно за заштиту од хладних ветрова и контролу снежних наноса.

Дрвеће висине од 10 м и више обезбеђује значајну сенку у току лета за околне површине, а када је без лишћа, у току зиме дозвољава да директно сунчево светло продре у зграду. Најбоље је комбиновати четинарско и листопадно дрвеће на истој локацији, и тако постићи осенчење и спречавање удара ветра, максималан продор сунчевог зрачења и дневног светла.

Заштиту од ветра могуће је осигурати помоћу дрвореда смештених на странама највеће учесталости дувања ветра.

Вегетација такође може имати утицаја на кретање ваздуха стварањем заклона као и стварањем услова за хлађење. Сађењем листопадног и четинарског дрвећа могуће је скренути правац ветра и тиме постићи жељене ефекте у току лета и зиме.

Коришћење вода

У складу са могућностима користити падавине и подземне воде за потребе заливања, спољних прања и др., као и за грејање и хлађење објекта, а отпадне воде као техничку воду. Техничке просторије (резервоар и пумпно постројење) које се користе у горе наведене сврхе, уколико су уклопане, не урачунавају се у индекс заузетости парцеле.

2.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

2.2.1. ОПШТА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

Правилима грађења уређују се дозвољене претежне и пратеће намене, минимална величина парцеле, постављање објекта у односу на регулацију и у односу на границе грађевинске парцеле, међусобна удаљеност објекта, висина или спратност објекта, изградња других објеката на истој грађевинској парцели, постављање оgrade, начин обезбеђивања приступа парцели, паркирање и гаражирање и др.

Правила грађења представљају скуп међусобно зависних правила за изградњу објеката на појединачним грађевинским парцелама, дата по претежним наменама по целинама и подцелинама из Плана генералне регулације плана.

Правила се примењују:

- за директно спровођење плана - издавање Локацијске дозволе.
- као смерницу за израду Планова детаљне регулације
- за израду Урбанистичких пројеката

У графичком прилогу бр. 3 - **Карта планиране намене површина** дате су претежне намене, а као пратеће могу се јавити њима компатибилне намене. Међусобно компатибилне намене су становање, пословање, трговина, угоститељство, занатство и услуге, комунални и саобраћајни објекти у функцији становања, пословања или снабдевања горивом, јавне намене - здравство, дечија заштита, образовање, култура, затим верски објекти.

Пејзажно уређење, споменици, фонтане, мобилијар и урбана опрема компатибилни су са свим наменама и могу се без посебних услова реализовати на свим површинама.

Забрањена је изградња свих објеката у којима се обављају делатности које могу да угрозе околне објекте и животну средину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама, и

другим штетним дејствима, као и објекти који се по архитектонско грађевинском склопу не уклапају у окружење.

Општа правила парцелације

Општа правила парцелације су елементи за одређивање величине, облика и површине грађевинске парцеле која се формира.

Грађевинска парцела по правилу има облик правоугаоника или трапеза.

Грађевинска парцела (планирана и постојећа) има површину и облик који омогућавају изградњу објекта у складу са решењима из планског документа, као и са правилима грађења и техничким прописима.

Свака грађевинска парцела мора имати излаз на јавну површину односно улицу, непосредно или преко приступног пута.

Грађевинска парцела може се укрупнити препарцелацијом и може се делити парцелацијом или препарцелацијом до минимума утврђеног планом за одговарајућу намену и урбанистичку целину, односно подцелину, за шта је потребна израда пројекта парцелације, односно пројекта препарцелације.

Исправка границе парцеле врши се припајањем грађевинског земљишта у јавној својини постојећој парцели, ради формирања катастарске парцеле која испуњава услове за формирање грађевинске парцеле, а врши се на основу пројекта препарцелације.

Приликом израде пројекта препарцелације мора се поштовати правило да катастарска парцела у јавној својини која се припаја суседној парцели не испуњава услове за посебну грађевинску парцелу, као и да је мање површине од парцеле којој се припаја.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели

Приступ парцели по правилу треба да буде са јавног пута – улице, и то када парцела најмање једном својом страном директно излази на јавну површину, или индиректном везом са јавним путем, преко приватног пролаза.

Свака грађевинска парцела може имати један колски приступ. Изузетно се могу дозволити два колска приступа, уколико се парцела налази на углу две улице и приступ је могуће стварити из обе улице, тако да прикључак не ремети услове прикључења других парцела и не утиче на безбедност саобраћаја, уз прибављање услова надлежног предузећа.

Ширина приватног пролаза преко кога се обезбеђује приступ јавном путу – улици не може бити мања од 3,5 м.

Уколико се ради о градњи у непрекинутом низу, пролаз у дубину парцеле обезбедити кроз покривени пролаз – пасаж ширине минимално 3,50 м и висине минимално 4,00 м.

Услови и начин обезбеђења простора за паркирање возила

Смештај возила решавати у оквиру сопствене парцеле, изван површине јавног пута, изградњом паркинга или гаража уз услов који је дат за сваку намену посебно.

Паркинге за транспорта возила предвидети у оквиру парцеле.

Паркирање у радној зони се планира у оквиру припадајућих парцела.

Положај објеката на парцели - хоризонтална регулација

Положај објекта на парцели дефинише се:

- грађевинском линијом у односу на регулациону линију,
- удаљеношћу у односу на границу суседне парцеле и објеката на њој,
- удаљеношћу у односу на друге објекте на парцели

Грађевинска линија је линија до које је дозвољена:

- изградња нових објеката
  - доградња постојећих објеката
- Грађевинска линија може да се поклапа са регулационом линијом на грађевинској парцели или се налази на одређеном растојању које је дефинисано на графичком прилогу Карта урбанистичке регулације.
  - За објекте који имају индиректну везу са јавним путем преко приватног пролаза грађевинска линија се утврђује у односу на границу приватног пролаза. Удаљеност од границе пролаза усклађује се претежном удаљеношћу грађевинске линије у тој урбанистичкој зони и не може износити мање од 3,0 м.
  - За објекте у обухвату постојећих важећих или простора планираних за израду нових планова детаљне регулације, грађевинска линија дефинише се тим плановима.

Уколико постојећи објекат делом излази испред планом дефинисане грађевинске линије, а уколико не омета јавну површину (регулациону линију), саобраћајну прегледност или суседа на планираној грађевинској линији, могуће га је реконструисати, адаптирати и санирати. Доградња је могућа само унутар планом дефинисане грађевинске линије. Подземна грађевинска линија може се утврдити и у појасу између регулационе и грађевинске линије, као и у унутрашњем дворишту изван габарита објекта, ако то не представља сметњу у функционисању објекта или инфраструктурне и саобраћајне мреже.

Индекси

Индекс изграђености

Индекс изграђености парцеле представља однос (количник) бруто развијене грађевинске површине и укупне површине грађевинске парцеле.

Бруто развијена грађевинска површина је збир површина свих надземних етажа објекта, мерених у нивоу подова свих делова објекта - спољне мере ободних зидова (са облогама, парапетима и оградама).

Индекс заузетости

Индекс заузетости парцеле представља однос габарита хоризонталне пројекције објекта и укупне површине грађевинске парцеле, изражен у процентима.

Типологија изградње објеката

Објекти могу бити грађени као:

- слободностојећи - објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле
- у непрекинутом низу - објекат на парцели додирује обе бочне линије грађевинске парцеле;
- у прекинутом низу - објекат додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле;

Кота приземља нових објеката

Кота приземља објеката одређује се у односу на коту нивелете јавног или приступног пута. Кота приземља објеката на равном терену не може бити нижа од коте нивелете јавног или

приступног пута, односно треба да је у односу на коту нивелете јавног или приступног пута виша за минимално 0,15 м а највише 1,20 м.

Код објеката са подрумом или сутереном коту приземља усагласити тако да максимално 1/3 висине подрума буде изнад земље, док код сутерена треба омогућити да 1/2 површине бочних страна сутерена објекта буде ван терена како би се обезбедило правилно проветравање и осветљавање сутеренских просторија.

За објекте који имају индиректну везу са јавним путем преко приватног пролаза, кота приземља утврђује се у односу на коту пролаза а у складу са горе наведеним параметрима..

Грађевински елементи објекта

- Грађевински елементи на нивоу приземља могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

- излози локала - 0,30 м, по целој висини, када најмања ширина тротоара износи 3,00 м, а испод те ширине тротоара није дозвољена изградња испада излога локала у приземљу;
- излози локала - 0,90 м по целој висини у пешачким зонама;
- транспарентне браварске конзолне надстрешнице у зони приземне етаже - 2,00 м по целој ширини објекта са висином изнад 3,00 м;
- платнене надстрешнице са масивном браварском конструкцијом - 1,00 м од спољне ивице тротоара на висини изнад 3,00 м, конзолне рекламе - 1,20 м на висини изнад 3,00 м.

- Испади на објекту не могу прелазити грађевинску линију више од 1,60 м, односно регулациону линију више од 1,20 м и то на делу објекта вишем од 3,00м. Хоризонтална пројекција испада поставља се у односу на грађевинску, односно регулациону линију.

- Грађевински елементи (еркери, дократи, балкони, улазне надстрешнице без стубова, надстрешнице и сл.) на нивоу првог спрата могу да пређу грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

- на делу објекта према предњем дворишту - 1,20 м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде изнад приземља;
- на делу објекта према бочном дворишту претежно северне оријентације (најмањег растојања од 1,50 м) - 0,60 м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља;
- на делу објекта према бочном дворишту претежно јужне оријентације (најмањег растојања од 2,50 м) - 0,90 м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља;
- на делу објекта према задњем дворишту (најмањег растојања од стражње линије суседне грађевинске парцеле од 5,00 м) - 1,20 м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% стражње фасаде изнад приземља.

- Грађевински елементи испод коте тротоара - подрумске етаже - могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

- стопе темеља и подрумски зидови - 0,15 м до дубине од 2,60 м испод површине тротоара, а испод те дубине - 0,50 м;
- шахтови подрумских просторија до нивоа коте тротоара - 1,00 м.
- стопе темеља не могу прелазити границу суседне парцеле, осим уз сагласност власника или корисника парцеле.

Заштита суседних објеката

На грађевинским парцелама није дозвољена било каква изградња која би могла угрозити објекте на суседним парцелама и њихову функцију. Код грађења објеката на граници катастарске парцеле према суседу водити рачуна да се објектом или неким његовим елементом (испадом, стрехом и сл) не угрози ваздушни, односно подземни простор суседне парцеле.

Приликом формирања градилишта и изградње потребно је обезбедити све објекте на парцели као и суседне објекте у погледу статичке стабилности.

Ограђивање парцела по појединим зонама

- Грађевинске парцеле могу се ограђивати зиданом или транспарентном оградом до висине од 1,60 m.
- Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.
- Зидана непрозирна ограда између парцела подиже се до висине 1,60 m уз сагласност суседа, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.
- Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине од 1,60m, која се поставља према катастарском плану и операту, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.
- Врата и капије на уличној оградни не могу се отварати ван регулационе линије.
- У зонама вишепородичне и вишеспратне изградње, парцеле се по правилу не ограђују.
- Грађевинске парцеле на којима се налазе објекти који представљају непосредну опасност по живот људи, као и грађевинске парцеле специјалне намене, ограђују се на начин који одреди надлежни орган.
- Грађевинске парцеле на којима се налазе индустријски објекти и остали радни и пословни објекти индустријских зона (складишта, радионице и сл.) могу се ограђивати зиданом оградом висине до 2,20 m.

Одлагање отпада

Одлагање отпада врши се у одговарајуће посуде у сопственом дворишту за породичне стамбене објекте, односно у контејнере смештене на погодним локацијама у склопу парцеле или у одговарајућим просторијама у објекту за вишепородичне и пословне објекте, а у складу са прописима за објекте одређене намене.

Одлагање комуналног кућног отпада за вишепородичне зграде решавати у оквиру парцеле у складу са важећим стандардима.

Са парцела на којима је планирана изградња или су изграђени пословни и производни објекти потребно је предвидети и уредити место за одлагање комуналног отпада. За смештај контејнера потребно је осигурати посебан простор ограђен зеленилом. Одлагање других врста отпада потребно је уредити

у складу са законским прописима, зависно од врсте отпада. У зависности од врсте производње, односно врсте и карактера отпада, отпадни производни продукти се одлажу на прописану локацију и на прописани начин, у складу са врстом отпада.

2.2.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ОБЈЕКТЕ И ПОВРШИНЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ

ОБРАЗОВАЊЕ

Основно образовање

- Намена: објекти у функцији основног образовања
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Потребна површина школског простора: 8м²/ученику
- Потребна површина комплекса: 20-25м²/ученику
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 40%
- Максимална висина коте венца крова : 12м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити довољан број паркинг места у складу са условом 1ПМ/1учионица
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- Ограђивање комплекса извршити транспарентном оградом до висине 1.60м
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Обавезна израда геомеханичког елабората. Услове и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- Врсте зеленила које се саде у дворишту школе не смеју да буду крте (врба, бреза и сл.), бодљикаве и отровне врсте. Корисне саднице за ове комплексе су оне са ниском крошњом. Препоручују се фитицидне здраве врсте (најчешће четинари). Високо дрвеће не треба садити на јужној страни.
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

Средње образовање

- Намена: објекти у функцији средњег образовања
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Потребна површина школског простора: 8м²/ученику
- Потребна површина комплекса: 20-25м²/ученику
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 40%
- Максимална висина коте венца крова: 12м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити довољан број паркинг места у складу са условом 1ПМ/1учионица
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- Ограђивање комплекса извршити транспарентном оградом до висине 1.60м
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Обавезна је израда геомеханичког елабората. Услове и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- Врсте зеленила које се саде у дворишту школе не смеју да буду крте (врба, бреза и сл.), бодљикаве и отровне врсте. Корисне саднице за ове комплексе су оне са ниском крошњом. Препоручују се фитицидне здраве врсте (најчешће четинари). Високо дрвеће не треба садити на јужној страни.

- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

- Намена: објекти у функцији примарне здравствене заштите
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 40%
- Максимална висина коте венца крова: 12м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити део паркинг места у оквиру сопствене парцеле, а део на јавном паркинг простору
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- При доградњи корисног простора водити рачуна о функционалној повезаности са постојећим објектом
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Обавезна израда геомеханичког елабората. Услове и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Дечија заштита

- Намена: објекти у функцији дечије заштите са потребним садржајима (простори за игру деце на отвореном)
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Потребна површина изграђеног простора: 6-8м²/детету
- Потребна површина комплекса: 30-35м²/детету
- Максимална спратност: По+П+1+Пк
- Максималан индекс заузетости парцеле: 40%
- Максимална висина коте венца крова: 11м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити део паркинг места на сопственој парцели, а део у оквиру јавног паркинг простора
- Минимални степен озелењавања парцеле је 25%
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- Ограђивање комплекса извршити транспарентном оградом до висине 1.60м

- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Условне и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- Врсте зеленила које се саде у дворишту дечје установе не смеју да буду крте (врба, бреза и сл.), бодљикаве и отровне врсте. Корисне саднице за ове комплексе су оне са ниском крошњом. Препоручују се фитотидне здраве врсте (најчешће четинари). Високо дрвеће не треба садити на јужној страни.
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

Социјална заштита одраслих

- Намена: објекти у функцији социјалне заштите одраслих
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 30%
- Максимална висина коте венца крова: 12м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити паркинг простор на сопственој парцели
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- Ограђивање комплекса извршити транспарентном оградом до висине 1.60м
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Условне и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

Социјално становање

- Намена: објекти у функцији социјалног становања
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 40%
- Максимална висина коте венца крова: 12м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити паркинг простор на сопственој парцели
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- Ограђивање комплекса извршити транспарентном оградом до висине 1.60м
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Условне и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања

- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.
- Придржавати се у свему Уредбе о стандардима и нормативима за планирање, пројектовање, грађење и условима за коришћење и одржавање станова за социјално становање („Службени гласник РС“, број 26/2013).

К УЛТУРА

Објекти библиотеке и старе општине

- Урбана и физич. структура: Три објекта у низу (библиотека, стара општина, кафана Б. Вељовића) у урбанистичкој структури чине део вертикалне димензије трга.
  - Задржати пост. физичку структуру свих објеката у блоку
  - Намена: Објекти културе: библиотека, стара општина; Задржати постојећу намену.
  - Приступ парцелама: Колски приступ парцелама из ул. Љ. Стојића и Св. Чоловића.
- Објектима јавне намене обезбедити са трга прилазе за инвалидна лица у складу са стандардима приступачности
- Ограђивање парцела: Ограђивање парцела према тргу није дозвољено, јер су ти објекти саставни део трга. Међе између суседа у делу блока са породичним становањем, могу бити ограђене живим или стабилним транспарентним оградама, макс. висине 1.20m
  - Објекти чија је изградња забрањена: Забрањена је изградња помоћних објеката на свим парцелама.
  - Прикључење на инфраструктуру: Обавезно је прикључење свих објеката на постојећу и планирану комуналну инфраструктуру, према условима из ПДР
  - Посебни услови: библиотека и стара општина имају други степен заштите

Дом културе

- Урбана и физичка структура: Овај блок се директно наслања на трг, па је такође саставни део урбане структуре трга. Његова физичка структура припада стилу модерне, из четрдесетих година 20. века. Доприноси разноликости архитектуре објеката који чине вертикалну и просторну димензију трга.
- Намена: Садржаји из области културе и рекреације: дом културе, затворене дворане за биоскоп, рекреацију, туристичке манифестације (малине и др.) и део ул. Омладинске.
- Објекти чија је изградња забрањена: Није дозвољена изградња било каквих других објеката на парцели Дома културе.
- Уређење слободних површина: Расположиве неизграђене површине парцеле уредити у складу са наменом објекта: пешачке стазе, високо и ниско зеленило, клупе у зеленилу, скулптуре у зеленилу, поплочани прилази објекту са трга и из дворишта.
- Прикључење на инфраструктуру: Обавезно је прикључење објекта на постојећу и планирану комуналну инфраструктуру, према условима из ПДР
- Посебни услови: Намену објекта прилагодити потребама насеља, туристичким потребама, потребама рекреације и делатности из области културе.

Културни центар

- Урб. и физичка структура: Потпуно нова урбана и физичка структура са објектима и садржајима из области културе и делом ул. М. Матовића са јавним паркингом.

- Приступ парцелама: Колски приступ блоку је из ул. М. Матовића. Обезбедити рампе за приступ инвалидским колицима, свим објектима јавне намене. Пешачки приступ са улице, градског трга и пешачке стазе.
- Ограђивање парцела: Ограђивање парцела није дозвољено.
- Кровови: За нове објекте четвороводни или сложени.
- Кровни покривач: цреп.
- Прикључење на инфраструктуру: У свему према условима из плана. Посебно водити рачуна о одвођењу површинских вода са поплочаних и површина и паркинга, као и о избору светиљки јавне расвете.
- Посебни услови: Код израде урбанистичког пројекта и извођачких пројеката поплочавања и опреме дворишта мобилијаром, посебно водити рачуна о усклађености примењених материјала, нивелационом решењу и везама са улицом.

УПРАВА И АДМИНИСТРАЦИЈА

- Намена: објекти у функцији управе и администрације
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 40%
- Максимална висина коте венца крова: 12 м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити део паркинг места на сопственој парцели, а део у оквиру јавног паркинг простора
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Услове и начин фундаирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Градски спортски центар

- Намена: објекти отвореног и затвореног типа у функцији спорта и рекреације у оквиру градског спортског центра са пратећим и комерцијалним садржајима
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 80%
- Максимална висина коте венца крова: 12 м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити део паркинг места на сопственој парцели, а део у оквиру јавног паркинг простора

- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Услове и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

Локални спортски центар

- Намена: објекти отвореног и затвореног типа у функцији спорта и рекреације локалног карактера са пратећим и комерцијалним садржајима
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 80%
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити део паркинг места на сопственој парцели, а део у оквиру јавног паркинг простора
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Услове и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

Специјализован спортско-рекреативни центар

- Намена: објекти специјализованих садржаја у функцији спорта и рекреације са пратећим садржајима (аква парк, базени, терени за голф, тенис, шеталишта , трим стазе, и сл.)
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: П+1
- Максималан индекс заузетости парцеле: 60%
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити део паркинг места на сопственој парцели, а део у оквиру јавног паркинг простора
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Услове и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица

- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ

Зелена пијаца

- Намена: објекти у функцији зелене и робне пијаце и пратећих комуналних и комерцијалних делатности
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 50%
- Максимална висина коте венца: 12 м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити део паркинг места на сопственој парцели, а део у оквиру јавног паркинг простора
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Услове и начин фундаирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом
- За уређење и изградњу комплекса обавезна је израда урбанистичког пројекта.

Гробља

- Намена: објекти у функцији гробља – простор за сахрањивање, заштитно зеленило, саобраћајне површине и пратећи садржаји
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност пратећих објеката: П+Пк
- Максимални индекс заузетости гробним местима: 60%
- Минимални индекс заузетости заштитним зеленилом : 20%
- Индекс заузетости другим садржајима: 20%
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити паркинг простор на сопственој парцели, а ван ограђеног дела гробља
- Гробна поља формирати, етапно, изградњом планираних пешачких стаза као наставак постојећих стаза
- Гробно место је минимално величине 2.20x1.0m, са међусобним одстојањем од 60cm, и ширином пролаза између алеја од 120cm
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови пратећих објеката треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%

- Простор заштитног зеленог појаса реализовати као комбинацију високе, претежно зимзелене вегетације и жбунасте вегетације, ради веће изолованости гробља од околних објеката других намена
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Услове и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом
- За уређење и изградњу комплекса обавезна је израда урбанистичког пројекта.

Ватрогасна станица

- Намена: објекти у функцији комуналних делатности-ватрогасни дом
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: По+П+2
- Максималан индекс заузетости парцеле: 40%
- Максимална висина коте венца крова: 12 м
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обезбедити део паркинг места на сопственој парцели, а део у оквиру јавног паркинг простора
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Кровови треба да буду обавезно у нагибу, са максималним нагибом од 45%
- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Услове и начин финансирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом.

Јавни WC

- Намена: објекат WC, за јавну употребу, са предпростором и довољним бројем кабина у два одвојена простора за мушкарце и жене, као и кабином за инвалиде и простором за службено особље.
- Објекат је могуће изградити као посебан или у склопу друге намене
- Положај грађевинске линије: у складу са графичким прилогом „Карта урбанистичке регулације“
- Максимална спратност: П
- Максималан индекс заузетости гр.парцеле: 80%
- Приступ комплексу предвиђен је са јавне саобраћајнице
- Обавезно је остављање светлих отвора и отвора за вентилацију у кровном делу објекта
- Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Слободан простор око објекта уредити комбинацијом попличавања и зеленила

- При пројектовању придржавати се свих важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката. Условe и начин фондирања прилагодити резултатима детаљних геолошких истраживања
- При пројектовању морају се испоштовати сви услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом

Јавна паркинг гаража

- Дозвољена намена - јавна паркинг гаража са пратећим услужним и комерцијалним садржајима У склопу гараже потребно је предвидети службене просторије за особље, и то: контролне и благајничке просторије, просторије за обезбеђење, санитарне просторије и техничке просторије за инсталациону опрему, а према могућству и простор за прање аутомобила.
- У оквиру овог објекта или уз њега могуће је изградити јавни WC
- Максимална спратност је По+П+2
- Максималан индекс заузетости грађевинске парцеле је 70%
- Дозвољена је изградња и више подземних нивоа уколико дозвољавају геомеханички и хидротехнички услови
- Приступ комплексу остварити са јавне саобраћајнице
- Ширина улаза и излаза је мин. 2.5 м за један ток кретања возила
- За гараже од преко 500м² корисне површине потребно је предвидети резервни излаз за возила.
- Слободне површине око објекта поплочати, тако да служе за јавну употребу као пешачке комуникације
- На слободним површинама поставити жардињере са зеленилом и цвећем
- Материјализација - користити савремене материјале. Избор материјала за изградњу и обликовање треба да буде у складу са наменом простора и окружењем
- Приликом израде пројеката гараже за путничке аутомобиле обавезна је примена Правилника о техничким захтевима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозије („Сл. Лист СЦГ“, бр. 31/2005)
- Приликом пројектовања гаража држати се важећих прописа за пројектовање ове врсте објеката и прописа за стабилност објеката. Фондирање објеката вршити након прибављања података о геомеханичких карактеристикама земљишта и хидротехничких услова
- При пројектовању објекта придржавати се услова из Правилника о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих хендикепираних и инвалидних лица („Службани гласник РС“ број 18/97)
- За потребе формирања грађевинске парцеле извршити парцелацију, односно препарцелацију у складу са законом
- За уређење и изградњу комплекса обавезна је израда урбанистичког пројекта.

2.2.3. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ИНФРАСТРУКТУРНИХ МРЕЖА

2.2.3.1. ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ МРЕЖЕ И ОБЈЕКТА САОБРАЋАЈНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

РЕГУЛАЦИОНА И НИВЕЛАЦИОНА РЕШЕЊА

Планом је аналитички дефинисана граница у оквиру које је дато техничко решење трасе. На овај начин је омогућено да се даљом разрадом решења трасе, кроз техничку документацију, унапреде поједина решења дата у плану (у оквиру дефинисане границе) у циљу побољшања саобраћајних ефеката, инфраструктурних решења и рационализације трошкова изградње планиране саобраћајнице.

Урбанистичко решење саобраћајних површина, односно регулационе ширине и нивелациони елементи, као и попречни профили за постојеће и планиране саобраћајнице приказани су у графичком прилогу „Карта саобраћајне инфраструктуре“, са аналитичко-геодетским и свим осталим елементима неопходним за изградњу техничке документације за саобраћајнице.

Све елементе попречног профила саобраћајних површина који се функционално разликују раздвојити нивелационо.

Инжењерско-геолошке карактеристике терена захтевају примену адекватних санационих мера при изградњи саобраћајница. Тачну диспозицију потпорних зидова (димензије, врста, нагиб) димензионисати кроз израду детаљних геолошких истраживања за потребе саобраћајница.

Коловозну конструкцију одредити према инжењерско-геолошким карактеристикама тла и очекиваном саобраћајном оптерећењу.

Геометрија планираних и постојећих раскрсница и саобраћајних прикључака предвиђених за реконструкцију (ситуационо и нивелационо) прецизно ће бити дефинисана у току израде пројектно техничке документације на основу Правилника о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута („Сл. Гласник РС“ бр.50/2011) и осталим важећим стандардима и прописима који регулишу предмету материју.

За све предвиђене интервенције и инсталације које се воде кроз земљишни појас (парцелу пута) потребно је да се обрати надлежном управљачу пута, за државне путеве ЈП “Путеви Србије” за прибављање услова и сагласности за израду пројектне документације и постављање истих.

Раскрснице је могуће фазно реализовати до коначне реализације планом предвиђене геометрије.

РЕГУЛАЦИЈА

Спољна мрежа

■ Планирано измештање трасе ДП ІБ реда бр.13 (Источна обилазница)

Карактеристични попречни профил: саобраћајне траке 2x3,5м; ивичне траке 2x0,35м; банке (берме) 2x1,5м; укупно 10,7м. Код ове саобраћајнице потребно је планирати додатну ширину регулационог појаса који би се користио за елементе саобраћајнице (косине насипа и усека, потпорне и обложне зидове и друге садржаје који излазе из попречног профила, али су саставни део саобраћајнице и не би смели да се налазе ван регулације). Планирана намена ове саобраћајнице је изразито транзитна намењена спољним токовима који немају потребу за уласком у насеље. Могућност директног приступа ограничава се само за објекте директно везане за саобраћај на путу (станице за снабдевање горивом, одморишта и слично).

Траса измештеног ДП ІБ реда бр.21 повезана је са постојећим ДП ІБ реда бр.21 преко две раскрснице са кружним током саобраћаја, а са осталим улицама примарне мреже преко површинских трокраких раскрсница. У случају укрштања са државним путем ІІА реда бр.196 трокрака раскрсница је због специфичних топографских услова формирана као раскрсница Тип 3Б (Правилник), при чему се државни пут ІІ А реда бр.196 налази испод нивелете измештене трасе ДП ІБ реда бр.21. Друга раскрснице измештеног ДП ІБ реда бр.21 и примарне уличне мреже (Улица Виктора Зевника) остварује се преко раскрснице Типа 3А (Правилник). Укрштање измештене трасе ДП ІБ реда бр.21 са осталом путном мрежом (предвиђеном овим ПГР-ом), а у зони обраде планираним ПДР, планирано је као денивелисано без додира саобраћајних токова

(надвожњацима или подвижњацима) на очекиваним стационажама измештене трасе ДП ІБ реда бр.21 219.886,00 , 222.720,00 и 223.758,00. Детаљни елементи ових и других укрштања решиће се кроз израду ПДР-е предвиђеног овим ПГР-е

Коловозну конструкцију ове саобраћајнице обавезно пројектовати као конструкцију савременог типа димензионисану у складу са планираним саобраћајним оптерећењем и испитаним геомеханичким карактеристикама тла, чиме би се постигло оптимално улагање у коловозну конструкцију. Одводњавања пута гравитационо преко банкина и путних канала. Техничко решење саобраћајнице ускладити са чланом 83. Закона о јавним путевима („Сл. Гласник РС“ бр. 101/05 , 123/07 , 101/11 , 93 /12). Коловоз са саобраћајним прикључцима мора бити димензионисан за осовинско оптерећење 11,5т у складу са Законом о путевима („Сл. Гласник РС“ бр. 101/05 , 123/07 , 101/11 , 93 /12) .

За планирану измештену трасу ДП ІБ реда бр. 21 (Источне обилазнице) предвиђена је израда ПДР-е, којим ће бити прецизно дефинисана регулациона ширина саобраћајнице, урбанистичка регулација, грађевинске линије и сви други елементи који нису дати овим ПГР-е. Планирана траса Источне обилазнице биће тачно дефинисана израдом Плана детаљне регулације у складу са важећом законском регулативом, правилницима и нормативима. Све инфраструктурне коридори инсталација при изради планираног ПДР-е за Источну обилазницу предвидети ван коловоза државног пута, уз обавезно прибављање услова ЈП „Путеви Србије“. Израдом ПДР биће дефинисани услови за постављање инсталација у коридору државног пута.

Урбанистичку регулацију за планиране објекте на неизграђеним површинама у коридору ДП ІБ реда бр. 21 и ДП ІА реда , Западне обилазнице предвидети у складу са чланом 29. Закона о јавним путевима („Сл. Гласник РС“ бр. 101/05, 123/07, 101/11, 93/12 и 104/13) (примедба ЈП“Путеви Србије“ 28.12.2016.).

Стационаже планираног измештања ДП ІБ реда бр. 21 (Источне обилазница) које су наведене у овом ПГР-е (у графичком и текстуалном делу) су очекиване стационаже ове саобраћајнице.

Катастарску парцелу измештане трасе ДП ІБ реда бр. 21 (Источне обилазнице) потребно ја формирати у складу са Законом о јавним путевима приликом спровођења предметног плана, односно израде плана детаљне регулације (примедба ЈП“Путеви Србије“ 28.12.2016.).

▪ **Западна обилазница**

Варијанта А (са ивичним разделним тракама и тротоарима): саобраћајне траке 2х3,25м; ивичне разделне траке 2х2,0м и тротоари 2х2,0м; укупно 14,5м. Овај попречни профил примењиван је увек, осим у просторно ограниченим условима, када је примењивана варијанта Б. Улога ивичних разделних зелених трака је заштита околних садржаја од негативних утицаја саобраћајнице који се постиже високим и партерним засадама.

Варијанта Б (без ивичних разделних трака): саобраћајне траке 2х3,25м и тротоари 2х2,0м; укупно 10,5м

Намена ове саобраћајнице је изразито транзитна, али се обзиром на положај у оквиру ПГР-а дозвољава могућност директног приступа за пратеће садржаје пута и веће комплексе у главном по принципу улив-излив.

Регулација Западне обилазнице приказана је на графичком прилогу.

Коловозну конструкцију ове саобраћајнице обавезно пројектовати као конструкцију савременог типа димензионисану у складу са планираним саобраћајним оптерећењем и испитаним геомеханичким карактеристикама тла, чиме би се постигло оптимално улагање у коловозну конструкцију. Техничко решење саобраћајнице ускладити са чланом 83. Закона о јавним путевима („Сл. Гласник РС“ бр. 101/05 , 123/07 , 101/11 , 93 /12). Коловоз са саобраћајним прикључцима мора бити димензионисан за осовинско оптерећење 11,5т у складу са Законом о путевима („Сл. Гласник РС“ бр. 101/05 , 123/07 , 101/11 , 93 /12) .

У ПГР-е дато је ситуационо и нивелационо решење саобраћајнице са распоредом укрштања са околним улицама. Програм скретања на овим раскрсницама решаваће се кроз израду главних пројеката. Услед просторних ограничења ова саобраћајница у свом току углавном има карактеристике улице – улични профил, али с обзиром на транзитне токове на потезу север-југ, који пролазе кроз централно језгро, она је у овом ПГР-е задржала улогу и назив обилазнице. Ова саобраћајница везу са измештеном трасом ДП IБ реда бр.21 остварује посредним путем преко улица примарне мреже које се укрштају са измештеним ДП IБ реда бр.21 и већ су описане у предходном тексту. Поновно повезивање – раскрсница, ове саобраћајнице са трасом државног пута IIA реда бр.196 прецизираће се приликом израде пројектно техничке документације (планирана раскрсница на стационажи 10+521 ДП IIA реда бр.196 , односно на стационажи 219+183 планираним измештеним ДП IБ реда бр.21).

Оивичење пешачких површина радити високим бетонским и каменим ивичњацима. У зони оивичених делова саобраћајнице одводњавање решавати системом сливника и атмосферске канализације. Ван потеза са пешачким површинама дозвољава се могућност одводњавања гравитационо преко банкина и путних канала. Пешачке површине-тротоаре градити са застором који је поплочан или асфалтиран са попречним нагибом ка коловозу.

Стационаже планираног измештања ДП IIA реда бр. 196 (Западна обилазница) које су наведене у овом ПГР-е (у графичком и текстуалном делу) су очекиване стационаже ове саобраћајнице.

Унутрашња мрежа

- **Главна градска саобраћајница** (Улица 22. август): саобраћајне траке 2x3,5м; ивичне разделне траке 2x2,5м; бицикличке траке 2x1,5м и тротоари 2x2,0м; укупно 19,0м. С обзиром на расположиви простор и значај Улице 22 август у концепту саобраћајног решења усвојен је описани профил који је најкомфорнији и највећи на подручју ПГР-е. У ситуационом погледу ова саобраћајница планирана је у коридору постојећег државног пута ДП IБ реда бр.21 (од стационаже км219+221 до км224+742). Ова саобраћајница даје оптималне услове за кретање свих учесника у саобраћају са минималним међусобним ометањима. У ивичном разделном појасу могуће је формирање аутобуских стајалишта са свим потребним садржајима, зеленила, зауставних трака, трака за лева скретања и др. Код ове саобраћајнице захваљујући широким ивичним разделним тракама са високим и партерним зеленилом, утицаји саобраћаја на околне садржаје сведени су на минимум. Примарна планирана улога ове саобраћајнице је транзитна за саобраћај унутар насеља, али се за објекте пратећих садржаја саобраћајница (као што су станице за снабдевање горивом, објекти услуге одржавања возила и слично) дозвољава могућност директног приступа на ову саобраћајницу.

Регулација главне градске саобраћајнице приказана је на графичком прилогу.

Коловозну конструкцију ове саобраћајнице обавезно пројектовати као конструкцију савременог типа димензионисану у складу са планираним саобраћајним оптерећењем и испитаним геомеханичким карактеристикама тла, чиме би се постигло оптимално улагање у коловозну конструкцију. Техничко решење саобраћајнице ускладити са чланом 83. Закона о јавним путевима („Сл. Гласник РС“ бр. 101/05 , 123/07 , 101/11 , 93 /12). Коловоз са саобраћајним прикључцима мора бити димензионисан за осовинско оптерећење 11,5т у складу са Законом о путевима („Сл. Гласник РС“ бр. 101/05 , 123/07 , 101/11 , 93 /12) .

Оивичење пешачких површина радити високим бетонским и каменим ивичњацима. У зони оивичених делова саобраћајнице одводњавање решавати системом сливника и атмосферске канализације. Пешачке површине-тротоаре градити са засором који је поплочан или асфалтиран са попречним нагибом ка коловозу. Бицикличку стазу уз тротоар радити од асфалта са стандардном сигнализацијом (хоризонталном и вертикалном).

- **Градска саобраћајница I реда**

Градска саобраћајница првог реда (Улица првог реда) са ивичним разделним острвом): саобраћајне траке 2x3,0m; ивичне разделне траке 2x2,3m и тротоари 2x2,7m; укупно 16,0m.

Регулација градске саобраћајнице I реда приказана је на графичком прилогу.

▪ **Градска саобраћајница II реда**

Градска саобраћајница другог реда (Улица другог реда) без ивичног разделног острва): саобраћајне траке 2x3,0m и тротоари 2x2,7m; укупно 11,4m.

Регулација градске саобраћајнице II реда приказана је на графичком прилогу.

Код градских саобраћајница I и II реда усвојени попречни профили прилагођени су очекиваним карактеристикама саобраћаја; кретању возила и интензивним пешачким кретањима (препука у односу на величину насеља – подручја ПГР-а и просторног распореда битних садржаја). Ове саобраћајнице имају вишеструку планирану намену, транзитну и приступну. У погледу саобраћајне пропусне моћи улица и првог и другог реда, оне су исте. Примена ивичних разделних трака са високим и партерним зеленилом условљена је готово искључиво просторним могућностима. Усвојена ширина ивичне разделне траке од 2,3m мотивисна је могућношћу комбиновања подужног паркирања (у профилу улице) са високим зеленилом у ивичним разделним тракама. У том случају растојање између стабала и зелених садржаја у ивичној траци треба да буде 6,0-7,0m (минимално 5,0m). Улице првог и другог реда чине највећи део примане уличне мреже ПГР-е. Препорука је да променљивост попречног профила иду првенствено на терет ивичних разделних трака до минималне ширине 1,2m када треба укинути ивичну разделну траку и проширити тротоар. Примену подужног паркирања комбиновану са зеленилом у ивичној разделној траци не треба вршити када је ивична разделна трака ужа од 2,0m. Коловозну конструкцију ових улица пројектовати као конструкцију савременог (асфалтног) типа, а на основу података о карактеристикама терена и средње саобраћајно оптерећење. Оивичење радити од стандардних камених или бетонских ивичњака. Одводњавање вршити преко сливника и система атмосферске канализације. Конструкцију тротоара радити асфалтирањем или попљочавањем. Код новопланираних деоница ових саобраћајница у деловима када се пружају преко терена сложенијих топографских карактеристика даје се могућност проширења регулације, што је приказано у графичком прилогу.

▪ **Сабирна саобраћајница**

Сабирна улица (Бански пут): саобраћајне траке 2x2,5m и тротоари 2x1,5m; укупно 8,0m. У склопу примарне уличне мреже ПГР-а овај попречни профил примењен је изузетно у битно ограниченим просторним условима. Ова улица тренутно има и транзитну и сабирну и приступну улогу. Нацртом овог ПГР-а очекује се опадање њене транзитне улоге, али ће сабирна и приступна функција остати доминантне. У овако просторно ограниченим условима у којима ја улица изграђена не треба рачунати са проширењем регулације мимо планираног попречног профила. Планирана прширења (у главном за потребе изградње тротоара) треба да допринесу безбедности крататања пешака. Коловозну конструкцију ове улице пројектовати као конструкцију савременог (асфалтног) типа, а на основу података о карактеристикама терена, стању постојећег коловоза и средње саобраћајно оптерећење. Оивичење радити од срандардних камених или бетонских ивичњака. Одводњавање вршити преко сливника и система атмосферске канализације. Конструкцију тротоара радити асфалтирањем или попљочавањем.

Регулација сабирне саобраћајнице приказана је на графичком прилогу.

▪ **Приступне саобраћајнице**

Приступна улица: саобраћајне траке 2x2,5m и тротоари 2x1,5m; укупно 8,0m. У склопу секундарне уличне мреже ПГР-е овај попречни профил примењен као стандардни. Изузетно у ситуацијама када то просторни услови дозвољавају (без потребе да се заузимају суседне парцеле) у садржају попречног профила ових улица могу се формирати и простори за паркирање

и улично зеленило. За саобраћајнице преузете из постојеће планске документације (стечена обавеза) минимална ширина је 5.0м.

Планирана намена ових улица је изразито приступна, али се не искључује појава сабирне улоге на кратким потезима. Ситуационо и нивелационо оне потврђују постојеће трасе и регулације се дају за потребна проширења. На новопланираним деоницама у тежим топографским условима даје се могућност проширења регулације као што је то приказано на графичком прилогу. Коловозну конструкцију ових улица пројектовати као конструкцију савременог (асфалтног) типа, а на основу података о карактеристикама терена, стању постојећег коловоза (у колико постоји) за лако саобраћајно оптерећење. Оивичење радити од стандардних камених или бетонских ивичњака максимално прилагођених прилазима околним локацијама. Одводњавање вршити преко сливника и система атмосферске канализације. Конструкцију тротоара радити асфалтирањем или поплочавањем.

Регулација приступних саобраћајница приказана је на графичком прилогу.

НИВЕЛАЦИЈА

Нивелету саобраћајница радити на основу кота датих у графичким прилозима, а које треба третирати као оријентационе приликом пројектовања. С обзиром да је у питању надоградња и модернизација постојеће уличне мреже, као и пројектовање нових саобраћајница, потребно је водити рачуна о постојећим котама, како саобраћајница, тако и о котама улаза у парцеле и објекте приликом комплетирања мреже.

Нивелацију земљишта, односно парцела које нису јавног карактера усагласити са висинским решењем саобраћајница утврђених као јавне површине.

Нивелационо, новопланиране саобраћајнице су уклопљене на местима крштања са већ постојећим саобраћајницама, док су на преосталим деловима одређене на основу топографије терена и планираних објеката.

У нивелационом смислу, код потврђивања траса постојећих саобраћајница задржане су углавном постојеће висинске коте. Највећа одступања планирана су у зонама постојећих мостова чије коте доње ивице конструкције не задовољавају захтеване минималне висине доње ивице конструкције (у овом ПГР-у усвојена висина конструкције је 1,2м.) У сваком случају пре дефинисања диспозиције (висине доње ивице конструкције, распона, броја стубова у кориту) мостова треба извршити прорачуне протицаја меродавних вода испод мостова. У зонама планираних мостова дате су могућности проширеног појаса регулације за 10m обзиром на потребу да се могу сместити доста високи приступни насипи као последица подизања конструкција мостова на безбедну висину обзиром на коте меродавне воде у водотоцима.

Максимални подужни нагиби у зависности од ранга саобраћајнице износе за:

- главну градску саобраћајницу.....7%
- градску саобраћајницу I реда.. .....10%
- градску саобраћајницу II реда.. .....10%
- сабирну саобраћајницу.....12%
- приступну саобраћајницу 14%

Настојало се да максимални подужни нагиб саобраћајница примарне мреже буде до 10%. У случају секундарних саобраћајница-приступних улица, максимални нагиби иду до 12 % (14%), а изузетно и више у случајевима када су потврђиване постојеће приступне улице поред којих су већ изграђени објекти са својим приступима.

УСЛОВИ ПРИСТУПАЧНОСТИ ЗА НЕСМЕТАНО КРЕТАЊЕ ДЕЦЕ, СТАРИХ, ОСОБА СА ОТЕЖАНИМ КРЕТАЊЕМ И ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Код изградње јавних саобраћајница, пешачких стаза и тротоара, као и код прилаза објектима јавне намене, морају се применити одредбе Правилник о техничким стандардима планирања, пројектовања и изградње објеката, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама („Сл. Гласник РС“, број 22/2015) и то:

- тротоари и пешачке стазе, пешачки прелази, места за паркирање и друге површине у оквиру улица, тргова, шеталишта, паркова и игралишта по којима се крећу лица са посебним потребама у простору су међусобно повезани и прилагођени за оријентацију и санагибима који не могу бити већи од 5% (1:20), а изузетно 8,3% (1:12)

- највиши попречни нагиб тротоара и пешачких стаза управно на правац кретања износи 2%

- за савладавање висинске разлике између тротоара и коловоза могу се користити закошени ивичњаци, са ширином закошеног дела од најмање 45цм и максималним нагибом закошеног од 20% (1:5)

- прилаз до објеката предвидети на делу објекта чији је приземни део у нивоу терена или је мање уздигнут у односу на терен

- пројектовати свуда уз степенишне просторе и денивелације партера и одговарајуће рампе са максималним нагибом од 15%.

Нивелације свих пешачких стаза и пролаза радити у складу са важећим прописима о кретању инвалидних лица.

Приликом пројектовања јавних саобраћајних и пешачких површина, прилаза до објеката и објеката (стамбених, објеката за јавно коришћење и др.), као и посебних уређаја у њима поштовати одредбе Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом (Сл. гласник РС број 33/2006), у смислу члана 13, Правилник о техничким стандардима планирања, пројектовања и изградње објеката, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама („Сл. Гласник РС“, број 22/2015) којима се обезбеђује несметано кретање лица са посебним потребама у простору.

ПОСЕБНА ПРАВИЛА, УСЛОВИ И ОГРАНИЧЕЊА УРЕЂЕЊА ЈАВНИХ САОБРАЋАЈНИХ ПОВРШИНА

У регулацији улица није дозвољена изградња подземних и надземних делова зграда и других објеката (подземни темељи, еркери, магацински простор, резервоари и др.), изузев оних који спадају у саобраћајне, комуналне објекте и урбану опрему (надстрешнице јавног превоза, споменици, рекламни панои, жардињере, корпе и сл.) и објеката и мреже јавне саобраћајне и комуналне инфраструктуре.

Обавезно физичко раздвајање (постављањем ограде, граничника, адекватног ивичњака и сл.) између коловоза и зеленилих трака; коловоза и бициклистичких стаза у циљу раздвајања немоторизованог кретања од осталог динамичког саобраћаја.

Одвод атмосферских вода са свих јавних саобраћајних површина решити затвореном канализацијом путем сливника. Изузетно, дозвољава се површинско одводњавање деоница јавних саобраћајница примарне мреже до 600m², односно секундарне мреже до 1.000m² затворене уличне површине. У овим случајевима минимални падови морају бити већи од 2,5%.

У циљу унапређења нивоа услуге и безбедности на државним путним правцима, неопходно је суседне парцеле прикључити на примарну путну мрежу посредством секундарне.

Како се секундарна путна мрежа ослања на примарну, потребно је усвојити принцип фазне градње, од вишег ранга саобраћајница ка нижем. Такође, до реализације појединих сегмената планиране путне мреже, неопходно је дозволити приступ и појединачним суседним парцелама на одговарајуће постојеће саобраћајнице, уз услов да буду прикључене на планирану

секундарну путну мрежу након њене реализације. Овај принцип није прихватљив у случају постојећег и измештеног (планираног) ДП IБ реда бр.21.

Принцип контроле приступа главној градској саобраћајници и градским саобраћајницама I и II реда не важи за објекте као што су станице за снабдевање моторних возила горивом, мотели и слични објекти који су намењени корисницим пута. Такође је оправдано не испоштовати поменути принцип контроле приступа градским саобраћајницама у случајевима значајних просторних или других ограничења са веома високим процентом ивичне изграђености, а без могућности прикључка појединих суседних парцела на секундарну путну мрежу.

На постојећој траси ДП IБ реда бр. 21 (некадашњи ДП I реда бр.22.1) и на планираној Источној обилазници саобраћајно повезивање постојећих и будућих корисника ободних парцела може остварити само преко планом предвиђених саобраћајних прикључака и раскрсница и да се приступ (прилаз) са ободних парцела на постојећи ДП IБ реда бр. 21 односи само на постојеће објекте. *Наведени наводи односе се и на ДП IIA реда број 196 и на Западну обилазницу (примедба ЈП“Путеви Србије“ 28.12.2016.).*

За постављање инсталација комуналне и електроенергетске инфраструктуре у коридорима постојећих државних путева и планираних измештања (Источна и Западна обилазница) потребно је пре израде техничке документације прибавити услове и сагласност управљача државног пута (ЈП „Путеви Србије“). *Наведени наводи односе се и на ДП IIA реда број 196 и на Западну обилазницу (примедба ЈП“Путеви Србије“ 28.12.2016.).*

2.2.3.2. ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ МРЕЖЕ И ОБЈЕКТА ХИДРОТЕХНИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Правила изградње представљају скуп међусобно зависних елемената за формирање трасе, међусобног положаја, дубине укопавања, као и других правила.

ИНСТАЛАЦИЈЕ И ОБЈЕКТИ ВОДОВОДА И КАНАЛИЗАЦИЈЕ

- Водовод и канализација се морају трасирати тако да:
  - не угрожавају постојеће или планиране објекте, као и планиране намене коришћења земљишта,
  - да се подземни простор и грађевинска површина рационално користе,
  - да се поштују прописи који се односе на друге инфраструктуре,
  - да се води рачуна о геолошким особинама тла, подземним водама...
- Водовод трасирати једном страном коловоза, супротној од фекалне канализације
- Атмосферску канализацију трасирати осовином коловоза (или изузетно због постојећих инсталација или попречних падова коловоза – једном страном коловоза у ком случају је фекална канализација трасирана осовином).
Хоризонтално растојање између водоводних и канализационих цеви и зграда, дрвореда и других затечених објеката не сме бити мање од 2,5м.
- Растојање водоводних цеви од осталих инсталација (гасовод, топловод, електро и телефонски каблови) при укрштању не сме бити мање од 0,5м.
- Тежити да водоводне цеви буду изнад канализационих, а испод електричних каблова при укрштању.
- Полагање водовода или канализације у тротоару се може дозволити само изузетно, уз документовано образложење и са посебним мерама заштите.

- Уколико није могућа траса у оквиру регулативе саобраћајнице, водовод или канализацију трасирати границом катастарских парцела уз сагласност оба корисника међних парцела.
- Тежити да на прелазу преко водотока и канала водоводне цеви буду изнад корита. У изузетним случајевима (прелаз испод реке, канала, саобраћајница и сл.) цеви се морају водити у заштитној челичној цеви обложене бетоном (бетонски праг)
- Минимална дубина укопавања цеви водовода и канализације је 1,0м од врха цеви до коте терена, а падови према техничким прописима у зависности од пречника цеви.
- Минимално растојање ближе ивице цеви до темеља објеката је 1,5 м.
Минимално дозвољено растојање при паралелном вођењу са другим инсталацијама дато је у табели.

Минимално дозвољено растојање (м)

	Паралелновођење
међусобно водовод и канализација	0.4
до гасовода	0.3
до топловода	0.5
до електричних каблова	0.5
до телефонских каблова	0.5

- Минимални пречник водоводне цеви на предметном подручју одређује се ословима надлежне организације и доказује пројектном документацијом, али треба тежити да у свим улицама буде мин $\phi 100$ мм (због противпожарне заштите објеката). Водоводну мрежу градити у прстенастом систему.
- За кућне водоводне прикључке обавезни су одвојци са затварачем (обујмица са затварачем).
- Пролаз водоводних цеви кроз ревизионе шахте и друге објекте канализације није дозвољен.
- Минимални пречник уличне фекалне канализације је $\phi 200$ мм, а кућног прикључка $\phi 150$ мм. Нагиби цевовода су према важећим прописима из ове области, у складу са техничким прописима ЈКП
- За одвођење атмосферских вода предвиђа се изградња атмосферске канализације, због градског сепарационог система канализације. Не дозвољава се мешање отпадних и атмосферских вода.
- Минимални пречник атмосферске уличне канализације је $\phi 300$ мм, изузетно $\phi 250$ мм на узводним деоницама већих нагиба, што се мора доказати пројектном документацијом, а дубине и нагиби према прописима из ове области, у складу са техничким условима ЈП. Минимални кућни прикључци су $\phi 200$ мм.
- Избор материјала за изградњу водоводне и канализационе мреже, као и опреме извршити уз услове и сагласност ЈКП .
- За одвођење атмосферских вода са површина улица и тргова, постављају се сливници са таложницима. Минимално растојање је 50-100 м (за мале нагибе саобраћајница), односно око 30 м (за саобраћајнице са великим нагибима).
- Уколико су површине асфалта зауљене (у оквиру бензинских станица, индустријских локација и сл.), обавезно је предвидети изградњу сепаратора уља и масти пре испуштања атмосферских вода или вода од прања платоа у атмосферску канализацију. Димензионисање сепаратора је у зависности од зауљене површине локације, и врши се у складу са прописима из ове области.
- Испуштање атмосферске канализације у реципијент врши се обавезно уградњом уставе (жабљег поклопца) на испусту, да би се спречило плављење узводних насеља.

- На канализационој мрежи код сваког рачвања, промене правца у хоризонталном и вертикалном смислу, промене пречника цеви, као и на правим деоницама на одстојању приближно 50 м, постављају се ревизиони силази.
- Црпне станице (како за воду, тако и за канализацију) постављају се у непосредној близини саобраћајница, на грађевинској парцели предвиђеној само за те сврхе. Габарити објекта се одређују у зависности од протока садржаја, капацитета, типа и броја пумпи. Величина грађевинске парцеле за црпне станице одређује се у зависности од зона заштите и обезбеђује се оградивањем.
- Зона непосредне заштите око резервоара, црпних станица, инсталација за поправак квалитета воде, комора за прекид притиска и дубоко бушених бунара обухвата најмање 10,0 м од објекта.
Ова зона се обезбеђује оградивањем и може се користити само као сенокос.
- Појас заштите око главних цевовода износи најмање по 2,5 м од спољне ивице цеви. Појас заштите око магистралног цевовода пијаће воде Ф 1 200мм је 20м и то: 7м ширине са леве стране и 13м ширине са десне стране постојећег цевовода, због планираног будућег цевовода који је паралелан са постојећим. У појасу заштите није дозвољена изградња објеката, ни вршење радњи које могу загадити воду или угрозити стабилност цевовода.
- Уколико у близини објеката не постоји изградња градска фекална канализација, отпадне воде из објеката се до изградње канализације прикључују у *водонепропусне јаме* од водонепропусног бетона или другог водонепропусног материјала, да би се спречило истицање отпадног садржаја у подземне воде. Учесталост пражњења јаме од стране ЈКП, другог овлашћеног предузећа, вршисе по потреби, али најмање једном месечно, на основу уговора о одржавању и пражњењу. Димензионисање и изградња се морају извести у складу са прописима за ту врсту радова.
- У деловима града где постоји изградња фекална канализација, објекти се морају прикључити на њу у складу са техничким условима ЈКП.
У тим деловима града се забрањује употреба пољских нужника и септичких јама.
- Положај санитарних уређаја (сливници, нужници...) не може бити испод коте нивелете улица, ради заштите објеката од успора фекалне канализације из уличне мреже. Изузетно, може се одобрити прикључење оваквих објеката на градску мрежу фекалне канализације уз услове заштите прописане техничким условима ЈКП. Ове уређаје уграђује корисник и саставни су део кућних инсталација, а евентуалне штете на објекту сноси корисник.
- Забрањена је изградња објеката и сађење засада над разводном мрежом водовода или канализације. Власник непокретности која се налази испод, изнад или поред комуналних објеката (водовод, канализација...), не може обављати радове који би ометали пружање комуналних услуга.
- Постављање подземних инсталација (водовод, канализација, електро и ПТТ мрежа...) испод зелених површина, вршити на растојању од мин 2,0м од постојећег засада, а уз одобрење општинског органа за раскопавање и враћање површина у првобитно стање.
- Водомер мора бити смештен у посебно изградњен шахт и испуњавати прописане стандарде, техничке нормативе и норме квалитета, које одређује ЈКП. Положајно, водомерни шахт постављати мах 2,0 м од регулационе линије.
- Уколико у близини објеката не постоји улична атмосферска канализација, прикупљене атмосферске воде са локације се могу упустити у *отворене канале* поред саобраћајница (уколико постоје) или у затрављене површине у оквиру локације.
Забрањена је изградња *понирућих бунара*.
- Противпожарна заштита у насељима се омогућава изградњом противпожарних хидраната на водоводној мрежи. Цеви морају бити минималног пречника Ø100 мм, у прстенастом систему. Изузетно се дозвољавају слепи кракови цевовода до 180 м. Хидранти пречника 80 мм или 100

мм се постављају на максималној удаљености од 80 м, тако да се пожар на сваком објекту може гасити најмање са два хидранта. Удаљеност хидраната од објекта је минимално 5 м, а највише 80 м.

- Уколико се хидрантска мрежа напаја водом из водоводне мреже чији је притисак недовољан (мин 2,5 бар), предвиђају се уређаји за повишење притиска. Уређај се поставља у објекат који се штити од пожара или у посебно изграђен објекат, у складу са прописима из ове области.
- Забрањено је извођење физичке везе градске водоводне мреже са мрежама другог изворишта: хидрофорима, бунарима, пумпама (приватни водоводи)...
- Сви индустријски објекти морају имати предtretман пречишћавања технолошке воде пре испуштања у градску канализацију, чиме ће се испоштовати ниво квалитета канализације при упуштању у реципијент.
- Јавне чесме морају бити уређене, а квалитет воде се мора редовно контролисати од стране Завода за јавно здравље.
- Код пројектовања већих инфраструктурних објеката (постројења за захват чисте воде, постројења за пречишћавање отпадних вода, резервоари, колектори, дистрибутивни цевоводи...) неопходно је извршити консултације са стручном службом ЈКП .
- При пројектовању, осим техничких услова надлежних јавних предузећа, узети у обзир и предходно урађену техничку документацију (генерални пројекти, идејни пројекти и др.)
- Код пројектовања и изградње, обавезно је поштовање и примена свих важећих техничких прописа и норматива из ове области.

Технички услови прикључања

Прикључење из објеката на водоводну градску мрежу (јавну) вршити преко водомера у водомерном окну, на основу техничких услова надлежног ЈКП.

Прикључење објеката на фекалну и атмосферску канализацијуну мрежу вршити на основу техничких услова надлежних јавних предузећа.

НАПОМЕНА: Сви подаци дати решењима инфраструктурних мрежа на подручју ПГР-е су оријентациони и служиће као основа за израду техничке документације инфраструктуре. При изради техничке документације ускладити међусобне положаје свих инсталација поштујући правила грађења прописана овим планским документом.

У саобраћајницама у којима је укинута тротоар, а на основу Извештаја Комисије за планове општине Ариље о обављеном другом јавном увиду, у профилу коловоза ускладити међусобни однос инсталација поштујући прописана правила грађења (инсталације могу бити предвиђене у различитим нивоима).

2.2.3.3.ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ МРЕЖЕ И ОБЈЕКТА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

- Електроенергетска мрежа према начину извођења може бити подземна или надземна, а према напонском нивоу високонапонска, средњенапонска, или нисконапонска. Подземна мрежа се изводи подземним водовима одговарајућег напонског нивоа, односно кабловима намењеним за полагање у ров, а надземна мрежа надземним водовима одговарајућег напонског нивоа, у виду „голих“ проводника (Al-Џе уже), или средњенапонских самоносивих кабловских снопова (СНСКС), односно нисконапонских самоносивих кабловских снопова (ННСКС), коришћењем одговарајућих стубова.

Високонапонска мрежа је мрежа називног напона преко 45 kV (110 kV и 200 kV у случају овог плана). Средњенапонска мрежа је мрежа називног напона од 1 kV до укључиво 45 kV (10 kV и 35 kV у случају овог плана). Нисконапонска мрежа је мрежа називног напона до 1 kV (0,4 kV, односно 1 kV).

- Код изградње нове електроенергетске мреже, нисконапонску и средњенапонску електроенергетску мрежу (у овом случају 1 kV, 10 kV и 35 kV) изводити као подземну, док високонапонска мрежа (у овом случају 110 kV и 200 kV) може бити надземна.
- Подземну електроенергетску мрежу трасирати у тротоарима, или у зеленом појасу у оквиру регулативе саобраћајнице, у складу са трасама приказаним у графичком делу плана. Полагање каблова у коловозу може се дозволити само изузетно, уз документовано образложење и са посебним мерама заштите. Уколико није могуће трасирати каблове у оквиру регулативе саобраћајнице, каблове водити границом катастарских парцела уз сагласност корисника парцела.
- Подземна електроенергетска мрежа изводи се кабловима намењеним за слободно полагање у ров на минималној дубини од 0,8 м у свему према техничким прописима за полагање каблова у ров, водећи рачуна о минималним растојањима и другим условима код укрштања, приближавања и паралелног вођења са осталом инфраструктуром. Код полагања каблова у ров треба остварити следећи редослед посматран од грађевинске линије према оси улице:
  - кабловски водови 1 kV за општу потрошњу,
  - кабловски водови 10 kV (или вишег напонског нивоа),
  - кабловски вод за јавно осветљење изведено на стубовима.Уколико није могуће остварити редослед каблова описан у претходном ставу, каблови се полажу у заједнички ров постављањем каблова виших напонских нивоа на већу дубину од каблова нижих напонских нивоа, у односу на површину тла, уз задовољење техничких прописа који се односе на минимална растојања и друге услове код паралелног вођења енергетских каблова.
- Ров за полагање електроенергетских каблова треба да буде трапезног пресека, са дном као ужом (мин. 0,4 m) и врхом као широм основицом (ширина дна увећана за 0,2 m), прописних димензија, у зависности од броја каблова, места и услова полагања.
  - Кабл се полаже благо вијугаво, због слегања тла, у постељицу од песка минималне дебљине 0,2 m (по 0,1 m испод и изнад кабла), уз постављање упозоравајућих и заштитних елемената и прописно слојевито набијање материјала до потребне збијености код затрпавања рова.
  - Ров не сме да угрози стабилност саобраћајнице.
  - Пре полагања кабл треба да претрпи прописну припрему (температурну, механичку), а полагање се врши уз поштовање прописа из ове области (минимални полупречници савијања, начин развлачења, начин завршетака ...).
  - У исти ров са каблом, у складу са прописима, у посебном удубљењу у дну рова, може се положити заштитна Fe/Zn трака одговарајућих димензија.
- Испод асфалтираних површина, путева, пруга, речних корита и на другим местима где може доћи до механичких оштећења каблова користе се заштитне PVC цеви и кабловска канализација.

- Заштитне цеви за полагање каблова димензионишу се према броју и пречнику каблова, тако да унутрашњи пречник цеви буде најмање 1,5 пута већи од спољашњег пречника кабла.
Цеви треба да поседују дужину већу од ширине коловоза за 0,5 до 1 m са обе стране коловоза испод кога се постављају, а код дужина цеви већих од 10 m рачунати са струјним корекционим факторима због отежаних услова одвођења топлоте.
Размак од горње површине заштитне PVC цеви до коте коловоза треба да буде најмање 0,8 m.
- Трасе каблова обележити реперима и одговарајућим ознакама.
  - а) Дуж трасе кабла на регулисаном терену поставити ознаке у нивоу терена које обележавају: кабл у рову, кривину, односно промену правца трасе, кабловску спојницу, кабловску канализацију, укрштање каблова са водоводним и канализационим цевима, ТТ кабловима, топловодом, гасоводом и сл. Ознаке радити од металних плочица са подацима о типу, пресеку и напонском нивоу кабла, постављеним на прописаним растојањима.
  - б) Дуж трасе кабла на нерегулисаном терену трасу кабла обележити бетонским стубићима са утиснутом „муњом“ и напонским нивоом кабла, на растојањима од 25 до 30 m.
Кабловске ознаке постављати у оси трасе изнад кабла, изнад спојнице, изнад тачке укрштања и изнад крајева кабловске канализације.
Геодетско снимање трасе кабла врши се пре затрпавања рова у року од 24 h по завршеном полагању кабла.
- Надземна електроенергетска мрежа изводи се:
  - 1. код изградње нове и реконструкције постојеће мреже, у виду високонапонских (110 kV и 200 kV) надземних електроенергетских водова, који представљају скуп свих делова који служе за надземно вођење проводника који преносе и разводе електричну енергију: проводници, заштитна ужад, земљоводи, уземљивачи, изолатори, носачи, конзоле, стубови и темељи;
  - 2. код реконструкције постојеће мреже у виду нисконапонских (до 1 kV) и средњенапонских (од 1 kV до укључиво 45 kV, а у овом случају то су 10 kV и 35 kV) самоносивих кабловских снопова, који представљају скуп елемената за надземни развод, који се састоји од упоришта и једног или више система проводника у виду поуженог снопа изолованих ужади око носећег ужета.
У оба случаја, описана у претходна два става, потребно је реализовати прописима захтеване услове који се односе на сигурносну висину и сигурносну удаљеност.
Упориште је стуб, зидни носач, кровни носач и конзола са опремом, који као елементи вода служе за прихватање вода, а према намени могу бити носећи, угаони, крајњи и за растерећење и гранање, а састоје се од главе, трупа и темељног дела.
Сигурносна висина је најмања дозвољена вертикална удаљеност проводника, односно делова под напоном од земље или неког објекта при температури +40° C односно при температури -5°С са нормалним додатним оптерећењем без ветра.
Сигурносна удаљеност је најмања дозвољена удаљеност проводника, односно делова под напоном од земље или неког објекта у било ком правцу при температури +40° C и при оптерећењу ветром од нуле до пуног износа.
- Реконструкцију постојеће надземне електроенергетске мреже могуће је реализовати заменом старе надземне мреже, само уколико се ради о замени дотрајалих постојећих елемената мреже (замена старих надземних водова новим истог напонског нивоа, нпр. замена дотрајалих надземних водова новим истог напона, замена дотрајалих ННСКС или СНСКС новим ННСКС, односно СНСКС истог напона, замена дотрајалих надземних водова у виду Al-Ѕе ужади новим СКС истог напонског нивоа, све истом постојећом трасом, замена старих водова новим већег

пресека ради повећања капацитета, ради смањења губитака, додавање нових проводника на постојећим стубовима ради обезбеђења резервног напајања у случајевима испада, замена старих стубова новим бетонским, у истој траси и сл.), који могу угрозити стабилност, сигурност и поузданост преноса електричне енергије, или представљати опасност по грађане и објекте, или у случајевима кварова на мрежи, новом надземном мрежом, истом постојећом трасом, без додавања нових траса надземне мреже.

- При приближавању надземних високонапонских водова (код изградње или реконструкције) и нисконапонских и средњенапонских самоносивих снопова (код реконструкције) разним објектима, односно преласку водова преко објекта потребно је обезбедити да сигурносна висина и сигурносна удаљеност имају вредности према одговарајућим техничким правилницима.
- Објекти трансформаторских станица, у оквиру постојећег габарита, могу претрпети замену постојеће опреме и каблова новом опремом и кабловима већег капацитета.
- Трансформаторске станице 10/0,4 kV у блоковима у којима је претежна намена становање великих густина (вишепородично становање) могу се градити у оквиру објекта или на слободном простору у оквиру блока.
У оквиру блока ТС 10/0,4 kV може да се гради као подземни или надземни објекат.
Надземни објекат за смештај ТС 10/0,4 kV може бити монтажни или зидани.
- Трансформаторске станице 10/0,4 kV у зонама становања средњих густина (породично становање) могу се градити у оквиру објекта, на грађевинској парцели или на јавној површини.
У оквиру блока ТС 10/0,4 kV може да се гради као приземни објекат или стубна трафостаница.
Приземни објекат за смештај ТС 10/0,4 kV може бити монтажни или зидани.
- Трансформаторске станице 10/0,4 kV у зонама привредне делатности могу се градити у објекту у оквиру комплекса појединачних корисника, на слободном простору у оквиру комплекса појединачних корисника или на јавној површини.
У оквиру зоне ТС 10/0,4 kV може да се гради као приземни објекат или стубна трафостаница.
Приземни објекат за смештај ТС 10/0,4 kV може бити монтажни или зидани.
- Зидани или монтажни објекат ТС 10/0,4 kV је површине до 25 m², зависно од типа и капацитета. ТС 10/0,4 kV се не ограђују и немају заштитну зону.
- За ТС 10/0,4 kV прописан је максимални ниво буке од 40 db дању и 35 db ноћу. Зидови ТС 10/0,4 kV треба да буду са уграђеним звучно-изолационим материјалом који ће ограничити ниво буке.
Због спречавања негативног утицаја на животну средину у случају хаварија због изливања трафо-уља, потребно је испод трансформатора изградити јаме за скупљање истог.
За сваки објекат ТС потребно је урадити елаборат о утицају на животну средину, оверен од стране овлашћене институције.
Након изградње објекта, пре издавања употребне дозволе, потребно је мерењем вредности сваке од третираних величина потврдити да је степен угрожености животне средине у прописима дозвољеним границама.

- До ТС 10/0,4 kV (подземне, приземне или стубне) потребно је обезбедити приступни пут минималне ширине 2,5 m од најближе јавне саобраћајнице за приступ теренског возила.
- До ТС 10/0,4 kV свих врста, прикључне 10 kV-не и 1 kV-не електроенергетске водове изводити само у виду подземних електроенергетских водова.
- Типске објекте поставити тако да се на најбољи начин уклопе у околни амбијент, а зидане објекте избором фасадних материјала, текстура и боја максимално уклопити у околни амбијент.
- Стубне ТС 10/0,4 kV обавезно постављати на армирано-бетонским стубовима, димензионисаним према величини трансформатора са темељом од бетона марке бар МБ 20 и електроопремом на стубу која садржи ВН опрему, НН опрему са разводним орманом који поседује и простор за смештај опреме за јавно осветљење.
Код постављања стубова, стубних ТС 10/0,4 kV и опреме обавезно применити све врсте заштите од опасности и непогода које се могу појавити на овим објектима.
- Растојања стубова стубних трафо-станица 10/0,4 kV од путева износи:
  - најмање 40 m од државног пута I реда,
  - најмање 20 m од државног пута II реда и
  - најмање висину стуба од улице, рачунајући од спољне ивице земљишног појаса.
- Растојање стуба стубне трафо-станице 10/0,4 kV од границе парцеле износи:
  - најмање висину стуба,
  - мање од висине стуба, уз сагласност власника суседне парцеле.
- Монтажне бетонске ТС 10/0,4 kV радити са одговарајућим темељима, носачима трансформатора, кровном конструкцијом, вратима са отварањем изнутра без кључа, жалузинама и другом опремом за ефикасно хлађење, тротоаром, поклопцима отвора у поду и осталом сигурносном и заштитном опремом која обезбеђује високу безбедност и сигурност у раду, као и заштиту од свих могућих опасности и елементарних непогода.
- Објекат ТС 35/10 kV може претрпети замену трансформатора, друге опреме и каблова другим трансформаторима, одговарајућом опремом и кабловима већег капацитета са или без промене габарита објекта.
Објекти трафостаница ТС 35/10 kV налазе се на грађевинској парцели која се ограђује. Ограда је метална, минималне висине 2,5 m и обавезно се уземљује. Минимално растојање од објекта трафостанице до ограде износи 2 m.
- Приликом полагања електроенергетских водова водити рачуна о прописном растојању од других комуналних објеката.

УСЛОВИ ПРИКЉУЧЕЊАНА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКУ ИНФРАСТРУКТУРУ

Напајање новопланираних објеката електричном енергијом ниског напона вршити у складу са одговарајућим условима испоручиоца електричне енергије, обавезно подземним водовима са неког од прикључних места, или директно са извода надлежне ТС 10/0,4 kV. Прикључни кабл завршити у тзв. КПК орману на фасади објекта или на неки други прописани начин, дат условима испоручиоца ел. енергије. Траса напојног кабла на јавној површини мора бити у складу са трасама предвиђеним овим планом.

Електричне инсталације унутар објекта пројектовати и извести у складу са прописима и стандардима из ове области, уз примену свих потребних заштитних мера.

Код реконструкције НН мреже, односно „превођења“ надземне у подземну мрежу, потребно је извршити и реконструкцију кућних прикључака, коришћењем подземних водова и КПК ормана. Као уличне разводне ормане са изводима за напајање више објеката, користити одговарајуће атестиране слободностојеће ормане, постављене на бетонске темеље. Ове ормане постављати по тротоарима, зеленим површинама, другим јавним површинама, или грађевинским парцелама уз решавање одговарајућих имовинско-правних односа, тако да буду уклопљени у амбијент, односно да буду неупадљиви како бојом, тако и димензијама, као и да не угрожавају безбедност пешака и других учесника у саобраћају и општу безбедност грађана.

НАПОМЕНА: Сви подаци дати решењима инфраструктурних мрежа на подручју ПГР-е су оријентациони и служиће као основа за израду техничке документације инфраструктуре. При изради техничке документације ускладити међусобне положаје свих инсталација поштујући правила грађења прописана овим планским документом. У саобраћајницама у којима је укинут тротоар, а на основу Извештаја Комисије за планове општине Ариље о обављеном другом јавном увиду, у профилу коловоза ускладити међусобни однос инсталација поштујући прописана правила грађења (инсталације могу бити предвиђене у различитим нивоима).

2.2.3.4. ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ МРЕЖЕ И ОБЈЕКТА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНЕ МРЕЖЕ

У графичком прилогу је мрежа телекомуникационе инфраструктуре Ариља представљена мрежом искључиво оптичких каблова у равни главних кабловских праваца али и у делу разводне мреже која завршава или у оптичким разводним ормарима у зградама или на уличним изводима (стубовима), кабловске мреже. Приликом израде овог решења држали се при избору траса, што је могуће више јавних саобраћајних површина.

Као компромис између цене изградње и квалитета будуће мреже направљен је овакав „уступак“ ,тј. предвиђено је да део мреже на самом крају, део између извода у зградама или на уличним стубовима и домова корисника, буде изграђен ДСЛ кабловима. С обзиром да се ту ради или о ваздушним кабловима или о инсталационим кабловима унутар стамбених зграда, чије дужине не прелазе 50м, будућа замена и тог дела мреже оптичким кабловима неће захтевати никакве нове грађевинске радове. Та последња фаза до коначног FTTH („оптика до дома корисника“)решења, нека остане као нека будућа активност да читаво ово решење не би било преамбициозно.

Још једном, пре дефинисања правила за изградњу ове будуће телекомуникационе инфраструктуре, да резимирам: ФТТН мреже су једино решење које дугорочно подржава захтев за великим квалитетом и капацитетом комуникационих мрежа. Извесно је да ће ФТТН мрежа ускоро бити једна од четири комуналне услуге тако да је њихова изградња неминовност.

Избор и опис трасе кабла

Избор трасе кабла је важан елемент при изради пројеката за изградњу оптичких каблова. Правилан избор трасе омогућава полагање кабла уз минималне трошкове, а при каснијој експлоатацији и брзо отклањање сметњи. Због тога приликом избора трасе водили смо рачуна о следећем:

- да су трасе каблова телекомуникационе инфраструктуре у складу са усвојеним плановима детаљне регулације и Просторним планом општине Ариље и да су што је могуће више у склопу јавних саобраћајних површина
- да је дужина каблова до крајњих корисника што мања
- да је геолошки састав земљишта са становишта полагања што повољнији, да на траси нема клизишта
- да је траса каблова приступачна због евентуалних интервенција на каблу у току свих временских услова
- траса каблова треба да буде тако одабрана да омогућава његову потпуну безбедност у току века експлоатације
- да се избегавају коридори у којима се планира изградња гасовода.

Опис радова

Опште

Поступци полагања и монтаже каблова са оптичким влакнима прописани су Упутством о полагању и монтажи оптичких каблова, објављеном у ПТТ веснику бр.4/89 и 33/91.

Полагање оптичких каблова се у општем случају врши, уз уважавање специфичности везаних за саме оптичке каблове, као што су:

- гранично истезање оптичког влакна од свега 1%, у односу на 20% код каблова са бакарним проводницима;
- осетљивост на велике вучне силе;
- оптичка влакна не смеју бити изложена трајном истезању, као ни периодичном савијању;
- оптички каблови имају много мањи пречник и мању тежину, због чега се по правилу и производе у већим фабричким дужинама.

Треба пројектовати и полагати максималне дужине оптичког кабла, јер свако спојно место проузрокује:

- додатно слабљење на спојном месту;
- скуп материјал и рад.

Радови предвиђени овим решењем морају бити изведени квалитетно према важећим техничким прописима од стране овлашћеног извођача са опремом израђеном и атестираном према техничким прописима ЗЈ ПТТ за дотичну опрему.

Радови се морају извести у што краћем року како би се избегла могућа оштећења каблова и кабловске опреме.

Приликом полагања и монтаже кабла извођач радова мора да се придржава Упутства о полагању и монтажи оптичких каблова, ПТТ Весник број 4/89 и 33/91. По завршетку радова на полагању и монтажи кабла треба урадити техничку документацију изведеног стања кабла са геодетском ситуацијом трасе и протоколом свих мерења, а према Упутству о мерењу оптичких карактеристика и карактеристика преноса оптичких влакана, ПТТ Весник 21/87.

Полагање пе цеви у земљу

Полагање ПЕ цеви у земљу обухвата:

- полагање у отворен ров
- полагање помоћу кабловског плуга
- полагање у микроровове.

Пре почетка радова на полагању ПЕ цеви потребно је да се изврши обележавање трасе оптичког кабла, тзв. трасирање.

Трасирање се састоји у преношењу елемената из ситуације трасе ТО кабла на терен користећи попречне профиле или назначене коте и постављање видних ознака (колачење) између којих ће се копати ров.

После тога се врши груписање ПЕ цеви према дужинама, водећи рачуна о природним препрекама које постоје на траси и местима одграђавања влакана кабла.

Копање рова између две тачке врши се праволинијски ручно или машински. У насељеном месту дубина рова износи 1м.

У ископан ров ПЕ цеви се полажу тек након чишћења и поравнања истог, а ако је терен каменит у ров треба поставити постељицу од песка.

Цеви се полажу директно са добоша или ручно када треба обезбедити довољан број радника. Температура амбијента при полагању не треба да буде нижа од 5° због смањене флексибилности на нижим температурама.

На местима спајања две ПЕ цеви треба оставити довољан преклоп да би се омогућила израда наставака на њима. Настављање цеви треба вршити након температурне стабилизације, најбоље пар дана након полагања. Полагање ПЕ цеви се наставља до места наставка на оптичком каблу.

Кабловски плуг се користи за директно полагање ПЕ цеви у земљу без посебног ископа и затрпавања рова. Једнако добро се може користити како на кратким тако и на дугим кабловским трасама. Коришћење плуга на меканом тлу такође је могуће захваљујући малом специфичном оптерећењу.

Цеви се поставе добошем на возило преко котуралки и водилица се уштирају у раоник плуга. Уз остављање резерве раоник се уведе у земљу кретањем машине и надаље се врши истовремено полагање цеви и опоменске траке.

Фабричке дужине ПЕ цеви Ф40мм износи 500м. Настављање цеви (како активне, тако и резервне) врши се механичким или електрофузним спојницама. Електрофузионе спојнице су, као и цеви, израђене од полиетилена. Спајање се врши електrolучним луком и контролише посебним инструментом. Механичке спојнице, због могућности раскидања споја, су погодније у случајевима где ће то бити потребно.

Спојеви цеви треба да издрже притисак ваздуха (6 бара) као и сама цев. У циљу провере квалитета израђених спојева, након полагања и настављања ПЕ цеви које по дужини одговарају фабричкој дужини оптичког кабла, приступа се пнеуматском испитивању, а пре тога и испитивању проходности калибратором. Након тога крајеви ПЕ цеви се затварају засеченим гуменим чеповима по завршеном испитивању и полагању ПЕ цеви ,ров се затрпава у слојевима песком или просејаном ситном земљом и поставља опоменско-идентификациона трака. Приликом затрпавања цеви трба избегавати крупне комаде земље и камење. У земљу IV категорије потребно је, пре затрпавања, заштити цеви слојем песка.

Ров се после извршеног испитивања ПЕ цеви Ф40мм затрпава у слојевима, и то прво слој песка или ситне земље, па се након набијања слоја од око 30цм изнад цеви поставља опоменска трака ширине 4 цм која на горњој страни има ознаку „ПАЖЊА ПТТ КАБЛ“, а на доњој страни има металну траку (10x0,1мм) за детекцију трасе неметалног оптичког кабла (упуство-ПТТ „ВЕСНИК“ бр.37/11/93.). Након тога се приступа затрпавању рова до краја.

Увлачење оптичког кабла у пе цев положену у земљу

Због малих димензија и мале тежине оптички каблови су веома осетљиви на уздужна напрезања. Зато је у свету развијен низ метода погодних за провлачење оптичких каблова.

- **Метода директног провлачења** кабла захтева вучну машину са сајлом која се на одговарајући начин увуче у цев, а затим се на њу преко специјалне спојнице која силу преноси на све растеретне елементе кабла и радио динаметра, прикачи кабл и почне са повлачењем сигнална контрола вучне силе, која се региструје на писачу гарантује безбедно повлачење кабла. Кабл се на овај начин може провлачити и кроз више окана ТТ канализације, на дужини од 1000м, али притом у окнима због промене правца кабла, треба поставити котураљке.
- **Метода провлачења кабла кроз цев помоћу пнеуматског метка.** Кабл се преко спојнице, описане код претходне методе, прикључи на пнеуматски метак, а на почетак цеви кроз коју се кабл провлачи постави се диза за увођење компримованог ваздуха. Деловањем притиска на метак ствара се сила пропорционална притиску компримованог ваздуха, која заједно са струјањем ваздуха омогућује кретање кабла кроз цев.
- **Метода удубавања** је најпогоднија и уједно је и коришћена при изградњи магистралног оптичког кабла Ивањица-Пожега 1999.године.чија траса иде кроз Ариље поред државног пута I реда, тј.Улицом 22.Август. Кабл се преко посебне апаратуре уводи у цев а затим се у цев убацује компримовани ваздух високог притиска, тако да се услед брзине струјања ваздуха у цеви кабл слободно креће кроз исту лебдећи на ваздушном јастуку. На овај начин могуће је са силом потискивања од само 30N повући до 1200м кабла, а применом више машина ова дужина се може вишеструко повећати. Уздужна напрезања на коју су оптички каблови јако осетљиви постају незнатна.

Кабл се може провлачити кроз цев и ручно, али је у том случају потребно обезбедити већи број радника и потпуну синхронизацију њиховог рада, што је доста компликовано, те зато ручно повлачење треба примењивати само ако није могућа примена неке од наведених метода.

Без обзира на примењену методу, треба строго водити рачуна да приликом провлачења кабла не буде прекорачена дозвољена вучна сила која за овде изабране типове кабла износи 1550 N, имајући притом у виду да при повлачењу кабла са полиетиленским омотачем кроз ПЕ цев кофицијент трења износи 0,35-0,45. Исто тако треба водити рачуна да не буде прекорачено максимално дозвољено савијање кабла, које износи 20 Rк, где је Rк пречник оптичког кабла.

Пре повлачења кабла потрбно је извршити проверу проходности ПЕ цеви Ф 40мм помоћу калибратора.

На местима израде наставка на оптичком каблу формираће се проширење рова 1,4x1,1x1,2 м за смештај резерве кабла у дужини од 15-30м, а затим ће се након израде наставка, спојница и резерва кабла заштити слојем песка од око 30 цм и бетонским плочама изнад овог. Крајње ПЕ цеви затварају се са обе стране наставка гуменим чеповима засеченим од њихове средине.

Полагање оптичког кабла у микроровове

Под микрорововима, тј.жлебовима, подразумевају се ровови дубине 8-10 цм, ширине 1-1,5 цм ако се каблови полажу директно у ров и ровови дубине 15 цм и ширине до 3 цм ако се у ровове полажу заштитне цеви.

Могућност примене микроровова сачињена је на основу Упутства ЗЈПТТ о полагању телекомуникационих каблова и цеви у микроровове као и међународне препоруке ИТУ Т Л.49.

Предности микроровова:

- Брзина полагања каблова

- Мањи трошкови у односу на конвенционални начин полагања каблова
- Мањи утицај на околину и саобраћај
- За њихову изградњу није неопходна грађевинска дозвола

Недостатак микроровова:

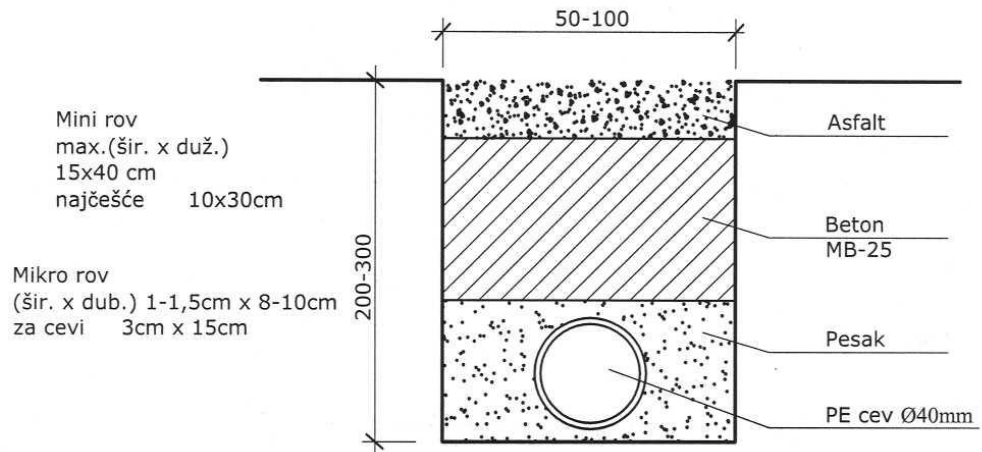
- Они се по правилу полажу у чврсте, компактне површине као што су бетон или Асфалт
- Каблови морају бити изузетно термички отпорни ако се полажу директно у ров, тј. у цеви, због чињенице да се у том случају заливају врелим битуменом
- Велики проблем могу представљати честе реконструкције саобраћајница (коловоза и тротоара) што неминовно изискује измештање трасе кабла.
- Проблем представљају и додатни радови: Пробна бушења на траси, чишћење жлеба, сушење жлеба компримованим ваздухом и додатно врелим ваздухом, постављање заштитних трака.

Цена оваквог начина полагања оптичких каблова који ће бити полагани у границама Плана ће бити и до 50% мања од уобичајених начина наведених у претходном поглављу.

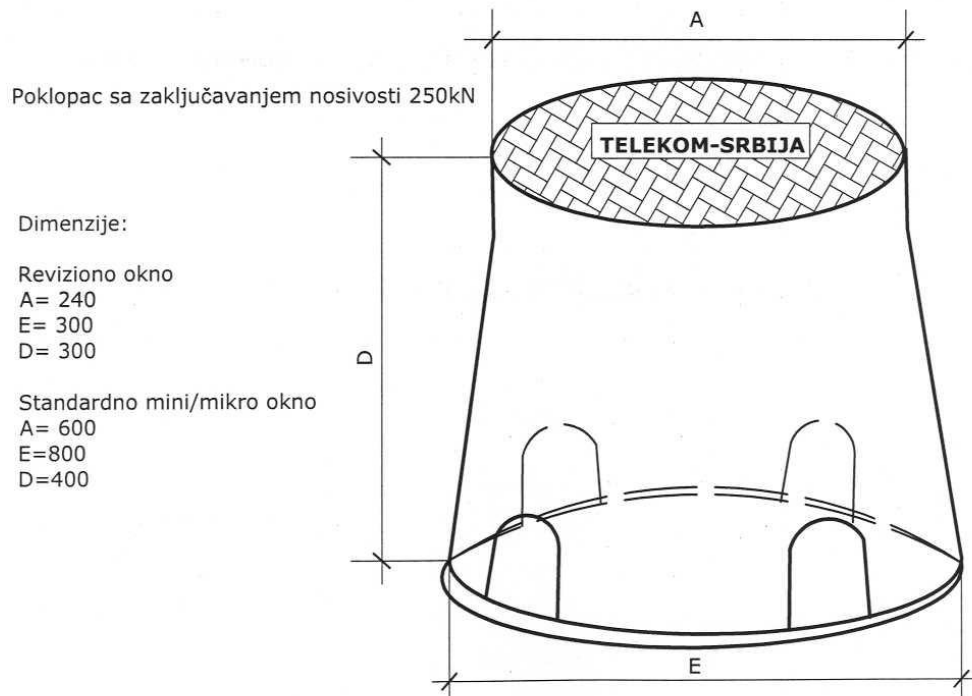
Како је дефинисано у *графичком прилогу*, и у делу примарне и секундарне мреже, сви правци ће бити изведени оптичким кабловима увученим у ПЕ цеви положене или у класичне ровове или микроровове. Цеви су неопходне јер каблови морају да задовоље строге захтеве по питању отпорности на механичке и термичке утицаје.

Оптимални пречник цеви које се користе у изградњи телекомуникационе инфраструктуре је 40 мм. Зато су и микроровови и микро окна модификовани са димензијама и изгледом као на слици 1 и 2.

Presek mikro/mini rova

Mikro/mini TK-okno

Обележавање трасе оптичког кабла

Траса кабла мора да буде обележена ради лакшег проналажења кабла приликом интервенције и редовног одржавања. Сви наставци, промене правца и прелази преко природних и вештачких препрека морају бити обележени бетонским стубићима, према ПТТ Веснику 24/97.

Обележавање трасе кабла врши се на следећи начин

- Свака промена правца полагања кабла и прелази испод путева, водотока, железничких пруга, мостова итд. морају да буду обележени стубићима са ознаком ТО, офарбаним црвеном бојом,
- место наставка мора бити такође обележено стубићима са ознаком ТО, плаве боје са исписаним редним бројем наставка,
- стубићем офарбаним жутом бојом и ознаком ТО обележава се рачvasti наставак.

Поред стандардног начина постављања стубића, у случају да стубић за обележавање наставака нису уочљиви с пута, обавезно поред постојећег ,поставити још један стубић поред пута, који ће се у документацији детаљно котирати у односу на наставка и који ће се офарбати и обележити на исти начин као наставка.

Ако се поставља стубић за мерно место, односно за идентификацију кабла треба да носи ознаку МТК1, МТК2, итд.

Ради заштите и идентификације оптички кабл у окнима кабловске канализације треба на одговарајући начин да се означи. Ознака се уписује на пластичну плочицу која се причвршћује на кабл са провидном ПВЦ траком. Ознака се поставља на уочљивом месту и треба да садржи:

- назив релације
- тип, врсту, капацитет кабла
- година изградње.

Видне ознаке, односно стубићи не могу прецизно да одреде трасу кабла, поготово што се оне временом униште. Зато је потребно, код оптичких каблова без металних елемената, обележити трасу тако да се она може открити неком од познатих метода за откривање каблова. ЗЈ ПТТ је препоручила да се у ту сврху користи трака за означавање трасе подземних телекомуникационих каблова и прописала Техничке услове који су објављени у ПТТ Веснику број 27/93. Ова трака служи као упозорење о постојању ТТ кабла, као и за идентификацију кабла. Трака се полаже у ров на 30-40цм изнад кабла, а на местима израде наставка на каблу приближава се површини земље. Настављање траке вршити према упутству произвођача траке.

Услови заштите животне средине и непокретних културних добара

Овим планским документом прописани су услови заштите и унапређења животне средине при изградњи оптичког кабла.

Све промене које настану у оквиру радног појаса дуж трасе оптичког кабла треба санирати и довести у првобитно стање. Посебно водити рачуна о испуни рова, тако да по завршеном процесу слагања, морфологија терена остане непромењена.

При рашчишћавању терена избегавати непотребно уништавање вегетације, нарочито шумског растиња. По завршетку радова обновити оштећено зеленило и обезбедити задржавање аутентичног пејзажа предела дуж трасе.

Код полагања оптичког кабла бушењем испод водотока, радове изводити са посебном пажњом да не дође до оштећења корита. У случају оштећења корито се мора обновити.

У току извођења радова контролисати исправност механизације ради спречавања изливања горива, уља и мазива из погонских мотора. Евентуална инцидентна изливања ових материја одмах санирати и по потреби деконтаминирати. Посебну пажњу обратити на ове проблеме при радовима у близини водотокова.

Чврсти отпад (остаци материјала, изливи масних течности, амбалажа и слично), који се ствара у току извођења радова, уклонити из појаса трасе оптичког кабла и депоновати на одговарајућу депонију.

Извођач је у обавези да, по налогу надзорног органа или ако у току радова дође до ископа материјала или предмета који иницирају археолошки налаз, одмах обустави радове, до завршетка стручне опсервације терена од стране надлежног Завода.

Увођење оптичких каблова у тк објекте

Начин полагања оптичког кабла кроз ТК објекте зависи, пре свега, од архитектонског решења конкретног објекта. Зато се увођење кабла у објекат увек приказује на посебним цртежима за сваку станицу. С обзиром да оптички кабл има мале димензије и мали полупречник савијања, најчешће га је могуће водити кроз постојеће кабловске канале. Изградња нових потребна је само у изузетним случајевима. У самом објекту кабл се води преко кабловских регала или кабловских ростова.

Причвршење оптичког кабла приликом вођења дуж вертикалног техничког канала изводи се преко обујмица које се постављају на хоризонталне конзоле. Уградња конзола предвиђа се пројектом.

У циљу заштите од горења, у објектима се најпре положи ребраста ПВЦ цев до пречника Ф30мм, а затим кроз њу повуче оптички кабл. Оба краја ПВЦ цеви затварају се негорећом пеном.

На свим успонима кабл мора бити причвршћен обујмицама, а ако успони прелазе 30м, бар на једном месту треба клизање оптичких влакана у каблу. До висине 1,5м изнад пода и на местима где прети опасност оштећења, кабл треба посебно заштитити полуцевима од алуминијума или на други погодан начин.

Оптички кабл се уводи у зграду кроз урађен увод од ПВЦ цеви или бетонских кабловица.

Улаз кабла у оптички разделник или завршну оптичку кутију може бити са доње или горње стране па се овај проблем не поставља и кабл се може водити преко кабловских регала или кабловских ростова, могу да се полажу у инсталационе канале, који повезују одељење завршних наставака са оптичким разделницима односно линијским уређајима.

Оптички каблови се завршавају завршним наставцима који представљају прелаз оптичких каблова са више влакана на завршне оптичке каблове са једним влаконом.

Завршни наставци треба да омогуће смештај спојева и резервних дужина оптичких влакана. Резервне дужине оптичких влакана треба да буду такве да омогуће најмање 10 обнављања споја. Завршни оптички каблови завршавају се оптичким конекторима на оптичком разделнику или кутији.

Оптички конектори омогућују израду раздвојних спојева оптичких влакана. Састоје се из ферула (цевчице) и одговарајуће заштите (чепова) за феруле.

Оптички разделник и завршна оптичка кутија раздваја крајњи линијски уређај од кабла.

Носачи за оптичке конекторе израђују се од лима у облику плоча на којој су причвршћени адаптери за оптичке конекторе (цртеж у прилогу). Адаптери омогућују сучељавање оптичких конектора завршних оптичких каблова из уређаја и завршних оптичких каблова из завршног наставка.

Носачи за оптичке конекторе монтирају се на хоризонталне и вертикалне шине.

Изнад сваког носача треба да буде ознака са редним бројем и називима релација за поједина влакна.

Паралелно вођење и укрштање оптичког кабла са путевима

На свим деоницама полагања оптичког кабла уз саобраћајнице потребно је испунити следеће услове:

- приликом паралеленог вођења уз државне путеве I и II реда траса оптичког кабла треба да буде удаљена најмање 5 м, односно 3м од крајње тачке попречног профила пута, респективно.

Код укрштања са државним путевима I и II реда врши се бушење трупа и земљишног појаса пута управно на осовину пута на дубини најмање 1,7 м, односно 1,5м од ниже коте коловоза, респективно, и утискују се ЗПЕ цеви Ø40мм. Дужина заштитних цеви треба да испуни

услов да темељне јаме за бушење са обе стране пута буду на растојању не мањем од 5 м, односно 3м од спољне ивице путног јарка, од ножице насипа, од горње ивице усека или засека. Укрштање се врши под углом од 90°.

Код укрштања са надвожњацима (надпутњак) бушење трупа пута извршити најмање 15 м од краја крила надвожњака.

Укрштање са осталим путевима врши се подбушивањем, или раскопавањем под углом не мањим од 60° и постављањем 3 заштитне ПЕ цеви Ø 40мм (код подбушивања) или 2 ПЕ цеви Ø 40мм (код раскопавања).

Прелази водотока се изводе полагањем 2 заштитне ФеЗн цеви Ø 110мм по конструкцији моста, или бушењем испод дна корита водотока на дубини од најмање 1,5м и утискивањем 3 заштитне ПЕ цеви Ø 40мм, или једне окитен цеви Ø 110мм. Радне јаме за бушење треба да буду удаљене најмање 3м од обале водотока.

Полагање оптичког кабла у зони објеката инфраструктуре

- Подземни и надземни објекти електродистрибуције

Паралелно вођење трасе оптичког кабла са подземним електроенергетским кабловима напона до 10 кV могуће је на минималном растојању од 0,5м, а преко те вредности на минималном растојању од 1м.

Укрштање ТО каблова са електроенергетским кабловима изводити под углом од 90°. Вертикална удаљеност на месту укрштања мора да износи мин. 0,3м за електроенергетске каблове напона до 250V, а 0,5 м за електроенергетске каблове напона преко 250 V. Том приликом ТО каблове поставити у заштитне ПЕ цеви дужине 2-3 м, а у зависности од броја електроенергетских каблова.

При проласку близу уземљивача електроенергетског кабла, трафо станице 10/0,4 кV, ТО кабл мора бити удаљен најмање 2м. Растојање ТО кабла од надземних електроенергетских стубова у случају нисконапонске мреже мора да буде мин.1м, а од стуба који има уземљење најмање 1м, од задњег престена уземљења.

Растојање подземних ТО каблова треба да буде најмање 10м од стубова далековода за називне напоне до 110 кV, а 15 м за називне напоне до 380 кV. Ако се због месних прилика не могу одржати наведене удаљености, дозвољава се полагање ТО каблова најмање 1м од стубова далековода до 35 кV.

- Објекти водовода

Хоризонтална удаљеност подземног оптичког кабла од водоводних цеви треба да буде најмање 1м. Укрштање водоводних цеви и ТО кабла изводити под углом од 90° и обезбедити вертикално растојање од 0,5м. Оптички кабл поставити у ПВЦ цев Ø 110мм због заштите овог приликом евентуалних радова на водоводу.

- Објекти зеленила

Хоризонтална удаљеност подземног оптичког кабла од стабла дрвећа и живих ограда треба да буде најмање 2м.

Приликом пролаза поред усамљеног дрвећа треба да буде задовољен услов да најмање растојање треба да износи троструку висину усамљеног дрвета.

Ако предходни услови не могу да буду испуњени треба предвидети одговарајућу заштиту.

- ТТ мрежа

На делу трасе новопроектовани ТО кабл се полаже поред постојећег претплатничког кабла. Зависно од услова на терену растојање од постојећег ТК кабла не би требало да буде

мање од 1м. Само изузетно у зависности од прилика на терену препреке могу да услове и мање растојање. Положај кабла одредити трагачем каблова и означити га колчењем.

ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНИХ ОБЈЕКТА

- Објекат АТЦ-а, у оквиру постојећег габарита, може претрпети замену постојеће телекомуникационе опреме и каблова новом телекомуникационом опремом и кабловима већег капацитета и уградњу КДС опреме.
- Објекти за смештај телекомуникационе опреме у блоковима у којима је претежна намена становање великих густина (вишепородично становање) могу се градити у оквиру објеката, на слободном простору у оквиру блока или испод јавних површина.
Надземни објекат за смештај телекомуникационе опреме може бити монтажни или зидани.
- Објекти за смештај телекомуникационе опреме у зонама становања средњих густина (породично становање) могу се градити у оквиру објеката, на грађевинској парцели или на јавној површини.
Надземни објекат за смештај телекомуникационе опреме може бити монтажни или зидани.
- Објекти за смештај телекомуникационе опреме у зонама привредне делатности могу се градити у објекту у оквиру комплекса појединачних корисника, на слободном простору у оквиру комплекса појединачних корисника, на засебној грађевинској парцели или на јавној површини.
Надземни објекат за смештај телекомуникационе опреме може бити монтажни или зидани.
- Приземни објекат за смештај телекомуникационе опреме је површине до 50 m². Објекат мора бити ограђен ако је монтажни, а зидани објекти не морају бити ограђени. Око објекта нема заштитне зоне.
- До објекта за смештај телекомуникационе опреме потребно је обезбедити приступну пешачку стазу минималне ширине 1,5 m од најближе јавне саобраћајнице.
- Објекат за смештај телекомуникационе опреме мора да има положај такав да не угрожава прегледност, безбедност и сигурност кретања свих учесника у саобраћају.
- На подручју дефинисаном границама овог ППР-е нова телекомуникациона мрежа изводи се обавезно као подземна.
- Подземни телекомуникациони водови транспортне, приступне, КДС мреже и телекомуникационе канализације постављају се на јавној површини (тротоарски простор, слободне површине, зелене површине, пешачке стазе, паркинг простор и изузетно саобраћајнице) и на грађевинским парцелама уз сагласност власника-корисника.

- У оквиру постојећег габарита објекти мобилних централа, контролора базних радио-станица, базних радио-станица, радио-релејних станица, антена, антенских стубова и антенских носача могу претрпети замену постојеће телекомуникационе опреме и каблова новом телекомуникационом опремом и кабловима већег капацитета.
- Објекти за смештај мобилних централа, контролора базних радио-станица, базних радио-станица, радио-релејних станица, антена, антенских стубова и антенских носача у блоковима намењених вишепородичном становању могу се градити у оквиру објеката, на слободном простору у оквиру блока или испод јавних површина.
Надземни објекат за смештај телекомуникационе опреме може бити монтажни или зидани.
- Објекти за смештај мобилних централа, контролора базних радио-станица, базних радио-станица, радио-релејних станица, антена, антенских стубова и антенских носача у зонама средњих густина становања могу се градити у оквиру објеката, на грађевинској парцели или на јавној површини.
У оквиру блока објекти могу да се граде као приземни објекти или објекти на стубу.
Приземни објекат може бити монтажни или зидани.
- Објекти за смештај мобилних централа, контролора базних радио-станица, базних радио-станица, радио-релејних станица, антена, антенских стубова и антенских носача у зонама намењених индустрији и привреди могу се градити у оквиру објеката, на грађевинској парцели или на јавној површини.
У оквиру блока објекти могу да се граде као приземни објекти или објекти на стубу.
Приземни објекат може бити монтажни или зидани.
- Надземни објекат за смештај мобилне телекомуникационе опреме и антенских стубова са антенама поставља се на комплекс максималне површине од 100 m². Комплекс мора бити ограђен и око њега нема заштитне зоне.
У комплекс се постављају антенски стубови са антенама, а на тлу се постављају контејнери базних станица. Контејнери базних станица не могу да заузму више од 50% површине комплекса.
Удаљење антенског стуба од суседних објеката и парцела мора бити веће или једнако висини стуба са антенном. Предметно удаљење може бити и мање од наведеног, али не мање од половине висине стуба са антенном. У том случају потребно је прибавити сагласност власника угроженог суседног објекта или парцеле, за постављање предметног антенског стуба.
Напајање објекта за смештај телекомуникационе опреме електричном енергијом врши се подземно из постојеће НН мреже 1 kV.
- Комплекс објекта за смештај телекомуникационе опрему мора имати директан приступ на јавну саобраћајну површину или обезбедити приступни пут минималне ширине 3 m од најближе јавне саобраћајнице.
Слободне површине комплекса морају се озеленити.
- Објекат за смештај мобилних централа, контролора базних радио-станица, базних радио-станица, радио-релејних станица, антена, антенских стубова и антенских носача треба да има положај такав да не угрожава прегледност, безбедност и сигурност кретања свих учесника у саобраћају.

Антене које се постављају на фасаде постојећих објеката морају бити у складу са бојом и архитектонским изгледом фасаде, до крајње висине крова, а изнад тога у складу са прописима који се односе на боје високих објеката (антена, димњака и сл.).

- Приступни телекомуникациони водови за повезивање мобилних централа и базних радио-станица граде се подземно на подручју овог плана.
- На местима где је већа концентрација телекомуникационих водова подземни приступни водови обавезно се граде у виду телекомуникационе канализације.
Телекомуникациони водови мреже мобилне телефоније могу да се постављају и кроз заштитне цеви и канализацију других инфраструктурних система, ако то одговарајући прописи дозвољавају, уз сагласност власника.
- Подземни ТТ водови мреже мобилне телефоније полажу се у ров одговарајућих димензија према важећим техничким прописима за полагање ТТ каблова у ров.
Код приближавања, паралелног вођења и укрштања ТТ каблова мреже мобилне телефоније са осталим инфраструктурним и другим објектима потребно је остварити минималне размаке и друге услове у складу са техничким прописима из ове области.
- Максимални ниво буке у случају објеката за смештај телекомуникационе опреме (фиксне телефоније, мобилне телефоније, радија, телевизије, информатичких система,...) је 40 db дању, односно 35 db ноћу.
За сваки објекат потребно је урадити елаборат о утицају на животну средину, оверен од стране овлашћене институције.
Након изградње објекта, пре издавања употребне дозволе, потребно је мерењем вредности сваке од третираних величина потврдити да је степен угрожености животне средине у прописима дозвољеним границама.

Услови прикључења на телекомуникациону инфраструктуру

Прикључке новопланираних објеката на телекомуникациону инфраструктуру вршити у складу са одговарајућим условима надлежних оператера, обавезно подземним водовима са неког од прикључних места, или директно са извода надлежне централе. Прикључни кабл завршити у тзв. концентрационом орману на фасади или унутар објекта на погодном месту, или на неки други прописани начин, дат условима вршиоца телекомуникационе услуге. Траса напојног кабла на јавној површини мора бити у складу са трасама предвиђеним овим планом.

Телекомуникационе инсталације унутар објекта пројектовати и извести у складу са прописима и стандардима из ове области, уз примену свих потребних заштитних мера, тако да се ни у ком случају не ометају остали корисници.

Код реконструкције телекомуникационе мреже, односно „превођења“ надземне у подземну мрежу, потребно је извршити и реконструкцију кућних прикључака, коришћењем подземних водова и концентрационих ормана. Као уличне разводне ормане са изводима за прикључење више објеката, користити одговарајуће атестиране слободностојеће ормане, постављене на бетонске темеље. Ове ормане постављати по тротоарима, зеленим површинама, другим јавним површинама, или грађевинским парцелама уз решавање одговарајућих имовинско-правних односа, тако да буду уклопљени у амбијент, односно да буду неупадљиви како бојом, тако и димензијама, као и да не угрожавају безбедност пешака и других учесника у саобраћају и општу безбедност грађана.

НАПОМЕНА: Сви подаци дати решењима инфраструктурних мрежа на подручју ПГР-е су оријентациони и служиће као основа за израду техничке документације инфраструктуре. При изради техничке документације ускладити међусобне положаје свих инсталација поштујући правила грађења прописана овим планским документом.

У саобраћајницама у којима је укинута тротоар, а на основу Извештаја Комисије за планове општине Ариље о обављеном другом јавном увиду, у профилу коловоза ускладити међусобни однос инсталација поштујући прописана правила грађења (инсталације могу бити предвиђене у различитим нивоима).

2.2.3.5. ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ МРЕЖЕ И ОБЈЕКТА ТЕРМОТЕХНИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ГАСОВОДНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Ова правила односе се на:

- изградњу гасовода од челичних цеви за радни притисак до 13 бара.
- изградњу гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бара.

Саставни делови гасоводасу: цевоводи, арматуре, уређаји катодне заштите, телекомуникациона мрежа која служи за потребе гасовода, остала пратећа опрема која је одређени простор дуж гасовода.

- Гасовод се мора трасирати тако да:
  - не угрожава постојеће или планиране објекте, као и планиране намене коришћења земљишта,
  - да се подземни простор и грађевинска површина рационално користе,
  - да се поштују прописи који се односе на друге инфраструктуре,
  - да се води рачуна о геолошким особинама тла, подземним и питким водама.
- Гасовод трасирати уколико је то могуће у зеленом појасу у оквиру регулативе саобраћајнице или у тротоарима.
- Полагање гасовода у коловозу се може дозволити само изузетно, уз документовано образложење и са посебним мерама заштите.
- Уколико није могућа траса у оквиру регулативе саобраћајнице, гасовод водити границом катастарских парцела уз сагласност корисника/власника парцела.

Правила грађења за градски гасовод

Полагање гасовода

- Гасовод се по правилу полаже испод земље, без обзира на његову намену и притисак гаса. На територији индустријских предузећа гасоводи се по правилу воде надземно уколико су исти потрошачи.

- Код гасовода укопаних, минимална дубина укопавања мора бити 0.8 м. На краћим деоницама може се дозволити дубина укопавања мања од 0.8 м али не испод 0.6 м.
- Под дубином укопавања подразумева се минимално растојање између спољне површине цеви и нивоа терена.
- У посебним случајевима гасоводи се могу укопавати и на мањим дубинама, а могу бити постављени и надземно.
- На неравним теренима (ван саобраћајница), на којима постоје канали за отицање, јаркови и слично, потребано је одржати константан нагиб гасовода.
- Када се гасовод поставља на каменитим теренима може се дозволити мања дубина укопавања од предвиђене али не плиће од 0.5 м.
- Када се гасовод води паралелно са путевима вишег и нижег реда, његово одстојање од спољне ивице одводног канала, ножице усека или насипа мора бити минимално 1.0 м.
- У изузетним случајевима вођење гасовода испод доводног канала, дубина укопавања не сме бити мања од 0.8 м. У таквим случајевима мора бити предвиђено повећање дебљине зида гасовода за 25 % од прорачунске дебљине, или уместо тога, постављање гасовода у заштитну цев.
- У случајевима када се гасовод не може поставити, односно укопати на дубину прописану у предходном ставу, дубина укопавања од 0.6 м може се дозволити само ако се предвиђа заштита гасовода помоћу цеви, помоћу армирано бетонске плоче или на неки други одговарајући начин.

Минимална дозвољена растојања гасовода (од ближе ивице цеви гасовода до ближе ивице темеља) у зависности од притиска дата су у табели бр 1.

Табела бр. 1

Притисак гаса у гасоводу (бар)	Минимално дозвољено растојање (м)
до 1.05	1.0
1.05 - 7	2.0
7 - 13	3.0

- Дата растојања могу бити и мања уз предузимање повећаних заштитних мера (већа дебљина зида гасовода, квалитетнији материјал, постављање гасовода у заштитну цев, итд.).
- У конкретном случају ради се о градском гасоводу високог притиска (гасовод Ариље-Ивањица) и минимално дозвољеном растојању од 3 м између ивице цеви и темеља објекта.

Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода са другим гасоводом, техничким инфраструктурама и др. дато је у табели 2.

Табела бр. 2

Минимално дозвољено растојање (м)

	Укрштање	Паралелно вођење
▪ Гасоводи међусобно	0.2	0.6
▪ Од гасовода до даљинских топлодалеководова, водовода и канализације	0.2	0.3
▪ Од гасовода до проходних		

каналатоплодалекова	0.5	1.0
Од гасовода до нисконапонских и високонапонских електричних каблова	0.3	0.6
▪ Од гасовода до телефонских каблова	0.3	0.5
▪ Од гасовода до водова хемијскендустрије и технолошких флуида	2.0	0.6
▪ Од гасовода до бензинских пумпи	-	5.0
▪ Од гасовода и шахтова и канала	0.2	0.3
▪ Од гасовода до високог зеленила	-	1.5

Минимална дозвољена растојања при укрштању и приближавању гасовода са високонапонским водовима дата су у табели 3.

Табела бр.3

Минимална дозвољена раздаљина од осе гасовода (м)

Називни напон (кВ)	Од осе стуба Паралелно вођење	До темеља стуба Укрштање
до 1	1.0	1.0
1 - 10	5.0	5.0
10 - 35	8.0	10.0
> 35	10.0	10.0

Хоризонтална минимална дозвољена растојања уграђене арматуре у гасоводу до високонапонских електричних водова дата су у табели 4.

Табела бр.4

Хоризонтална минимална дозвољена раздаљина до високонапонских електричних водова (м)

Називни напон (кВ)	Минимална дозвољена раздаљина уградње арматуре (м)
1 - 35	25
35	100
Телефонски водови	10

- Надземно полагање гасовода дозвољено је само у кругу индустријских предузећа као потрошача.
- Изузетно вођење гасовода може се дозволити и ван круга индустријских предузећа, по одобрењу надлежних органа.
- Надземно полагање гасовода пре улаза у мерно регулациону станицу потрошача, дозвољено је само у изузетним случајевима, и то на кратким деоницама, при чему ти делови гасовода морају бити заштићени од оштећења услед аутомобилског и колског саобраћаја или од сличних узрока. Обезбеђење се изводи израдом погодне ограде или постављањем гасовода на сигурносну раздаљину од могућег узрока оштећења.
- Минимална висина полагања надземних гасовода до доње ивице гасовода мора бити:

- на местима пролаза људи .....2.2 м
- на местима где нема транспорта и пролаза људи .....0.5 м

Хоризонтална растојање од ближе ивице надземних гасовода положених на стубовима, до различитих зграда и објеката, морају бити већа или једнака вредностима у табели 5.

Табела бр. 5

Зграде и објекти	Растојање (м)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Складишта и зграде са производима који по опасностима од пожара спадају у више категорије <ul style="list-style-type: none"> гасовод до 7 бара гасовод од 7 до 13 бара ▪ Складишта и зграде са производима који по опасностима од пожара спадају у нижекатегорије <ul style="list-style-type: none"> гасовод до 7 бара гасовод од 7 до 13 бара ▪ Стамбене пословне зграде ▪ Ближа шина железничке пруге ▪ Ивични камен, ивица рова или подножја насипа пута ▪ Подземне инсталације (водовод, канализација, цеви за топлификацију, подземни блокови електричних и телефонских каблова), рачунајући од краја темеља стуба гасовода ▪ Ограда откривеног електроенергетског разводног постројења и трансформаторске станице ▪ Места испуштања растопљеног метала и извора отвореног пламена ▪ Ваздушна линија електричних водова 	<p style="text-align: center;">5.0</p> <p style="text-align: center;">10.0</p> <p style="text-align: center;">2.0</p> <p style="text-align: center;">5.0</p> <p style="text-align: center;">2.0</p> <p style="text-align: center;">3.0</p> <p style="text-align: center;">1.5</p> <p style="text-align: center;">1.0</p> <p style="text-align: center;">10.0</p> <p style="text-align: center;">10.0</p> <p style="text-align: center;">не мања од висине стуба електродалековода + 3 м</p>

- Вертикална растојања између гасовода и других цевовода и електричних водова при њиховом мимоилажењу морају бити:
  - до цевовода - при пречнику до НВ 300 не мање од пречника гасовода, али не мање од 100 мм, при пречнику гасовода изнад НВ 300 не мање до 300 мм,
  - до ваздушних линија електричних водова, при највећем угибу ових:

Напон у (кВ)

до 1	не мање од 1 м
1 - 35	не мање од 3 м
35 - 110	не мање од 4 м
до 380	не мање од 6 м

- Угао укрштања електричних водова и гасовода не сме бити мањи од 30 о. Није дозвољено укрштање гасовода са електричним водовима на месту кабловских

спојница - муфова. Кабловске спојнице морају на местима укрштања бити удаљене најмање 2 м.

- При мимоилажењу надземних гасовода са ваздушним линијама електричних водова, електрични водови морају да пролазе изнад гасовода, при чему се изнад гасовода поставља заштитна мрежа, а гасовод се мора уземљити.
- При одређивању најмањих вертикалних и хоризонталних растојања између ваздушних електричних водова и гасовода, ограде које се постављају изнад њих у виду галерије, решетки или платформи сматрају се као делови гасовода.
- На надземним гасоводима није дозвољено постављање никаквих арматура или других уређаја, на растојању мањем од 10 м са обе стране места укрштања гасовода са електричним водовима.
- Ако се надземни гасовод не обезбеђује самокомпезацијом, морају се поставити компезатори. Постављање телескопских компезатора није дозвољено.
- При полагању гасовода на стубове, затворени спојеви морају бити удаљени од стубова најмање 300 мм код гасовода са пречником до НВ 200 и најмање 500 мм код гасовода са пречником преко НВ 200. Уздужни шавови се морају налазити изнад стубова са видљиве стране.
- На местима где се одваја крак за потрошаче, морају се поставити запорни органи
- Арматура постављена на гасоводу мора бити лако доступна за ремонт.
- Прелази гасовода преко река, канала и других водених препрека могу бити подводни и надводни.

Минимална растојања по хоризонтали између прелаза гасовода преко водених препрека и мостова дата су у табели 6.

Табела бр. 6

Растојање од гасовода до моста

Карактеристика прелаза и мостова	Узводно од моста	Низводно од моста
Преко непловних река и канала. Све врсте мостова	20	20

- Гасоводи се могу полагати на мостовима армирано бетонске, металне и камене конструкције. Гасоводи се могу полагати и на бранама и другим хидротехничким објектима, уколико се добије сагласност од организације у чијој се надлежности објекат налази.
- Гасоводи који се полажу на мостовима морају бити изведени од челичних бешавних цеви за пречнике мање од НВ 300, а од шавних цеви за пречнике веће од НВ 300, с тим да се обезбеди одговарајућа компезација.
- Гасоводи који се вешају за конструкцију моста, морају бити постављени тако, да искључи могућност нагомилавања гаса у конструкцији моста (у случају испуштања гаса).
- Гасоводи постављени преко металних и армирано бетонских мостова, брана и других хидротехничких објеката, морају бити електрично изоловани од металних делова тих објеката.
- Укрштање се изводи тако да не угрожава, оштећује или функционално омета већ постојеће објекте са којима се гасовод укршта, као и друге објекте у њиховој непосредној близини.
- За укрштање гасовода са железничком пругом или јавним путем потребна је сагласност одговарајуће организације.

- Када се гасовод поставља испод јавних путева и када се укршта са јавним путевима и железничким пругама, исти мора бити заштићен (заштитна цев, бетонски канал, бетонска плоча или друга одговарајућа заштита).
- При укрштању гасовода са јавним путевима гасовод се по правилу води под углом од 90° у односу на осу јавног пута. У колико то није могуће извести, дозвољена су одступања до угла од 60° . Укрштање гасовода са јавним путем под углом мањим од 60° може се дозволити само изузетно уз документовано образложење.

Минимална раздаљина укрштања од наведених места износи 10 м.

- Минимална дубина укопавања гасовода при укрштању са јавним путевима или изузетно при вођењу испод коловозне површине, мора се одредити према дебљини коловозне конструкције и саобраћајном оптерећењу, а да осигура "заштитни слој" између коловозне конструкције и заштитне цеви или горње површине бетонске плоче канала дебљине 0.3-0.5 м (у зависности од категорије саобраћајнице)
- Дубина између горње површине коловоза и горње површине заштитне цеви, плоче и др., не сме бити мања од 1.0 м.

Правила за изградњу гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бара-градска дистрибутивна мрежа

Полагање гасовода

- Дистрибутивни гасовод не полаже се испод зграде и других објеката високоградње.
- У изузетним случајевима, дистрибутивни гасовод поставља се дуж трупа пута, уз посебне мере заштите од механичких и других оштећења.
- При паралелном вођењу или укрштању са цевоводима који служе за транспорт топлих флуида, дистрибутивни гасовод поставља се на растојању којим се обезбеђује да температура полиетиленске цеви не буде већа од 20°C .
- При паралелном вођењу дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 40 см, а у изузетним случајевима може бити најмање 20 см.

Укрштање гасовода

- При укрштању дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 20 см, а при вођењу гасовода поред темеља 1,0 м.
- У подручјима у којима може да дође до померања тла које би угрозило безбедност дистрибутивног гасовода, примењују се одговарајуће мере заштите.

Дубина укопавања

- Дубина укопавања дистрибутивног гасовода износи од 0,6 до 1,0 м (у зависности од услова терена).
- Изузетно дубина укопавања дистрибутивног гасовода може бити и 0,5 м, под условом да се предузму додатне техничке мере заштите.
- Минимална дубина укопавања при укрштању дистрибутивног гасовода са:
  - путевима и улицама износи 1,0 м.
- Изузетно дубина укопавања дистрибутивног гасовода може да буде и већа од 2 м, при чему морају да се предузму додатне техничке мере заштите.
- Укрштање дистрибутивног гасовода са саобраћајницама врши се полагањем гасовода у заштитну цев, односно канал.

- При укрштању дистрибутивног гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао између осе препреке и осе гасовода мора бити од 60° до 90°.
- На дубини од 30 см у рову поставља се упозоравајућа трака жуте боје са натписом „гас“.

Зеленило

- Високо зеленило сади се минимално 1,5 м од ближе ивице гасовода.

Гасовод и електро инсталације

- Удаљеност укопаних стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и тт мреже мора бити таква да не угрожава стабилност стубова али не мања од 0,5 м слободног размака.
- Удаљеност надземних делова гасовода у односу на стубове далеководна, ниско/високо напонских водова најмање висина стуба + 3м.

Кућни гасни прикључак (кмрс)

Кућни гасни прикључак је део дистрибутивног гасовода који повезује уличну мрежу са унутрашњом гасном инсталацијом. Кућни гасни прикључци изводе се на следећи начин:

- траса гасовода се води најкраћим путем и мора остати трајно приступачна
- цевовод мора бити безбедан од оштећења
- цевовод полагаати на дубину укопавања 0,6-1 м изузетно на минимум 0,5 м односно максимум 2 м
- минимално растојање цевовода од других укопаних инсталација мора бити 0,2 м
- положај и дубина укопавања кућног гасног прикључка мора бити геодетски снимљен.

Побројано се односи на начелна правила а услове и сагласност за прикључење на гасну мрежу потребно је тражити од надлежног дистрибутера.

Услови прикључења на гасоводну инфраструктуру

Прикључке објеката на дистрибутивну гасоводну мрежу вршити преко кућних мернорегулационих сетова (КМРС), а на основу техничких услова надлежног предузећа.

Сви подаци дати овим решењем су оријентациони и служиће као основа за израду главних пројеката гасних инсталација.

НАПОМЕНА: Сви подаци дати решењима инфраструктурних мрежа на подручју ПГР-е су оријентациони и служиће као основа за израду техничке документације инфраструктуре. При изради техничке документације ускладити међусобне положаје свих инсталација поштујући правила грађења прописана овим планским документом.

У саобраћајницама у којима је укинута тротоар, а на основу Извештаја Комисије за планове општине Ариље о обављеном другом јавном увиду, у профилу коловоза ускладити међусобни однос инсталација поштујући прописана правила грађења (инсталације могу бити предвиђене у различитим нивоима).

2.2.4. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ОСТАЛЕ НАМЕНЕ

СТАНОВАЊЕ МАЛЕ ГУСТИНЕ до 50 ст/ха

УРБАНИСТИЧКА ЦЕЛИНА	2.1, 3.6, 3.12, 3.13, 4.1, 4.9, 7.1, 7.4, 7.6, 8.1, 8.5, 8.6, 8.7, 8.8, 8.13, 8.14, 8.17, 8.18, 8.20
ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКТА КОЈИ СЕ МОГУ ГРАДИТИ	<p>Претежна намена:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стамбени породични објекти са максимално 2 стамбене јединице <p>Пратеће намене:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пословање и услужно занатство компатибилно основној намени становања, које не угрожава животну средину - производни објекти мањих капацитета уз обавезно одлучивање о потреби процене утицаја на животну средину - објекти за чување пољопривредних производа (хладњаче) површине до $P=150 \text{ m}^2$

		<ul style="list-style-type: none"> - помоћни објеката у функцији главног објекта (гаража, остава и сл.) - објекти јавних намена - верски објекти - инфраструктурни објекти
ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКТА ЧИЈА ЈЕ ИЗГРАДЊА ЗАБРАЊЕНА		Забрањена је изградња свих објеката у којима се обављају делатности које могу да угрозе околне објекте и животну средину, као и објекти који се по архитектонско грађевинском склопу не уклапају у окружење.
ТИП ИЗГРАДЊЕ		<ul style="list-style-type: none"> - Слободностојећи објекти - Двојни објекти
ИНДЕКС ЗАУЗЕТОСТИ ПАРЦЕЛЕ		<p style="text-align: center;">макс 40%</p> <p>На постојећим изграђеним грађевинским парцелама чији је индекс заузетости већи од дозвољеног, могућа је реконструкција и пренамена постојећих објеката.</p>
МАКСИМАЛНА СПРАТНОСТ ОБЈЕКТА		<p>Три надземне етажe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пр+1+Пк • Пр+2 • Дозвољена је изградња подрумске или сутеренске етажe уколико не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе • Висина надзетка поткровне етажe за објекте свих намена износи максимално 1,6м , рачунајући од коте пода поткровне етажe до тачке прелома кровне косине.
УСЛОВИ ЗА ПАРЦЕЛАЦИЈУ	МИНИМАЛНА ВЕЛИЧИНА ПАРЦЕЛЕ	Слободностојећи објекти - П= 5,0 ари Двојни објекти – П=6,0 ари
	МИНИМАЛНА ШИРИНА ФРОНТА ПАРЦЕЛЕ	Слободностојећи објекти – 15,0 м Двојни објекти – 18,0 м
ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<p>Новопланирани објекти се постављају у оквиру дефинисаних грађевинских линија (графички прилог „КАРТА УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ“).</p> <p>Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) новог објекта и линије суседне грађевинске парцеле је за:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта северне оријентације - 1,50 m; 2) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта јужне оријентације - 2,50 m; 3) двојне објекте и објекте у прекинутом низу на бочном делу дворишта - 4,00 m;
УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ДРУГОГ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> - дозвољена је изградња другог објекта основне или пратеће намене у оквиру планираних урбанистичких параметара - Минимална удаљеност слободностојећег објекта на истој парцели износи 1/2 висине вишег објекта. За објекте у дубини парцеле обавезно обезбедити прилаз ка јавној површини минималне ширине 3,5м за све врсте објеката што задовољава противпожарне услове. - Дозвољена је изградња једног помоћног објекта на парцели, приземне спратности
ПРИСТУП И ПАРКИРАЊЕ НА ПАРЦЕЛИ		<p>Парцела мора имати директан приступ на јавну саобраћајну површину или посредно преко приватног пролаза уз следеће услове:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оптималне дужине 50м и минималне ширине 3.5м. - Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање две до четири грађевинске парцеле са јавном саобраћајницом је 3,5м и оптималне дужине до 100m. - Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање више од четири грађевинске парцеле са јавном саобраћајницом је 5,0m и оптималне дужине до 200m. - Ако се приступни пут користи за једну грађевинску парцелу, може се формирати и у оквиру те парцеле, а ако се користи за повезивање две или више грађевинских парцела са јавном

	<p>саобраћајницом, формира се као посебна парцела.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојећи приступни пут, којим се обезбеђује приступ грађевинској парцели са изграђеним објектима, може бити минималне ширине 3.0м. <p>Паркирање обезбедити унутар парцеле уз услов</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 стан / 1 ПМ • за пословање на 70 м² / 1 ПМ, односно 1 пословна јединица / 1 ПМ
АРХИТЕКТОНСКО ОБЛИКОВАЊЕ И МАТЕРИЈАЛИЗАЦИЈА	Објекте градити од квалитетних, савремених материјала, са циљем постизања већег разреда у смислу енергетске ефикасности. У обликовном смислу објекте уклопити у постојећи амбијент. Кровови обавезно коси, максималног нагиба до 45°.
УСЛОВИ ЗА ПОСТОЈЕЋЕ ОБЈЕКТЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Постојећи објекти могу се реконструисати, адаптирати и санирати у постојећим габаритима. - Постојећи објекти могу бити дограђени уз поштовање планираних урбанистичких параметара. - Постојеће објекте који се налазе у појасу регулације планираних саобраћајница уклонити приликом привођења земљишта планираној намени - Постојећи објекти који делом задиру у планирану грађевинску линију, задржавају се уз услов да се доградња врши у складу са планираном грађевинском линијом. - Уколико је постојећи објект на мањој удаљености од границе суседне парцеле, од планом прописане, није дозвољено отварање отвора на фасади изузев на помоћним просторијама са парапетом минималне висине од 1,80м или фиксни "стаклени зидови" (стаклене призме) за нужно осветљење просторија.
МИНИМАЛНИ СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - обезбеђен излаз на јавни пут - могућност прикључења на електроенергетску и мрежу водовода и канализације - решено одлагање комуналног отпада
ОСТАЛА ПРАВИЛА	<ul style="list-style-type: none"> - Приликом пројектовања придржавати се важећих прописа и норматива за пројектовање ове врсте објеката и прописа за стабилност објеката. - На постојећим изграђеним парцелама, које су мање од прописаних дозвољена је реконструкција, доградња или замене објеката до највећег дозвољеног степена заузетости. Могућа је промена намене из стамбене у пословну. - минимални проценат зелених површина на парцели – 30%

СТАНОВАЊЕ СРЕДЊЕ ГУСТИНЕ 50-90 ст/ха – С1

УРБАНИСТИЧКА ЦЕЛИНА	1.3.2, 1.7, 1.10, 2.11, 3.3, 3.4, 3.8, 3.11, 4.3, 4.6, 5.3, 5.4, 5.6, 5.9, 6.1, 6.5, 6.10, 7.3, 7.8
УРБАНИСТИЧКА ПОДЦЕЛИНА	1.3.2
ДОЗВОЉЕНА НАМЕНА	<p>Претежна намена:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стамбени породични објекти са максимално 3 стамбене јединице <p>Пратеће намене:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пословање и услужно занатство компатибилно основној намени становања, које не угрожава животну средину - објекти за чување пољопривредних производа (хладњаче) површине до П=150 м² - помоћни објеката у функцији главног објекта (гаража, остава и сл.) - објекти јавних намена - верски објекти - инфраструктурни објекти
ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКТА ЧИЈА ЈЕ	Забрањена је изградња свих објеката у којима се обављају делатности које

ИЗГРАДЊА ЗАБРАЊЕНА		могу да угрозе околне објекте и животну средину, као и објекти који се по архитектонско грађевинском склопу не уклапају у окружење.
ТИП ИЗГРАДЊЕ		<ul style="list-style-type: none"> - Слободностојећи објекти - Двојни објекти
ИНДЕКС ЗАУЗЕТОСТИ ПАРЦЕЛЕ		<p style="text-align: center;">макс 40%</p> <p>На постојећим изграђеним грађевинским парцелама чији је индекс заузетости већи од дозвољеног, могућа је реконструкција и пренамена постојећих објеката.</p>
МАКСИМАЛНА СПРАТНОСТ ОБЈЕКТА		<p>Три надземне етажe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пр+1+Пк • Пр+2 • Дозвољена је изградња подрумске или сутеренске етажe уколико не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе • Висина надзетка поткровне етажe за објекте свих намена износи максимално 1,6м , рачунајући од коте пода поткровне етажe до тачке прелома кровне косине.
УСЛОВИ ЗА ПАРЦЕЛАЦИЈУ	МИНИМАЛНА ВЕЛИЧИНА ПАРЦЕЛЕ	П= 3,0 ари
	МИНИМАЛНА ШИРИНА ФРОНТА ПАРЦЕЛЕ	Слободностојећи објекти – 15,0 м Двојни објекти – 18,0 м
АРХИТЕКТОНСКО ОБЛИКОВАЊЕ И МАТЕРИЈАЛИЗАЦИЈА		<ul style="list-style-type: none"> - Објекте градити од квалитетних, савремених материјала, са циљем постизања већег разреда у смислу енергетске ефикасности. У обликовном смислу објекте уклопити у постојећи амбијент. Кровови обавезно коси , максималног нагиба до 45°.
ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<p>Новопланирани објекти се постављају у оквиру дефинисаних грађевинских линија (графички прилог „КАРТА УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ“).</p> <p>Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) новог објекта и линије суседне грађевинске парцеле је за:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта северне оријентације - 1,50 m; 2) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта јужне оријентације - 2,50 m; 3) двојне објекте и објекте у прекинутом низу на бочном делу дворишта - 4,00 m;
УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ДРУГОГ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> - На парцелама чија је површина већа од 5,0 ари дозвољена је изградња другог објекта у оквиру планираних урбанистичких параметара - Минимална удаљеност слободностојећег објекта на истој парцели износи 1/2 висине вишег објекта. За објекте у дубини парцеле обавезно обезбедити прилаз ка јавној површини минималне ширине 3,5м за све врсте објеката што задовољава противпожарне услове. - Дозвољена је изградња једног помоћног објекта на парцели, приземне спратности
ПРИСТУП И ПАРКИРАЊЕ НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> - Парцела мора имати директан приступ на јавну саобраћајну површину или посредно преко приватног пролаза уз следеће услове: <ul style="list-style-type: none"> - Оптималне дужине 50м и минималне ширине 3.5м. Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање две до четири грађевинске парцеле са јавном саобраћајницом је 3,5m и оптималне дужине до 100m. - Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање више од четири грађевинске парцеле са јавном саобраћајницом је 5,0m и оптималне дужине до 200m. - Ако се приступни пут користи за једну грађевинску парцелу, може се формирати и у оквиру те парцеле, а ако се користи за

	<p>повезивање две или више грађевинских парцела са јавном саобраћајницом, формира се као посебна парцела.</p> <ul style="list-style-type: none"> - приступни пут, којим се обезбеђује приступ грађевинској парцели са изграђеним објектима, може бити минималне ширине 3.0м. <p>Паркирање обезбедити унутар парцеле уз услов</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 стан / 1 ПМ • за пословање на 70 м²/ 1 ПМ, односно 1 пословна јединица / 1 ПМ
УСЛОВИ ЗА ПОСТОЈЕЋЕ ОБЈЕКТЕ	<p>Постојећи објекти могу се реконструисати, адаптирати и санирати у постојећим габаритима.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојећи објекти могу бити дограђени уз поштовање планираних урбанистичких параметара. - Постојеће објекте који се налазе у појасу регулације планираних саобраћајница уклонити приликом привођења земљишта планираној намени - Постојећи објекти који делом задиру у планирану грађевинску линију, задржавају се уз услов да се доградња врши у складу са планираном грађевинском линијом. - Уколико је постојећи објекат на мањој удаљености од границе суседне парцеле, од планом прописане, није дозвољено отварање отвора на фасади изузев на помоћним просторијама са парпетом минималне висине од 1,80м или фиксни "стаклени зидови" (стаклене призме) за нужно осветљење просторија.
МИНИМАЛНИ СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - обезбеђен излаз на јавни пут - могућност прикључења на електроенергетску и мрежу водовода и канализације - решено одлагање комуналног отпада
ОСТАЛА ПРАВИЛА	<p>Приликом пројектовања придржавати се важећих прописа и норматива за пројектовање ове врсте објеката и прописа за стабилност објеката.</p> <p>На постојећим изграђеним парцелама, које су мање од прописаних дозвољена је реконструкција, доградња или замене објеката до највећег дозвољеног степена заузетости. Могућа је промена намене из стамбене у пословну.</p> <ul style="list-style-type: none"> - минимални проценат зелених површина на парцели – 25%

СТАНОВАЊЕ СРЕДЊЕ ГУСТИНЕ 90-150 ст/ха – С2

УРБАНИСТИЧКА ЦЕЛИНА	1.1, 1.4, 1.13, 1.19, 1.24, 5.11, 6.4 6.7
УРБАНИСТИЧКА ПОДЦЕЛИНА	1.5.3
ДОЗВОЉЕНА НАМЕНА	<p>Претежна намена:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стамбени породични објекти са максимално 4 стамбене јединице <p>Пратеће намене:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пословање компатибилно основној намени становања, које не угрожава животну средину – препорука у приземној етажи - вишепородични стамбени и стамбенопословни објекти – 5 и више стамбених јединица - помоћни објеката у функцији главног објекта (гаража, остава и сл.) - објекти јавних намена - верски објекти - инфраструктурни објекти
ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКТА ЧИЈА ЈЕ ИЗГРАДЊА ЗАБРАЊЕНА	<p>Забрањена је изградња свих објеката у којима се обављају делатности које могу да угрозе околне објекте и животну средину, као и објекти који се по</p>

		архитектонско грађевинском склопу не уклапају у окружење.
ТИП ИЗГРАДЊЕ		<ul style="list-style-type: none"> - Слободностојећи објекти - Двојни објекти - Објекти у низу
ИНДЕКС ЗАУЗЕТОСТИ ПАРЦЕЛЕ		<p style="text-align: center;">макс 50%</p> <p>На постојећим изграђеним грађевинским парцелама чији је индекс заузетости већи од дозвољеног, могућа је реконструкција и пренамена постојећих објеката.</p>
МАКСИМАЛНА СПРАТНОСТ ОБЈЕКТА		<p>Три надземне етаже</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пр+1+Пк • Пр+2 • Дозвољена је изградња подрумске или сутеренске етаже уколико не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе <p>Висина надзетка поткровне етаже за објекте свих намена износи максимално 1,6м , рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине.</p>
УСЛОВИ ЗА ПАРЦЕЛАЦИЈУ	МИНИМАЛНА ВЕЛИЧИНА ПАРЦЕЛЕ	<p>Породични објекти - П= 3,0 ари</p> <p>Вишепородични објекти – П= 6,0 ари</p>
	МИНИМАЛНА ШИРИНА ФРОНТА ПАРЦЕЛЕ	<p>Слободностојећи објекти – 15,0 м</p> <p>Двојни објекти – 18,0 м</p> <p>Објекти у низу – 8,0</p>
АРХИТЕКТОНСКО ОБЛИКОВАЊЕ И МАТЕРИЈАЛИЗАЦИЈА		<ul style="list-style-type: none"> - Објекте градити од квалитетних, савремених материјала, са циљем постизања већег разреда у смислу енергетске ефикасности. У обликовном смислу објекте уклопити у постојећи амбијент. Кровови обавезно коси , максималног нагиба до 45°.
ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<p>Новопланирани објекти се постављају у оквиру дефинисаних грађевинских линија (графички прилог „КАРТА УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ“).</p> <p>Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) новог објекта и линије суседне грађевинске парцеле је за:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта северне оријентације - 1,50 м; 2) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта јужне оријентације - 2,50 м; 3) двојне објекте и објекте у прекинутом низу на бочном делу дворишта - 4,00 м;
УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ДРУГОГ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> - На парцелама чија је површина већа од 5,0 ари дозвољена је изградња другог објекта у оквиру планираних урбанистичких параметара - Минимална удаљеност слободностојећег објекта на истој парцели износи 1/2 висине вишег објекта. За објекте у дубини парцеле обавезно обезбедити прилаз ка јавној површини минималне ширине 3,5м за све врсте објеката што задовољава противпожарне услове. - Дозвољена је изградња једног помоћног објекта на парцели, приземне спратности
ПРИСТУП И ПАРКИРАЊЕ НА ПАРЦЕЛИ		<p>Парцела мора имати директан приступ на јавну саобраћајну површину или посредно преко приватног пролаза уз следеће услове:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оптималне дужине 50м и минималне ширине 3.5м. Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање две до четири грађевинске парцела са јавном саобраћајницом је 3,5м и оптималне дужине до 100м. - Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање више од четири грађевинске парцела са јавном саобраћајницом је 5,0м и оптималне дужине до 200м. - Ако се приступни пут користи за једну грађевинску парцелу, може се формирати и у оквиру те парцеле, а ако се користи за повезивање две или више грађевинских парцела са јавном саобраћајницом, формира се као посебна парцела.

	<ul style="list-style-type: none"> - Постојећи приступни пут, којим се обезбеђује приступ грађевинској парцели са изграђеним објектима, може бити минималне ширине 3.0м. Паркирање обезбедити унутар парцеле уз услов <ul style="list-style-type: none"> • 1 стан / 1 ПМ • за пословање на 70 м² / 1 ПМ, односно 1 пословна јединица / 1 ПМ
УСЛОВИ ЗА ПОСТОЈЕЋЕ ОБЈЕКТЕ	Постојећи објекти могу се реконструисати, адаптирати и санирати у постојећим габаритима. <ul style="list-style-type: none"> - Постојећи објекти могу бити дограђени уз поштовање планираних урбанистичких параметара. - Постојеће објекте који се налазе у појасу регулације планираних саобраћајница уклонити приликом привођења земљишта планираној намени - Постојећи објекти који делом задиру у планирану грађевинску линију, задржавају се уз услов да се евентуална доградња врши у складу са планираном грађевинском линијом. - Уколико је постојећи објекат на мањој удаљености од границе суседне парцеле, од планом прописане, није дозвољено отварање отвора на фасади изузев на помоћним просторијама са парапетом минималне висине од 1,80м или фиксни "стаклени зидови" (стаклене призме) за нужно осветљење просторија.
МИНИМАЛНИ СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - обезбеђен излаз на јавни пут - могућност прикључења на електроенергетску и мрежу водовода и канализације - решено одлагање комуналног отпада
ОСТАЛА ПРАВИЛО	Приликом пројектовања придржавати се важећих прописа и норматива за пројектовање ове врсте објеката и прописа за стабилност објеката. На постојећим изграђеним парцелама, које су мање од прописаних дозвољена је реконструкција, доградња или замене објеката до највећег дозвољеног степена заузетости. Могућа је промена намене из стамбене у пословну. <ul style="list-style-type: none"> - минимални проценат зелених површина на парцели – 20%

СТАНОВАЊЕ ВИСОКЕ ГУСТИНЕ до 250ст/ха

УРБАНИСТИЧКА ЦЕЛИНА	4.5
УРБАНИСТИЧКА ПОДЦЕЛИНА	1.3.1, 1.5.1, 1.5.2
ДОЗВОЉЕНА НАМЕНА	Претежна намена: <ul style="list-style-type: none"> - вишепородични стамбени објекти са минимално 5 стамбених јединица Пратеће намене: <ul style="list-style-type: none"> - пословање компатибилно основној намени становања, које не угрожава животну средину –препоруча у приземној етажи - објекти јавних намена - верски објекти - инфраструктурни објекти
ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКТА ЧИЈА ЈЕ ИЗГРАДЊА ЗАБРАЊЕНА	Забрањена је изградња свих објеката у којима се обављају делатности које могу да угрозе околне објекте и животну средину, као и објекти који се по архитектонско грађевинском склопу не уклапају у окружење.
ТИП ИЗГРАДЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Слободностојећи објекти - Прекинути низ - За УПЦ 1.5.1 – на к.п. 8.3 објекат од етажне приземља поставити на одстојању од објекта на к.п. бр. 9.1

ИНДЕКС ЗАУЗЕТОСТИ ПАРЦЕЛЕ		макс 40%
МИНИМАЛНИ ПРОЦЕНАТ ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА		15 %
СПРАТНОСТ ОБЈЕКТА		<ul style="list-style-type: none"> • макс. - Пр+4+Пк • За УПЦ 1.5.1 – Пр+2+Пк • За УПЦ 1.5.2 – Пр+3 • Дозвољена је изградња подрумске или сутеренске етажне уколико не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе <p>Висина надзетка поткровне етажне за објекте свих намена износи максимално 1,6м , рачунајући од коте пода поткровне етажне до тачке прелома кровне косине.</p>
УСЛОВИ ЗА ПАРЦЕЛАЦИЈУ	МИНИМАЛНА ВЕЛИЧИНА ПАРЦЕЛЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Слободностојећи објекти - П= 8,0 ари - Прекинути низ П=5,0 ари
	МИНИМАЛНА ШИРИНА ФРОНТА ПАРЦЕЛЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Слободностојећи објекти – 20,0 м - Објекти у прекинутом низу – 15,0 м
ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<p>Новопланирани објекти се постављају у оквиру дефинисаних грађевинских линија (графички прилог „КАРТА УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ“).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Минимална удаљеност објекта од бочних граница парцела : <ul style="list-style-type: none"> • Слободностојећи објекти – 5,0 м; • објекти у низу - 0 м и 3,5 м - Минимална удаљеност објекта од суседних и наспрамних објеката – ½ висине вишег објекта
УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ДРУГОГ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> - Дозвољена је изградња посебног објекта за потребе паркирања
АРХИТЕКТОНСКО ОБЛИКОВАЊЕ И МАТЕРИЈАЛИЗАЦИЈА		<ul style="list-style-type: none"> - Објекте градити од квалитетних, савремених материјала, са циљем постизања већег разреда у смислу енергетске ефикасности. У обликовном смислу објекте уклопити у постојећи амбијент. Кровови обавезно коси , максималног нагиба до 45°.
ПРИСТУП И ПАРКИРАЊЕ НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> - Парцела мора имати директан приступ на јавну саобраћајну површину - Унутар блокова пројектовати интерне колско-пешачке саобраћајнице за приступ интервентних возила, возила становника и пешачка кретања минималне ширине 5.0м. Уколико се ради о колско-пешачком приступу за више од 3 (три) грађевинске парцеле, тада је потребно да та ширина буде минимално 6.5м (5.0м колске + 1.5м пешачке стазе). Уколико се колско-пешачке интерне саобраћајнице завршавају слепо, на крају их обавезно завршити са припадајућом окретницом. <ul style="list-style-type: none"> - Паркирање обезбедити унутар парцеле уз услов <ul style="list-style-type: none"> • 1 стан / 1 ПМ • за пословање на 70 м² / 1 ПМ, односно 1 пословна јединица / 1 ПМ
УСЛОВИ ЗА ПОСТОЈЕЋЕ ОБЈЕКТЕ		<ul style="list-style-type: none"> - Постојећи објекти могу се реконструисати, адаптирати и санирати у постојећим габаритима. - Постојећи објекти могу бити доградњени уз поштовање планираних урбанистичких параметара и уз статичку проверу - За објекте са равним кровом дозвољена је изградња косог крова - дозвољена је доградња вертикалних комуникација (лифтови, степеништа) у складу са прописима

	<ul style="list-style-type: none"> - Реконструкција фасаде у смислу затварања балкона и лођа- дозвољава се само на нивоу целог објекта, једнообразно - дозвољено је претварање стамбеног простора у пословни претежно у приземним етажама, за намене које не угрожавају основну намену - дозвољено је претварање помоћних простора (таван, вешернице, оставе....) у стамбени простор. - Није дозвољено претварање подрумских и сутеренских просторија, као и осталих који не задовољавају минималне стандарде становања, у стамбени простор.
МИНИМАЛНИ СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - обезбеђен излаз на јавни пут - могућност прикључења на електроенергетску и мрежу водовода и канализације - решено одлагање комуналног отпада
ОСТАЛА ПРАВИЛА	<ul style="list-style-type: none"> - минимални проценат зелених површина на парцели – 15% - Приликом пројектовања придржавати се важећих прописа и норматива за пројектовање ове врсте објеката и прописа за стабилност објеката. Фундирање објеката вршити након прибављања података о геоморфолошким карактеристикама земљишта На постојећим изграђеним парцелама, које су мање од прописаних дозвољена је реконструкција, доградња или замене објеката до највећег дозвољеног степена заузетости. Могућа је промена намене из стамбене у пословну.

ПОСЛОВАЊЕ

УРБАНИСТИЧКА ЦЕЛИНА	1.1, 1.2, 1.8, 1.15, 1.18, 3.1, 3.7,4.10, 4.11, 5.1, 6.2, 7.7, 8.25, 8.28 и 8.30
УРБАНИСТИЧКА ПОДЦЕЛИНА	1.3.3
ДОЗВОЉЕНА НАМЕНА	<p>Претежна намена:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пословни објекти – комерцијални, услужни објекти, <p>Пратеће намене:</p> <ul style="list-style-type: none"> - становање - производно занатство, складишта - објекти јавних намена - верски објекти - инфраструктурни објекти
ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКТА ЧИЈА ЈЕ ИЗГРАДЊА ЗАБРАЊЕНА	Забрањена је изградња свих објеката у којима се обављају делатности које могу да угрозе околне објекте и животну средину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама, и другим штетним дејствима, као и објекти који се по архитектонско грађевинском склопу не уклапају у окружење.
ТИП ИЗГРАДЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Слободностојећи објекти - Двојни објекти - Објекти у низу

ИНДЕКС ЗАУЗЕТОСТИ ПАРЦЕЛЕ		макс 70%
МАКСИМАЛНА СПРАТНОСТ ОБЈЕКТА		Три надземне етаже <ul style="list-style-type: none"> • Пр+1+Пк • Пр+2 • Дозвољена је изградња подрумске или сутеренске етаже уколико не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе Висина надзатка поткровне етаже за објекте свих намена износи максимално 1,6м , рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине.
УСЛОВИ ЗА ПАРЦЕЛАЦИЈУ	МИНИМАЛНА ВЕЛИЧИНА ПАРЦЕЛЕ	Слободностојећи објекти - П= 5,0 ари Двојни објекти- П= 6,0 ари Објекти у низу – П=3,0 ари
	МИНИМАЛНА ШИРИНА ФРОНТА ПАРЦЕЛЕ	Слободностојећи објекти – 12,0 м Двојни објекти – 8,0 м Објекти у низу – 6,0
ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		Новопланирани објекти се постављају у оквиру дефинисаних грађевинских линија (графички прилог „КАРТА УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ“). Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) новог објекта и линије суседне грађевинске парцеле је за: 1) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта северне оријентације - 1,50 м; 2) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта јужне оријентације - 2,50 м; 3) двојне објекте и објекте у прекинутом низу на бочном делу дворишта - 4,00 м;
УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ДРУГОГ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		- Дозвољена је изградња једног помоћног објекта на парцели, приземне спратности , као и објекта за складиштење у функцији основне намене
АРХИТЕКТОНСКО ОБЛИКОВАЊЕ И МАТЕРИЈАЛИЗАЦИЈА		- Објекте градити од квалитетних, савремених материјала, са циљем постизања већег разреда у смислу енергетске ефикасности. У обликовном смислу објекте уклопити у постојећи амбијент. Кровови обавезно коси , максималног нагиба до 45°.
ПРИСТУП И ПАРКИРАЊЕ НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> • Парцела мора имати директан приступ на јавну саобраћајну површину • Паркирање обезбедити унутар сопствене парцеле. Број паркинг места зависно од врсте пословања: • банка, здравствена, пословна, образовна или административна установа - 1 ПМ на 70m² корисног простора; • пошта - 1 ПМ на 150 m² корисног простора; • трговина на мало - 1 ПМ на 100 m² корисног простора; • Уколико је пословна јединица мање површине од горе наведених важи услов 1 посл. јединица/1ПМ • угоститељски објекат - 1 ПМ на користан простор за 8 столица; • хотелијерска установа - 1 ПМ на користан простор за 10 кревета; • 1 стан / 1 ПМ
УСЛОВИ ЗА ПОСТОЈЕЋЕ ОБЈЕКТЕ		Постојећи објекти могу се реконструисати, адаптирати и санирати у постојећим габаритима. - Постојећи објекти могу бити дограђени уз поштовање планираних урбанистичких параметара. - Постојеће објекте који се налазе у појасу регулације планираних саобраћајница уклонити приликом привођења земљишта планираној намени - Постојећи објекти који делом задиру у планирану грађевинску линију, задржавају се уз услов да се доградња врши у складу са планираном

	<p>грађевинском линијом.</p> <p>- Уколико је постојећи објекат на мањој удаљености од границе суседне парцеле, од планом прописане, није дозвољено отварање отвора на фасади изузев на помоћним просторијама са парпетом минималне висине од 1,80м или фиксни "стаклени зидови" (стаклене призме) за нужно осветљење просторија.</p>
МИНИМАЛНИ СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ	<p>- обезбеђен излаз на јавни пут</p> <p>- могућност прикључења на електроенергетску и мрежу водовода и канализације</p> <p>- решено одлагање комуналног отпада</p>
ОСТАЛА ПРАВИЛА	<p>Приликом пројектовања придржавати се важећих прописа и норматива за пројектовање ове врсте објеката и прописа за стабилност објеката.</p> <p>На постојећим изграђеним парцелама, које су мање од прописаних дозвољена је реконструкција, доградња или замене објеката до највећег дозвољеног степена заузетости. Могућа је промена намене из стамбене у пословну.</p>

ПОСЛОВАЊЕ

УРБАНИСТИЧКА ЦЕЛИНА	1.1.3
ДОЗВОЉЕНА НАМЕНА	<p>Претежна намена:</p> <p>- пословни објекти – комерцијални, услужни објекти,</p> <p>Пратеће намене:</p> <p>- становање</p> <p>- објекти јавних намена</p> <p>- верски објекти</p> <p>- инфраструктурни објекти</p>
ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКТА ЧИЈА ЈЕ ИЗГРАДЊА ЗАБРАЊЕНА	<p>Забрањена је изградња свих објеката у којима се обављају делатности које могу да угрозе околне објекте и животну средину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама, и другим штетним дејствима, као и објекти који се по архитектонско грађевинском склопу не уклапају у окружење.</p>
ТИП ИЗГРАДЊЕ	<p>- Претежно објекти у низу и прекинутом низу (у складу са наслеђеном матрицом)</p> <p>- Слободностојећи објекти</p> <p>- Двојни објекти</p>
ИНДЕКС ЗАУЗЕТОСТИ ПАРЦЕЛЕ	макс 70%
МАКСИМАЛНА СПРАТНОСТ ОБЈЕКТА	<p>За парцеле које су оријентисане на Улицу Св Ахилија:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Објекти на регулационој линији - Пр+1 • Објекти у дубини парцеле, на удаљености већој од 10,0 м од регулационе линије – Пр+2

		<p>За објекте оријентисане на саобраћајницу у унутрашњости блока - П+2 Дозвољена је изградња подрумске или сутеренске етаже уколико не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе. Висина надзетка поткровне етаже за објекте свих намена износи максимално 1,6м , рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине.</p>
УСЛОВИ ЗА ПАРЦЕЛАЦИЈУ	МИНИМАЛНА ВЕЛИЧИНА ПАРЦЕЛЕ	<p>Слободностојећи објекти - П= 3,0 ари Двојни објекти- П= 3,0 ари Објекти у низу – П=2,0 ари</p>
	МИНИМАЛНА ШИРИНА ФРОНТА ПАРЦЕЛЕ	<p>Слободностојећи објекти – 12,0 м Двојни објекти – 8,0 м Објекти у низу – 6,0</p>
ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<p>Новопланирани објекти се постављају у оквиру дефинисаних грађевинских линија (графички прилог „КАРТА УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ“). Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) новог објекта и линије суседне грађевинске парцеле је за: 1) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта северне оријентације - 1,50 м; 2) слободностојеће објекте на делу бочног дворишта јужне оријентације - 2,50 м; 3) двојне објекте, објекте у прекинутом низу и за први и последњи објекат у низу на бочном делу дворишта - 4,00 м;</p>
УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ДРУГОГ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<p>- На парцелама чија је површина већа од 5,0 ари дозвољена је изградња другог објекта основне намене под условом да се не премаше планирани урбанистички параметри - Дозвољена је изградња једног помоћног објекта на парцели, приземне спратности</p>
АРХИТЕКТОНСКО ОБЛИКОВАЊЕ И МАТЕРИЈАЛИЗАЦИЈА		<p>- Објекте градити од квалитетних, савремених материјала, са циљем постизања већег разреда у смислу енергетске ефикасности. - Прилагодити архитектуру нових објеката традиционалним односима у избору волумена и размерника да би се сачувало неопходно јединство. - Очувати пропорцијске односе у архитектури и архитектонским елементима . Кровови обавезно коси , максималног нагиба до 45°.</p>
ПРИСТУП И ПАРКИРАЊЕ НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> • Парцела мора имати директан приступ на јавну саобраћајну површину • За парцеле које су искључиво оријентисане на Улицу Св. Ахилија – пешачка зона – дозвољава се решавање потреба за паркирањем на јавним паркинг просторима у улицама са мирујућим саобраћајем у непосредној близини (Ул. М. Глишића и др.) • За парцеле које имају колски приступ услови за паркирање су следећи: <ul style="list-style-type: none"> • Паркирање обезбедити унутар сопствене парцеле. Број паркинг места зависно од врсте пословања: • банка, здравствена, пословна, образовна или административна установа - 1 ПМ на 70m² корисног простора; • пошта - 1 ПМ на 150 m² корисног простора; • трговина на мало - 1 ПМ на 100 m² корисног простора; • Уколико је пословна јединица мање површине од горе наведених важи услов 1 посл. јединица/1ПМ • угоститељски објекат - 1 ПМ на користан простор за 8 столица; • хотелијерска установа - 1 ПМ на користан простор за 10 кревета; • 1 стан / 1 ПМ
УСЛОВИ ЗА ПОСТОЈЕЋЕ ОБЈЕКТЕ		<p>Постојећи објекти могу се реконструисати, адаптирати и санирати у постојећим габаритима. - Постојећи објекти могу бити дограђени уз поштовање планираних</p>

	<p>урбанистичких параметара.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојеће објекте који се налазе у појасу регулације планираних саобраћајница уклонити приликом привођења земљишта планираној намени - Постојећи објекти који делом задиру у планирану грађевинску линију, задржавају се уз услов да се доградња врши у складу са планираном грађевинском линијом. - Уколико је постојећи објекат на мањој удаљености од границе суседне парцеле, од планом прописане, није дозвољено отварање отвора на фасади изузев на помоћним просторијама са парапетом минималне висине од 1,80м или фиксни "стаклени зидови" (стаклене призме) за нужно осветљење просторија.
МИНИМАЛНИ СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - обезбеђен излаз на јавни пут - могућност прикључења на електроенергетску и мрежу водовода и канализације - решено одлагање комуналног отпада
ОСТАЛА ПРАВИЛА	<ul style="list-style-type: none"> - У оквиру амбијенталних целина одређених Елаборатом заштите културног наслеђа, за сваку градитељску интервенцију на постојећим објектима као и за изградњу нових објеката неопходно је прибављање услова Службе заштите Завода за заштиту споменика -Краљево - Приликом пројектовања придржавати се важећих прописа и норматива за пројектовање ове врсте објеката и прописа за стабилност објеката. <p>На постојећим изграђеним парцелама, које су мање од прописаних дозвољена је реконструкција, доградња или замене објеката до највећег дозвољеног степена заузетости. Могућа је промена намене из стамбене у пословну.</p>

РАДНЕ ЗОНЕ

УРБАНИСТИЧКА ЦЕЛИНА	1.6, 2.2, 2.3, 2.8, 2.9, 2.13, 3.9, 3.10, 5.2, 5.13, 6.3, 6.6, 6.8, 6.9, 7.2, 7.5, 7.10, 8.9, 8.16, 8.22, 8.23, 8.27 и 8.29
УРБАНИСТИЧКА ПОДЦЕЛИНА	2.9.1, 2.9.3, 2.9.4, 6.6.1, 6.6.3
ДОЗВОЉЕНА НАМЕНА	<p>Дозвољена изградња:</p> <ul style="list-style-type: none"> - индустријски и занатски производни комплекси - Пратеће намене: - услужно-комерцијалне делатности, производно занатство, трговина на велико и мало, сервиси, спорт и рекреација као и објекти пратеће саобраћајне и комуналне инфраструктуре <p>-за УЦ 7.5 – породично становање -за УПЦ 6.6.3 и УЦ 3.10 уз Улицу шпанских бораца (Ул. Ариље бр.35)– породично становање и пословање -за УЦ 8.16 – енергетски објекти – мала хидроелектрана</p> <p>ПОСЕБНИ УСЛОВИ ВАЖЕ ЗА за УЦ 1.6</p> <ul style="list-style-type: none"> - За постојеће објекте дозвољена је реконструкција и доградња од макс. 10% у постојећој намени -за нову изградњу и пренамену постојећих објеката дозвољене намене су: услужно-комерцијалне делатности, производно занатство, трговина на велико и мало, сервиси, спорт и рекреација
ТИП ИЗГРАДЊЕ	- Слободностојећи објекти
ИНДЕКС ЗАУЗЕТОСТИ ПАРЦЕЛЕ	- под затвореним објектима –макс- 40%

		<ul style="list-style-type: none"> - отворене манипулативне и надкривене површине макс 40% - за УПЦ 6.6.3 – макс- 60%
МИНИМАЛНИ ПРОЦЕНАТ ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА		Мин - 20%
МАКСИМАЛНА СПРАТНОСТ ОБЈЕКТА		<ul style="list-style-type: none"> • производни део: П приземље са технолошки потребном висином • изузетно производни део: П+1 уколико то дозвољава технолошки процес, при чему је максимална висина коте венца објекта 10м • административно-управни део: макс- П+2 • Дозвољена је изградња подрумске или сутеренске етаже уколико не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
УСЛОВИ ЗА ПАРЦЕЛАЦИЈУ	МИНИМАЛНА ВЕЛИЧИНА ПАРЦЕЛЕ	П= 10,0 ари
	МИНИМАЛНА ШИРИНА ФРОНТА ПАРЦЕЛЕ	20,0 м
ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> - Новопланирани објекти се постављају у оквиру дефинисаних грађевинских линија (графички прилог „КАРТА УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ“) - Минимална удаљеност објекта од бочних граница парцела : <ul style="list-style-type: none"> • 3,5 м – мин за формирање протипожарног пута • Уколико је намена суседне парцеле становање било ког типа, минимално растојање објекта границе парцеле износи 10,0 м
АРХИТЕКТОНСКО ОБЛИКОВАЊЕ И МАТЕРИЈАЛИЗАЦИЈА		<ul style="list-style-type: none"> - Објекте градити од квалитетних, савремених материјала, са циљем постизања већег разреда у смислу енергетске ефикасности. Кровови обавезно коси, максималног нагиба до 45°.
ПРИСТУП И ПАРКИРАЊЕ НА ПАРЦЕЛИ		<ul style="list-style-type: none"> - Парцела мора имати директан приступ на јавну саобраћајну површину или посредно преко приватног пролаза минималне ширине 6,5 м (5+1,5) - Паркирање обезбедити унутар парцеле уз услов <ul style="list-style-type: none"> • 1 ПМ / 200 м бруто површине
УСЛОВИ ЗА ПОСТОЈЕЋЕ ОБЈЕКТЕ		<p>Постојећи објекти могу се реконструисати, адаптирати и санирати у постојећим габаритима.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојећи објекти могу бити дограђени уз поштовање планираних урбанистичких параметара. - Постојеће објекте који се налазе у појасу регулације планираних саобраћајница уклонити приликом привођења земљишта планираној намени - Постојећи објекти који делом задиру у планирану грађевинску линију, задржавају се уз услов да се доградња врши у складу са планираном грађевинском линијом.
МИНИМАЛНИ СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ		<ul style="list-style-type: none"> - обезбеђен излаз на јавни пут - могућност прикључења на електроенергетску и мрежу водовода и канализације - решено одлагање комуналног отпада
ОСТАЛА ПРАВИЛА		<ul style="list-style-type: none"> - На простору између грађевинске и регулационе линије, као и случају граничења са непроизводним наменама, формирати појас заштитног зеленила, уз могућност комбиновања са паркинг простором. - Извршити максимално озелењавање слободних површина, ради заштите од прашине, буке и др. За озелењавање користити аутохтоне биљне врсте које задовољавају критеријуме као што су брз раст, естетске вредности и отпорност на загађиваче - Приликом пројектовања придржавати се важећих прописа и норматива за

	<p>пројектовање ове врсте објеката и прописа за стабилност објеката. Фундирање објеката вршити након прибављања података о геоморфолошким карактеристикама земљишта</p> <p>- У складу са Законом о процени утицаја на животну средину и у складу са Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину, потребно је надлежном органу поднети Захтев за одлучивање о потреби процене утицаја на животну средину,</p> <p>- у Студији о процени утицаја на животну средину утврдити неопходне мере заштите животне средине за предметни индустријски објекат или постројење и то: током изградње, током експлоатације и у случају хаварије,</p> <p>- Објекти који у свом технолошком процесу производе отпадне воде чији ниво загађења прелази допуштени ниво, морају имати своја интерна постројења за пречишћавање отпадних вода (предтретман технолошких отпадних вода).</p>
--	---

2.2.5. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ВОДНОМ ЗЕМЉИШТУ

Водно земљиште дефинисано је регулационом линијом планираних одбрамбених бедема (река Моравица), односно границом парцела водног земљишта. За реку Рзав је прописана обавезна израда Плана детаљне регулације којим ће се прецизно одредити регулација ове реке. Остали водотокови у делу грађевинског подручја углавном су планирани за зацвљење.

Водно земљиште користи се у складу са Законом о водама („Сл.гласник РС“, 30/10) на начин којим се не угрожавају природна својства воде, приобално земљиште, не доводи у опасност живот и здравље људи, не угрожава биљни и животињски свет, природне вредности и непокретна културна добра.

2.2.6. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ И ШУМСКОМ ЗЕМЉИШТУ

Ван грађевинског подручја, на ободу плана заступљено је пољопривредно и шумско земљиште.

На овом подручју примењују се правила уређења и грађења из Просторног плана општине Ариље (Сл. Гласник општине Ариље, бр. 5/2011) .

2.2.7. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ХИДРОЕЛЕКТРАНА

Мале хидроелектране – Мале хидроелектране су један од алтернативних извора енергије, снаге од 1000KW до 10000KW (од 1MW до 10MW), које омогућавају производњу електричне енергије капацитета који се дистрибуира у електроенергетски систем.

Изградња малих хидроелектрана могућа је под условима да се:

- претходно изради хидролошка студија и генерални пројекат ради утврђивања изводљивости изградње мале хидроелектране;

- за локацију мале хидроелектране добије претходна сагласност од надлежног Министарства;
- реше имовинско-правни односи за локацију и приступ;
- прибави сагласност локалне управе да планирана изградња мале хидроелектране не угрожава постојећу инфраструктуру и изграђеност простора;
- прибави услове надлежног електродистрибутивног предузећа за прикључак на електроенергетски систем;
- прибаве услови надлежног министарства које управља водама и водопривредног предузећа чијем сливном подручју припада водоток;
- прибаве услови Завода за заштиту природе;
- уради урбанистички пројекат локације мале хидроелектране;
- уради одговарајући документ о процени утицаја мале хидроелектране на животну средину.

Мини хидроелектране – Мини хидроелектране су један од алтернативних извора енергије, снаге до 1000KW (до 1MW), које се углавном користе за властито снабдевање електричном енергијом, са евентуално мањом количином енергије која улази и шири електроенергетски систем.

За потребе изградње мини хидроелектране потребно је прибавити:

- претходно мишљење локалне управе о могућности изградње мини хидроелектране;
- претходну сагласност надлежног Министарства да планирана мини хидроелектрана не угрожава планирану или изграђени мини хидроелектрану на истом водотоку;
- услове надлежне институције и органа за заштиту животне средине;
- доказ о решеним имовинско-правним односима за локацију и њен приступ;
- услове надлежног електродистрибутивног предузећа за прикључак на електроенергетски систем;
- услове и сагласност надлежног водопривредног предузећа чијем сливном подручју припада водоток;;
- уради урбанистички пројекат локације мини хидроелектране.

2.3. СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

Спровођење Плана генералне регулације вршиће се :

1. Директно из плана

Овај план представља основ за издавање Информације о локацији, Локацијске дозволе и израду Пројекта препарцелације и парцелације и Пројекта исправке граница суседних парцела, у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, број 72/2009, 81/2009, 64/2010-УС и 24/2011), изузев за подручја која су предвиђена за обавезну даљу разраду Урбанистичким пројектом односно Планом детаљне регулације

2. На основу важећих Планова детаљне регулације

У обухвату плана постоје 4 важећа Плана детаљне регулације на основу којих ће се вршити урађење и изградња на подручју у оквиру њихових граница:

- ПДР за Градски трг у Ариљу („Сл. гласник општине Ариље“ бр. 4/11)
- ПДР „ПЕСАК ПЕТРОЛ“ у Ариљу („Сл. гласник општине Ариље“ бр. 4/11)

- ПДР „ЦЕНТАР 1“ у Ариљу („Сл. гласник општине Ариље“ бр. 8/11)
- ПДР „РЕКС ТРАНС“ у Ариљу („Сл. гласник општине Ариље“ бр. 3/12)

3. Израдом Планова детаљне регулације:

Планом је прописна обавезна израда седам Планова детаљне регулације:

- ПДР Вилиман – П= 8,60 ха
- ПДР Поглед – П= 13,20 ха
- ПДР за Источну обилазницу – измештање ДП ИБ бр.13 - П= 35,30 ха
- ПДР за регулацију Рзава – П= 33,60 ха
- ПДР за гробље у Вранама – П= 7,20 ха
- ПДР за гробље у Горњој Церови – П= 2,60 ха
- ПДР за гробље у Горњој Церови – П= 1,40 ха
- ПДР за Улицу Вука Караџића – П= 0,43 ха

Укупна површина Плана која је обухваћена обавезом израде Планова детаљне регулације износи 102ха. Ради се о оквирној површини, с обзиром да се приликом израде плана детаљне регулације предложена граница може кориговати.

Подручја планирана за обавену разраду ПДР-ом приказана су на графичком прилогу бр.13 **Карта спровођења**

- У оквиру датих захвата могућа је фазна израда Планова, а границе Планова утврђује Комисија за планове општине Ариље
- Правила уређења и грађења прописана овим Планом су основ и смерница за израду наведених планова
- До доношења наведених Планова детаљне регулације није дозвољено издавање локацијске дозволе за изградњу и реконструкцију у обухвату Планова
- Осим планом прописних могућа је и израда планова детаљне регулације за потребе дефинисања нових, односно евентуалну промену постојећих и планираних јавних површина, на основу одлуке СО Ариље.

4. Израдом Урбанистичких пројеката

За разраду Урбанистичким пројектом предвиђене су јавне намене које су регулисане овим Планом – Спортско рекреативни садржаји, реонски центри, јавна паркинг гаража, пијаца, парк, трансфер станица. На графичком прилогу бр.13 **Карта спровођења** дат је приказ подручја одређених за обавезну разраду Урбанистичким пројектом. Поред тога израда Урбанистичких пројеката је обавезна и за намене привређивања, сложене програме пословања и услуга и сл. Урбанистички пројекти се израђују у складу са обавезама датим кроз правила уређења и грађења за одређене зоне и намене.

2.4. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

План се потписује, оверава и архивира у складу са Законом о планирању и изградњи (Службени гласник РС, бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11) и Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Сл.гласник РС”, бр. 31/10, 69/10 и 16/11). По доношењу, План се објављује у „Службеном гласнику општине Ариље”, а објављује се и у електронском облику.

Ступањем на снагу овог Плана, престају да важе следећи планови:

- **Генерални план „Ариље 2015.г.“** (Одлука о преиспитивању „Сл.гласник општине Ариље“ бр. 5/03)
- **Измена и допуна Генералног плана Ариља 2015.г.** (Одлука о преиспитивању „Сл.гласник општине Ариље“ бр. 5/03)
- **ПДР за део „Улице Виктора Зевника“** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 3/03)
- **ПДР „Требежине - занатска зона“** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 3/03)
- **ПДР „Спортска хала“ у Ариљу** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 2/04)
- **ПДР „Центар за мајку и дете са хитном медицинском помоћи“ у Ариљу** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 2/04)
- **ПДР за к.п.бр. 132/17 КО Ариље** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 2/04)
- **ПДР „Миротин 1“** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 2/04)
- **ПДР „Центар 2“ Ариље** (Локација на углу ул. Стевана Чоловића и Браће Вукотић) („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 3/04)
- **ПДР „Грдовачко поље 2/1“ - Ариље** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 5/04)
- **ПДР „Раскрсница улица Хероја Шоше и Трга братства и јединства“** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 5/05)
- **ПДР за локацију поред магистралног пута 22. август** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 5/05)
- **ПДР „Вилиман 1“** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 6/07)
- **ПДР за локацију на углу улице Светолика Лазаревића и Масарикове, Ариље** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 3/08)
- **ПДР за локацију стамбене зграде у улици Стевана Чоловића, Ариље** („Сл.гласник општине Ариље“ бр. 6/08)
- **Планови преиспитани 2003. год.** (Одлука о преиспитивању „Сл.гласник општине Ариље“ бр. 5/03)
  - ДУП „Центар“ Ариље (1986.)
  - ДУП „Центар“ Ариље, 2. измена и допуна (1990.)
  - ДУП „Центар“ Ариље, 3. измена и допуна (1993.)
  - ДУП „Центар 2“ Ариље (1987.)
  - ДУП „Центар 2“ Ариље, 2. измена и допуна (1993.)
  - ДУП „Доње Пискавице“ (1988.)
  - ДУП „Доње Пискавице“, 1. измена и допуна (1992.)
  - ДУП „Доње Пискавице“, 2. измена и допуна (1994.)
  - ДУП „Горње Пискавице“ (1988.)
  - ДУП „Грдовачко поље 2“
  - ДУП „Груда 1“ (1997.)
  - ДУП „Моравичка“ (1988.)
  - ДУП „Нушићева“ (1988.)
  - ДУП „Пискавице“ (1986.)
  - ДУП „Пискавице“ (измена и допуна) (1989.)
  - ДУП „Пискавице“, 2. измена и допуна (1993.)
  - ДУП „Пискавице 2“ - измена (1978.)
  - ДУП „Пискавице - стамбени блокови 61-66“
  - ДУП „Подобала“
  - ДУП „Подобала“ 2. измена и допуна
  - ДУП „Подобала 2“

- ДУП „Раскрсница“
- ДУП „Рудине-Чајничка“
- ДУП „Рудине-Чајничка“ 1. измена и допуна
- ДУП „Шевељ-75“ измене и допуне (1993.)
- ДУП „Школски центар“
- ДУП „Спортски центар“ 1. измена и допуна (1994.)
- ДУП „Спортски центар“ 2. измена и допуна (1995.)
- ДУП „Требежине 1 (1991.)
- ДУП „Тржни центар“
- ДУП „Вране“ (1986.)
- ДУП „Врањанско поље 2“ (1987.)
- ДУП „Врањанско поље 3“
- ДУП „Врбице“ (1988.)
- ДУП за део стамбеног насеља Требежине
- ДУП за улицу Виктора Зевника (1992.)
- РП „Административни центар“
- РП „Центар 1“ (2000.)
- РП „Центар 2“ - измене ДУП-а „Центар 2“
- РП „Центар 2 - зелена пијаца“ (1996.)
- РП „Фасил“ (2002.)
- РП „Грдовачко поље 1“ (1997.)
- РП „Груда 2“
- РП измене и допуне ДУП-а „Требежине“ (2002.)
- РП измене и допуне ДУП-а „Пискавице 2“ (2002.)
- РП „Пискавице 1“ (2002.)
- РП „Рашкова бара 1“ (2002.)
- РП „Тржни центар“
- РП „Врањанско поље 4“
- РП „Врбице“
- РП за магистрални пут „22. август“ (2000.)
- РП за улицу Миће Матовића

Општина Ариље
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
01 број: 350- 108 /2016, 29. 12. 2016. године
АРИЉЕ

Председник Скупштине,
Драгиша Терзић

